

---

1. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos bylose dėl sankcijų už konkurencijos teisės pažeidimus taikymo apibendrinimas

---

Pritarta Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų 2018 m. gegužės 23 d. pasitarime
Parengė Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo Teismų praktikos departamentas

---

Turinys

432	Ižanga
433	I. Teisinis reguliavimas (šaltiniai)
	II. Pažeidimų tyrimas
436	II.1. Konkurencijos tarybos tiriami pažeidimai
441	II.2. Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimo pradėjimas
451	II.3. Įgaliotų pareigūnų veiksmai atliekant tyrimą
457	II.4. Komercinių paslapčių, tarnybinio naudojimo ir kitų dokumentų apsauga
458	II.5. Konkurencijos tarybos pareigūnų (darbuotojų) veiksmų apskundimas
460	II.6. Tyrimo terminas, jo pratęsimas ir tyrimo papildymas
461	II.7. Tyrimo dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo pabaiga
465	II.8. Nutraukto tyrimo atnaujinimas
467	II.9. Procedūros dalyvių išklausymas ir teisė susipažinti su tyrimo medžiaga
	III. Konkurencijos tarybos nutarimas užbaigus tyrimą
475	III.1. Bendrieji reikalavimai nutarimui
477	III.2. Atsakomybės pagal Konkurencijos įstatymą subjektas
481	III.3. Sankcijos už Konkurencijos įstatymo pažeidimus taikymo terminas
485	III.4. Nutarimas skirti piniginę baudą
487	III.5. Baudos dydžio nustatymas pagal Konkurencijos įstatymą
490	III.6. Bendrosios pajamos
493	III.7. Bazinis baudos dydis
506	III.8. Atsakomybę lengvinančios ir sunkinančios aplinkybės
514	III.9. Baudos skyrimas pagal Mažmeninės prekybos įmonių nesažiningų veiksmų draudimo įstatymą
515	III.10. Baudos skyrimas pagal Reklamos įstatymą
519	III.11. Atleidimas nuo baudos
	IV. Skundų nagrinėjimo teisme ypatumai
520	IV.1. Konkurencijos tarybos nutarimų apskundimas
523	IV.2. Konkurencijos tarybos nutarimų teisėtumo patikros apimtis
531	IV.3. Įrodinėjimo taisyklės vertinant Konkurencijos tarybos nutarimų teisėtumą teisme

---

Ižanga

Lietuvos Respublikos Konstitucija (toliau – ir Konstitucija) kaip konstitucinę vertybę įtvirtina ir gina ūkinės veiklos laisvę. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – ir Konstitucinis Teismas) yra nurodęs, kad konkurencija sukuria ūkio, kaip sistemos, savireguliaciją, skatinančią optimaliai paskirstyti ekonominius išteklius, efektyviai juos panaudoti, didinti ekonominį augimą ir kelti vartotojų gerovę. Tačiau asmens ūkinės veiklos laisvė savaimė negarantuoja konkurencijos, todėl valstybė turi saugoti sąžiningą konkurenciją. Konstitucinė sąžiningos konkurencijos apsaugos garantija įpareigoja valstybės valdžios, savivaldybių institucijas teisinėmis priemonėmis užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę. Tokios priemonės – tai ūkio subjektų susitarimų, kuriais siekiama riboti konkurenciją arba kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, draudimas, piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi draudimas, rinkos koncentracijos kontrolė bei atitinkami koncentracijos draudimai, nesąžiningos konkurencijos draudimas, įstatymuose nustatytą sąžiningos konkurencijos apsaugos taisyklių laikymosi kontrolė, atsakomybė už jų pažeidimus (pvz., Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2002 m. balandžio 9 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d., 2009 m. kovo 2 d. nutarimai).

Pastaruoju aspektu akcentuotina, kad už tam tikrą konkurenciją reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų (sąžiningos konkurencijos apsaugos taisyklių) pažeidimus įstatymuose įtvirtintos ypač griežtos finansinės sankcijos, prilygstančios ar net galinčios viršyti baudžiamojoje atsakomybėje skiriamų maksimalių piniginių baudų ribas. Todėl taikant šią atsakomybę yra ypač reikšminga administracinių teismų vykdoma skiriamų teisinių sankcijų pagrįstumo ir skyrimo procedūros teisėtumo kontrolė. Būtent šiam aspektui, t. y. teisinės atsakomybės už Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo, Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo, Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų pažeidimus taikymo klausimams yra skirtas šis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – ir Vyriausiasis administracinis teismas) nagrinėtose bylose formuojamos praktikos apibendrinimas. Pastebėtina ir tai, kad apibendrinimas skirtas atsakomybės taikymo klausimams už tuos pažeidimus, kuriuos tiria bei sankcijas skiria Konkurencijos taryba. Šiame dokumente apžvelgiamos 2010–2017 metais išnagrinėtos bylos, taip pat kai kurie reikšmingi ir aktualūs ankstesnėse bei vėlesnėse bylose priimtuose sprendimuose pateikti Vyriausiojo administracinio teismo išaiškinimai.

Atkreiptinas skaitytojo dėmesys į tai, jog parengto apibendrinimo tikslas – apibendrinti Vyriausiojo administracinio teismo suformuotas taisykles (praktikos pavyzdžius), tačiau parengtu dokumentu jokių būdu nėra siekiama formuoti naujų teisės aiškinimo taisyklių. Šis apibendrinimas yra parengtas kaip pagalbinė priemonė analizuojant Vyriausiojo administracinio teismo jurisprudenciją, todėl juo negali būti tiesiogiai remiamasi teisminių ginčų metu – toks vaidmuo teiktinas teismų praktikai ir kitiems oficialiems teisės šaltiniams. Publikuodamas administracinių teismų praktikos apibendrinimus, Vyriausiasis administracinis teismas ne kartą yra pažymėjęs, jog nesiekia pateikti naujų teisės normų aiškinimo taisyklių, kurios, atsižvelgiant į teisinės valstybės principo turinį, gali būti formuojamos tik nagrinėjant konkrečias bylas.

I. Teisinis reguliavimas (šaltiniai)

---

1. Pagrindinis įstatymas, kuriame realizuojama konstitucinė sąžiningos konkurencijos apsaugos garantija, nustatomas sąžiningos konkurencijos gynimo mechanizmas yra Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. Konkurencijos įstatymo (2017 m. gruodžio 19 d. įstatymo redakcija, įsigaliojusi nuo 2018 m. sausio 1 d.)¹ 1 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad šis įstatymas reglamentuoja konkurenciją ribojančią ar galinčią riboti viešojo administravimo subjektų bei ūkio subjektų veiklą ir nesąžiningos konkurencijos veiksmus, nustato šių subjektų teises, pareigas ir atsakomybę, konkurencijos ribojimo ir nesąžiningos konkurencijos priežiūros Lietuvos Respublikoje teisinius pagrindus bei padarytos žalos, atsiradusios dėl konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo ypatumus. Konkurencijos įstatymu draudžiama ūkio subjektams atlikti veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, nesvarbu, kokio pobūdžio jų ūkinė veikla, išskyrus atvejus, kai šiame įstatyme ar kituose įstatymuose, skirtuose atskiroms ūkinės veiklos sritims, numatomos išimtys (Konkurencijos įstatymo 2 str. 1 d.).

2. Lietuvos Respublikos valstybės įstaiga, vykdanči valstybinę konkurencijos politiką ir prižiūrinti, kaip laikomasi Konkurencijos įstatymo, yra Konkurencijos taryba (Konkurencijos įstatymo 17 str. 1 d.). Šiai valstybės įstaigai yra suteikti įgaliojimai, be kita ko, tirti ir nagrinėti Konkurencijos ir kitų įstatymų, kurių laikymosi priežiūrą vykdo Konkurencijos taryba, pažeidimus ir taikyti pažeidėjams šiuose įstatymuose numatytas sankcijas (Konkurencijos įstatymo 18 str. 1 d. 5 p.). Konkurencijos taryba už atliktus Konkurencijos įstatymo draudžiamus veiksmus ar padarytus kitus šio įstatymo pažeidimus, vadovaudamasi objektyvumo ir proporcingumo principais, turi teisę ūkio subjektams ar viešojo administravimo subjektams skirti Konkurencijos įstatymo 35 straipsnio 1 dalyje nustatytas sankcijas, t. y.: (1) įpareigoti ūkio subjektus nutraukti neteisėtą veiklą, atlikti veiksmus, atkuriančius ankstesnę padėtį ar pašalinančius pažeidimo pasekmes, įskaitant įpareigojimą nutraukti, pakeisti ar sudaryti sutartis, taip pat nustatyti šių įpareigojimų įvykdymo terminus ir sąlygas; (2) įpareigoti ūkio subjektus ar kontroliuojančius asmenis, įvykdžiusius koncentraciją, dėl kurios buvo sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje, nepranešus Konkurencijos tarybai ar negavus Konkurencijos tarybos leidimo, taip pat šio įstatymo 14 straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais atlikti veiksmus, atkuriančius ankstesnę padėtį arba pašalinančius koncentracijos pasekmes, įskaitant įpareigojimus parduoti įmonę ar jos dalį, ūkio subjekto turtą ar jo dalį, akcijas ar jų dalį, reorganizuoti įmonę, nutraukti ar pakeisti sutartis, taip pat nustatyti šių įpareigojimų įvykdymo terminus ir sąlygas; (3) viešojo administravimo subjektui nurodyti per nustatytą terminą pakeisti ar panaikinti teisės aktus, kitus šio įstatymo 4 straipsnyje nurodytiems reikalavimams prieštaraujančius sprendimus, ar atlikti kitus šio įstatymo 4 straipsnio pažeidimą šalinančius veiksmus; (4) skirti ūkio subjektams ir viešojo administravimo subjektams šiame įstatyme nustatytas pinigines baudas.

3. Baudos skiriamos už Konkurencijos įstatymo 36 straipsnyje nurodytus pažeidimus *inter alia* už draudžiamus susitarimus, piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi,

---

1 Toliau tekste, jeigu nenurodoma kitaip, remiamasi šia Konkurencijos įstatymo redakcija.

koncentracijos, apie kurią buvo privaloma pranešti, įgyvendinimą be Konkurencijos tarybos leidimo, koncentracijos tęsimą jos sustabdymo laikotarpiu, Konkurencijos tarybos nustatytų koncentracijos vykdymo sąlygų ar privalomų įpareigojimų pažeidimą, už atliktus nesąžiningos konkurencijos veiksmus, kuriuos tiria Konkurencijos taryba, už informacijos, reikalingos tyrimui atlikti ar koncentracijai nagrinėti, nepateikimą, taip pat neteisingos ar ne visos informacijos pateikimą šiame įstatyme numatytais atvejais, už kliudymą Konkurencijos tarybos pareigūnams įeiti ir patikrinti ūkio subjekto patalpas, teritoriją ir transporto priemones, peržiūrėti ar paimti dokumentus ir daiktus, turinčius įrodomosios reikšmės tiriant bylą, kt.

4. Piniginės baudos pagal Konkurencijos įstatymą gali būti skiriamos tiek ūkio subjektams, tiek viešojo administravimo subjektams, tačiau pažymėtina, jog galimybė Konkurencijos tarybai taikyti sankcijas viešojo administravimo subjektams atsirado tik nuo 2017 m. sausio 1 d., įsigaliojus 2016 m. lapkričio 8 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 18,22, 26, 27, 30, 33, 35, 36, 37 ir 39 straipsnių pakeitimo įstatymui Nr. XII-2743. Todėl Vyriausiojo administracinio teismo praktika bylose dėl viešojo administravimo institucijų veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymo reikalavimams į šį apibendrinimą neįtraukta.

5. Konkurencijos taryba yra įgaliota taikyti sankcijas ne tik už Konkurencijos įstatymo, bet ir už kai kurių Europos Sąjungos konkurencijos taisyklių, kurių laikymosi priežiūra pagal Europos Sąjungos konkurencijos teisę pavedama nacionalinei konkurencijos institucijai, pažeidimus (Konkurencijos įstatymo 54 str. 1 d.). Taryba taip pat vykdo kai kurių Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – ir SESV) nuostatų laikymosi priežiūrą, atlieka kitų nacionalinių įstatymų pažeidimų tyrimus ir turi teisę už nustatytus pažeidimus taikyti sankcijas.

5.1. Šiuo aspektu pirmiausia paminėtinas Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas (2015 m. birželio 25 d. įstatymo redakcija, įsigaliojusi nuo 2015 m. lapkričio 1 d.)², kurio 19 straipsnio 1 dalies 2 punkte įtvirtinta, kad Konkurencijos taryba priežiūros veiksmus atlieka dėl Reklamos įstatymo 5 straipsnio (klaidinanti reklama) ir 6 straipsnio (lyginamoji reklama) nuostatų. Be to, Konkurencijos taryba yra atsakinga už 2004 m. spalio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento 2006/2004 dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymą, bendradarbiavimo (toliau – Reglamentas 2006/2004) taikymą, kiek tai susiję su Konkurencijos tarybos funkcijomis prižiūrint, ar reklama nėra klaidinanti, ir lyginamąją reklamą (Reklamos įstatymo 19 str. 2 d.).

Pagal Reklamos įstatymo 24 straipsnį, už klaidinančios ir neleistinos lyginamosios reklamos naudojimą, reklaminės veiklos subjektams gali būti skiriama šiame straipsnyje nurodyta bauda. Ši ekonominio pobūdžio sankcija taikoma ir tais atvejais, kai nevykdomas priežiūros institucijos (Konkurencijos tarybos) laikinas įpareigojimas sustabdyti reklamos skleidimą, nutraukti Reklamos įstatyme nustatytų reikalavimų neatitinkančios reklamos naudojimą, taip pat už reklamos, kurios naudojimą reklaminės veiklos subjektas buvo įpareigotas nutraukti, pakartotinį naudojimą, jeigu tai pažeidžia Reklamos įstatyme nustatytus reikalavimus, arba Konkurencijos tarybos įpareigojimo paneigti klaidinančią ar neleidžiamą lyginamąją reklamą nevykdymą ar netinkamą jo vykdymą bei kitus neleistinus veiksmus.

---

2 Toliau tekste, jeigu nenurodyta kitaip, remiamasi šia Reklamos įstatymo redakcija.

Pažymėtina, kad Reklamos įstatymo nuostatos atitinkamai taikomos dėl Europos Sąjungoje daromo pažeidimo, kaip jis apibrėžiamas Reglamente 2006/2004, kai pažeidžiamos Reklamos įstatymo nuostatos, draudžiančios naudoti klaidinančią ir neleistiną lyginamąją reklamą. Reglamento 2006/2004 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad kiekviena valstybė narė paskiria kompetentingas institucijas, atsakingas už šio reglamento taikymą. Kiekviena kompetentinga institucija turi tyrimo ir vykdymo įgaliojimus, reikalingus taikant šį reglamentą ir jais naudojasi vadovaudamasi nacionaliniais teisės aktais (Reglamento 2006/2004 4 str. 3 d.).

5.2. Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymu (2015 m. gruodžio 17 d. įstatymo redakcija, įsigaliojusi nuo 2016 m. gegužės 1 d.) Konkurencijos tarybai pavesta prižiūrėti, kaip mažmeninės prekybos įmonės laikosi šio įstatymo reikalavimų, atlikti pažeidimų tyrimus ir taikyti sankcijas (Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 4, 12 str.). Pagal šį įstatymą mažmeninės prekybos įmonėms draudžiama atlikti ūkinės veiklos sąžiningai praktikai prieštaraujančius veiksmus, kuriais mažmeninės prekybos įmonių veiklos rizika perkeliama tiekėjams ar jiems primetami papildomi išpareigojimai arba kurie varžo tiekėjų galimybes laisvai veikti rinkoje ir kurie išreiškiami kaip tam tikri reikalavimai tiekėjui (kurių pavyzdinis sąrašas išdėstytas aptariamame įstatyme); atlikti kitus įstatyme nurodytus draudžiamus veiksmus (Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 str. 1 ir 2 d.).

6. Sąžiningą konkurenciją reglamentuojančių normų, kitų nuostatų pažeidimo tyrimai Konkurencijos taryboje atliekami, vadovaujantis Konkurencijos įstatyme ir kituose teisės aktuose (pvz., Reklamos įstatyme) nustatytais procedūrinėmis taisyklėmis. Šiuo požiūriu Konkurencijos tarybos veiklai taikant sankcijas už konkurencijos teisės pažeidimus be Konstitucijos ir pagrindinių paminėtų įstatymų bei SESV aktualūs ir kiti teisės aktai: Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. liepos 12 d. nutarimu Nr. 822, Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos darbo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2002 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 129 (toliau – ir Darbo reglamentas); Baudų, skiriamų už Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pažeidimus, dydžio nustatymo tvarko aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. 64 (toliau – ir Baudų nustatymo tvarkos aprašas), Draudžiamų susitarimų dalyvių atleidimo nuo baudų ir jų sumažinimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2008 m. vasario 28 d. nutarimu Nr. 1S-27 (toliau – ir Atleidimo nuo baudų taisyklės); kt.

7. Europos Sąjungos teisės vaidmuo aptariamose bylose dėl konkurencijos teisės pažeidimų pasireiškia dvejopai. Pirma, tam tikrais atvejais nacionalinė konkurencijos institucija ir nacionaliniai teismai turi įgaliojimus tiesiogiai vertinti atitinkamų ūkio subjektų veiksmų atitikties Europos Sąjungos teisei teisėtumą; antra, tais atvejais, kai Europos Sąjungos teisės nuostatos nėra taikomos tiesiogiai, sprendžiant dėl sankcijų taikymo, Europos Sąjungos teisė veikia, kaip papildomas teisės taikymo ir aiškinimo šaltinis, reikšmingai prisidedantis prie Konkurencijos įstatymo 1 straipsnio 3 dalies nuostatų³ įgyvendinimo. Šiuo aspektu Europos Sąjungos teisė *inter alia* ją aiškinanti Europos

3 „[Konkurencijos] įstatymu siekiama Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos konkurencijos santykius reglamentuojančios teisės suderinimo“.

Sąjungos Teisingumo Teismo praktika akcentuota ir į ją atsižvelgta ne vienoje Vyriausiojo administracinio teismo byloje (žr., pvz., 2009 m. kovo 27 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁸²²-454/2009, 2011 m. kovo 28 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-2577/2011, 2017 m. balandžio 18 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017). Būtinumas atsižvelgti į Europos Sąjungos teisės normas ir teismų praktiką grindžiamas ir tuo, kad Konkurencijos įstatyme nustatytas reglamentavimas yra itin panašus į SESV bei 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (toliau – Reglamentas 1/2003) teisės normas (žr., pvz., 2009 m. rugsėjo 21 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-963/2009, 2012 m. balandžio 18 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-290/2012, 2012 m. lapkričio 27 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012, 2017 m. balandžio 18 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-169-822/2017).

8. Taikant sankcijas už konkurencijos teisės aktų pažeidimus, reikšmingu pripažįstamas ir procesinių garantijų, užtikrinimų pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją (toliau – Konvencija), aspektas. Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktika, aiškinant ir taikant procedūrinių asmenų garantijų taikymo sąlygas, taip pat yra neišvengiamas kriterijus, siekiant vykdyti teisėtą ir teisingą pažeidimo tyrimo procedūrą (žr., pvz., 2014 m. balandžio 8 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014, išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 20 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

II. Pažeidimų tyrimas

II.1. Konkurencijos tarybos tiriami pažeidimai

---

9. Konkurencijos įstatymo 22 straipsnyje nustatyta, kad šio įstatymo V skyriuje nustatyta tvarka Konkurencijos taryba tiria: 1) viešojo administravimo subjektų priimtų teisės aktų ar kitų sprendimų atitiktį šio įstatymo 4 straipsnio reikalavimams; 2) konkurenciją ribojančius susitarimus; 3) piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi; 4) koncentracijos vykdymą apie tai nepranešus ar negavus leidimo arba pažeidžiant nustatytas koncentracijos vykdymo sąlygas ar įpareigojimus, taip pat koncentracijos tęsimą jos sustabdymo laikotarpiu; 5) nesąžiningą konkurenciją šio įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje numatytais atvejais; 6) pažeidimus, kai nurodymai pateikti informaciją nevykdomi ar vykdomi ne laiku, pateikiama neteisinga ar ne visa informacija, šio įstatymo numatytais atvejais informacija nepateikiama nustatytu laiku, pažeidžiamas ar nuplėšiamas antspaudas, uždėtas pagal šio įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 4 punktą, kliudoma Konkurencijos tarybos pareigūnams atlikti tyrimą arba nevykdomi Konkurencijos tarybos nutarimais paskirtos sankcijos ar įpareigojimai, taip pat ūkio subjektų prisiimti išpareigojimai pagal šio įstatymo 28 straipsnio 3 dalies 2 punktą.

10. Šioje apibendrinimo dalyje tikslinga paminėti Vyriausiojo administracinio teismo praktiką, sprendžiančią klausimus dėl Konkurencijos tarybos įgaliojimų Konkurencijos įstatymo V skyriuje nustatyta tvarka atlikti tyrimą dėl nesąžiningos

konkurencijos veikslių. Kaip nurodyta Konkurencijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 5 punkte, tyrimas dėl nesąžiningos konkurencijos atliekamas Konkurencijos įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje numatytais atvejais, t. y. kai šie veiksmai pažeidžia daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesus. Vyriausiasis administracinis teismas, administracinėje byloje Nr. A³-355/2003 aiškindamas šią įstatymo nuostatą, yra pažymėjęs, kad Konkurencijos tarybai nepriskirta tirti konkrečių ūkio subjektų ar vartotojų skundų, siekiant apginti ir atkurti dėl nesąžiningos konkurencijos pažeistas jų teises. Konkurencijos tarybos, kaip institucijos, vykdančios Konkurencijos įstatymo kontrolę, tikslas yra apsaugoti viešąjį interesą (sąžiningos konkurencijos laisvę) (2003 m. balandžio 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³-355/2003).

11. Toks išskirtinis kompetencijos Konkurencijos tarybai šiuo konkrečiu atveju suteikimas suponuoja, jog Konkurencijos taryba turi pareigą pradėti tyrimą tik tuo atveju, kai pirmiau minėtas viešasis interesas yra akivaizdžiai išreikštas, t. y. kilęs socialinis konfliktas yra plataus masto (2011 m. birželio 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-2288/2011). Pavyzdžiui, atsižvelgusi į tai, kad pareiškėja AB „Gubernija“ į Konkurencijos tarybą kreipėsi dėl galbūt nesąžiningų kitų bendrovių veikslių, išpilstant ir ženklinant alų pavadinimu „Ledo“, kurį, pasak AB „Gubernija“, kaip prekės ženklą, ji pradėjo naudoti pirma, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija nusprendė, kad pareiškėja siekė apginti dėl galbūt nesąžiningos konkurencijos pažeistas savo subjektyvias teises. Bylos medžiagoje nesant duomenų, jog bendrovės, dėl kurių veikslių buvo kreiptasi į Konkurencijos tarybą, išpilstydamos ir ženklindamos alų pavadinimu „Ledo“, galėjo pažeisti daugelio ūkio subjektų sąžiningos konkurencijos ir vartotojų interesus, byloje konstatuota, jog ginčytas Konkurencijos tarybos nutarimas atsisakyti pradėti tyrimą yra teisėtas (2003 m. balandžio 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³-355/2003).

12. Kitoje byloje nebuvo duomenų, kad UAB „Viginta“ veiksmai, pasak pareiškėjų, klaidinant vartotojus dėl kitų ūkio subjektų teikiamų paslaugų kokybės, pažeidė daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesus. Vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad nėra reikšminga tai, ką kreipdamiesi į Konkurencijos tarybą siekia apginti konkretūs pareiškėjai, o tai, ar iš turimos informacijos galima daryti prielaidą, kad gali būti pažeistas viešasis interesas. Todėl vertinant, ar atsisakymas pradėti tyrimą yra pagrįstas, turi būti atsižvelgiama į tai, ar Konkurencijos taryba iš tikrųjų neturi duomenų, kurie pagrįstai leistų įtarti ne apskritai buvus Konkurencijos įstatymo 16 straipsnio pažeidimą, o tokį nuostatų, draudžiančių nesąžiningos konkurencijos veiksmus, pažeidimą, kai pažeidžiama daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesai. Pirmosios instancijos teismas išvadą, kad UAB „Viginta“ veiksmai turi draudimo, numatyto Konkurencijos įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 6 punkte (neteisingos ar nepagrįstos informacijos apie savo ar kito ūkio subjekto vadovaujančius asmenis, darbuotojų kvalifikaciją, teisinę, finansinę ar kitokią ūkio subjekto padėtį pateikimas, jei dėl to gali būti padaryta žalos kitam ūkio subjektui), požymių, padarė iš esmės dviejų faktinių aplinkybių pagrindu: kad beveik vienu metu keli šimtai pareiškėjų klientų nutraukė sutartis, ir kad tokių jų elgesį nulėmė aktyvūs UAB „Viginta“ veiksmai. Tačiau, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos nuomone, šios faktinės aplinkybės savaime neleidžia daryti išvados, jog galima įtarti UAB „Viginta“ pažeidus įstatymo reikalavimus ar daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesus. Iš bylos medžiagos buvo matyti, kad pareiškėjai teiginius apie galbūt UAB „Viginta“ padarytus įstatymo pažeidimus daugiausiai grindė savo darbuotojų tarnybiniais raštais,

iš Konkurencijos tarybai pateiktų vartotojų nusiskundimų matyti, kad vartotojai nebuvo patenkinti UAB „Viginta“ teiktų paslaugų kokybe ar kaina, tačiau šiuose skunduose nėra duomenų, kad vartotojai buvo suklaidinti jiems pateikiant neteisingą informaciją apie pareiškėjus, jų veiklą (2011 m. birželio 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-2288/2011).

13. Taigi Konkurencijos taryba tiria nesąžiningos konkurencijos veiksmus, esant bent vienai iš šių alternatyvių aplinkybių, leidžiančių daryti prielaidą, kad gali būti pažeistas viešasis interesas: (1) nesąžiningos konkurencijos veiksmai pažeidžia daugelio ūkio subjektų interesus; (2) nesąžiningos konkurencijos veiksmai pažeidžia daugelio vartotojų interesus. Tačiau nėra pagrindo su šiomis aplinkybėmis tiesiogiai sieti Konkurencijos tarybos kompetencijos taikyti įstatyme nustatytas sankcijas. Konkurencijos tarybos teisė taikyti sankcijas priklauso nuo nesąžiningos konkurencijos veiksmų, įvardytų Konkurencijos įstatyme, fakto. Tai reiškia, kad pradėjus tyrimą esant aplinkybėms, kurios leido daryti prielaidą, jog nesąžiningos konkurencijos veiksmai pažeidžia daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesus, o tyrimo metu nustačius, jog nesąžiningos konkurencijos veiksmai atlikti, tačiau daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesai nepažeisti, pagrindas įstatyme nustatytas sankcijas taikyti neišnyksta (2012 m. balandžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-237/2012).

14. Tais atvejais, kai nesąžiningi konkurencijos veiksmai pasireiškia neteisėtos reklamos naudojimu, teisinis reguliavimas, susijęs su Konkurencijos tarybos kompetencija imtis tyrimo veiksmų, aiškintinas, sistemiškai atsižvelgiant ir į Reklamos įstatymą, kurio 19 straipsnio 1 dalies 2 punkte, kaip minėta, įtvirtinta, jog Konkurencijos taryba yra priešišros institucija dėl Reklamos įstatymo 5 straipsnio (klaidinanti reklama) ir 6 straipsnio (lyginamoji reklama). Administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2733/2011 konstatuota, kad Konkurencijos įstatymo nuostatos, pagal kurias Konkurencijos taryba tiria nesąžiningos konkurencijos veiksmus tik tais atvejais, jeigu šie veiksmai pažeidžia daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesus, aiškintina ir taikytina kartu su Reklamos įstatyme nustatytu draudžiamos klaidinančios reklamos apibrėžimu, pagal kurį draudžiama ne tik tokia klaidinanti reklama, kuri suklaidina, bet ir tokia, kuri gali suklaidinti asmenis, kuriems ji skirta ar kuriuos ji pasiekia. Atsižvelgusi į tai, taip pat į nagrinėtoje byloje surinktą medžiagą, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija nusprendė, kad Konkurencijos taryba turėjo pakankamai pagrindo manyti, jog ginčo reklamos poveikis neapsiriboja vienu ar keliais vartotojais ir kad viešasis interesas yra akivaizdžiai išreikštas (2011 m. liepos 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2733/2011).

15. Dėl akivaizdžiai išreikšto viešojo intereso skleidžiant įstatymų reikalavimus neatitinkančią reklamą pasisakyta ir administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-3001/2012, kurioje konstatuota, kad reklaminiai teiginiai („Skolų advokatai“), kuriais vartotojams sudaromas apgaulingas išpūdis, jog bus teikiamos advokatų (advokatų padėjėjų) ar advokatų profesinių bendrijų teisinės paslaugos, atsižvelgiant į šių paslaugų (veiklos) reikšmę ir išskirtinį Lietuvos advokatų kaip nepriklausomos Lietuvos teisinės sistemos dalies statusą, gali būti vertinama, kaip klaidinanti reklama. Pagrįstų abejonių kilo ir dėl to, ar bendrovė teisėtai skelbėsi pirmaujanti skolų išieškojimo srityje. Taigi preliminariai įvertinus Lietuvos advokatūros pateiktą medžiagą, kurios pagrindu siekiama inicijuoti pažeidimo tyrimo procedūrą, daryta išvada, jog viešojo intereso buvimas buvo akivaizdus. Tačiau nustatyti potencialų reklamos poveikį vartotojams, kas

leistų spręsti dėl vartotojų interesų pažeidimo ir konkretaus jo masto, būtų įmanoma tik Konkurencijos tarybai realizavus savo įgalinimus tirti nesąžiningos konkurencijos veiksmus. Todėl, pasak Vyriausiojo administracinio teismo, pirmosios instancijos teismas teisingai nurodė, kad pareiškėjo pateikta pirminė informacija suponuoja Konkurencijos tarybai pareigą pradėti nuodugnų tyrimą, kurio eiga ir galutinis rezultatas (sprendimas) priklausys nuo to, kokie faktiniai duomenys, susiję su reklamos davėjo elgsena konkurencinėje erdvėje, bus gauti šio tyrimo metu (2012 m. lapkričio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-3001/2012).

16. Klausimai dėl Konkurencijos tarybos įgaliojimų Konkurencijos įstatyme nustatyta tvarka tirti tam tikrus įstatymų pažeidimus kyla ir tuomet, kai reikia atriboti kelių institucijų kompetenciją prižiūrint specialiu teisiniu reguliavimu pasižyminčią ūkinę veiklą. Štai iš praktikos matyti, kad ūkio subjektų veiksmų reguliuojamoje elektroninių ryšių rinkoje vertinimas *inter alia* konkurencijos požiūriu gali patekti tiek į Konkurencijos tarybos, tiek į Ryšių reguliavimo tarnybos kompetencijos sritį. Konkurencijos tarybos nutarimai atsakyti pradėti tyrimą dėl konkurencijos pažeidimų ryšių reguliavimo srityje paprastai grindžiami aplinkybe, jog elektroninių ryšių veiklą suregulavus specialiais teisės aktais ir priėmus reguliuojančios institucijos sprendimus, Konkurencijos įstatymas netaikytinas. Šiuo aspektu Vyriausiojo administracinio teismo bylose formuojama praktika, kad Elektroninių ryšių įstatymu, be kita ko, siekiama užtikrinti veiksmingą konkurenciją, todėl šio įstatymo nuostatos, kiek tai susiję su specifinių *ex ante* reguliavimo priemonių taikymo elektroninių ryšių sektoriuje galimybe, iš esmės yra pagrįstos bendraisiais konkurencijos teisės principais. Bendrąja prasme konkretiems elektroninių ryšių sektoriuje susiklosčiusiems teisiniams santykiams gali būti taikomos ir Elektroninių ryšių įstatymo, ir Konkurencijos įstatymo nuostatos. Todėl atribojant Konkurencijos tarybos ir Ryšių reguliavimo tarnybos kompetenciją elektroninių ryšių sektoriuje ir vertinant, ar konkrečiu atveju Konkurencijos taryba turi kompetenciją veikti, turi būti įvertinta, ar specialus teisinis reguliavimas pašalina bet kokią konkurencinės veiklos galimybę, ar jis užtikrina Konkurencijos įstatymo laikymąsi, taip pat nustatyta, ar apskritai, ir, jei taip, tai kokių priemonių Elektroninių ryšių įstatymo pagrindu konkrečioje atitinkamoje rinkoje ėmėsi Ryšių reguliavimo tarnyba (2009 m. balandžio 23 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸²²-538/2009, 2010 m. lapkričio 10 sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1309/2010, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 20, 2010).

17. Taigi sprendžiant klausimą, ar Konkurencijos taryba konkrečiu atveju kompetentinga nagrinėti ūkio subjekto elgesio atitikties Konkurencijos įstatymo nuostatomis klausimą, turi būti įvertinta, ar specialusis teisinis reguliavimas įtvirtina teisinį pagrindą Ryšių reguliavimo tarnybai imtis tam tikrų reguliavimo priemonių; ar ši tarnyba faktiškai yra įgyvendinusi savo kompetenciją, jei taip – koku būdu; ar specialusis teisinis reguliavimas pašalina bet kokią konkurencinės veiklos galimybę ir užtikrina Konkurencijos įstatymo laikymąsi (2012 m. birželio 7 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1647/2012).

18. Administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1309/2010 taip pat pažymėta, kad nustačiusi, jog atitinkamoje rinkoje nėra veiksmingos konkurencijos, Ryšių reguliavimo tarnyba didelę įtaką atitinkamoje rinkoje turintiems ūkio subjektams nustato įstatyme įtvirtintus įpareigojimus. Šie *ex ante* nustatyti įpareigojimai savo esme nėra tapatūs sankcijoms, kurias Konkurencijos įstatymo pagrindu už konkurencijos teisės pažeidimus taiko

Konkurencijos taryba. Pirmaisiais (Ryšių reguliavimo tarnybos taikomais) siekiama apskritai užkirsti kelią veiksmingos konkurencijos iškraipymams konkrečioje atitinkamoje rinkoje, taigi siekiama iš anksto užkirsti kelią tokiems ūkio subjektų veiksams, kuriais būtų padaryti konkurencijos teisės pažeidimai, tuo tarpu Konkurencijos įstatymo pagrindu baudžiama už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, t. y. *post factum* baudžiama už jau padarytą konkurencijos teisės pažeidimą. Tačiau Elektroninių ryšių įstatymo pagrindu nustatyti įpareigojimai iš esmės varžo ūkio subjektų veiksmų, kuriais būtų pažeidžiamos konkurencijos teisės nuostatos, galimybę, o už tokių įpareigojimų nesilaikymą ar pažeidimą minėta tarnyba gali taikyti ekonomines sankcijas. Taigi įstatymo nuostatomis Ryšių reguliavimo tarnybai yra suteiktos itin plačios galios ir įvairios priemonės užtikrinti veiksmingą konkurenciją elektroninių ryšių sektoriuje, o dalis šių priemonių savo esme pagrįstos konkurencijos teisės principais.

19. Sisteminės Elektroninių ryšių įstatymo ir Konkurencijos įstatymo nuostatų analizės, aktualios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos pagrindu Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija šioje byloje nurodė, kad gali būti situacijų, kuomet, pavyzdžiui, Ryšių reguliavimo tarnyba dar apskritai neįgyvendino savo kompetencijos Elektroninių ryšių įstatymo pagrindu, dar netyrė atitinkamų rinkų ir nevertino, ar jose egzistuoja veiksminga konkurencija. Tokiu atveju, anot Vyriausiojo administracinio teismo, Konkurencijos taryba neturėtų pagrindo konstatuoti, jog nėra kompetentinga atlikti atitinkamą tyrimą. Tačiau tais atvejais, kai konkrečioje elektroninių ryšių rinkoje Ryšių reguliavimo tarnyba ėmėsi tam tikrų reguliavimo priemonių, Konkurencijos tarybos veiksmai kai kuriais atvejais *de facto* reikštų Ryšių reguliavimo tarnybos priimtų sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo priežiūrą, nors akivaizdu, kad nei Elektroninių ryšių įstatymo, nei Konkurencijos įstatymas Konkurencijos tarybai tokių galių nesuteikia. Įvertinusi pareiškime keltų klausimų dėl ūkio subjekto, kurio veiksmai buvo skundžiami Konkurencijos tarybai, kainodaros pobūdį ir Ryšių reguliavimo tarnybos priimtus sprendimus, teisėjų kolegija sutiko su Konkurencijos taryba, kad minėtos institucijos direktoariaus įsakymu nustatytas nediskriminavimo įpareigojimas yra tinkama priemonė vertinti pareiškėjo nurodytus ūkio subjekto veiksmus veiksmingos konkurencijos principų požiūriu ir konstatavo, kad Ryšių reguliavimo tarnyba minėtose rinkose *de facto* įgyvendino savo kompetenciją (2010 m. lapkričio 10 sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1309/2010, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 20, 2010).

20. Konkurencijos tarybos nutarimas nutraukti tyrimą dėl TEO LT, AB veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymo reikalavimams pripažintas teisėtu ir administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1647/2012, kurioje Vyriausiasis administracinis teismas nustatė, jog šio nutarimo priėmimo metu Ryšių reguliavimo tarnyba buvo priėmusi Elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo ir naudojimo taisykles, Ryšių reguliavimo tarnybos Ginčų komisijos sprendimu buvo išspręstas ginčas tarp UAB „Telerena“ ir TEO LT, AB dėl prieigos prie byloje aptariamų ryšių kabelių kanalų. Dėl to konstatuota esant specialųjį teisinį reguliavimą, kuris įtvirtina teisinį pagrindą Ryšių reguliavimo tarnybai imtis tam tikrų reguliavimo priemonių, ir Ryšių reguliavimo tarnyba faktiškai įgyvendino savo kompetenciją (t. y., kaip minėta, priėmė minėtas taisykles, Ginčų komisija išsprėdė ginčą), o specialusis reglamentavimas pašalina bet kokią konkurencinės veiklos galimybę ir užtikrina Konkurencijos įstatymo laikymąsi (2012 m. birželio 7 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1647/2012).

II.2. Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimo pradėjimas

21. Inicijatyvos teisė pradėti Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimą priklauso Konkurencijos įstatymo 23 straipsnio 1–3 dalyse nustatytiems subjektams, t. y.: 1) ūkio subjektams, kurių interesai yra pažeisti dėl šį įstatymą pažeidžiančių veiksmų; 2) viešojo administravimo subjektams; 3) ūkio subjektų ir vartotojų interesams atstovaujančioms asociacijoms ar sąjungoms. Pagal to paties straipsnio 2 dalį, Konkurencijos taryba turi teisę pradėti tyrimą ir savo iniciatyva. Teisę prašyti pradėti šio įstatymo pažeidimo tyrimą taip pat turi vartotojai, kurių interesai yra pažeisti dėl šį įstatymą pažeidžiančių veiksmų. Įvertinusi vartotojų prašymuose nurodytas aplinkybes, Konkurencijos taryba turi teisę pradėti tyrimą savo iniciatyva (Konkurencijos įstatymo 23 str. 3 d.).

22. Pareiškimo dėl tyrimo atlikimo pateikimą ir jo nagrinėjimo tvarką reglamentuoja Konkurencijos įstatymo 24 straipsnis ir Darbo reglamento 24–37 punktai. Prašydami pradėti tyrimą, pareiškėjai Konkurencijos tarybai turi pateikti rašytinį pareiškimą, kuriame nurodomos jiems žinomos Konkurencijos įstatymą pažeidžiančių veiksmų faktinės aplinkybės. Prie pareiškimo pridedami tai patvirtinantys dokumentai (Konkurencijos įstatymo 24 str. 1 d.). Konkurencijos taryba nustato bendrus reikalavimus, kokius duomenis ir dokumentus turi pateikti pareiškėjas, kad būtų pradėtas nagrinėti pareiškimas dėl Konkurencijos įstatymą pažeidžiančių veiksmų (Konkurencijos įstatymo 24 str. 2 d.). Šie reikalavimai įtvirtinti Darbo reglamento 24–28 punktuose. Jeigu pateiktas pareiškimas neatitinka Darbo reglamento 24–28 punktuose nustatytų reikalavimų, ūkio subjektui nustatomas terminas, per kurį šie trūkumai turi būti pašalinti (Darbo reglamento 30 p.).

23. Dėl Konkurencijos tarybos nutarimų atsisakyti pradėti tyrimą teisėtumo ir pagrįstumo Vyriausiasis administracinis teismas sprendžia paprastai atsižvelgdamas į paminėtas nuostatas (2007 m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje A⁵-993/2007, 2008 m. lapkričio 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-1934/2008, 2010 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-996/2010) ir pažymi, jog pareiškėjas nėra įpareigotas pateikti visų tyrimui reikalingų duomenų ir dokumentų, tačiau turėtų pateikti pakankamai duomenų, leidžiančių numanyti, įtarti, kad galbūt yra padarytas Konkurencijos įstatymo pažeidimas, t. y. tiek duomenų, kad būtų galima preliminariai įvertinti pareiškime nurodytas aplinkybes bei pateiktus įrodymus, neanalizuojant, ar pareiškime nurodytų aplinkybių pakanka konstatuoti esant Konkurencijos įstatymo pažeidimą (2007 m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵-993/2007, 2010 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-996/2010). Be to, nei pareiškėjas pateiktame pareiškime, nei Konkurencijos taryba, priimdama nutarimą pradėti tyrimą, neprivalo tiksliai apibrėžti atitinkamą rinką ir spręsti, ar, pavyzdžiui, atitinkamų asmenų padėtis toje rinkoje yra dominuojanti. Konkurencijos taryba, remdamasi pradine prieinama informacija ar tiriamų ūkio subjektų pateikta informacija, tik apytiksliai apibrėžia atitinkamas rinkas, kuriose gali būti nagrinėjama konkurencinė problema, vėliau tyrimo metu rinkos apibrėžimai gali kisti (2007 m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵-993/2007, 2008 m. rugsėjo 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-1555/2008).

24. Anot Vyriausiojo administracinio teismo, iš Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo išplaukia, jog Konkurencijos taryba, būdama viešojo adminis-

travimo subjektas, savo veikloje tirdama pareiškimus dėl galimo konkurencijos teisės pažeidimo, privalo laikytis objektyvumo, efektyvumo principų. Objektyvumo principas, be kita ko, įpareigoja Konkurencijos tarybą savo nutarimus dėl atsisakymo pradėti tyrimą grįsti objektyviais, abejonių nekeliančiais faktais, patikrinti esminių pareiškėjo teiginių teisingumą ir pagrįstumą, o kilus abejonėms ar neaiškumams – aktyviai siekti juos pašalinti, be kita ko, bendradarbiaujant su susijusiais asmenimis. Efektyvumo principas reikalauja, kad Konkurencijos taryba savo funkcijas vykdytų kiek įmanoma ekonomiškiau naudodama jai skirtas lėšas ir per įmanomai trumpiausią laiką (2008 m. lapkričio 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-1934/2008).

25. Taigi kiekvienu atveju asmenims, turintiems iniciatyvos teisę pradėti konkurenciją ribojančių veiksmų tyrimą, pateikus pareiškimą dėl konkurenciją ribojančių veiksmų tyrimo, Konkurencijos taryba turi atlikti išsamų, visapusišką, objektyvų pareiškimo tyrimą (2008 m. rugsėjo 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-1555/2008, 2010 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-996/2010).

26. Štai vienoje iš bylų pripažinta, kad būtent pirmiau minėti principai buvo pažeisti, Konkurencijos tarybai nesivadovavus Darbo reglamento 30 punktu ir nepaprašius pareiškėjo pateikti papildomus įrodymus, kurie galėtų pašalinti tam tikras abejones dėl pareiškime nurodytų aplinkybių. Nagrinėtu atveju, kaip nustatyta byloje, internete neradusi pareiškėjo minimos nuorodos, kurioje buvo patalpinta galbūt įstatymo reikalavimų neatitinkanti reklama, Konkurencijos taryba nesiėmė jokių veiksmų, kuriais būtų galima išsiaiškinti kilusias abejones ir neaiškumus. Nustačiusi, kad yra neatitikimų tarp pareiškėjo pateikto pareiškimo ir prie jo pridėtų įrodymų, Konkurencijos taryba turėjo imtis priemonių kilusiems neaiškumams pašalinti, o ne formaliais pagrindais atsisakyti pradėti tyrimą. Atsisakymą pradėti tyrimą dėl ūkio subjekto veiksmų atitikties Reklamos įstatymo reikalavimams grindusi tuo, jog pareiškėjas nepateikė tam tikrų įrodymų, ir nepaprašydama pareiškėjo šiuos įrodymus pateikti, Konkurencijos taryba, Vyriausiojo administracinio teismo nuomone, pareiškėjo nenaudai sukūrė pagrindą arba pakartotinai į ją kreiptis, pateikiant papildomą įrodomąją medžiagą ir tokiu būdu iš naujo pradėti prašymo atlikti tyrimą nagrinėjimo procedūrą, arba kreiptis į teismą (2008 m. lapkričio 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-1934/2008).

27. Pareiškimą dėl šių įstatymų pažeidžiančių veiksmų, atitinkančių Konkurencijos tarybos nustatytus reikalavimus, Konkurencijos taryba turi išnagrinėti ir priimti sprendimą pradėti tyrimą arba atsisakyti pradėti tyrimą ne vėliau kaip per 30 dienų nuo pareiškimo ir dokumentų pateikimo (Konkurencijos įstatymo 24 str. 3 d.). Tuo atveju, jeigu buvo nustatytas terminas pareiškimo trūkumams pašalinti, pareiškimo nagrinėjimo terminas, nustatytas Konkurencijos įstatymo 24 straipsnio 3 dalyje, pradedamas skaičiuoti, kai administracijos sekretoriui pateikiamas pareiškimas, atitinkantis Darbo reglamento 24–28 punktų reikalavimus (Darbo reglamento 30 p.).

28. Administracinėje byloje Nr. eA-496-662/2016 nurodydamas, jog pareiškimo nagrinėjimas Konkurencijos taryboje užtruko pernelyg ilgai (1,5 m.), tiesa, nutarimą atsisakyti pradėti tyrimą panaikinęs dėl kitų jo trūkumų, Vyriausiasis administracinis teismas akcentavo, kad toks ilgas pareiškimo nagrinėjimo laikas nesuderinamas su konstitucine nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, įpareigojančia, be kita ko, vadovautis gero administravimo reikalavimais, veikti rūpestingai ir atidžiai, laikytis visų teisės aktų nuostatų.

29. Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje pažymėta, kad pagal Konkurencijos įstatymo 24 straipsnio 3 dalį, Konkurencijos taryba yra besąlygiškai įpareigota iš esmės išnagrinėti pareiškimus dėl konkurenciją ribojančių veiksmų ir tai atlikti ne vėliau kaip per 30 dienų. Pasibaigus šiam terminui, turi būti priimtas vienas iš dviejų procesinių sprendimų: pradėtas tyrimas dėl konkurenciją ribojančių veiksmų arba atsisakyta pradėti tokį tyrimą (2008 m. rugsėjo 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-1555/2008).

30. Administracinėje byloje Nr. A¹⁴⁶-1000/2014 išaiškinta, kad 30 dienų terminas taikomas tik tada, kai yra gaunamas pareiškimas, atitinkantis Konkurencijos tarybos nustatytus reikalavimus. Jeigu pareiškimas šių reikalavimų neatitinka, jis nėra pateikiamas svarstyti Konkurencijos tarybos tvarkomajame posėdyje, ir nurodytas terminas nėra aktualus. Dėl to Konkurencijos tarybai pareiga priimti nutarimą pradėti arba atsisakyti pradėti tyrimą per šį terminą nekyla.

31. Šioje byloje ginčas kilo dėl Konkurencijos tarybos neveikimo nepriimant jokio sprendimo dėl paduoto pareiškimo. Nustatyta, kad pareiškimas dėl galimo Konkurencijos įstatymo pažeidimo buvo nukreiptas atitinkamam Konkurencijos tarybos skyriaus vedėjui, kuris įvertinęs pateiktą pareiškimą, nusprendė, kad jis neatitinka nustatytų reikalavimų ir negali būti teikiamas Konkurencijos tarybos posėdžiui nutarimui dėl tyrimo pradėjimo arba atsisakymo jį pradėti priimti. Byloje remtasi Konkurencijos įstatymo 19 straipsnio 8 dalimi, pagal kurią Konkurencijos taryba dalį savo įgaliojimų, išskyrus šiame įstatyme nurodytų nutarimų priėmimą, procedūros dėl šio įstatymo pažeidimų dalyvių išklaušymą ir šio įstatymo nustatytų sankcijų taikymą bei norminių teisės aktų, susijusių su šio ir kitų įstatymų, kurių laikymosi priežiūrą vykdo Konkurencijos taryba, taikymu, priėmimą, turi teisę perduoti Konkurencijos tarybos pirmininkui arba atskiriems nariams pagal veiklos sritis. Darbo reglamento 6 punkte įtvirtinta, kad Konkurencijos taryba dalį savo įgalinimų gali perduoti tarybos pirmininkui, administracijos vadovui ar kitam valstybės tarnautojui. Tokiu atveju tarybos pirmininkas, administracijos vadovas arba valstybės tarnautojas veikia Konkurencijos tarybos vardu. Skyriaus vedėjas pagal skyrių kompetenciją, apibrėžtą Konkurencijos tarybos administracijos nuostatuose ir skyriaus nuostatuose, priima, be kita ko, sprendimus informuoti pareiškėją, kad pareiškimas pradėti įstatymo pažeidimo tyrimą ar kito klausimo nagrinėjimą neatitinka įstatymuose ir reglamente nustatytų reikalavimų (Darbo reglamento 11.1 p.). Pagal Darbo reglamento 31 punktą, administracijos darbuotojas, išnagrinėjęs pareiškimą, atitinkantį šio reglamento 24–28 punktų reikalavimus, parengia Konkurencijos tarybos nutarimo pradėti tyrimą arba atsisakyti pradėti tyrimą projektą ir perduoda jį svarstyti Konkurencijos tarybos tvarkomajame posėdyje.

32. Nagrinėtu atveju Konkurencijos tarybos administracijos darbuotojui nusprendus, kad pareiškimas neatitinka nustatytų reikalavimų, projektas pradėti tyrimą arba atsisakyti pradėti tyrimą parengtas ir perduotas svarstyti Konkurencijos tarybos tvarkomajame posėdyje nebuvo. Todėl nebuvo pagrindo vertinti ir Konkurencijos tarybos, kaip kolegialios institucijos, neveikimo. Nagrinėtu atveju galėjo būti svarstomas klausimas tik dėl Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų sprendimų nerengti Konkurencijos tarybos nutarimo pradėti tyrimą arba atsisakyti pradėti tyrimą projekto ir neperduoti jo svarstyti Konkurencijos tarybos tvarkomajame posėdyje pagrįstumo (2014 m. liepos 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴⁶-1000/2014). Kaip minėta, išnagrinėjus nustatytus reikalavimus atitinkantį pareiškimą, turi būti priimtas nutarimas pradėti tyrimą arba nutarimas atsisakyti pradėti tyrimą.

Nutarimas pradėti tyrimą

33. Konkurencijos įstatymo 23 straipsnio 4 dalis nustato, kad Konkurencijos taryba priima motyvuotą nutarimą ištirti šį įstatymą pažeidžiančius veiksmus. Šioje apibendrinimo dalyje tikslinga pažymėti, jog Konkurencijos tarybos nutarimas pradėti tyrimą negali būti ginčijamas administraciniame teisme. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1110/2011 teisėjų kolegija konstatavo, kad motyvuotas nutarimas ištirti reklamos atitiktį Reklamos įstatymui yra vienkartinis teisės taikymo aktas, skirtas konkrečiam subjektui, tačiau įvertinant jo priėmimo teisinius pagrindus bei pasekmes, sukeliamas subjektui, kurio atžvilgiu toks nutarimas yra priimamas, toks aktas negali būti pripažįstamas individualiu teisės aktu, skųstiniu administraciniam teismui. Konkurencijos tarybos nutarimas ištirti konkurenciją ribojančius veiksmus yra vienas iš viešojo administravimo procedūrų metu priimamų procedūrinio pobūdžio dokumentų, kuriais atliekamas reikšmingų aplinkybių tyrimas, o tokie dokumentai pagal savo pobūdį nepriskirtini prie aktų, kurie yra ginčo administraciniame teisme dalykas. Nors ir negalima teigti, kad nutarimas pradėti tyrimą dėl UAB „Omnitel“ veiksmų atitikties Reklamos įstatymo nuostatomis pareiškėjui išvis jokių teisinių pasekmių nesukuria, šios teisinės pasekmės iš esmės yra tik procedūrinio, o ne materialaus pobūdžio. Šioje administracinėje byloje atkreiptas dėmesys, jog Konkurencijos įstatymo nuostatos tiesiogiai nenumato, kad Konkurencijos tarybos motyvuotas nutarimas ištirti konkurenciją ribojančius veiksmus gali būti skundžiamas teismui. Sistemiškai aiškinant Konkurencijos įstatymo normas, darytina išvada, jog yra numatyta galimybė skusti galutinius Konkurencijos tarybos sprendimus arba nutarimus, kuriais atsisakoma ištirti konkurenciją ribojančius veiksmus, o nutarimas dėl tyrimo pradėjimo teismui yra neskundžiamas. Taigi aptariamas nutarimas savaime nedaro įtakos pareiškėjo teisiniam statusui – juo tik pradedama procedūra, kurios metu priėmus galutinį sprendimą, pareiškėjo teisinis statusas gali pasikeisti (2011 m. gegužės 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1110/2011).

34. Dėl nutarimui pradėti tyrimą keliamų reikalavimų pažymėtina administracinė byla Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012, kurioje iškilo klausimas dėl to, ar Konkurencijos taryba, atlikdama tyrimą ir priimdama nutarimą skirti baudas bendrovėms už draudžiamų susitarimų sudarymą, nenukrypo nuo nutarime pradėti tyrimą suformuluotų tyrimo pagrindų ir ribų. Analizuojant šį aspektą, byloje buvo būtina įvertinti ir nutarimą pradėti tyrimą. Tai darydama, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija pateikė kai kuriuos teisės aktų reikalavimus atitinkančio nutarimo pradėti tyrimą kriterijus. Kalbant konkrečiai, įvertinęs nutarimą, Vyriausiasis administracinis teismas nusprendė, kad Konkurencijos taryba tyrimo dalyką apibrėžė pakankamai plačiai, tačiau tokios pakankamai plačiai apibrėžtos tyrimo ribos leido identifikuoti esminius pradedamo tyrimo elementus. Iš šio nutarimo buvo aišku, kokių subjektų atžvilgiu tyrimas pradedamas, kokie veiksmai galbūt pažeidžia teisės aktų reikalavimus, kokiame sektoriuje tyrimas bus atliekamas, veiksmų teritorija. Anot Vyriausiojo administracinio teismo, iš Konkurencijos tarybos neturėtų būti reikalaujama labai tiksliai apibrėžti būsimo tyrimo dalyką ir tikslus. Reikalavimas identifikuoti labai konkrečius ūkio subjektų veiksmus ar šių veiksmų pagrindus neproporcingai apsunkintų Konkurencijos tarybos galimybes įgyvendinti jai įstatyme nustatytus įgaliojimus, be kita ko, siekiant veiksmingai kontroliuoti, kaip laikomasi

Konkurencijos įstatymo reikalavimų (2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012).

35. Konkurencijos įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad apie Konkurencijos tarybos priimtus nutarimus dėl šio įstatymo pažeidimų tyrimo pranešama pareiškėjams ir pažeidimu įtariamiems subjektams per Konkurencijos tarybos darbo reglamente nustatytus terminus. Pažymėtina, kad Darbo reglamente terminas, per kurį turi būti panešama apie pradėtą tyrimą, nenustatytas.

36. Vyriausiasis administracinis teismas yra išaiškinęs, kad jokia Konkurencijos įstatymo nuostata nenumato, jog įtariamasis ūkio subjektas iškart turi būti informuotas apie priimtą nutarimą dar iki atliekant tyrimo veiksmus. Remiantis Konkurencijos įstatymo 26 straipsnio 4 dalimi, Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai, prieš atlikdami šiame straipsnyje nurodytus veiksmus, turi pateikti Konkurencijos tarybos išduotą dokumentą, patvirtinantį jų įgaliojimus, tyrimo tikslus ir terminus. Štai informavimas apie 2007 m. gruodžio 6 d. priimtą nutarimą 2008 m. birželio 5 d. raštu, be kita ko, reikalaujant atvykti duoti paaiškinimus, konkrečiu atveju Vyriausiojo administracinio teismo buvo vertintas kaip tinkamas pranešimas apie tyrimą (2009 m. birželio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-799/2009)

37. Kiek tai susiję su informacijos apie pradėtą tyrimą pateikimu suinteresuotiems asmenims, pažymėtina byla, kurioje pareiškėjas Lietuvos auditorių rūmai, be kita ko, skundėsi teisės į gynybą pažeidimu dėl to, jog Konkurencijos taryba informavo tik apie atliekamą tyrimą dėl audito paslaugų rinkoje veikiančių ūkio subjektų veiksmų ir neinformavo apie tai, kad buvo tiriama pačių Lietuvos auditorių rūmų veikla. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, atsižvelgusi į tai, kad Lietuvos auditorių rūmai laikytini ūkio subjektu Konkurencijos įstatymo prasme, sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, jog informuodama pareiškėją apie atliekamą tyrimą dėl audito paslaugų rinkoje veikiančių ūkio subjektų veiksmų, Konkurencijos taryba tuo pačiu informavo pareiškėją ir apie jo atžvilgiu atliekamus tyrimo veiksmus. Be to, net jei būtų galima sutikti su tuo, kad pareiškėjas neturėjo pagrindo manyti, jog jo atžvilgiu atliekamas tyrimas, pareiškėjas nenurodė jokių svarių argumentų, koku konkrečiu būdu buvo pažeistos jo teisės į gynybą ir teisė neduoti parodymų prieš save, ir kaip būtų pakitęs Konkurencijos tarybos atlikto tyrimo rezultatas, jei pareiškėjui būtų buvę pranešta, kad tyrimas atliekamas būtent dėl jo. Iš bylos medžiagos buvo matyti, kad apelianas Konkurencijos įstatyme nurodytomis teisėmis (teise būti išklaustam, duoti paaiškinimus ir susipažinti su tyrimo medžiaga) pasinaudojo (2008 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

38. Tam tikrais atvejais visos informacijos apie pradėtą tyrimą pateikimas gali pakenkti sėkmingai tyrimo eigai. Atsižvelgiant į tai, teisės aktuose įtvirtinta galimybė šią informaciją laikyti konfidencialia. Pagal Konkurencijos įstatymo 22 straipsnio 4 dalį, Konkurencijos tarybos nutarimai dėl šio įstatymo pažeidimų tyrimo Konkurencijos tarybos nutarimu gali būti laikomi konfidencialiais tol, kol išnyksta grėsmė tyrimo eigai, bet ne ilgiau kaip iki bus atliktas bet kuris iš šio įstatymo 25 straipsnio 1 dalies 1, 2, 3, 4, 5, 7 ar 8 punkte numatytų veiksmų dėl šio įstatymo pažeidimu įtariamų ūkio subjektų⁴.

4 Darbo reglamento 36 punkte nustatyta: „Apie priimtą nutarimą pradėti tyrimą įgaliotas pareigūnas praneša įtariamam ūkio subjektui ir pareiškėjui, išskyrus atvejus, kai nutarimo paskelbimas gali pakenkti tyrimo eigai ir turi būti laikomas konfidencialiu“. Tačiau Vyriausiojo administracinio teismo 2006 m. liepos 28 d. sprendimu konstatuota, jog Darbo reglamento 36 punkto nuostata „išskyrus atvejus, kai nutarimo paskelbi-

39. Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija yra konstatavusi, kad pranešimai apie priimtą nutarimą pradėti Konkurencijos tarybos tyrimą ir Konkurencijos tarybos nutarimų priėmimas patenka į administracinės procedūros sampratą, kaip ji yra apibrėžta Viešojo administravimo įstatyme. Iki 2007 m. sausio 1 d. galiojusios redakcijos Viešojo administravimo įstatymo 33 straipsnis įpareigojo viešojo administravimo subjektus asmens prašymu supažindinti su jų priimtais viešojo administravimo dokumentais. Byloje taip pat remtasi Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo 7 straipsnio 1 dalimi⁵, pagal kurią pareiškėjas turi teisę gauti privačią informaciją apie save, išskyrus Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytus atvejus, kai tokia informacija neteikiama. Taigi pagal Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintą bendrą principą, visa su asmeniu susijusi informacija, įskaitant ir administracinės procedūros medžiagą, yra vieša. Todėl konfidencialių aktų priėmimas yra išimtis iš bendro principo, kuri visais atvejais privalo būti pagrįsta įstatymo normomis (išplėstinės teisėjų kolegijos 2006 m. liepos 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-4/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 10, 2007).

40. Pažymėtina, kad nutarimų, priimamų tyrimo procedūros metu, pripažinimas konfidencialiais gali būti vertinamas ir teisės į gynybą bei teisės neduoti prieš save parodymų požiūriu.

41. Administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008 Vyriausiasis administracinis teismas, spręsdamas, ar Konkurencijos tarybai nutarus laikyti konfidencialiu nutarimą papildyti tyrimą ir pratęsti jo terminą, tai buvo esminis procedūrinis pažeidimas, dėl kurio visi minėto nutarimo pagrindu Konkurencijos tarybos atlikti veiksmai ir surinkti įrodymai turėtų būti pripažinti neteisėtais, nurodė, kad, atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką, tokiu atveju turi būti vertinamos tam tikros teisinės bei faktinės aplinkybės, susijusios su asmens teisėmis ir pareigomis, bei pažeidimo poveikis galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo pagrįstumui. Todėl teismas pirmiausiai turi įvertinti, ar nesant procedūrinio pažeidimo, Konkurencijos taryba būtų padariusi skirtingas išvadas dėl paties konkurencijos teisės pažeidimo padarymo fakto.

42. Konkrečiu apžvelgiamu atveju Vyriausiasis administracinis teismas atsižvelgė į tai, kad konfidencialiu pripažintu Konkurencijos tarybos nutarimu nebuvo pradėtas naujas tyrimas, o tik pakoreguotas pirminis nutarimas dėl ūkio subjekto veiksmų atitikimo Konkurencijos įstatymui tyrimo pradėjimo, jį papildant dalimi dėl pareiškėjo veiksmų atitikties EB steigimo sutarties 82 straipsniui (dabar SESV 102 str.). Tiek EB steigimo sutarties 82 straipsnio, tiek Konkurencijos įstatymo 9 straipsnio pažeidimas savo objektyviaisiais požymiais iš esmės nesiskiria. Skiriasi tik tai, kad taikant EB steigimo sutarties 82 straipsnį, būtina konstatuoti, jog piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi daro (gali daryti) reikšmingą poveikį prekybai tarp valstybių narių. Tačiau procedūrine prasme pažeidimu įtariamo ūkio subjekto padėtis nepasikeičia, kadangi tyrimas dėl EB steigimo sutarties 82 straipsnio atliekamas pagal Konkurencijos įstatymo nustatytą tyrimo procedūrą. Todėl nepriklausomai nuo to, ar pareiškėjas būtų žinojęs apie tyrimo išplėtimą dalimi dėl jo veiksmų atitikties EB sutarties 82 straipsniui, jis vis tiek būtų įpareigotas glaudžiai

mas gali pakenkti tyrimo eigai ir turi būti laikomas konfidencialiu“ prieštarauja Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 20 straipsnio 6 daliai (įstatymo redakcija iki 2009 m. balandžio 25 d.).

5 Įstatymo redakcija iki 2017 m. balandžio 1 d.

bendradarbiauti su Konkurencijos taryba ir pateikti atsakymus į faktinio pobūdžio klausimus, susijusius su vykdomu tyrimu. Taigi net ir žinodamas apie išplėstą tyrimą, pareiškėjas nebūtų turėjęs galimybių reikšmingai pakeisti savo gynybos strategijos. Dėl to konfidencialumo sąlygos įtvirtinimas ginčyto nutarimo rezoliucinės dalies 2 punkte nelaikytas esminiu procedūrinu pažeidimu, dėl kurio turi būti naikinamas visas minėtas nutarimas. Taip pat nebuvo pagrindo pripažinti neteisėtais visus atliktus Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmus bei šiuo laikotarpiu surinktus įrodymus (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

Nutarimas atsisakyti pradėti tyrimą

43. Konkurencijos taryba priima nutarimą atsisakyti pradėti tyrimą, jeigu yra Konkurencijos įstatyme nurodyti pagrindai, tačiau toks nutarimas turi būti motyvuotas, atitikti kitus (toliau nurodytus) reikalavimus.

44. Vyriausiasis administracinis teismas dėl motyvavimo pareigos yra išaiškinęs, kad bet kurio sprendimo priėmimo atveju jį būtina pagrįsti. Nepriklausomai nuo sprendimo rūšies, jame turi būti išdėstytos faktinės aplinkybės, teisiniai argumentai, aiškiai suformuluota rezoliucinė sprendimo dalis. Be to, Konkurencijos taryba, kaip viešojo administravimo subjektas, priimdama sprendimą pradėti tyrimą, atsisakyti jį pradėti ar kitokią nutarimą, turi vadovautis ir Viešojo administravimo įstatymu (2008 m. rugsėjo 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-1555/2008).

45. Tai, kad tokie Konkurencijos tarybos nutarimai turi atitikti Viešojo administravimo įstatymą *inter alia* 8 straipsnio reikalavimus, patvirtinta ir kiti Vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencijos pavyzdžiai (žr., pvz., 2008 m. rugsėjo 11 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-1555/2008, 2008 m. lapkričio 27 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-1934/2008, 2009 m. birželio 25 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸²²-799/2009, 2010 m. rugsėjo 27 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-996/2010, 2010 m. lapkričio 10 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1309/2010, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 20, 2010).

46. Konkretūs atsisakymo pradėti tyrimą atvejai nurodyti Konkurencijos įstatymo 24 straipsnio 4 dalyje. Konkurencijos taryba priima nutarimą atsisakyti pradėti tyrimą, jeigu: (1) pareiškime nurodyti faktai yra mažareikšmiai, nedarantys esminės žalos šio įstatymo saugomiems interesams; (2) tirti pareiškime nurodytus faktus nepriklauso Konkurencijos tarybos kompetencijai; (3) pareiškime nurodyti faktai jau buvo tirti ir dėl jų yra priimtas Konkurencijos tarybos nutarimas ar įsiteisėjęs teismo sprendimas; (4) pareiškėjas per Konkurencijos tarybos nustatytą laiką nepateikė tyrimui pradėti reikalingų duomenų ir dokumentų; (5) yra suėjęs Konkurencijos įstatymo 35 straipsnio 3 dalyje nurodytas senaties terminas; (6) Konkurencijos įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytų pažeidimų atveju skundžiamas viešojo administravimo subjekto teisės aktas ar sprendimas buvo panaikintas, pakeistas ar nustojo galioti iki pareiškimo išnagrinėjimo Konkurencijos taryboje dienos; (7) nėra duomenų, kurie leistų pagrįstai įtarti šio įstatymo pažeidimą; (8) pareiškime nurodytų faktinių aplinkybių tyrimas neatitinka Konkurencijos tarybos veiklos prioritetų.

47. Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje daugiausiai pasitaikė atvejų, kai

kilo ginčai dėl atsisakymo pradėti tyrimą dėl to, jog pareiškime nurodyti faktai nepriklauso Konkurencijos tarybos kompetencijai (24 str. 4 d. 2 p.) ir nėra duomenų, kurie leistų pagrįstai įtarti įstatymo pažeidimą (24 str. 4 d. 7 p.).

48. Dėl atvejų, kai pareiškime nurodyti faktai nepriklauso Konkurencijos tarybos kompetencijai, pasisakyta apibendrinimo skyriuje „Konkurencijos tarybos tiriami pažeidimai“.

49. Kalbant apie atvejus, kai tyrimą atsisakoma pradėti dėl to, jog nėra duomenų, kurie leistų pagrįstai įtarti įstatymo pažeidimą, primintina skyriuje „Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimo pradėjimas“ apibendrinta praktika, pagal kurią iš pareiškėjų neturi būti reikalaujama pateikti visų tyrimui reikalingų duomenų ir dokumentų, o tik tuos, kurie leistų įtarti galimą pažeidimą ir pradėti tyrimą, t. y. preliminariai įvertinti pareiškime nurodytas aplinkybes bei pateiktus įrodymus, nevertinant, ar pareiškime nurodytų aplinkybių pakanka konstatuoti esant Konkurencijos įstatymo pažeidimą (2007 m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵-993/2007, 2010 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-996/2010). Taigi Konkurencijos tarybai sprendžiant klausimą dėl tyrimo pradėjimo, šiame etape neturėtų būti vertinama, ar iš tikrųjų ir kokiais veiksmais buvo pažeistas ar nepažeistas Konkurencijos įstatymas. Tyrimui pradėti pakanka nustatyti įtarimą apie galimą įstatymo pažeidimą. Todėl, kaip išaiškinta kitose Vyriausiojo administracinio teismo nagrinėtose bylose, Konkurencijos tarybos išvados dėl pagrįstų įtarimų esant įstatymo pažeidimui trūkumo turėtų būti paremtos pakankamai išsamiai atliktu konkrečios situacijos aplinkybių tyrimu. Atsisakant pradėti tyrimą, negali būti apsiribojama pavienių faktinių aplinkybių įvertinimu ir / ar pernelyg abstraktaus pobūdžio argumentų nurodymu. Vertinimo dėl galimybės pradėti pažeidimo tyrimą ribos, nustatytinų aplinkybių apimtis turėtų priklausyti nuo skundžiamo Konkurencijos įstatymo pažeidimo ypatumų. Asmenims pateikus pareiškimą dėl konkurenciją ribojančių veiksmų tyrimo, kaip minėta, Konkurencijos taryba kiekvienu atveju turi atlikti išsamų, visapusišką, objektyvų pareiškimo tyrimą. Atvejai, kai atsisakoma pradėti tyrimą, paprastai turėtų būti tokie, kai nėra gauta jokių duomenų, leidžiančių pagrįstai įtarti įstatymo pažeidimą. Tačiau jeigu konkretaus pareiškimo nagrinėjimo metu gaunami įrodymai, leidžiantys įtarti galimą Konkurencijos įstatymo pažeidimą, tyrimas dėl galimų konkurenciją ribojančių veiksmų turėtų būti pradėtas (2008 m. rugsėjo 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-1555/2008, 2010 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-996/2010, 2016 m. vasario 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-496-662/2016).

50. Taigi, kaip matyti iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos, kiekvieną kartą sprendžiant, ar dėl duomenų trūkumo yra pagrindas nepradėti tyrimo, atsižvelgiama į individualios situacijos aplinkybes. Nurodant konkrečius pavyzdžius, pažymėtina administracinė byla Nr. A⁵⁵⁶-1555/2008, kurioje pareiškėjas Konkurencijos tarybai skundėsi dėl Tarptautinio Palangos oro uosto atsisakymo sudaryti su juo antžeminių paslaugų teikimo sutartį. Sumažėjusi antžeminių paslaugų paklausa, ribota materialinė oro uosto bazė, vykdomi rekonstrukcijos darbai – tai buvo aplinkybės, objektyviai pateisinusios oro uosto atsisakymą sudaryti sutartį, kartu eliminavusios įtarimą dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi ir leidusios Konkurencijos tarybai atsisakyti pradėti tyrimą (2008 m. rugsėjo 11 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-1555/2008).

51. Administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-996/2010 pareiškėjas prašė atlikti tyrimą dėl

vienos bendrovės atsisakymo tiekti jam produktus. Konkurencijos tarybos atsisakymas buvo grindžiamas tuo, kad pareiškėjas į bendrovę dėl produktų pirkimo pirmą kartą kreipėsi 2007 m. gegužės 30 d., o atsisakymą tiekti produktus gavo tik 2007 m. lapkričio 14 d., t. y. beveik po pusės metų, tačiau pateiktoje pareiškėjo medžiagoje nebuvo duomenų, kad būtų rodyta iniciatyva ar kreiptasi į kitus bendrovės vaistinių preparatų platintojus dėl produktų tiekimo. Pareiškėjas taip pat nepateikė įrodymų, kad bendrovės preparatai negali būti pakeičiami kitais preparatais arba kad minėtų preparatų negalima įsigyti iš kitų subjektų. Nebuvo pagrįsti ir teiginiai, kad atsisakydama parduoti vaistinius preparatus, bendrovė prekiauja rinkoje vaistiniais preparatais su didesniais atkainiais. Todėl vienintelė pareiškėjo nurodyta aplinkybė, kad bendrovė, tik po ilgo laiko atsakydama į pareiškėjo elektroninį laišką, atsisakė tiekti produktus pareiškėjui, nebuvo pakankama pagrįstiems įtarimams susiformuoti. Nustačius, kad Konkurencijos taryba tris kartus kreipėsi į pareiškėją prašydama pateikti papildomą trūkstamą informaciją, kreipėsi į kitus subjektus, taip pat įvertinus bylos medžiagą, šioje byloje spęsta, kad Konkurencijos taryba, nagrinėdama pareiškimą, veikė aktyviai bei atliko išsamų pareiškimo tyrimą (2010 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-996/2010).

52. Panašiai klausimas dėl atsisakymo pradėti tyrimą išnagrinėtas ir administracinėje byloje Nr. A¹⁰-757/2006 (2006 m. vasario 10 d. nutartis).

53. Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje pasitaikė atveju, kai Konkurencijos tarybos nutarimai atsisakyti pradėti tyrimą pripažinti nepagrįstais. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A⁵-993/2007 pareiškėjas prašė atlikti tyrimą dėl Tarptautinio Vilniaus oro uosto veiksmų, kuriais, pasak jo, buvo daromos kliūtys pareiškėjui vykdyti lėktuvų eksploatavimo angaro statybos darbus, nors kompetentinga institucija buvo išdavusi statybą leidžiantį dokumentą. Pareiškėjas pateikė šias aplinkybes pagrindžiančius įrodymus (statybos leidimą, faktinių aplinkybių konstatavimo protokolus, susirašinėjimo su oro uostu dokumentus, kt.). Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija nesutiko su Konkurencijos tarybos argumentu, kad apie galimą Konkurencijos įstatymo pažeidimą būtų galima kalbėti tik išsiaiškinus, ar oro uosto veiksmai buvo teisėti kitų taikytinų teisės aktų (Statybos įstatymo, Aviacijos įstatymo ir kt.) prasme. Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, kaip nurodė Vyriausiasis administracinis teismas, galimas ir tuo atveju, kai pažeidžiami ar nevykdomi kiti įstatymai ar juos detalizuojantys teisės aktai. Byloje svarbia aplinkybe laikyta tai, kad ginčo nutarimo priėmimo metu pareiškėjo turimas statybos leidimas nebuvo nei panaikintas teismo sprendimu, nei sustabdytas Statybos įstatymo nustatyta tvarka, o aplinkybė dėl prokuroro kreipimosi į teismą dėl minėto leidimo neteisėtumo, neegzistavo. Iš civilinių teisinių santykių kilusių ginčų nagrinėjimas nereiškia, jog šio ginčo aplinkybės negali būti pripažintos Konkurencijos įstatymo pažeidimu. Galbūt neteisėti ūkio subjekto veiksmai gali būti konstatuoti net ir sudarius taikos sutartį civilinėje byloje, jei būtų nustatyti visi būtini Konkurencijos įstatymo pažeidimo požymiai (2007 m. lapkričio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵-993/2007).

54. Administracinėje byloje Nr. eA-496-662/2016 Konkurencijos tarybos išvada, kad nėra prielaidų pradėti tyrimą, buvo paremta aplinkybėmis, kad piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi pareiškėjų kaltinama bendrovė užima mažiau nei 40 procentų žymėto dyzelino rinkos, šioje rinkoje veikia dar 9 subjektai, iš kurių kitas didelis konkurentas parduoda šiek tiek didesnę kiekį žymėto dyzelino nei kaltinama bendrovė. Be to,

Lietuviškų degalinių sąjungos narių pardavimai veiksnių atlikimo laikotarpiu padidėjo, o kaltinamos bendrovės tarpininkės ir Lietuviškų degalinių sąjungos narių sutartys, sudarytos su kaltinama bendrove, yra skirtingo pobūdžio, tačiau Vyriausiasis administracinis teismas vertino, kad šiuo atveju nebuvo pakankamai išsamiai išgilinta į situaciją ir neišanalizuoti kiti reikšmingi faktoriai.

55. Šiuo konkrečiu atveju pažymėta, kad Lietuviškų degalinių sąjungos narių pardavimo kiekiai 2010–2013 metais galėjo didėti nebūtinai vien tik dėl to, jog įtariamas ūkio subjektas nedarė lemiamos įtakos konkurencijai, bet dėl kitų veiksnių (pvz., ūkio subjektų elgsenos, bendro ūkio augimo, didesnio dyzelino poreikio ir kt.). Konkurencijos taryba, nepriklausomai nuo to, kad nebuvo nustatyta 40 procentų užimamos rinkos dalies, nepagrįstai nevertino kitų dominavimą rinkoje galinčių rodyti kriterijų (pareiškime buvo pateikti duomenys apie įtariamo ūkio subjekto taikomą kainodarą žymėtam dyzelinui), taip pat nepagrindė, kodėl žymėto ir nežymėto dyzelino rinkas nagrinėtu atveju išskyrė į dvi atskiras rinkas. Galų gale, anot Vyriausiojo administracinio teismo, Konkurencijos taryba pernelyg abstrakčiai vertino ir sudarytas sutartis dėl dyzelino tiekimo, kadangi nepaisant išorinio sutarčių skirtumo, turėjo būti išgilinta į jų turinį, sąlygas (agento atsakomybės klausimai, rizikos prisiėmimas, apribojimų nustatymas ir kt.) bei faktinį poveikį galutinio vartotojo elgesiui atitinkamoje rinkoje (2016 m. vasario 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-496-662/2016).

56. Iš apžvelgiamos praktikos matyti, kad tam tikrais atvejais konkretaus atsisakymo pradėti tyrimą pagrindo nurodymas nėra suabsoliutinamas. Pavyzdžiui, tais atvejais, kai nėra duomenų, kad skundžiamais nesąžiningos konkurencijos veiksmais pažeidžiami daugelio ūkio subjektų ar vartotojų interesai, galimas dviejų Konkurencijos įstatyme nustatytų atsisakymo pradėti tyrimą pagrindų taikymas: tirti pareiškime nurodytus faktus nepriklauso Konkurencijos tarybos kompetencijai (2003 m. balandžio 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³-355/2003); nėra duomenų, kurie leistų pagrįstai įtarti šio įstatymo pažeidimą (2011 m. birželio 13 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-2288/2011).

57. Pažymėtina, kad atsisakymo pradėti Reklamos įstatymo pažeidimo tyrimą (pranešimo (skundo) nagrinėjimo procedūrą) pagrindai įtvirtinti Reklamos įstatymo 25 straipsnyje⁶. Vienas iš jų nurodytas šio straipsnio 5 dalies 6 punkte – pranešime (skunde) nurodyti faktai yra mažareikšmiai, nedarantys žalos šio įstatymo saugomiems asmenų interesams. Aiškindamas šią įstatymo normą, Vyriausiasis administracinis teismas yra pažymėjęs, jog Reklamos įstatymas nenustato požymių ar kriterijų, pagal kuriuos nustatoma Reklamos įstatymo 25 straipsnio 5 dalies 6 punkte nurodyta sąlyga – pranešime (skunde) nurodomi faktai yra mažareikšmiai, nedarantys žalos šio įstatymo saugomiems asmenų interesams, todėl tokios vertinamosios sąlygos buvimo / nebuvimo konstatavimas kiekvienu konkrečiu atveju yra reklamos priežiūros institucijų diskrecija, ribojama tik teisės aktų nuostatomis (2016 m. liepos 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2021-624/2016).

58. Atkreiptinas dėmesys, kad Konkurencijos taryba 2013 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. 1S-134 yra patvirtinusi Paaiškinimus dėl mažareikšmiškumo Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo byloje, kuriuose nurodyti pagrindiniai faktų pripažini-

---

6 Pažymėtina, kad iki 2013 m. rugpjūčio 1 d. Reklamos įstatyme nebuvo įtvirtinta savarankiškų atsisakymo pradėti tyrimą pagrindų, o buvo vadovaujama Konkurencijos įstatymu.

mo mažareikšmiais požymiai ir kuriais vadovaudamasi Konkurencijos taryba vertina, ar Reklamos įstatymo pagrindu Konkurencijos tarybai pateiktame pranešime (skunde) nurodyti faktai yra mažareikšmiai, nedarantys žalos Reklamos įstatymo saugomiems interesams.

59. Administracinėje byloje Nr. A-2021-624/2016 ginčo dėl to, kad interneto tinklalapyje www.ezys.lt skleistos reklamos teiginys „SIM ir papildymo kortelės Tau nieko nekainuos, papildomai už numerio perkėlimą mokėti taip pat nereikia“ galėjo klaidinti vartotojus, nebuvo, šis faktas, kaip nurodė Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, savaime nereikšė, kad UAB „Omnitel“ privalo būti patraukta atsakomybėn, kadangi šis faktas, jį įvertinus susijusių aplinkybių kontekste, yra mažareikšmis, iš esmės nedarantis žalos Reklamos įstatymo saugomiems asmenų interesams dėl Konkurencijos tarybos nurodytos aplinkybės (santykinai nedidelis reikalavimų neatitinkančios reklamos sklaidos mastas), ir, kas teisėjų kolegijos vertinimu, ne mažiau svarbu, dėl nežymaus reklamos poveikio vartotojų ekonominiam elgesiui (2016 m. liepos 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2021-624/2016).

II.3. Įgaliotų pareigūnų veiksmai atliekant tyrimą

---

60. Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimą atlieka Konkurencijos tarybos įgalioti jos administracijos darbuotojai (toliau – ir Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai) (Konkurencijos įstatymo 22 str. 2 d.). Konkurencijos įstatymo 25 straipsnyje reglamentuojamos Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų teisės ir pareigos atliekant tyrimą. Viena iš tokių teisių – gauti iš ūkio subjektų, kitų fizinių ir juridinių asmenų bei viešojo administravimo subjektų dokumentus, duomenis ir kitą informaciją, reikalingus tyrimui atlikti. Nurodytą informaciją ir paaiškinimus šie subjektai ir asmenys turi teisę pateikti Konkurencijos tarybos įgaliotiems pareigūnams ir savo iniciatyva (Konkurencijos įstatymo 25 str. 1 d. 8 p.).

61. Kaip ne kartą yra konstatavęs Vyriausiasis administracinis teismas, teisės neduoti parodymų prieš save apimtis konkurencijos teisės pažeidimo tyrimo procedūroje yra siauresnė negu baudžiamajame procese. Tiriamas ūkio subjektas negali atsisakyti suteikti informacijos motyvuodamas tuo, jog ji yra kaltinanti, t. y. gali būti naudojama konstatuoti konkurencijos teisės pažeidimą. Tačiau Konkurencijos taryba savo klausimais negali piktybiškai versti tiriamų ūkio subjektų pripažinti pažeidimo padarymą (2008 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008, 2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

62. Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai, prieš atlikdami Konkurencijos įstatymo 25 straipsnyje nurodytus veiksmus, turi pateikti Konkurencijos tarybos išduotą dokumentą, patvirtinantį jų įgaliojimus, tyrimo tikslus ir terminus (Konkurencijos įstatymo 25 str. 4 d.).

63. Vyriausiasis administracinis teismas yra išaiškinęs, kad ši Konkurencijos įstatymo norma reglamentuoja Konkurencijos tarybos pareigūnų pareigą, prieš atliekant tyrimo veiksmus, pateikti atitinkamą dokumentą, taip pat šio dokumento turinį. Tokios pareigos įtvirtinimu įstatyme siekiama suteikti tiriamiems ūkio subjektams,

taip pat kitiems tyrime dalyvaujantiems ūkio subjektams galimybę įsitikinti konkrečių Konkurencijos tarybos pareigūnų atliekamų tyrimo veiksmų teisėtumu, sužinoti savo bendradarbiavimo su Konkurencijos taryba pareigos apimtį bei Konkurencijos įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje⁷ nurodytų veiksmų įvykdymo terminus.

64. Priešingai nei teigė Konkurencijos taryba, Vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad vykdant tyrimą, nepakanka remtis vien Konkurencijos įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 3 punktu⁸, kuris nustato, jog Konkurencijos taryba duoda privalomus nurodymus ūkio subjektams, tarp jų – komerciniams bankams ir kitoms kredito įstaigoms bei valstybės valdymo ir savivaldos institucijoms, pateikti finansinius bei kitus dokumentus, taip pat ir turinčius komercinių paslapčių, ir kitą informaciją, reikalingą rinkoms tirti ar kitiems Konkurencijos tarybos uždaviniams vykdyti. To paties straipsnio 1 dalies 5 punkte⁹ yra aiškiai išskirta atskira Konkurencijos tarybos įgaliojimų grupė – tirti ir nagrinėti Konkurencijos įstatymo pažeidimus bei taikyti pažeidėjams atitinkamas sankcijas. Tuo tarpu būtent Konkurencijos įstatymo 26 straipsnis apibrėžia Konkurencijos tarybos pareigūnų konkrečias teises ir pareigas, atliekant tyrimus dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimų. Sistemiskai aiškinant šias Konkurencijos įstatymo nuostatas, darytina išvada, jog Konkurencijos įstatymo 26 straipsnio 4 dalis¹⁰ taikytina ne tik pažeidimu įtariamo ūkio subjekto, bet ir kitų su tyrimu susijusių ūkio subjektų atžvilgiu. Todėl Konkurencijos įstatymo 26 straipsnio 4 dalyje nurodytos informacijos nepateikimas arba neišsamus pateikimas gali pažeisti tik konkretaus ūkio subjekto, dėl kurio atliekami Konkurencijos įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje nurodyti veiksmai, teises. Nagrinėtu atveju nei vienas iš tyrime dalyvavusių ūkio subjektų (išskyrus pareiškėją) neskundė ginčijamu laikotarpiu nuo 2005 m. kovo 15 d. iki 2005 m. liepos 13 d. jų atžvilgiu atliktų Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmų.

65. Vyriausiasis administracinis teismas administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2018 taip pat nurodė, kad aptariamoje įstatymo nuostatoje įtvirtinta Konkurencijos tarybos pareiga nereiškia, kad Konkurencijos tarybos pareigūnai privalo kiekvieną kartą pateikti atitinkamą Konkurencijos tarybos nutarimą, kuriuo remiantis pareigūnai vykdys atskirus tyrimo veiksmus. Konkurencijos įstatyme aiškiai numatyta, jog tam, kad ūkio subjektas galėtų įsitikinti Konkurencijos tarybos pareigūnų atliekamų veiksmų teisėtumu, pakanka pateikti dokumentą, kuriame išvardijami atitinkamų Konkurencijos tarybos pareigūnų įgaliojimai, atliekamo tyrimo tikslai ir terminai. Konkurencijos tarybos pareigūnų įgaliojimai pirmiausiai atskleidžiami nurodant atitinkamą teisinį pagrindą, kuriuo remiantis šie pareigūnai įgyja teisę vykdyti tyrimo veiksmus. Nurodant tyrimo tikslą, pakanka paminėti, kad vykdomas vieno ar kito ūkio subjekto veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymo ar kitoms nuostatomis tyrimas. Taigi Konkurencijos tarybos pareigūnai, atliekantys Konkurencijos įstatymo ar kitų nuostatų pažeidimo tyrimą, visuomet turėtų laikytis Konkurencijos įstatymo 26 straipsnio 4 dalies reikalavimų ir kiekvieną kartą, prieš atlikdami atskirus to paties straipsnio pirmojoje dalyje nurodytus veiksmus, pateikti atitinkamiems ūkio subjektams Konkurencijos tarybos išduotą dokumentą, trumpai atskleidžiantį jos pareigūnų įgaliojimus (atliekamų veiksmų teisinį pagrindą), tyrimo tikslą ir veiksmų įvykdymo terminus.

---

7 Pagal šiuo metu galiojančios redakcijos įstatymą (nuo 2018 m. sausio 1 d.) 25 str. 1 d.

8 Pagal šiuo metu galiojančios redakcijos įstatymą (nuo 2018 m. sausio 1 d.) 18 str. 2 d. 1 p.

9 Pagal šiuo metu galiojančios redakcijos įstatymą (nuo 2018 m. sausio 1 d.) 18 str. 1 d. 5 p.

10 Pagal šiuo metu galiojančios redakcijos įstatymą (nuo 2018 m. sausio 1 d.) 25 str. 4 d.

66. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, kurioje išdėstyti pirmiau minėti išaiškinimai, konstatavo, kad aptarta informavimo pareiga buvo pažeista, atsižvelgus į tai, kad Konkurencijos tarybos nutarimas papildyti tyrimą nauju inkriminuojamu pažeidimu nepagrįstai buvo pripažintas konfidencialiu. Tačiau toks informavimo pareigos pažeidimas nebuvo laikytas esminiu procedūriniu pažeidimu, kadangi buvo aiškiai matyti, jog šis pažeidimas neturėjo jokio svarbaus poveikio galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo turiniui. Iš bylos medžiagos buvo aišku, kad savo paklausimuose Konkurencijos tarybos pareigūnai ginčo laikotarpiu nenurodė tik tyrimo išplėtimo fakto, tačiau laikėsi kitų Konkurencijos įstatymo 26 straipsnio 4 dalies reikalavimų – buvo nurodomas pirminis vykdomo tyrimo teisinis pagrindas ir tyrimo tikslas, atsakymų pateikimo terminai, o klausimai, apibrėžiantys atsakymų ribas, buvo formuluojami taip, jog nebuvo siekiama piktnaudžiauti respondentų nežinojimu apie minėtą tyrimo apimtį išplėtimą. Atsižvelgusi į tai, teisėjų kolegija pripažino nepagrįsta pirmosios instancijos teismo išvadą, jog visi per ginčo laikotarpį Konkurencijos tarybos pareigūnų vykdyti tyrimo veiksmai, taip pat surinkti įrodymai, yra neteisėti (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

67. Dėl galimybės Konkurencijos tarybai atliekant tyrimą remtis ikiteisminio tyrimo duomenimis Vyriausiasis administracinis teismas yra pažymėjęs, kad Konkurencijos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 10 punkte numatyta, jog Konkurencijos taryba bendradarbiauja su kitomis Lietuvos Respublikos, užsienio ir tarptautinėmis institucijomis ir organizacijomis teisės aktų ir susitarimų, numatančių bendradarbiavimą, nustatyta tvarka. Tam, kad būtų tinkamai atliktas tyrimas dėl galimo konkurencijos normų pažeidimo, Konkurencijos taryba gali naudoti visas prieinamas įrodinėjimo priemones, be kita ko, gautas bendradarbiaujant su kitomis institucijomis, taigi ir remtis ikiteisminio tyrimo metu užfiksuotais duomenimis. Konkurencijos tarybai atliekant tyrimą ikiteisminio tyrimo duomenys naudojami ne tam tikrų asmenų baudžiamosios atsakomybės klausimo išsprendimui, bet Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimui reikšmingų aplinkybių nustatymui. Šie duomenys yra tiriami ir vertinami ne asmenų kaltės baudžiamojo proceso požiūriu nustatymui, o pagal administracinio proceso įrodinėjimo taisykles, kaip ir bet kurie kiti administraciniame procese pateikti įrodymai. Vėliau, ginčui persikėlus į teismą, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso nustatyta tvarka surinkti duomenys administracinio teismo vertinami tik kaip viena iš įrodinėjimo priemonių, kurių įrodymoji vertė turėtų būti papildomai tikrinama ir nustatoma kartu su kitais administracinėje byloje surinktais įrodymais (2017 m. rugsėjo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-909-552/2017, taip pat žr. 2017 m. rugpjūčio 3 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-417-822/2017).

68. Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje buvo iškilęs klausimas dėl galimybės atlikti tyrimo veiksmus dėl tų ūkio subjektų, kurie nėra įvardyti Konkurencijos tarybos nutarime pradėti tyrimą.

69. Apžvelgiamu atveju Konkurencijos tarybos nutarimas, kuriuo paskirtos baudos, buvo priimtas tik dėl AB „Mažeikių nafta“, kuri yra patronuojanti įmonė SIA „Mažeikių nafta Tirdzniecibas Nams“ ir OU „Mažeikių Nafta Trading House“ atžvilgiu. Vyriausiasis administracinis teismas laikėsi pozicijos, kad šios AB „Mažeikių nafta“ dukterinės įmonės negali naudotis veikimo laisve, nustatydamos savo ekonominę elgesį rin-

koje, nes yra kontroliuojamos patronuojančios įmonės. Patronuojanti įmonė atsako ir už savo kontroliuojamų dukterinių įmonių veiksmus, jei tokia patronuojanti įmonė gali daryti lemiamą įtaką savo dukterinių įmonių ekonominiam elgesiui. Išimtimi galėtų būti tik tokia situacija, kai įrodoma, jog dukterinė įmonė elgėsi visiškai nepriklausomai nuo patronuojančios įmonės. Nagrinėtu atveju nebuvo pateikta įrodymų, kad SIA „Mažeikių nafta Tirdzniecibas Nams“ ir OU „Mažeikių Nafta Trading House“ elgėsi nepriklausomai nuo patronuojančios įmonės AB „Mažeikių nafta“ ir sudarė atskirus ūkio subjektus Konkurencijos įstatymo prasme, kurių atžvilgiu reiktų pradėti savarankiškus tyrimus (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

70. Šiame kontekste atskirai paminėtina Vyriausiojo administracinio teismo praktika, kurioje aiškinamos Konkurencijos tarybos teisių (veiksmų), reglamentuojamų Reklamos įstatyme, turinys bei apimtis.

71. Reklamos įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtinta, kad priežiūros institucijos, atlikdamos šio įstatymo reikalavimų įgyvendinimo priežiūrą, turi teisę, be kita ko, įpareigoti reklaminės veiklos subjektus nutraukti šiame įstatyme nustatytų reikalavimų neatitinkančios reklamos naudojimą.

72. Dėl šios Konkurencijos tarybos teisės apimties pažymėtina administracinė byla Nr. A⁸⁵⁸-1184/2010, kurioje ginčas kilo dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, kuria pirmosios instancijos teismas vietoj Konkurencijos tarybos nutarimo rezoliucinės dalies 2 punkte nustatyto įpareigojimo UAB „Tez Tour“ per 2 darbo dienas nuo Nutarimo rezoliucinės dalies paskelbimo leidinio „Valstybės žinios“ priede „Informaciniai pranešimai“ nutraukti 1 punkte nurodytos klaidinančios reklamos naudojimą, jeigu šie veiksmai dar yra tęsiami, t. y. vartotojams, užsakantiems poilsį viešbutyje „Kadikale Resort“, sutartyje atskiru punktu nurodyti teisingą informaciją apie oro uosto atstumą iki viešbučio nustatė įpareigojimą UAB „Tez tour“ per 2 darbo dienas nuo šio nutarimo rezoliucinės dalies paskelbimo leidinio „Valstybės žinios“ priede „Informaciniai pranešimai“ nutraukti 1 punkte nurodytos klaidinančios reklamos naudojimą. Pirmosios instancijos teismas tokį įpareigojimo pakeitimą grindė tuo, kad Konkurencijos taryba, priimdama nutarimą, galėjo duoti tik nurodymą nutraukti konkrečios klaidinančios reklamos naudojimą, kurią Konkurencijos taryba ištyrė, o kiti įpareigojimai neatitinka Reklamos įstatymo nuostatų ir prieštarauja kitiems teisės aktams, nustatantiems turizmo paslaugų teikimo sutarties sudarymą ir jos turinį (Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas, Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas).

73. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, nesutikdama su tokia pirmosios instancijos teismo pozicija, nurodė, kad pagal aktualų teisinį reguliavimą (be kita ko, Valstybinio turizmo departamento patvirtintas Turizmo paslaugų teikimo sutarties standartines sąlygas), atsiradus nenumatytoms aplinkybėms, turizmo paslaugų sutarties sąlygos gali būti keičiamos, papildomos, o tai reiškia, jog ir išaiškėjus tam tikriems reklaminių teiginių neatitikimams tikrovei, sutarties sąlygos galėtų būti platesnės nei patvirtintosios Turizmo paslaugų teikimo sutarties standartinėse sąlygose. Todėl Konkurencijos tarybos nutarimu nustatytas įpareigojimas yra pagrįstas ir teisėtas, juo nėra pažeidžiamos pareiškėjo teisės, kadangi pareiškėjas nėra įpareigojamas visais atvejais pakeisti standartines sutarčių sąlygas, bet įpareigojamas tai padaryti tuo atveju, jei nurodyta klaidinanti reklama naudojama iki šiol ir tik konkrečios viešbučio atžvilgiu, toks įpareigojimas yra

pakankamai aiškiai suformuluotas ir tikslus, neprieštarauja Viešojo administravimo įstatymui, Reklamos įstatymo 19 straipsnio 2 dalies 3 punktui¹¹. Nėra pagrindo teigti, kad šiuo įpareigojimu Konkurencijos taryba įsiterpia į turizmo paslaugų teikimo sutarčių sudarymą (2010 m. rugsėjo 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1184/2010, taip pat žr. 2008 m. liepos 3 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-997/2008).

74. Atsižvelgiant į Reklamos įstatymo 21 straipsnio 2 dalies 1 punktą, Konkurencijos taryba taip pat turi teisę įpareigoti reklaminės veiklos subjektus, kurių reklama pripažinta klaidinančia ar neleidžiama lyginamąja, ją paneigti ir nustatyti šio įpareigojimo įvykdymo terminus, tvarką ir sąlygas.

75. Vyriausiasis administracinis teismas yra konstatavęs, jog įpareigojimas paneigti klaidinančią reklamą nėra sankcija. Tokia priemonė nėra numatyta Reklamos įstatymo šeštajame skirsnyje, nustatančiame atsakomybės už Reklamos įstatymo pažeidimus taikymo pagrindus ir tvarką. Tai yra Konkurencijos tarybos vykdomos reklamos kontrolės priemonė, taikoma siekiant užkirsti kelią vartotojų klaidinimui ar sumažinti neigiamus klaidinančius reklamos padarinius. Dėl to sprendžiant tokios priemonės taikymo klausimą, pagrindinis kriterijus yra vartotojų interesų apsauga (2005 m. lapkričio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹-930/2005, 2008 m. rugpjūčio 18 d. nutartis byloje Nr. A⁷⁵⁶-1436/2008).

76. Administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-806/2010 taip pat pažymėta, kad nagrinėjamu atveju yra svarbu įgyvendinti Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punkte numatytą vartotojų teisę gauti teisingą ir visapusišką informaciją valstybine kalba apie parduodamas prekes, teikiamas paslaugas, nes nepaneigus pareiškėjo vykdytos reklamos, vartotojų sąmonėje liktų klaidinga informacija apie „BIGBANK AS“ teikiamo vartojimo kredito paslaugos turinį. Atsižvelgtina ir į tai, kad vartotojų teisių apsaugos užtikrinimas, kuris susijęs su žymios visuomenės dalies narių teisėmis, nagrinėtos bylos kontekste laikytas svarbesniu teisiniu gėriu nei „BIGBANK AS“ galimi nuostoliai, tikėtinai kilsiantys įgyvendinant Konkurencijos tarybos nutarimą. Konkurencijos tarybos nustatytu būdu nepaneigus klaidinančios „BIGBANK AS“ reklamos, vartotojų patirta žala būtų didesnė nei galimi pareiškėjo nuostoliai, tikėtinai kilsiantys paneigiant klaidinančią reklamą ir įgyvendinant kitus Konkurencijos tarybos įpareigojimus. Nagrinėjamu atveju teikiama vartojimo kredito paslauga yra orientuota į pakankamai didelę visuomenės dalį, todėl visuomenės narių (vartotojų, kurie, tikėtina, gali naudotis vartojimo kreditais) teisės turi būti tinkamai apsaugotos (2010 m. gegužės 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-806/2010).

77. Kita vertus, įpareigojimas paneigti reklamą tam tikrais atvejais gali būti netikslingas, atsižvelgiant į laiką, praėjusį nuo reklamos skelbimo pabaigos, kadangi tokio įpareigojimo vykdymas gali sukelti didesnę neigiamą poveikį vartotojams nei jo neskelbiant. Štai administracinėje byloje Nr. A¹-930/2005 vertinta, kad akcijos priminimas ir papildoma su ja susijusi informacija vartotojams galėtų sukelti tam tikrų papildomų neaiškumų ir asociacijų, galinčių juos klaidinti. Be to, Konkurencijos tarybos įpareigojimas buvo suformuluotas abstrakčiai, nenurodant konkretaus paneigimo turinio, o tai neatitinka viešojo administravimo principų ir Viešojo administravimo įstatyme nustatytų individualaus administracinio akto reikalavimų (2005 m. lapkričio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹-930/2005)

11 Nuo 2013 m. rugpjūčio 1 d. įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 5 punktas.

78. Konkurencijos įstatymo 25 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, kad Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai, įgyvendindami jiems šio įstatymo ir Konkurencijos tarybos suteiktas teises, tyrimo veiksmus įformina raštu – surašo dokumentus (aktus, protokolus, reikalavimus ir pan.). Šių dokumentų formą ir pildymo tvarką nustato Konkurencijos taryba.

79. Vienoje iš bylų, atsižvelgiant į paminėtą nuostatą, buvo sprendžiama, ar apklausų protokolai, kuriuose nėra atskleidžiamas išsamus duotų paaiškinimų turinys, gali būti pripažinti tinkamais įrodymais pagrindžiant padarytą pažeidimą. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, iš dalies sutikusi su pirmosios instancijos teismo padaryta išvada, kad tokie protokolai neatitinka turiniui keliamų reikalavimų, taip pažeidžiant pareiškėjo teises į gynybą ir teisingą procesą, neužtikrinant apklausiamųjų asmenų teisės duoti pastabas dėl protokolo, pažymėjo, kad remiantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 57 straipsnio 1 dalimi¹², įrodymai administracinėje byloje yra visi faktiniai duomenys, priimti bylą nagrinėjančio teismo ir kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybės, pagrindžiančios proceso šalių reikalavimus bei atsikirtimus, ir kitokios aplinkybės, turinčios reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra. To paties straipsnio antroje dalyje nustatyta, kad garso įrašai taip pat gali būti pripažįstami įrodymais. Taigi, kaip nurodė Vyriausiasis administracinis teismas, net ir pripažinus, jog Konkurencijos tarybos pareigūnai, nesurašydami išsamių paaiškinimų protokolų, *stricto sensu* pažeidė Konkurencijos įstatymą, tai neleidžia daryti išvados, kad dėl tokio formalus procedūrinio pažeidimo, nustatant paaiškinimų turinį, negalima remtis garso įrašais, net jei garso įrašas Konkurencijos tarybos atliekamoje tyrimo procedūroje laikytinas antriniu įrodymų fiksavimo būdu.

80. Šiame kontekste Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija taip pat nesutiko su pareiškėjo teiginiu, jog darant garso įrašą, atimama galimybė pateikti pastabas dėl paaiškinimų turinio ir pasitikrinti, ar pareiškėjas teisingai suprato klausimus ir ar teisingai į juos atsakė. Konkrečiu atveju nustatyta, kad pareiškėjo atstovams buvo sudaryta pakankamai galimybių naudotis Konkurencijos tarybos pareigūnų padarytais apklausų garso įrašais. Be to, pareiškėjas šioje byloje nepateikė pakankamai svarių argumentų, kodėl daryti garso įrašai dėl savo pobūdžio ar techninių savybių turi būti pripažįstami neleistiniais įrodymais. Atsižvelgus į tai, daryta išvada, kad garso įrašai byloje pripažintini įrodymais ir turi būti vertinami kartu su kitais įrodymais (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

81. Konkurencijos įstatymo 25 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų reikalavimai atliekant tyrimo veiksmus, nustatytus Konkurencijos įstatymo 25 straipsnio 1 dalyje, yra privalomi. Už šių reikalavimų nevykdymą taikomos įstatymų nustatytos sankcijos.

82. Vienoje iš bylų kilus ginčui dėl Konkurencijos tarybos nutarimo skirti ūkio subjektui baudą už tai, kad jis nepateikė reikalautos informacijos tyrimui, pareiškėjas nurodė, kad Konkurencijos taryba galėjo pasinaudoti jai įstatymų suteiktomis teisėmis ir savarankiškai paimti tuo metu tyrimui reikalingus duomenis. Vyriausiasis administracinis teismas šiuo aspektu pažymėjo, kad Konkurencijos įstatymas iš tikrųjų suteikia teisę Konkurencijos tarybos įgaliotiems pareigūnams atliekant tyrimą ir gavus teismo leidimą

12 Pagal įstatymo redakciją nuo 2016 m. liepos 1 d.

įeiti ir atlikti patikrinimą ūkio subjekto naudojamose patalpose, teritorijoje ir transporto priemonėse, tačiau tai nepaneigia minėtoje Konkurencijos įstatymo normoje nustatytos pareigos paklusti Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų reikalavimams, duotiems atliekant to paties straipsnio 1 dalyje nurodytus veiksmus (taip pat reikalavimui pateikti informaciją) (2012 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012).

II.4. Komercinių paslapčių, tarnybinio naudojimo ir kitų dokumentų apsauga

---

83. Komercinių paslapčių, tarnybinio naudojimo ir kitų dokumentų apsauga reglamentuojama Konkurencijos įstatymo 21 straipsnyje, kurio 1 dalis įtvirtina, kad Konkurencijos taryba ir jos administracijos darbuotojai privalo saugoti atliekant šio įstatymo laikymosi priežiūrą sužinotas ūkio subjektų komercines ir profesines paslaptis ir be ūkio subjekto sutikimo gali naudoti jas tik tiems tikslams, dėl kurių jos buvo pateiktos.

84. Dėl ūkio subjektų komercinių paslapčių to paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad ūkio subjektai, teikdami dokumentus ar kitą informaciją Konkurencijos tarybai arba nedelsdami, kai tik patys arba iš Konkurencijos tarybos sužino, kad Konkurencijos taryba turi dokumentų ar kitos informacijos, sudarančios jų komercinę paslaptį, turi pateikti Konkurencijos tarybai prašymą dėl jų komercinių paslapčių apsaugos. Prašyme turi būti aiškiai nurodyta, kurią informaciją Konkurencijos taryba turėtų laikyti ūkio subjekto komercine paslaptimi. Konkurencijos taryba ar jos įgaliotas pareigūnas priima sprendimą dėl prašymo ir apie tai praneša ūkio subjektui. Jeigu ūkio subjektas nepateikia nurodyto prašymo dėl komercinių paslapčių apsaugos, laikoma, kad Konkurencijos tarybos apie ūkio subjektą turima informacija nėra komercinę paslaptį sudaranti informacija (Konkurencijos įstatymo 21 str. 4 d.).

85. Vyriausiasis administracinis teismas yra atkreipęs dėmesį, kad medžiagos pripažinimas komercine ūkio subjekto paslaptimi yra Konkurencijos įstatyme ir Darbo reglamente įtvirtinta procedūra. Konkurencijos tarybos administracijos pareiga apsaugoti ūkio subjektų komercines paslaptis, be kita ko, turėtų būti siejama su Konkurencijos tarybos darbo reglamente įtvirtinta tokios apsaugos įgyvendinimo tvarka (2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012, 2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014, 2016 m. birželio 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

86. Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje taip pat pažymėta, jog Konkurencijos įstatymo nuostatos nesuteikia Konkurencijos tarybos pareigūnams teisės savo iniciatyva užslaptinti dalį tyrimo medžiagos ir savo nuožiūra dalį informacijos pripažinti atitinkamų ūkio subjektų komercine paslaptimi bei laikyti ją konfidencialia informacija. Tai reiškia, kad Konkurencijos tarybos pareigūnai gali imtis tam tikros informacijos apsaugos priemonių, tik gavę suinteresuoto asmens prašymą dėl komercinių paslapčių apsaugos ir dėl to priėmę motyvuotą sprendimą (2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012).

87. Konkurencijos taryba neturi pagrindo konfidencialia pripažinti informaciją tik išanalizavusi visų ūkio subjektų prašymus, informacijos pripažinimą konfidencialia Konkurencijos taryba pagrįstai gali atlikti ir gavusi kiekvieno iš ūkio subjektų prašymus (2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014, 2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

II.5. Konkurencijos tarybos pareigūnų (darbuotojų) veiksmų apskundimas

---

88. Konkurencijos įstatymo 32 straipsnio 1 dalyje reglamentuojamas Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų ir kitų darbuotojų veiksmų ir priimtų sprendimų apskundimas. Teisę Konkurencijos tarybai apskūsti Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų ir kitų darbuotojų procedūros dėl šio įstatymo pažeidimo metu atliktus veiksmus ir priimtus sprendimus turi ūkio subjektai ar kiti asmenys, manantys, kad buvo pažeistos jų teisės. Skundas pateikiamas ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo sužinojimo apie skundžiamus veiksmus ar sprendimus dienos. Konkurencijos tarybos sprendimas dėl tokio skundo turi būti priimtas per dešimt dienų nuo skundo gavimo dienos.

89. Jeigu skundą padavę ūkio subjektai ar kiti asmenys nesutinka su Konkurencijos tarybos sprendimu arba jeigu Konkurencijos taryba nepriėmė nutarimo per dešimt dienų, jie turi teisę paduoti skundą Vilniaus apygardos administraciniam teismui. Skundo padavimas procedūros dėl šio įstatymo pažeidimo nesustabdo (Konkurencijos įstatymo 32 str. 3 d.).

90. Šioje dalyje pirmiausia pažymėtina, kad iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos matyti, jog Konkurencijos įstatymo 32 straipsnyje įtvirtinta ginčų nagrinėjimo tvarka taikoma tais atvejais, kai ginčijami tam tikri Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų veiksmai ar sprendimai, priimti procedūros dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimo metu. Tuo atveju, kai ginčas kyla dėl Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų veiksmų ar sprendimų, nesusijusių su įstatymo pažeidimo tyrimo procedūra, paminėta tvarka netaikoma, ir ginčo priskirtinumas administraciniam teismams gali būti sprendžiamas, sistemiskai atsižvelgiant į asmenų teisę gauti informaciją iš valstybės institucijų ir savivaldybių institucijų ir įstaigų reglamentuojančias teisės normas.

91. Štai administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1626/2014 Vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad Konkurencijos įstatymo 32 straipsnio nuostatos turi būti aiškinamos kartu su Teisės gauti informaciją iš valstybės institucijų ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymu (kuriuo detalizuojamos konstitucinės teisės gauti informaciją, įtvirtintos Konstitucijos 25 straipsnyje, sąlygos ir tvarka, taip pat realizuojamas konstitucinis atsakingo valdymo / gero administravimo principas), taip pat Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio, įtvirtinančio teisę į gerą administravimą, 2 dalies b punktu, kuriame nurodyta, kad ši teisė apima kiekvieno asmens teisę susipažinti su savo byla, laikantis teisėto konfidencialumo ir profesinio bei verslo slaptumo.

92. Šioje byloje nustatyta, kad pareiškėjas Konkurencijos tarybos prašė pateikti jam tam tikrus dokumentus – pažymas, kuriose apibrėžiamos atitinkamos rinkos ir kurių pagrindu buvo priimti Konkurencijos tarybos nutarimai leisti bendrovei vykdyti koncentracijas. Šiuos dokumentus pareiškėjas prašė pateikti ne Konkurencijos tarybai vykdamat kokią nors Konkurencijos įstatymo pagrindu atliekamą procedūrą, o pažymas, kurios buvo sudarytos anksčiau vykdytų administracinių procedūrų metu. Todėl byloje ginčytas Konkurencijos tarybos įgalioto pareigūno sprendimas „Dėl prašymo susipažinti su bylos medžiaga“ negali būti laikomas Konkurencijos tarybos darbuotojo priimtu sprendimu, susijusiu su Konkurencijos tarybai šiuo įstatymu ir kitais įstatymais priskirtų specifinių funkcijų atlikimu. Todėl šiuo atveju Konkurencijos įstatymo 32 straipsnyje nustatyta išankstinė ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka netaikytina (2014 m. rugpjūčio 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1626/2014).

93. Vyriausiojo administracinio teismo praktika patvirtina, kad Konkurencijos įstatymo 32 straipsnyje nustatyta ginčų nagrinėjimo tvarka netaikytina ir tais atvejais, kai įstatymo pažeidimo tyrimo procedūros metu atlikti Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų veiksmai skundžiami jau pasibaigus tyrimui ir priėmus galutinį Konkurencijos tarybos nutarimą dėl įstatymo pažeidimo. Toks išaiškinimas pateiktas administracinėje byloje, kurioje ginčyti Konkurencijos tarybos veiksmai neleidžiant susipažinti su visa tyrimo medžiaga, nors kitoje byloje jau buvo ginčijamas galutinis Konkurencijos tarybos nutarimas.

94. Administracinėje byloje Nr. eAS-884-858/2015 nurodyta, kad sprendžiant, ar konkretūs Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų veiksmai ar priimti sprendimai gali būti skundžiami nurodyta tvarka ir būti savarankišku administracinės bylos dalyku, turi būti vertinamas priimtas aktas, žvelgiama į jo priėmimo kontekstą, ar realiai būtų apginti pareiškėjo interesai. Atsakymas dėl tokio savarankiško proceso inicijavimo turi būti pateikiamas, viena vertus, atsižvelgus į konkrečių faktinių aplinkybių kontekstą, tam tikrose situacijose *inter alia* į tai, kaip pateiktas prašymas yra susijęs su jau baigtomis procedūromis dėl galimo Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimo (priimto Konkurencijos tarybos nutarimo teisėtumo kvestionavimu kitame teisminiame procese); kita vertus, turi būti įvertinama ir tai, kad asmeniui tokiu priimtu sprendimu nebūtų visiškai apribojama teisė į teisminę gynybą skundžiant jo teisių, interesų pažeidimą.

95. Savo prašymus panaikinti ginčo nutarimą ir įpareigoti Konkurencijos tarybą supažindinti pareiškėją su visa galutinio nutarimo dėl įstatymo pažeidimo tyrimo bylos medžiaga (be kita ko, konfidencialia) pareiškėjas aptariamam atveju tiesiogiai siejo su galimais jo teisių pažeidimais Konkurencijos tarybai atliekant tyrimą, kurį pabaigus buvo priimtas galutinis nutarimas, kurio teisėtumas ir pagrįstumas jau buvo nagrinėjamas Vilniaus apygardos administraciniame teisme.

96. Vyriausiasis administracinis teismas nusprendė, kad dviejų paralelių procesų inicijavimas yra beprasmiškas, nes pareiškėjo argumentai dėl nesupažindinimo su tyrimo medžiaga, medžiagos pripažinimo konfidencialia procedūros metu, kurią baigus buvo priimtas galutinis nutarimas, bus vertinami Vilniaus apygardos administracinio teismo administracinėje byloje. Tokių dviejų teisminių procesų inicijavimas ir *de facto* sutampančių aspektų vertinimas nebūtų suderinamas su proceso ekonomiškumo principu, be to, tokiu procesu būtų įsiterpiama į Vilniaus apygardos administracinio teismo administracinėje byloje atliekamą vertinimą. Vilniaus apygardos administracinis teismas, nagrinėdamas administracinę bylą, turės, be kita ko, vertinti ir pareiškėjo argumentus dėl teisės į gynybą pažeidimo Konkurencijos tarybai atliekant tyrimą. Be to, pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 51 straipsnio 1 dalį¹³, proceso dalyviai turi teisę teisme susipažinti su byloje esančiais dokumentais, kita medžiaga (įskaitant elektroninę bylą) ir teismo (teisėjo) leidimu gauti mokamas jų kopijas (skaitmenines kopijas) bei išrašus. Taigi nagrinėjant administracinę bylą, kurioje ginčijamas tiesiogines pasekmes pareiškėjui sukėlus nutarimas, pareiškėjas galės, be kita ko, teikti prašymą leisti susipažinti su visa Konkurencijos tarybos nutarimo bylos medžiaga. Atitinkamai, nurodytais būdais pareiškėjas gali apginti savo galbūt pažeistas teises, neleidžiant susipažinti su visa tyrimo medžiaga, kurį atlikus ir buvo priimtas galutinis nutarimas (2015 m. rugsėjo 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-884-858/2015).

13 Šiuo metu galiojančios įstatymo redakcijos (nuo 2018 m. sausio 1 d.) 49 straipsnio 1 dalis.

II.6. Tyrimo terminas, jo pratęsimas ir tyrimo papildymas

---

97. Konkurencijos įstatymo 23 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad Konkurencijos taryba turi baigti tyrimą ne vėliau kaip per penkis mėnesius nuo nutarimo pradėti tyrimą priėmimo dienos. Konkurencijos taryba motyvuotu nutarimu kiekvieną kartą šį terminą gali pratęsti ne ilgiau kaip trims mėnesiams.

98. Vyriausiasis administracinis teismas yra išaiškinęs, kad atsižvelgiant į nurodytas Konkurencijos įstatymo nuostatas, Konkurencijos tarybos vykdomas tyrimas nėra apribotas naikinamaisiais terminais. Šioje įstatymo normoje yra nustatyti procedūrinio pobūdžio nurodymai Konkurencijos tarybai, kaip veikti, kad būtų efektyviai įgyvendintos jos funkcijos. Terminas, per kurį Konkurencijos taryba turi atlikti tyrimą (penki mėnesiai), skirtas ne asmens pažeistai teisei ginti, o valstybės institucijos funkcijoms įgyvendinti. Konkurencijos įstatyme nenustatyta, kiek kartų ir kokiam maksimaliam laikui gali būti pratęstas terminas, per kurį Konkurencijos taryba privalo užbaigti tyrimą, bei nėra nustatyta, kad tyrimas gali būti nutrauktas dėl pernelyg ilgos tyrimo trukmės. Nesutiktina, kad pasibaigus penkių mėnesių terminui, Konkurencijos taryba turi pradėti naują tyrimą. Konkurencijos įstatyme taip pat nėra nustatyta, kad po penkių mėnesių, jei šis terminas nėra pratęstas, tyrimas turi būti baigtas. Tyrimo pabaigą aiškiai reglamentuoja Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 2 dalis, nustatanti, kad tyrimas laikomas baigtu, kai Konkurencijos taryba patvirtina įgaliotų pareigūnų tyrimo išvadas dėl įtariamo pažeidimo (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016, 2017 m. rugsėjo 4 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-3075-822/2017).

99. Pažymėtina, kad nepaisant to, jog įstatymas neįtvirtina maksimalaus termino, vienoje iš bylų vertinta, jog formaliai Konkurencijos taryba nepažeidė Konkurencijos įstatyme įtvirtintų tyrimo terminų, kita vertus, net ir įvertinus tyrimo apimtį bei sudėtingumą, tyrimo termino papildomas pratęsimas keturiolika kartų (be kita ko, tris kartus po Konkurencijos tarybos atlikto pakartotinio patikrinimo), neatitiko protingo tyrimo termino principo. Tokią aplinkybę Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija vertino kaip neturinčią tiesioginio poveikio atsakovo tyrimo teisėtumui, tačiau viršytas protingas tyrimo terminas šioje byloje sudarė pagrindą sumažinti pažeidimą padariusiems subjektams Konkurencijos tarybos paskirtą baudą (2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

100. Iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos matyti, kad pareiškėjams kvestionuojant Konkurencijos tarybos nutarimus pratęsti tyrimą, aiškinamasi, ar tokie šios priežiūros institucijos veiksmai pažeidė konkrečias pareiškėjo teises, ar apsunkino jo teisių bei teisėtų interesų gynybą.

101. Štai administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-290/2012 Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad pareiškėjas nepaaiškino ir nepateikė argumentų, kuo konkrečiai jo nurodyti procedūriniai veiksmai, t. y. tyrimo pratęsimas ir tyrimo antraštės tikslinimas (tyrimo išplėtimas) pažeidė pareiškėjo teises, apsunkino jo teisių ir teisėtų interesų gynybą. Iš nutarimų turinio matyti, kad tyrimas buvo pratęstas, be kita ko, siekiant tęsti surinktos medžiagos analizę ir sisteminimą, taip pat siekiant surinkti papildomą medžiagą. Taigi siekdama pratęsti pradėtą tyrimą, Konkurencijos taryba priė-

mė įstatymo reikalaujamą nutarimą, priimti nutarimai yra motyvuoti (2012 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-290/2012).

102. Iš esmės analogiškos pozicijos Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi ir tais atvejais, kai tenka vertinti, kaip Konkurencijos taryba naudojasi Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 1 dalyje nustatyta teise papildyti tyrimą, išskirti jį į atskirus tyrimus ar sujungti atskirus tyrimus į vieną. Šio teismo nuomone, vien tyrimo išskyrimas į atskirus tyrimus, nenurodant, kuo toks Konkurencijos tarybos sprendimas paveikė pareiškėjų materialines teises ir pareigas ar pakeitė nutarime konstatuotą pažeidimą, nelaikomas procedūriniu pažeidimu (2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

II.7. Tyrimo dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo pabaiga

---

103. Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 2 dalis nustato, kad tyrimas laikomas baigtu, kai Konkurencijos taryba patvirtina įgaliotų pareigūnų tyrimo išvadas dėl įtariamo pažeidimo. Tokiu atveju atliekami veiksmai, nustatyti Konkurencijos įstatymo V skyriaus antrajame skirsnyje, t. y. išklausomi procedūros dalyviai Konkurencijos taryboje ir priimamas Konkurencijos tarybos nutarimas dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo.

104. Pagal Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 3 dalį, Konkurencijos taryba priima nutarimą tyrimą nutraukti, jeigu: (1) tyrimo metu paaiškėja, kad teisės pažeidimo nėra; (2) veiksmai nepadarė esminės žalos Konkurencijos įstatymo saugomiems interesams, o ūkio subjektas, įtariamas pažeidęs įstatymą, geranoriškai nutraukė veiksmus ir pateikė Konkurencijos tarybai rašytinį įsipareigojimą tokių veiksmų neatlikti ar atlikti veiksmus, šalinančius įtariamą pažeidimą ar sudarančius prielaidas jo išvengti ateityje; (3) tyrimo metu paaiškėja arba atsiranda šio įstatymo 24 straipsnio 4 dalyje nurodytos aplinkybės (atsisakymo pradėti tyrimą pagrindus sudarančios priežastys).

105. Dėl tyrimo nutraukimo Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 3 dalies 2 punkto pagrindu reikšmės Vyriausiasis administracinis teismas yra nurodęs, kad teisė teikti įsipareigojimus neatlikti atitinkamų veiksmų nėra savitikslių. Ji sietina su abipuse nauda, kurią gali gauti tiek ūkio subjektas, kuris įsipareigodamas nebevykdyti konkurencijai priešingos veiklos, gali išvengti dar didesnių sąnaudų, kurias jis patirtų dėl Konkurencijos tarybos tyrimo, tiek Konkurencijos taryba, kuri išsprendžia konkurencijos problemą anksčiau, neturėdama priimti galutinio nutarimo. Taigi įsipareigojimai yra priemonė, skirta efektyviai išspręsti rinkoje kilusią problemą. Taip pat įsipareigojimai skatina ūkio subjektus, dėl kurių vykdomas tyrimas, būti aktyviais ir imtis iniciatyvos dėl problemos išsprendimo (2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014).

106. Vyriausiasis administracinis teismas, aiškindamas įsipareigojimų tvirtinimo pagal Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 3 dalies 2 punktą instituto paskirtį, dažnai remiasi Europos Sąjungos teise bei jos taikymo praktika. Pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, Reglamento 1/2003 9 straipsnyje įtvirtintu iš esmės analogišku mechanizmu siekiama užtikrinti veiksmingą konkurencijos taisyklių taikymą priimant sprendimus, kuriais šalių pasiūlyti įsipareigojimai pripažįstami privalomais ir Komisijos laikomi tinkamais, kad būtų galima priimti greitesnį sprendimą jos nustatytoms su konkurencija susijusioms problemoms pašalinti, o ne imtis formalios pažeidimo konsta-

tavimo procedūros. Tuo siekiama proceso ekonomiškumo, o ūkio subjektams suteikiama galimybė visapusiškai dalyvauti procedūroje siūlant sprendimus, kurie, jų manymu, labiausiai tinkami ir pakankami šioms Komisijos nurodytoms problemoms pašalinti. Taikant šią procedūrą, Komisija atleidžiama nuo pareigos kvalifikuoti ir konstatuoti pažeidimą, o jos vaidmuo apsiriboja susijusių įmonių pasiūlytų išpareigojimų patikrinimu ir galimu priėmimu, atsižvelgiant į jos išankstiniame vertinime nurodytas problemas ir siekiamus tikslus. Komisija, taikydama proporcingumo principą, tik tikrina, ar nagrinėjami išpareigojimai gali būti pašalintos problemos, apie kurias ji pranešė susijusioms įmonėms, ir ar jos nepasiūlė mažiau suvaržančių išpareigojimų, kuriais lygiai taip pat tinkamai būtų pašalintos tokios problemos. Tikrindama Komisija turi atsižvelgti į trečiųjų šalių interesus¹⁴ (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013).

107. Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje išaiškinta, kad Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 3 dalies 2 punkto pagrindu tyrimas nutraukiamas, esant visoms šioms sąlygoms: (1) ūkio subjekto, įtariamo pažeidus įstatymą, veiksmai nepadarė esminės žalos įstatymų saugomiems interesams; (2) ūkio subjektas, įtariamas pažeidęs įstatymą, geranoriškai nutraukė veiksmus; (3) ūkio subjektas, įtariamas pažeidęs įstatymą, pateikė Konkurencijos tarybai rašytinį išpareigojimą tokių veiksmų neatlikti ar atlikti veiksmus, šalinančius įtariamą pažeidimą ar sudarančius prielaidas jo išvengti ateityje (išplėstinės teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁷-783/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 9, 2007, išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013). Net ir vienos iš įstatyme nurodytų sąlygų netenkinimas reikštų, kad Konkurencijos taryba neįgyja teisės nutraukti tyrimo šiuo pagrindu (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013).

108. Esminės žalos įstatymų saugomiems interesams nebuvimas. Sprendžiant dėl sąlygos, susijusios su esmine žala įstatymų saugomiems interesams, pažymėtina, kad esminės žalos įstatymų saugomiems interesams padarymas yra vertinamoji sąlyga ir jos buvimas turi būti konstatuojamas kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes (išplėstinės teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁷-783/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 9, 2007, 2016 m. vasario 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-79-624/2016, šiuo aspektu taip pat žr. 2017 m. rugsėjo 4 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A-3075-822/2017). Aplinkybė, kad yra pažeidžiami vieno ūkio subjekto interesai pati savaime nėra pagrindas teigti, kad nėra padaryta esminė žala įstatymų saugomiems interesams Konkurencijos įstatymo prasme. Tiesiogiai pažeidžiant vieno ūkio subjekto (konkurento) interesus, faktiškai gali būti (netiesiogiai) pažeisti ir daugelio kitų ūkio subjektų (konkurentų) ar vartotojų interesai, nes juos gali sieti atitinkami ekonominiai ryšiai, kurių konkurencijos teisė neturėtų ignoruoti (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013).

109. Iš administracinėje byloje Nr. A⁷-783/2006 pateiktų motyvų matyti, kad

14 Pvz., sprendimo byloje *Komisija prieš Alrosa*, C441/07 P, 35, 40–41 punktai.

pareiga pagrįsti esminės žalos įstatymų saugomiems interesams nebuvimą tenka Konkurencijos tarybai (išplėstinės teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁷-783/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 9, 2007).

110. Ūkio subjekto įsipareigojimas neatlikti veiksmų. Sprendžiant dėl Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 3 dalies 2 punkte įtvirtintos sąlygos, susijusios su ūkio subjekto įsipareigojimais neatlikti neteisėtų veiksmų ar atlikti veiksmus, šalinančius įtariamą pažeidimą, turi būti atsižvelgiama į Konkurencijos įstatymo tikslą – saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę Lietuvos Respublikoje bei Konkurencijos tarybos paskirtį prižiūrėti, kaip laikomasi Konkurencijos įstatymo. Atsižvelgiant į tai, kaip yra nurodęs Vyriausiasis administracinis teismas, nutraukdama tyrimą bei tvirtindama ūkio subjekto įsipareigojimus, Konkurencijos taryba privalo įsitikinti, kad jos sprendimu yra užtikrinama konkurencijos laisvė, t. y. problema, dėl kurios buvo pradėtas tyrimas, yra išspręsta. Konkurencijos tarybos pareiga neapima būtinybės kiekvienu atveju atlikti visapusišką analizę, nes tyrimo nutraukimas, tvirtinant ūkio subjekto įsipareigojimus, yra priemonė, pirmiausiai skirta efektyviai išspręsti kilusią problemą rinkoje, bet ne atlikti visapusišką tyrimą, pritaikant poveikio priemones. Tačiau Konkurencijos taryba yra įpareigota, prieš tvirtindama ūkio subjekto įsipareigojimus, įsitikinti, kad jie yra pakankami ir tinkami kilusiai problemai išspręsti. Pareiga išspręsti konkurencijos problemą apima būtinybę atsižvelgti ir argumentuotai pasisakyti dėl konkurencijos problemos veikiamų ūkio subjektų nuomonės, nes ši nuomonė visiškai ar iš dalies gali atspindėti ir tai, ar konkreti problema iš tiesų buvo išspręsta (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013).

111. Argumentas, kad Konkurencijos tarybos nutarimu patvirtinti ūkio subjekto įsipareigojimai neišsprendžia Konkurencijos tarybos nagrinėtos problemos, gali būti laikomas pagrįstu tuo aspektu, kad nutarimu patvirtinti įsipareigojimai neatitinka nutarimo motyvuose identifikuotos rinkos apimties, ir šis skirtumas nėra pagrindžiamas. Konkurencijos tarybos nutarimu patvirtinti įsipareigojimai kitoje rinkoje nei ta, kuri buvo vertinama anksčiau, nepateikus aiškių rinkos pakeitimo motyvų, neleistų teigti, jog konkurencijos problema buvo išspręsta patvirtintais įsipareigojimais. Konkurencijos tarybai kylanti pareiga įsitikinti, jog pateikti įsipareigojimai šalina įtariamą pažeidimą ar sudaro prielaidas jo išvengti ateityje, nėra įgyvendinama tinkamai, jeigu nutarimo dalis dėl rinkų skirtumų tarp buvusios konkurencijos problemos nustatymo metu ir įsipareigojimų tvirtinimo metu nėra tinkamai motyvuota. Negali būti vertinama, kad nutarimu patvirtinti įsipareigojimai yra pakankami kilusiai problemai išspręsti, jeigu priimamas nenuoseklus ir prieštaringas sprendimas, kuriuo aiškiai neatsakoma į suinteresuotų ūkio subjektų argumentuotas pastabas (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013).

112. Taikant Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 3 dalies 2 punktą, taip pat turi būti atsižvelgiama į kai kuriuos kitus aspektus. Pirma, šiuo įstatymo pagrindu pažeidimo tyrimas nutraukiamas dėl ūkio subjekto, kuris yra tik įtariamasis įstatymo pažeidimu. Įstatymas nereikalauja, kad nutraukiant tyrimą šios normos pagrindu, būtų konstatuojamas konkurencijos teisės pažeidimas. Užtenka pagrįstos abejonės, kad atsižvelgiant

į surinktą medžiagą, yra tikėtinas pažeidimo padarymas. Kai ūkio subjektas pasiūlo Konkurencijos tarybai priimtinus įsipareigojimus, kurie tinkami ir pakankami tam, kad juos vykdant būtų panaikintas įtarimas, jog ūkio subjekto veiksmai pažeidžia konkurencijos teisę, tolesnis Konkurencijos tarybos veiksmų tęsimas nebūtų veiksmingesnis rezultato prasme, todėl nėra pateisinamas (išplėstinės teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁷-783/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 9, 2007).

113. Antra, Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 3 dalies 2 punkto nuostatos taikymas taip pat nėra išimtinai siejamas su būtinybe nustatyti, kad draudžiamu susitarimu konkurencija atitinkamoje rinkoje buvo apribota, t. y. nėra būtina nustatyti draudžiamo susitarimo pasekmes (2016 m. vasario 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-79-624/2016).

113.1. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A⁷-783/2006 išplėstinė teisėjų kolegija, vadovaudamasi pirmiau išdėstytais argumentais, nesutiko su pirmosios instancijos teismo sprendimu, kad Konkurencijos taryba, nepakankamai ištyrusi atitinkamą rinką, priėmė nepagrįstą sprendimą nutraukti tyrimą. Vyriausiasis administracinis teismas pažymėjo, kad atitinkamos rinkos apibrėžimas ir ypač atskirų ūkio subjektų rinkos dalies nustatymas yra reikšmingas sprendžiant klausimą, ar įmonė užėmė dominuojančią padėtį ir ar piktnaudžiavo tokia padėtimi. Taigi nutraukdama tyrimą, Konkurencijos taryba neprivalo nustatyti konkurencijos pažeidimo fakto, taip pat neprivalo nei nustatinėti įmonės dominavimo fakto, nei atlikti tai pagrindžiančio tyrimo, kurio metu būtų nustatoma konkreiti ūkio subjekto užimama rinkos dalis (išplėstinės teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁷-783/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 9, 2007).

113.2. Kita vertus, Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje pažymėta, kad nors tvirtindama ūkio subjekto įsipareigojimus ir nutraukdama tyrimą, Konkurencijos taryba turi teisę nukrypti nuo tiriamos rinkos apibrėžimo ar kitų tyrimo metu nurodytų pažeidimo aplinkybių, kaip minėta, Konkurencijos taryba turi laikytis nuoseklumo ir neprieštaravimo. Diskrecija nebūti apribotam ankstesnio rinkos apibrėžimo ar bent preliminarus rinkos identifikavimo (kas yra pagrindas nustatyti galimą pažeidimą) nereiškia absoliučios laisvės procedūros metu keisti atitinkamos rinkos apibrėžimus ar preliminarų identifikavimą, nenurodant aiškių tokio pokyčio motyvų. Tai, kad tvirtindama ūkio subjekto, įtariamo pažeidimu, įsipareigojimus, Konkurencijos taryba neprivalo nustatyti atitinkamų rinkų (atlikti išsamią atitinkamos rinkos nustatymo analizę), nepaneigia šios institucijos pareigos tinkamai motyvuoti priimamą nutarimą (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013).

114. Trečia, Konkurencijos tarybos nutarimui nutraukti tyrimą nėra keliami tokie patys reikalavimai, kaip nutarimui, kuriuo konstatuojamas pažeidimas (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013), tačiau įsipareigojimų patvirtinimo klausimas vertintinas, analizuojant atitinkamo sprendimo atitiktį ir Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio reikalavimams, be kita ko, reikalavimui motyvuoti priimtą sprendimą. Be to, kaip minėta, Konkurencijos taryba, vertindama įsipareigojimų tvirtinimo pagrindus, turi būti nuosekli ir neprieštaringa, nustatyti konkrečių ūkio su-

bjektų teikiamų įsipareigojimų turinį, individualiai motyvuotai įvertinti kiekvieno iš pateiktų ūkio subjektų įsipareigojimus, atsižvelgdama į Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 3 dalies 2 punkte įtvirtintus kriterijus (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013, 2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014).

115. Dėl įsipareigojimų tvirtinimo procedūros Vyriausiasis administracinis teismas yra atkreipęs dėmesį, kad teisės aktuose procedūra, pagal kurią būtų įgyvendinama Konkurencijos tarybos pareiga nutraukti tyrimą Konkurencijos įstatymo 28 straipsnio 3 dalies 2 punkto pagrindu, nėra reglamentuojama (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013, 2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014), tačiau iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos matyti, kad galimybė aptariamo punkto pagrindu siūlyti nutraukti tyrimą pareiškėjams turi būti suteikta tinkamai, t. y. atsižvelgiant ir į konstitucinį atsakingo valdymo principą.

116. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014 dėl procedūros svarstant galimybę nutraukti tyrimą šiuo pagrindu, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad įsipareigojimų vertinimas iš esmės gali būti skirstomas į bendrųjų formos reikalavimų vertinimą ir įsipareigojimų pagrįstumo (atitikties Konkurencijos įstatyme nustatytiems kriterijams) vertinimą. Ūkio subjektams pateikus įstatymo reikalavimus atitinkančius įsipareigojimus, Konkurencijos taryba turi juos vertinti. Jeigu ūkio subjekto pateikti įsipareigojimai neatitinka esminių formos reikalavimų, ūkio subjektas turi būti informuotas apie tai, jam suteikiant galimybę pateikti įsipareigojimus, kurie suteiktų galimybę vertinti jų atitiktį įstatyme nustatytiems įsipareigojimų vertinimo kriterijams. Būtent šioje tyrimo stadijoje spręstinas klausimas dėl ūkio subjektų pateikiamų įsipareigojimų formos reikalavimų, leidžiančių Konkurencijos tarybai nutarimu išspręsti įsipareigojimų pagrįstumo ar nepagrįstumo klausimą. Byloje Konkurencijos taryba, raštu informuodama pareiškėją apie tai, kad įsipareigojimų klausimas bus išspręstas atlikus tyrimą, bet nenurodydama esminių įsipareigojimų formos trūkumų, dėl kurių vėliau šie įsipareigojimai iš dalies ir buvo atmesti, užkirto kelią pareiškėjui pasinaudoti teise pabaigti bylą įsipareigojimų pateikimu (2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014).

II.8. Nutraukto tyrimo atnaujinimas

---

117. Jeigu paaiškėja naujų aplinkybių, Konkurencijos taryba turi teisę priimti nutarimą nutrauktą tyrimą atnaujinti (Konkurencijos įstatymo 28 str. 5 d.). Šios nuostatos taikymo klausimas buvo sprendžiamas administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008. Pasak Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos, tam, kad būtų pradėdamas tyrimas dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo, turi būti žinomi konkretūs faktiniai duomenys apie atliktus konkrečius konkurencijos teisės pažeidimus. Nutarimu nutraukti tyrimą įvertinama, kad tuo laikotarpiu atlikti veiksmai nesudaro pažeidimo sudėties. Tačiau vėliau, jau po tyrimo nutraukimo, gali paaiškėti, kad ankstesnis ūkio subjekto elgesys visgi turėjo būti vertinamas kaip Konkurencijos įstatymo pažeidimas. Taigi galimybė atnaujinti nutrauktą tyrimą siejama su aplinkybėmis, kurios leidžia spręsti apie ūkio subjek-

to veiksmus, atliktus iki tyrimo nutraukimo. Kaip naujai paaiškėjusios vertinamos tos aplinkybės, kurios siejamos su iki nutraukiant tyrimą padarytais pažeidimais, bet kurios tuo metu nebuvo ir negalėjo būti žinomos tyrimą atlikusiai Konkurencijos tarybai. Kaip naujai paaiškėjusios negali būti vertinamos naujai atsiradusios aplinkybės, t. y. po tyrimo nutraukimo padaryti nauji konkurencijos teisės pažeidimai. Tokie nauji pažeidimai yra pagrindas pradėti naują tyrimą. Kita vertus, šioje byloje atkreiptas dėmesys, kad kai kurie Konkurencijos įstatymo pažeidimai yra tęstiniai. Jie gali būti pradedami iki tyrimo nutraukimo ir tęsiasi nutraukus tyrimą (jei pradėtu ir nutrauktu tyrimu nepavyko jų įrodyti). Tokiu atveju kaip naujai paaiškėjusios aplinkybės gali būti vertinamos ne tik aplinkybės, kurios laiko atžvilgiu egzistavo iki nutraukiant tyrimą, bet ir aplinkybės, kurios nors ir atsirado vėliau, bet yra neatskiriamai susijusios su iki tyrimo nutraukimo atliktu antikoncepciniu elgesiu ir gali būti laikomos šio elgesio tąsa. Jeigu po tyrimo nutraukimo ūkio subjekto atlikti veiksmai leidžia kitaip vertinti iki nutraukiant tyrimą padarytus ūkio subjekto veiksmus, tokios aplinkybės laikytinos naujai paaiškėjusiomis aptariamoms Konkurencijos įstatymo normos prasme. Apibendrinus konstatuota, kad šios normos prasme paaiškėjusios naujos aplinkybės yra tokios aplinkybės, kurios leidžia daryti išvadą apie ūkio subjekto antikoncepcinius veiksmus, atliktus iki Konkurencijos tarybos tyrimo nutraukimo. Kitaip tariant, šios aplinkybės turi tiesiogiai sietis su antikoncepciniu elgesiu, kurį jau vertino Konkurencijos taryba. Ir priešingai, nauji ir savarankiški Konkurencijos įstatymo pažeidimai, kurie laiko atžvilgiu padaryti vėliau, nei priimtas nutarimas nutraukti tyrimą, nesudaro pagrindo šį tyrimą atnaujinti (2008 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

118. Pavyzdžiui, vienoje iš bylų nustatyta, kad pirminis Konkurencijos tarybos tyrimas pradėtas 2004 m. spalio 25 d. nutarimu. Juo pradėtas tyrimas dėl Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos lėšų audito rinkoje veikiančių ūkio subjektų veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymo 5 straipsniui. Šis tyrimas buvo nutrauktas 2005 m. rugsėjo 22 d. nutarimu, tyrimo metu nesurinkus įrodymų, jog audito bendrovės sudarė draudžiamą susitarimą. 2006 m. balandžio 27 d. nutarimu Konkurencijos taryba tyrimą atnaujino, nurodydama, kad Auditorių rūmų prezidiumas svarstė kai kurių bendrovių pasiūlytas per mažas audito paslaugų teikimo kainas. Be to, Auditorių rūmų prezidiumas 2006 m. sausio 26 d. posėdyje patvirtino audito atlikimo rekomenduotinus darbo laiko sąnaudų normatyvus, kartu su rekomenduotinu minimalių darbo laiko sąnaudų planu, kuriame nurodytas minimalus auditoriaus darbo valandos įkainis. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, įvertinusi 2004 metais priimtų rekomenduojamų Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos lėšų minimalių audito kainų ir 2006 metais priimtų Darbo laiko sąnaudų normatyvų bei Darbo laiko sąnaudų plano turinį, šių veiksmų pobūdį, nusprendė, kad Konkurencijos tarybos motyvai dėl tęstinio pažeidimo pobūdžio yra abstraktus pobūdžio samprotavimai, grįsti prielaidomis, bet ne įrodymais. Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos lėšų minimalių audito kainų paskelbimas 2004 metais pagal savo pobūdį galėjo būti vertinamas kaip savarankiškas konkurencijos teisės pažeidimas. Jis pasireiškė savarankiškais objektyviaisiais požymiais (rekomendacijų paskelbimu Auditorių rūmų tinklapyje), kurie tiesiogiai nėra susiję su 2006 metais atliktais Auditorių rūmų veiksmis. Nepaisant to, kad tiek 2004 metais, tiek 2006 metais atlikti Auditorių rūmų veiksmai galėjo turėti tą patį tikslą, tačiau šie veiksmai buvo aiškiai

apibrėžti laike, turėjo savo pradžią ir pabaigą ir, net jei jie ir pasireiškė panašiais veiksmais, galėjo būti kvalifikuojami kaip savarankiški pažeidimai, o ne vienas tęstinis pažeidimas. Priešingu atveju, kaip pažymėta, galimybė atnaujinti tyrimą taptų neribota, o tai pažeistų teisinio tikrumo ir teisinio saugumo principus. Jokių naujų aplinkybių, susijusių su draudžiamu susitarimu, pasireiškusių rekomenduojamų Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos lėšų minimalių audito kainų paskelbimu 2004 metais nebuvo paaiškėję, o Konkurencijos tarybos kaip naujai paaiškėjusios nurodomos aplinkybės buvo vertinamos kaip savarankiški ir nauji Konkurencijos įstatymo pažeidimai (2008 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

II.9. Procedūros dalyvių išklaušymas ir teisė susipažinti su tyrimo medžiaga

---

Procedūros dalyvių ir kitų suinteresuotų asmenų paaiškinimai dėl tyrimo išvadų

119. Konkurencijos įstatymo 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad baigus tyrimą, pareiškėjui, pažeidimu įtariamam subjektui (toliau – ir procedūros dalyviai), Konkurencijos tarybos sprendimu ir kitiems suinteresuotiems ūkio subjektams ar viešojo administravimo subjektams (toliau – ir kiti suinteresuoti asmenys) raštu pateikiamos tyrimo išvados ir pasiūloma per Konkurencijos tarybos nustatytą protingą terminą raštu pateikti savo paaiškinimus dėl jų.

120. Darbo reglamente įtvirtinta, kad Konkurencijos tarybai nutarus tyrimą baigti, tyrimą atlikęs įgaliotas pareigūnas ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo tarybos posėdžio protokolo pasirašymo dienos išsiunčia pranešimo kopijas proceso šalims kartu su lydraščiu, kuriame nurodoma: tarybos posėdžio, kuriame taryba nutarė baigti tyrimą, data; proceso šalių teisė iki tyrimą atlikusio pareigūno nustatytos datos (paprastai suteikiamas 14 dienų terminas) pateikti savo nuomonę apie tyrimo išvadas bei kitos teisės pagal Konkurencijos įstatymo 29 straipsnį (62 p.). Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje didelė reikšmė teikiama procedūros dalyvių ir kitų suinteresuotų asmenų išklaušymui. Štai pažymėta, kad Konkurencijos tarybos pranešimo apie tyrimo išvadas ir kitų dokumentų įteikimas yra svarbus procesinis veiksmas, nuo kurio priklauso proceso teisėtumas, tuo pačiu ir tinkamas asmens teisių šiame procese įgyvendinimas (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

121. Šiame kontekste taip pat akcentuojama, kad atliekant tyrimą dėl galimo konkurencijos teisės pažeidimo ir nagrinėjant tokią bylą Konkurencijos taryboje, būtina laikytis bendrųjų teisės principų, taip pat Europos Sąjungos teisės sistemoje pripažįstamų tiriamų ūkio subjektų pagrindinių teisių, ypač teisės būti išklaušytam ir teisės į gynybą. Šios teisės aiškiai įtvirtintos tiek Konkurencijos įstatyme, tiek Reglamente 1/2003, tiek Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje (2008 m. gruodžio 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²⁴⁸-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

122. Vyriausiojo administracinio teismo jurisprudencijoje pripažįstama ir tai, kad pažeidimo tyrimui ir bylos nagrinėjimui Konkurencijos taryboje dėl skiriamų sankcijų griežtumo taikytinos Konvencijos 6 straipsnyje įtvirtintos teisė į teisingą teisimą užtikrinančios garantijos (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis admi-

nistracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

123. Vyriausiasis administracinis teismas, priėjęs prie šių išvadų, administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012 taip pat įvertino tai, kad viso Konkurencijos tarybos tyrimo metu ūkio subjektui buvo sudarytos galimybės tinkamai realizuoti teisę būti išklaustam, o tai sudaro teisės į gynybą įgyvendinimo dalį. Pareiškėjas daug kartų teikė įvairius raštus su paaiškinimais dėl faktinių aplinkybių, susijusių su įtariamais pažeidimais, kurie ir buvo nurodyti Konkurencijos tarybos išvadose. Nustatyta ir tai, kad pareiškėjo iniciatyva Konkurencijos tarybos patalpose vyko Konkurencijos tarybos atsakingų pareigūnų, pareiškėjo atstovų bei advokatų susitikimas, kurio metu pareiškėjo atstovai atsakė į Konkurencijos tarybos klausimus ir pareiškė savo nuomonę dėl teisinio bendrojo draudimo susitarimo vertinimo poveikio konkurencijai požiūriu. Konkurencijos tarybos bylų nagrinėjimo posėdžio, kuris rengiamas po pranešimo apie atliktą tyrimą ir nuomonių dėl jame išdėstytų išvadų pateikimo, metu taip pat buvo suteikta teisė pasisakyti pareiškėjo atstovams. Pareiškėjas prie šio posėdžio protokolo papildomai pridėjo savo pozicijos pristatymą (2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012, išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013).

124. Vienoje iš Vyriausiojo administracinio teismo nagrinėtų bylų procedūriniu pažeidimu pareiškėjas laikė tai, kad, pasak jo, Konkurencijos taryba netinkamai informavo Europos Komisiją apie atliktą tyrimą ir tokiu būdu apsunkino Komisijos galimybę ne tik, esant reikalui, perimti tyrimą, bet ir pareikšti nuomonę, kuri, atsižvelgiant į Komisijos patirtį tokio pobūdžio bylose, galėtų būti ypač reikšminga teisingam susidariusios situacijos įvertinimui.

124.1. Vyriausiasis administracinis teismas, pasisakydamas dėl Reglamente 1/2003 įtvirtintos nacionalinių konkurencijos institucijų pareigos informuoti Komisiją apie priimtus sprendimus poveikio subjektinėms tiriamų ūkio subjektų teisėms, priėjo prie išvados, kad iš esmės nacionalinių konkurencijos institucijų pareigos informuoti Komisiją apie priimtus sprendimus vykdydamas poveikio subjektinėms tiriamų ūkio subjektų teisėms nedaro.

124.2. Vyriausiojo administracinio teismo požiūriu, nepaisant to, jog Reglamentas 1/2003 yra visuotinai privalomas ir tiesiogiai taikomas teisės aktas, šio reglamento 11 straipsnio 4 dalyje įtvirtintomis nuostatomis¹⁵ privatūs asmenys remtis negali, nes jos jiems nesuteikia jokių teisių ar pareigų. Jau pačiame reglamente įtvirtintas 11 straipsnio pavadinimas „Komisijos ir valstybių narių institucijų bendradarbiavimas“ ir IV skyriaus pavadinimas „Bendradarbiavimas“, minėto straipsnio nuostatų turinys leidžia daryti išvadą, jog šios nuostatos reglamentuoja tik į Europos konkurencijos tinklą susi-

15 Minėto reglamento 11 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad valstybių narių konkurencijos institucijos informuoja Komisiją apie sprendimo, kuriuo reikalaujama nutraukti pažeidimą, priimami išipareigojimai arba panaikinama teisė pasinaudoti bendrosios išimties reglamento nuostatomis, priėmimą ne vėliau kaip likus 30 dienų iki jo priėmimo. Tuo tikslu jos pateikia Komisijai bylos santrauką ir numatomą priimti sprendimą arba, jo neturint, bet kurį kitą dokumentą, kuriame išdėstyti siūlomi veiksmai. Ši informacija gali būti pateikta ir kitų valstybių narių konkurencijos institucijoms. Komisijos prašymu, veikianči konkurencijos institucija pateikia Komisijai kitus jos turimus dokumentus, reikalingus bylai įvertinti. Su Komisijai pateikta informacija gali būti supažindintos kitų valstybių narių konkurencijos institucijos. Be to, nacionalinės konkurencijos institucijos tarpusavyje gali keistis informacija, būtina bylai, kurią jos nagrinėja pagal EB steigimo sutarties 81 arba 82 straipsnį (dabar SESV 101 ir 102 str.), įvertinti.

jungusių valstybių narių konkurencijos institucijų ir Komisijos bendradarbiavimą. Tokią išvadą patvirtina ir Komisijos pranešimo dėl bendradarbiavimo konkurencijos institucijų tinkle (Nr. 2004/C101/03) 4 punktą, kuriame pažymėta, jog konsultacijos ir keitimasis informacija Europos konkurencijos tinklo viduje yra valstybių institucijų, atsakingų už konkurencijos įstatymų įgyvendinimą, reikalas ir nekeičia jokių teisių ar pareigų, kylančių iš įmonėms taikomos Bendrijos ar nacionalinės teisės. Kiekviena konkurencijos institucija lieka visiškai atsakinga už tai, kad kiekviena jų turima byla būtų tinkamai nagrinėjama (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

Teisė susipažinti su tyrimo medžiaga

125. Baigus tyrimą, procedūros dalyviams taip pat sudaroma galimybė susipažinti su tyrimo bylos medžiaga, išskyrus dokumentus, kuriuose yra valstybės ar tarnybos paslapčių arba kito ūkio subjekto komercinių paslapčių (Konkurencijos įstatymo 29 str. 2 d.). Norint susipažinti su dokumentais, kuriuose yra kito ūkio subjekto komercinių paslapčių, būtina gauti ūkio subjekto, su kurio komercinės paslaptis sudarančiais dokumentais norima susipažinti, sutikimą. Susipažinimui su informacija, kurią Konkurencijos tarybai pateikė ūkio subjektas šio įstatymo 38 straipsnio 1 dalies¹⁶ pagrindu ar šio įstatymo 37 straipsnio 2 dalyje nurodytu tyrimo metu pateiktu rašytiniu pripažinimo pareiškimu, taikomi šio įstatymo 21 straipsnio¹⁷ 8–11 dalyse numatyti apribojimai.

126. Iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos matyti, kad Konkurencijos tarybai nesudarius galimybių susipažinti su konfidencialia pripažinta tyrimo medžiaga, ūkio subjektai paprastai skundžiasi teisės į gynybą pažeidimu. Tokiais atvejais administracinėje jurisprudencijoje laikomasi nuostatos, kad jeigu ūkio subjektams medžiagos pripažinimas konfidencialia trukdo ginti teises, jie turi nurodyti ir motyvuotai pagrįsti, kodėl ir kokie konkretūs konfidencialiais pripažinti duomenys jiems trukdo ginti savo teises (2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014, 2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016, išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

127. Teisė į gynybą nėra nepagrįstai suvaržoma, jeigu konfidencialia pripažinta medžiaga, su kuria negalėjo susipažinti ūkio subjektas, nedaro esminės įtakos teisiniams ūkio subjektų veikslių vertinimui ir atsakomybės nustatymui. Tokio suvaržymo nebūtų ir tada, jeigu iš Konkurencijos tarybos nutarimo, kuriame nėra konfidencialių duomenų, motyvų galima aiškiai suprasti esminius Konkurencijos tarybos argumentus (2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014, 2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

127.1. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016 tinkamu supažindinimu su konfidencialia tyrimo medžiaga laikytas tyrimo bylos medžiagos tomų, sudarančių kitų ūkio subjektų komercinės paslaptis, apyrašų, komercinę paslaptį sudarančių dokumentų išrašų bei aprašymų pateikimas ūkio subjektui. Nenustačius, kad konfidencialia pripažinta medžiaga daro esminę įtaką teisiniams ūkio subjektų veikslių vertinimui ir

16 Prašymas atleisti nuo baudos.

17 Komercinių paslapčių, tarnybinio naudojimo ir kitų dokumentų apsauga.

atsakomybės nustatymui, ir ūkio subjektams nepaaiškinus, kaip tam tikros informacijos užslaptinimas pažeidė jų teisę gintis, procedūrinis pažeidimas nekonstatuotas (2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

127.2. Atsakydama į pareiškėjo argumentą, kad net ir nustačius, jog tam tikra informacija sudaro trečiųjų asmenų komercinę paslaptį, jam turėjo būti pateikti informatyvūs tokių dokumentų išrašai be komercinių paslaptčių, iš kurių jis būtų galėjęs suvokti išslaptintos informacijos pobūdį ir apimtį, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija yra pažymėjusi, kad Konkurencijos įstatyme nėra įtvirtintas reikalavimas Konkurencijos tarybai visais atvejais įpareigoti ūkio subjektus pateikti konfidencialių dokumentų išrašus be konfidencialios informacijos ir vertinti šių išrašų tinkamumą (2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

128. Atkreiptinas dėmesys, kad ūkio subjekto, įtariamo konkurencijos teisės pažeidimu, ir pareiškėjo teisės susipažinti su konfidencialia pripažinta pažeidimo tyrimo medžiaga apimtis yra skirtinga. Tokią išvadą darydama, Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija vadovavosi Europos Sąjungos teismų praktika, pagal kurią trečiųjų šalių, tarp jų ir pareiškėjų, teisės yra apribotos jų dalyvavimu konkurencijos bylos nagrinėjimo procese. Visos taisyklės dėl teisės susipažinti su bylos medžiaga yra taikomos tik įmonių, kurioms gali būti skiriama bauda už konkurencijos taisyklių pažeidimą, atžvilgiu. Trečiųjų asmenų teisės yra apribotos tik dalyvavimu administraciniame procese. Ypač negali būti remiamasi tuo, kad trečiosioms įmonėms tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir šalims, turėtų būti suteikiama teisė susipažinti su bylos medžiaga, esančia Komisijoje¹⁸. Komisija yra įpareigota saugoti jai perduotą konfidencialią įmonių informaciją, todėl pareiškėjui jokiū būdu ir jokiais aplinkybėmis negali būti suteikiama konfidenciali įmonės informacija. Bet kokio kitokio traktavimo itin nepageidaujamas rezultatas būtų tai, kad įmonės galėtų bandyti paduoti Komisijai skundą dėl kitos įmonės konkurencijos teisės pažeidimo vien tam, jog galėtų susipažinti su tokios įmonės verslo paslaptimis¹⁹ (išplėstinės teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁷-783/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 9, 2007).

Teisė susipažinti su tarnybiniais dokumentais

129. Konkurencijos įstatymo 21 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad Konkurencijos tarybai atliekant jai pavestas funkcijas, Konkurencijos tarybos parengti dokumentai, kuriuose yra pareikštos Konkurencijos tarybos vidaus darbo reikmėms skirtos nuomonės, Konkurencijos tarybos parengti dokumentai, susiję su klausimais, dėl kurių nėra priimtas galutinis Konkurencijos tarybos nutarimas ar kitoks sprendimas, ir tik Konkurencijos tarybos vidaus darbo tvarkos organizavimui skirti dokumentai yra tarnybinio naudojimo dokumentai, kurie neteikiami susipažinti tretiesiems asmenims ir nesegami į tyrimų bylas, su kuriomis turi teisę susipažinti tretieji asmenys. Tokie Konkurencijos tarybos tarnybinio naudojimo dokumentai gali būti teikiami tik teisėsaugos institucijoms įstatymų joms priskirtoms funkcijoms atlikti.

18 Pirmosios instancijos teismo 1994 m. liepos 15 d. sprendimas byloje *Matra Hachette SA prieš Komisiją*, T-17/93.

19 Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 1986 m. birželio 24 d. sprendimas byloje *Akzo Chemie B.V. ir Chemie U.K. LTD. prieš Komisiją*, 53/85.

130. Administracinėje jurisprudencijoje pasitaiko atvejų, kai Konkurencijos tarybos atsisakymą leisti susipažinti su tarnybinio naudojimo dokumentu, pavyzdžiui, pažyma, kurios pagrindu buvo priimtas nutarimas leisti vykdyti koncentraciją, pareiškėjai vertina, kaip jų galimybių gintis nuo jiems reiškiamų įtarimų kituose tyrimuose (pvz., dėl koncentracijos sąlygų pažeidimo, dėl nepranešimo apie susijusią koncentraciją) apribojimą.

131. Vienoje iš bylų Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija konstatavo, kad pranešime apie koncentraciją (pažymoje) yra išdėstyta įgaliotų Konkurencijos tarybos administracijos pareigūnų nuomonė dėl koncentracijos poveikio konkurencijai, kuri Konkurencijos tarybai nėra privaloma, todėl ši pažyma atitinka tarnybinio naudojimo dokumento kriterijus ir pagal Konkurencijos įstatymo 21 straipsnio 7 dalį gali būti teikiama tik teisėsaugos institucijoms įstatymų joms priskirtoms funkcijoms atlikti.

132. Papildomai pažymėta, kad nors pats nutarimas, kurio pagrindu išduotas leidimas koncentracijai, stokojo teisinės motyvacijos²⁰, koncentracijos pobūdis nutarime nurodytas aiškiai, todėl negalėjo suklaidinti pareiškėjo dėl jam suteiktų teisių apimties. Tai neleido daryti išvados, jog pareiškėjui buvo būtina susipažinti ir su pažyma. Be to, Konkurencijos taryba, priimdama nutarimą dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimo, šia pažyma nesirėmė ir nenaudojo, kaip įrodymo prieš pareiškėją, todėl atsisakymas pareiškėjui leisti susipažinti su šia pažyma byloje dėl pažeidimo pareiškėjo teisės gintis nuo jam pareiktų įtarimų nepažeidė (2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017).

133. Administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016 koncentracijos bylos medžiaga taip pat laikyta tarnybiniais dokumentais, kuriems taikoma Konkurencijos įstatymo 21 straipsnyje įtvirtina tokių dokumentų apsauga (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

Procedūros dalyvių ir kitų asmenų išklausymas Konkurencijos tarybos posėdyje

134. Konkurencijos įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje reglamentuojama, kad prieš Konkurencijos tarybai priimant nutarimą dėl šio įstatymo pažeidimo, procedūros dalyviai ir kiti suinteresuoti asmenys turi teisę duoti paaiškinimus ir būti išklaustyti per Konkurencijos tarybos posėdį. Apie posėdžio vietą ir laiką jiems turi būti iš anksto pranešta Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) nustatyta tvarka. Apie numatomą posėdį Konkurencijos taryba turi teisę pranešti per visuomenės informavimo priemones ar savo interneto svetainėje.

135. Administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016 nustatyta, kad pažeidimu įtariamas pareiškėjas – Rusijos Federacijos bendrovė, apie vyksiantį Konkurencijos tarybos posėdį buvo informuotas išsiunčiant jam raštą bendrovės buveinės Rusijoje adresu,

---

20 Šiuo aspektu teisėjų kolegija pažymėjo, kad nutarime leisti vykdyti koncentraciją nėra nurodyta teisinė motyvacija, t. y. nenurodyta, kaip teisės normos yra pritaikytos nustatytoms faktinėms aplinkybėms, ir dėl to minėtas nutarimas vertintinas kritiškai gero administravimo principo požiūriu. Pažymėta, kad Konkurencijos tarybos nutarimas, kuriame nusprendžiama išduoti leidimą koncentracijai, gali būti aktualus ne tik kontroliuojančiam ūkio subjektui, pateikusiam pranešimą apie numatomą įgyvendinti koncentraciją, bet ir kitiems ūkio subjektams, veikiantiems toje pačioje ar susijusioje rinkoje, taip pat vartotojams.

taip pat bendrovės atstovybių Belgijoje ir Latvijoje adresais, taip pat elektroniniu paštu ir faksu. Kartu su informacija apie įvyksiantį posėdį bendrovei buvo išsiųstas pranešimo apie tyrimo išvadas išrašas be komercinių paslapčių su vertimu į rusų kalbą, tuo pačiu informuojant bendrovę apie teisę pateikti paaiškinimus dėl tyrimo išvadų bei susipažinti su tyrimo bylos medžiaga.

135.1. Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija, vertinusi, ar pareiškėjui buvo tinkamai pranešta apie vykstantį Konkurencijos tarybos posėdį, darė išvadą, kad tais atvejais, kai dokumentai dėl tyrimo baigimo, paaiškinimų dėl tyrimo išvadų pateikimo ir Konkurencijos tarybos posėdžio siunčiami vienu kartu, turi būti taikoma Konkurencijos įstatymo 29 straipsnio 3 dalyje nustatyta informavimo tvarka, t. y. dokumentai ir kita įstatyme nustatyta informacija turi būti siunčiama CPK nustatyta tvarka. Pagal CPK, jeigu asmuo, kuriam turi būti įteiktas procesinis dokumentas, nėra Lietuvos Respublikos pilietis, teismas kreipiasi į užsienio valstybės teismą ar kitą valstybės instituciją dėl teisinės pagalbos suteikimo (CPK 803 str. 3 d.). Nagrinėdami bylas Lietuvos Respublikos teismai su užsienio valstybių teismais dėl teisinės pagalbos susižino per Lietuvos Respublikos teisingumo ministeriją, išskyrus tarptautinių sutarčių ir Europos Sąjungos teisės aktų nustatytus atvejus, kai susižinoma tiesiogiai (CPK 801 str. 1 d.).

135.2. Minėtos administracinės bylos Nr. eA-2330-520/2016 atveju aktuali buvo 1992 metų Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutartis dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose, kurios 2 straipsnio 1 dalis nustato, kad abiejų Susitariančiųjų Šalių teisingumo įstaigos teikia viena kitai teisinę pagalbą civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose, vadovaudamosi šios Sutarties nuostatomis; 3 straipsnis įtvirtina, kad teisinė pagalba apima *inter alia* dokumentų įteikimą ir persiuntimą, o 9 straipsnio, reglamentuojančio dokumentų įteikimo tvarką, 1 dalis nustato, kad įstaiga, kuriai pateikiamas prašymas, įteikia dokumentus pagal jos valstybėje galiojančias taisykles, jeigu įteikiamieji dokumentai surašyti jos kalba arba prie jų pridėtas patvirtintas vertimas. Tais atvejais, kai dokumentai surašyti ne Susitariančiosios Šalies, kuriai pateikiamas prašymas, kalba arba prie jų nepridėtas vertimas, jie įteikiami gavėjui tuo atveju, jei jis sutinka juos priimti.

135.3. Vyriausiasis administracinis teismas, įvertinęs dokumentų Rusijos bendrovei išsiuntimo ir informavimo apie Konkurencijos tarybos posėdžio vietą ir datą aplinkybes, šioje byloje padarė išvadą, kad procesiniai dokumentai dėl tyrimo baigimo, paaiškinimų dėl tyrimo išvadų pateikimo ir Konkurencijos tarybos posėdžio pareiškėjui turėjo būti pateikti būtent Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutartyje dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose nustatyta tvarka per Susitariančiųjų Šalių teisingumo įstaigas, tačiau iš tiesų jie buvo išsiųsti tiesiogiai pareiškėjui. Dėl to pripažinta, jog Konkurencijos taryba pareiškėjui minėtus dokumentus pateikė nesilaikydama Konkurencijos įstatymo 29 straipsnio 3 dalies reikalavimų.

135.4. Kita vertus, pasiremddama EŽTT praktika, minėtoje byloje Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija nusprendė, kad net ir nustačius tam tikrus informavimo trūkumus, jie gali būti vertinami kaip neesminiai ir nepažeidžiantys tarptautinio susitarimo tikslo bei pagrindinių nacionalinio civilinio proceso principų, asmens teisių (dėl realios galimybės pristatyti savo poziciją teismo akivaizdoje ne mažiau palankiomis priemonėmis, kaip kad yra suteiktas kitiems byloje dalyvaujantiems asmenims) esmės, jei, analizuojant procesą bendrai, matyti, kad asmuo turėjo galimy-

bę pateikti savo poziciją, pastabas byloje ir pirmiau įvardyti trūkumai nelėmė neteisingo teismo sprendimo priėmimo. Vyriausiojo administracinio teismo nuomone, nors Konkurencijos taryba apžvelgiamu atveju pasirinko pareiškėjo informavimo apie tyrimo baigimą, paaiškinimų dėl tyrimo išvadų pateikimą ir Konkurencijos tarybos posėdį būdą ir informavimo pareigos praktinį įgyvendinimą, neatitinkantį teisės aktų nustatytą tokio informavimo taisyklių, tačiau tinkamai ir veiksmingai užtikrino pareiškėjo teisę į teisminę gynybą nacionalinės teisės ir Konvencijos atžvilgiu. Pareiškėjui dokumentai faktiškai buvo įteikti, suteikta pakankamai laiko pasirūpinti savo teisių gynyba, be to, pareiškėjas atsakovui pateikė paaiškinimus, kurie buvo priimti ir įvertinti ginčytame Konkurencijos tarybos nutarime. Akcentuota, kad pareiškėjui buvo sudarytos galimybės dalyvauti Konkurencijos tarybos rengtame posėdyje ir būti jame išklaustyti, nes buvo pateikta visa posėdžiui esminę reikšmę turinti informacija bei pareiškėjas informuotas apie posėdžio vietą ir laiką. Dėl nustatytų procedūrinių trūkumų nutarimas nepripažintas neteisėtu ir dėl to nepanaikintas, nes nustatytas pažeidimas nebuvo esminis (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

136. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1384/2010 nenustatyta, kad buvo pažeista pareiškėjo teisė būti išklaustyti, kai posėdis įvyko jam nedalyvaujant ir netenkinus jo prašymo posėdį atidėti, kadangi pareiškėjas neginčijo to, jog buvo tinkamai informuotas apie posėdį, o aplinkybę, jog bendrovei buvo suteikta galimybė duoti paaiškinimus ir susipažinti su tyrimo išvadomis, patvirtino tyrimo bylos medžiaga (2010 m. lapkričio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1384/2010).

137. Dėl procedūros dalyvių ir kitų suinteresuotų asmenų išlausymo Konkurencijos įstatyme taip pat nustatyta, kad laikoma, jog procedūros dalyviai ir kiti suinteresuoti asmenys buvo išklausti, kai yra duomenų, kad jiems buvo tinkamai pranešta apie Konkurencijos tarybos posėdžio vietą ir laiką, buvo suteikta galimybė duoti paaiškinimus, susipažinti su tyrimo išvadomis ir procedūros dalyviams suteikta galimybė susipažinti su tyrimo medžiaga (Konkurencijos įstatymo 29 str. 5 d.).

138. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016 nustačius, jog ūkio subjektams buvo pateikta tyrimo medžiaga be kitų ūkio subjektų komercines paslaptis sudarančios informacijos, jie buvo supažindinti su Konkurencijos tarybos tyrimo išvadomis ir bylos medžiaga, informuoti apie galimybę pateikti nuomonę dėl tyrimo išvadų ir ši galimybė suteikta, įvertinti jų pateikti paaiškinimai, paaiškinimai žodžiu išklausti Konkurencijos tarybos posėdyje, negalėjo būti konstatuojama, jog Konkurencijos taryba pažeidė ūkio subjektų išlausymo procedūras (2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

Konkurencijos tarybos posėdžių tvarka

139. Konkurencijos tarybos posėdžiai, kurių metu išklausomi procedūros dalyviai ir kiti suinteresuoti asmenys, yra vieši. Konkurencijos taryba savo iniciatyva, procedūros dalyvių arba kitų suinteresuotų asmenų prašymu gali paskelbti posėdį uždara, jeigu tai būtina siekiant apsaugoti valstybės ar tarnybos paslaptis arba ūkio subjektų komercines paslaptis (Konkurencijos įstatymo 29 str. 4 d.). Darbo reglamento 68 punkte nustatyta, kad kiekvieno Konkurencijos tarybos posėdžio metu rašomas posėdžio protokolas.

Konkurencijos tarybos sprendimu gali būti daromas posėdžio garso arba vaizdo įrašas.

140. Pasak Vyriausiojo administracinio teismo, atsižvelgiant į šias teisės normas, Konkurencijos taryba turi teisę (o kartu ir diskreciją) spręsti dėl garso įrašo darymo ar jo nedarymo. Tokia Konkurencijos tarybos teisė nepaneigia pareiškėjo teisės prašyti daryti garso įrašą. Vienoje iš bylų Vyriausiasis administracinis teismas, vertindamas, ar nebuvo pažeistos pareiškėjo procesinės teisės Konkurencijos tarybos pirmininkui neleidžiant daryti posėdžio garso įrašo, nurodė, kad nors Konkurencijos tarybos pirmininkas, vienasmeniškai priimdamas sprendimą neleisti pareiškėjo atstovams daryti posėdžio garso įrašo, pažeidė Konkurencijos tarybos darbo reglamento 68 punkto reikalavimus, tačiau įvertinus posėdžio metu surašyto protokolo detalumą ir išsamumą bei atsižvelgiant į tai, kad posėdžio protokolas yra pagrindinė posėdžio eigos fiksavimo forma, daryta išvada, jog atsisakymas daryti posėdžio garso įrašą pareiškėjo procesinių teisių nepažeidė (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

141. Darbo reglamento 91 punktas nustato, kad Konkurencijos tarybos posėdyje pirmasis pasisako tyrimą atlikęs Konkurencijos tarybos įgaliotas pareigūnas, pristatydamas pranešimą apie atliktą tyrimą. Po to teisė pasisakyti suteikiama pareiškėjui (tyrimo iniciatoriui), asmeniui, įtariamam įstatymo pažeidimu, kitiems proceso dalyviams. Po kiekvieno pasisakymo proceso dalyviams gali būti užduodami klausimai. Iš eilės klausimus užduoda tarybos nariai, pareigūnas, pareiškėjas, asmuo, įtariamasis pažeidęs įstatymą, kiti proceso dalyviai.

142. Vyriausiasis administracinis teismas yra konstatavęs, kad atitinkamą tyrimą atlikęs Konkurencijos tarybos pareigūnas nelaikytinas proceso dalyviu, todėl kiti proceso dalyviai neturi teisės užduoti jam klausimų bylos nagrinėjimo metu. Tačiau posėdžio pirmininkas, kai jis mano, jog tai yra būtina, norėdamas pašalinti kilusius neaiškumus, gali leisti proceso dalyviams užduoti klausimus tyrimą atlikusiam Konkurencijos tarybos pareigūnui. Vyriausiasis administracinis teismas šiame kontekste pažymėjo, kad bylų nagrinėjimas Konkurencijos tarybos posėdyje yra administracinė procedūra, kurios pagrindinis tikslas – išklausti pažeidimo padarymu įtariamų ir nuo tokių pažeidimų nukentėjusių ūkio subjektų nuomonę dėl atlikto tyrimo išvadų. Bylos, nagrinėjamos Konkurencijos taryboje, proceso dalyviai neturi tokių teisių, kokias turi teisminio proceso dalyviai. Taigi tik teisminiame procese Konkurencijos taryba tampa lygiateise proceso šalimi, kurios atstovams gali būti užduodami su byla susiję klausimai (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008)²¹.

---

21 Šis išaiškinimas pateiktas, atsižvelgiant į iki 2012 m. gegužės 1 d. galiojusios Konkurencijos įstatymo redakcijos 31 straipsnį, pagal kurį nagrinėjant bylą, Konkurencijos tarybos posėdyje dalyvauja pareiškėjas (tyrimo iniciatorius), asmuo, įtariamasis pažeidęs Konkurencijos įstatymą (įtariamasis pažeidėjas), Konkurencijos tarybos sprendimu kiti ūkio subjektai, su kurių interesais tiesiogiai susijusi nagrinėjama byla; viešojo administravimo subjektų atstovai jų prašymu, Konkurencijos tarybos sprendimu ekspertai, specialistai bei kiti asmenys. Vyriausiojo administracinio teismo manymu, ši norma įtvirtino baigtinį sąrašą asmenų, dalyvaujančių Konkurencijos Tarybos posėdyje, tarp kurių pareigūno nėra. Šiuo metu galiojančiame Konkurencijos įstatyme šios normos nėra, neliko ir proceso dalyvių sąvokos (dabar yra procedūros dalyviai (pareiškėjas ir pažeidimu įtariamasis subjektas) ir kiti suinteresuoti asmenys (suinteresuoti ūkio subjektai ar viešojo administravimo subjektai)).

III. Konkurencijos tarybos nutarimas užbaigus tyrimą

III.1. Bendrieji reikalavimai nutarimui

143. Konkurencijos įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kad Konkurencijos taryba, atlikusi šio įstatymo 29 straipsnyje nurodytus veiksmus, turi teisę priimti nutarimą: (1) taikyti šio įstatymo nustatytas sankcijas; (2) jeigu nėra šio įstatymo nustatyto pagrindo, atsisakyti taikyti sankcijas; (3) jeigu nėra šio įstatymo pažeidimo, procedūrą dėl šio įstatymo pažeidimo nutraukti; (4) atlikti papildomą tyrimą. Konkurencijos tarybos nutarime turi būti nurodytos šio įstatymo pažeidimo aplinkybės, procedūros dalyvių ir kitų suinteresuotų asmenų paaiškinimai, pateikti Konkurencijos tarybai, bei jų įvertinimas, priimto nutarimo motyvai ir teisinis pagrindas (Konkurencijos įstatymo 30 str. 2 d.).

144. Konkurencijos tarybos nutarimas turi būti grindžiamas tik tomis tyrimo išvadomis ir faktinėmis aplinkybėmis, dėl kurių ūkio subjektas ar viešojo administravimo subjektas, įtariamasis šio įstatymo pažeidimu, turėjo galimybę duoti paaiškinimus šio įstatymo 29 straipsnyje nustatyta tvarka (Konkurencijos įstatymo 30 str. 3 d.).

145. Kalbant apie bendruosius reikalavimus Konkurencijos tarybos nutarimams, priimamiems pagal Konkurencijos įstatymo 30 straipsnio 1 dalį, pažymėtina, kad Vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje ne kartą yra atkreipęs dėmesį į tai, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje, be kita ko, vadovaujasi objektyvumo principu, reiškiančiu, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs (Viešojo administravimo įstatymo 3 str. 2 p.). Administracinis aktas negali būti grindžiamas abejonėmis, o jį priimant turi būti įvertinti visi pateikti argumentai, negali būti nutylėtų argumentų. Tai ypač svarbu viešojo administravimo procedūrose, užsibaigiančiose sankcijų skyrimu (2006 m. gruodžio 22 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A²⁴⁸-2207/2006, 2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²⁴⁸-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

146. Vyriausiasis administracinis teismas dėl reikalavimų Konkurencijos tarybos nutarimui yra konstatavęs, kad konkurencijos institucija privalo aiškiai, nuosekliai ir nedviprasmiškai formuluoti savo poziciją ir kaltinimus ūkio subjektams. Priešingu atveju apsunkinama asmenų teisė žinoti, kuo jie iš tikrųjų yra kaltinami, ir teisingumo vykdymo procesas teismuose (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

147. Ne kartą pažymėta ir tai, jog teisės aktai neįpareigoja Konkurencijos tarybos savo pozicijos ir išvadų dėl padaryto pažeidimo, nurodytų pranešime apie atliktą tyrimą, visa apimtimi ir pažodžiui perkelti į galutinį sprendimą dėl įstatymų pažeidimo. Svarbu tai, kad suinteresuotam ūkio subjektui būtų suteikta galimybė iki priimant galutinį sprendimą, pasisakyti dėl esminių kaltinimo elementų ir kaltinimui reikšmingų įrodymų (2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012, 2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

148. Taigi Konkurencijos įstatymas (*inter alia* 30 str. 3 d.) nereikalauja, kad

Konkurencijos taryba galutiniam nutarime perrašytų pranešimą apie atliktą tyrimą. Konkurencijos taryba turi tik remtis pranešime pateiktomis pagrindinėmis tyrimo išvadamis ir faktinėmis aplinkybėmis. Todėl, atsižvelgiant į formuojamą praktiką, galutinis Konkurencijos tarybos nutarimas gali būti pakeistas, pasikeitus vertinimui, kurį atliko Konkurencijos taryba, kaip kolegiali institucija, remdamasi paaiškinimais ir pastabomis, kurias jai pateikė proceso dalyviai, ir papildytas kitomis nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis, dėl kurių pareiškėjas galėjo duoti savo paaiškinimus. Konkurencijos įstatymo 36 straipsnio 3 dalį²², aiškinant priešingai, būtų pažeisti Konkurencijos tarybos kaip kolegialios institucijos ir jos administracijos funkcijų atribojimo principai, o kartu prarastų reikšmę konkurencijos teisės pažeidimų nagrinėjimo proceso skirstymas į dvi savarakiškas tyrimo ir bylų nagrinėjimo stadijas. Taigi minėta Konkurencijos įstatymo nuostata negali būti aiškinama, kaip draudžianti Konkurencijos tarybai, priimant galutinį nutarimą, pakeisti jos administracijos pranešime apie atliktą tyrimą pateiktas išvadas dėl faktinių ir teisinių aplinkybių kvalifikavimo (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

149. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012 procedūriniu pažeidimu pareiškėjas laikė tai, kad Konkurencijos taryba viso tyrimo metu ir pranešime apie atliktą tyrimą pareiškėjų veiksmus kvalifikavo, kaip susitarimą, ribojantį konkurenciją pagal tikslą. Tuo tarpu nutarimo dėl įstatymo pažeidimo priėmimo stadijoje tirtas susitarimas buvo perkvalifikuotas į susitarimą, ribojantį konkurenciją pagal (galimą) poveikį. Tačiau nepaisant to, pasak pareiškėjo, Konkurencijos tarybos atlikta analizė iš esmės nebuvo papildyta naujais įrodymais. Vyriausiasis administracinis teismas šioje situacijoje pažymėjo, kad tai, ar Konkurencijos taryba tinkamai ir pakankamai pagrindė savo poziciją priimdama konkretų nutarimą, kuriame konstatuojamas atitinkamas konkurencijos teisės pažeidimas, yra bylos nagrinėjimo iš esmės dalykas. Konkurencijos tarybos kaltinimą dėl konkurencijos teisės pažeidimo pagrindžiančių duomenų (ne)pakankamumas nėra procedūrinis klausimas, todėl konkurencijos institucijos sprendimas nesivadovauti tam tikrais duomenimis, nelaikytinas ir procedūriniu pažeidimu. Tai, kad Konkurencijos taryba, priimdama nutarimą, kaip pripažįsta ir pareiškėjas, jame nesivadovavo jokiais naujais, iš esmės kaltinimą keičiančiais ar papildančiais, įrodymais nei tais, kurie buvo surinkti pažeidimo tyrimo metu ir dėl kurių turėjo galimybę pasisakyti pareiškėjas, eliminuoja Konkurencijos tarybos pareigą priimti papildomas tyrimo išvadas. Įvertinta ir tai, kad tiek tyrimo metu, tiek pranešime apie atliktą tyrimą, tiek nutarime dėl įstatymo pažeidimo pareiškėjų veiksmai kvalifikuojami, kaip Konkurencijos įstatymo 5 straipsnyje draudžiamas susitarimas tarp ūkio subjektų. Todėl nebuvo galima teigti, jog Konkurencijos taryba, nutarimo priėmimo stadijoje perkvalifikuodama pareiškėjų veiksmus iš susitarimo, ribojančio konkurenciją pagal tikslą, į susitarimą, ribojantį konkurenciją pagal (galimas) pasekmes, nesilaikė teisės aktų reikalavimų (2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012).

150. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013 pareiškėjas kaip jo teisių į gynybą suvaržymą nurodė tai, kad Konkurencijos taryba nutarime, darydama išvadas dėl nustatytų pažeidimų, nenurodė šaltinių į konkrečią surinktą medžiagą dalį ar įrodymus. Pareiškėjas raštu identifikavo 38 faktus, kurie nėra pagrįsti nuorodomis į šaltinius ir paprašė Konkurencijos tarybos ištaisyti šį pažeidimą. Konkurencijos taryba atsisakė tai atlikti,

22 Šiuo metu (nuo 2018 m. sausio 1 d.) galiojančios įstatymo redakcijos 30 straipsnio 3 dalis.

nurodydama, kad teiginiai grindžiami bylos medžiagoje esančiais dokumentais, o pareiškėjo atstovai turi teisę susipažinti su visa bylos medžiaga. Vyriausiojo administracinio teismo nuomone, Konkurencijos taryba paprastai turėtų nurodyti šaltinius, kuriais remdamasi ji formuoja kaltinimus ūkio subjektams, tačiau vien tai, kad pranešime apie tyrimo išvadas bei ginčo nutarime nebuvo identifikuoti visi nurodytini šaltiniai, dar savaime nereiškia, jog nutarimas yra neteisėtas. Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija vertino visą nutarimą, kaip nuoseklų ir vientisą dokumentą, atsižvelgė į jame padarytas išvadas bei jas pagrindžiančius teiginius, todėl negalėjo daryti išvados, jog paminėtas trūkumas nulėmė jo neteisėtumą ar nepagrįstumą. Byloje nebuvo pateikta jokių objektyvių įrodymų, jog dėl paminėtų aplinkybių galėjo būti priimtas neteisėtas nutarimas ar dėl to pareiškėjas negalėjo veiksmingai gintis nuo pareikštų kaltinimų (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013).

III.2. Atsakomybės pagal Konkurencijos įstatymą subjektas

---

151. Konkurencijos įstatymo 35 ir 36 straipsniuose nustatyta, kad sankcijos *inter alia* baudos už Konkurencijos įstatymo pažeidimus skiriamos ūkio subjektams. Ūkio subjektas Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 22 dalyje apibrėžiamas, kaip įmonės, jų junginiai (asociacijos, susivienijimai, konsorciumai ir pan.), įstaigos ar organizacijos arba kiti juridiniai ar fiziniai asmenys, kurie vykdo ar gali vykdyti ūkinę veiklą Lietuvos Respublikoje arba kurių veiksmai daro įtaką ar ketinimai, jeigu būtų įgyvendinti, galėtų daryti įtaką ūkinei veiklai Lietuvos Respublikoje.

152. Vienoje iš bylų iškilus klausimui dėl baudos skyrimo Auditorių rūmams, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, atsižvelgusi į nurodytą teisinį reguliavimą, taip pat įstatyme pateiktą draudžiamo susitarimo sąvokos apibrėžimą²³, darė išvadą, kad už Konkurencijos įstatymą pažeidžiančio sprendimo priėmimą tokia ūkio subjektų asociacija, kaip Auditorių rūmai, gali būti baudžiama. Toks aiškinimas, pasak Vyriausiojo administracinio teismo, atitinka ir Europos Sąjungos teisę (2008 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

153. Šioje byloje taip pat atkreiptas dėmesys, kad ūkio subjektų asociacijos sprendimai dėl savo pobūdžio tam tikrais atvejais gali būti prilyginti ją sudarančių ūkio subjektų draudžiamiems susitarimams. Taip būtų ypač tais atvejais, jei būtų nustatyta, kad asociacija naudojama tik kaip jos narių – atskirų ūkio subjektų – draudžiamų susitarimų sudarymą palengvinanti priemonė (slapto bendradarbiavimo forma), o pati asociacija negalėtų būti pripažįstama atskirai veikiančiu ir savarankišką nuo jos narių sprendimą priimančiu subjektu, be kita ko, atsakingu ir už tokio sprendimo įgyvendinimą. Taigi atskirais atvejais už ūkio subjektų asociacijų sprendimus gali būti baudžiamos tiek pačios asociacijos, tiek ir joms priklausantys ūkio subjektai (2008 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

---

23 Susitarimas – tai bet kokia forma (raštu ar žodžiu) dviejų ar daugiau ūkio subjektų sudarytos sutartys arba ūkio subjektų suderinti veiksmai, įskaitant bet kurio ūkio subjektų junginio (asociacijos, susivienijimo, konsorciumo ir pan.) arba šio junginio atstovų priimtą sprendimą (Konkurencijos įstatymo 3 str. 19 d.).

154. Šiame kontekste pažymėtina, kad Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje buvo iškilęs klausimas dėl galimybės pasibaigusiam juridiniam asmeniui paskirtą baudą įskaityti į jo teises ir pareigas perėmusio juridinio asmens baudą. Šiuo aspektu pateiktas išaiškinimas, kad Lietuvos įstatymai išties konkrečiai nenumato galimybės įskaityti į baudą kitam ūkio subjektui skirtiną baudą. Kita vertus, Lietuvos įstatymai nedraudžia ūkio subjektui, perėmusiam kito juridinio asmens, kuris teisiniu požiūriu pasibaigė, teises ir pareigas, priskirti atsakomybę už to asmens, kurio teises ir pareigas jis perėmė, padarytus konkurencijos teisės pažeidimus.

154.1. Šiuo klausimu administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-34/2009, kurioje atsižvelgiama į Europos Sąjungos teismų jurisprudenciją, nurodyta, kad kai tarp pažeidimo padarymo ir momento, kai nagrinėjamas ūkio subjektas turi atsakyti už jį, asmuo, atsakingas už šio ūkio subjekto veiklą, teisiškai pasibaigė, visų pirma, būtina nustatyti fizinių ir žmoniškųjų elementų junginį, kuris prisidėjo prie pažeidimo padarymo, o po to nustatyti asmenį, kuris tapo atsakingu už jų veikimą, taip išvengiant to, kad dėl asmens, atsakingo už jų veikimą tada, kai pažeidimas buvo padarytas, išnykimo ūkio subjektas išvengtų atsakomybės už jį. Konkurencijos taisyklės pažeidusio subjekto teisinės ar organizacinės reformos nebūtinai lemia tai, kad sukurta nauja įmonė nėra atsakinga už pirmtakės padarytus konkurencijos taisyklių pažeidimus, jei ekonominiu požiūriu abu subjektai sutampa.

154.2. Apžvelgiamoje byloje nustatyta, kad UAB „Papyrus Distribution“, kuri taip pat buvo pripažinta pažeidusi Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalį, buvo prijungta prie UAB „Schneidersöhne Baltija“, kuri perėmė visas šios įmonės teises ir pareigas. Todėl, kaip konstatavo Vyriausiasis administracinis teismas, Konkurencijos taryba galėjo UAB „Schneidersöhne Baltija“ priskirti atsakomybę už UAB „Papyrus Distribution“ konkurencijos teisės pažeidimus, padarytus iki jos prijungimo prie UAB „Schneidersöhne Baltija“ (išplėstinės teisėjų kolegijos 2009 m. spalio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-34/2009, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 18, 2009).

155. Skiriant baudas už padarytą Konkurencijos įstatymo pažeidimą, taip pat aktualus klausimas dėl galimybės taikyti atsakomybę patronuojančiai ir dukterinei bendrovėms.

156. Administracinėje Nr. A⁵⁵²-54/2014 pareiškėjai UAB „Limarko“ ir UAB „Limarko jūrų agentūra“ nesutiko su pirmosios instancijos teismo sprendimu, kad jie solidariai atsakingi už dalyvavimą draudžiamame susitarime.

156.1. Vyriausiasis administracinis teismas atsižvelgė į Komisijos ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką, pagal kurią kai preziumuojama, kad motininė įmonė daro lemiamą įtaką dukterinės bendrovės politikai, Komisija gali pripažinti, kad patronuojanti bendrovė solidariai atsakinga už dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, nebent patronuojanti bendrovė, kuriai tenka pareiga nuginčyti šią prezumpciją, pateiktų pakankamai įrodymų, galinčių pagrįsti, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje veikia savarankiškai. Atsakomybė už dukterinės bendrovės elgesį gali tekti motininei bendrovei, ypač kai nors ir turėdama savarankišką teisinį subjektiškumą, ši dukterinė bendrovė savarankiškai nesprenžia dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančios bendrovės nurodymus, visų pirma atsižvelgiant į ekonominius, organizacinius ir teisinius ryšius, kurie sieja šiuos du juridinius vienetus. Taip yra dėl to, kad tokios situacijos motininė bendrovė ir jos dukterinė bendrovė yra to paties ekonominio vienetu nariai ir todėl sudaro vieną įmonę, o tai leidžia Komisijai sprendimą, kuriuo skiria-

mos baudos, adresuoti motininei bendrovei, nekeliant reikalavimo įrodyti asmeninį šios bendrovės dalyvavimą darant pažeidimą. Bendrijos konkurencijos teisė grindžiama asmeninės pažeidimą padariusio ūkio subjekto atsakomybės principu. Tačiau jei motininė bendrovė yra tam tikro ūkio subjekto, kurį gali sudaryti keli juridiniai asmenys, dalis, ši motininė bendrovė už konkurencijos taisyklių pažeidimą laikoma solidariai atsakinga su kitais šį subjektą sudarančiais juridiniais asmenimis. Net jei motininė bendrovė tiesiogiai nedalyvauja pažeidime, tokiu atveju ji daro lemtingą įtaką jame dalyvaujančioms savo dukterinėms bendrovėms. Tai reiškia, kad šiose kontekste motininės bendrovės atsakomybė negali būti laikoma atsakomybe be kaltės²⁴.

156.2. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijai dėl minėtoje byloje išdėstytų motyvų UAB „Limarko“ ir UAB „Limarko jūrų agentūra“ pripažinus vienu ekonominiu vienetu, spręsta, kad Konkurencijos taryba šioms bendrovėms galėjo skirti solidarią baudą (2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014).

157. Minėta, kad pagal Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 2 dalį, šis įstatymas taikomas ir ne Lietuvos Respublikoje registruotų ūkio subjektų veiklai, jeigu dėl šios veiklos ribojama konkurencija Lietuvos Respublikos vidaus rinkoje.

158. Vienoje iš bylų buvo sprendžiamas klausimas dėl Konkurencijos tarybos įgaliojimų atlikti tyrimą dėl Rusijos Federacijos įmonės OAO „Gazprom“ veiksmų. Šios įmonės teigimu, Konkurencijos taryba neturėjo nei jurisdikcijos, nei kompetencijos atlikti tyrimą ir pažeidė pareiškėjo imunitetą nuo administracinės baudžiamosios pobūdžio atsakomybės taikymo tiriamos tam tikros jo veiklos atžvilgiu, neatsižvelgė į aplinkybes, jog virš 50 procentų pareiškėjo akcijų kontroliuoja Rusijos Federacija ir pareiškėjui, kaip *sui generis* subjektui (akcinei bendrovei), Rusijos teisės aktais priskirtas specialusis, išimtinis statusas dėl dujų tiekimo tiek valstybės viduje, tiek išorėje. Pareiškėjo teigimu, jo statusas yra ypatingas viešosios teisės prasme, nes veikla yra susijusi su Rusijos Federacijos teisėmis ir interesais, todėl jai gali būti taikomas imunitetas pagal Jungtinių Tautų Organizacijos (toliau – JTO) jurisdikcinių imunitetų konvencijos 2 straipsnio (b) dalies (iii) punktą.

158.1. Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija atkreipė dėmesį, kad šį aspektą tarptautinėje teisėje iš tiesų reglamentuoja 2004 m. gruodžio 2 d. JTO jurisdikcinių imunitetų konvencija, kuria ir remiasi pareiškėjas. Lietuvos Respublika nėra ratifikavusi šios konvencijos, tačiau kaip yra nurodęs EŽTT, egzistuoja nusistovėjęs tarptautinės teisės principas, kad net ir tais atvejais, kai valstybė nėra ratifikavusi sutarties, jai gali būti privaloma viena iš jos nuostatų, jei ta nuostata atspindi paprotinę tarptautinę teisę, arba ją „kodifikuodama“, arba sukurdama naują paprotinę normą²⁵. Išanalizavęs minėtos konvencijos nuostatas ir jų komentarą, Vyriausiasis administracinis teismas darė išvadą, kad suverenios valstybės valdžios įgyvendinimas arba *acta jure imperii* neabejotinai leidžia subjektui remtis imunitetu nuo kitos valstybės jurisdikcijos, nes tokie veiksmai iš esmės reiškia, kad jis veikia ne savo nuožiūra, tačiau valstybės kompetentingų valdžios institucijų įgaliojimu. Vadinasi, pareiškėjas galėtų būti tapatinamas su valstybe ir remtis imunitetu JTO jurisdikcinių imunitetų konvencijos prasme, jei būtų konstatuota, kad veiksmai ar neveikimas, dėl kurių pareiškėjas Konkurencijos

24 ESTT 2009 m. spalio 10 d. sprendimas byloje *AkzoNobel NV ir kt. prieš Europos Bendrijų Komisiją*, 58-61, 77 punktai; 2013 m. rugsėjo 26 d. sprendimas byloje Nr. C-668/11 *P Alliance One International Inc. prieš Europos Komisiją*.

25 Europos Žmogaus Teisių Teismo 2010 m. kovo 23 d. sprendimas byloje *Cudak prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 15869/02), 66 p.).

tarybos nutarimu pripažintas pažeidusiu Konkurencijos tarybos nustatytas koncentracijos sąlygas, buvo vykdomi kokia nors forma pateiktu Rusijos Federacijos valdžios institucijų nurodymu, t. y. kad taip pareiškėjas vykdė „valstybės suverenos valdžios vykdymo veiksmus“.

158.2. Pareiškėjas apeliaciniame skunde teigė, kad ypatingas jo statusas pagal Rusijos Federacijos teisę lemia, jog pareiškėjas privalo veikti nepažeisdamas Rusijos Federacijos interesų: prisidėti prie Rusijos Federacijos energijos eksporto plėtros ir teigiamo užsienio prekybos balanso palaikymo; prisidėti prie Rusijos reikšmės pasaulinėje kuro ir energijos rinkoje; pritraukti investicijas į Rusijos dujų pramonę; prisidėti prie įdarbinimo ir pajamų Rusijos Federacijoje gerinimo. Tačiau išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, tokie pareiškėjo nurodomi jo veiklai keliami tikslai yra pernelyg abstraktaus pobūdžio, kad galėtų būti pripažįstami įgaliojimais, skirtais įgyvendinti valstybės suverenią valdžią. Byloje nustatytos aplinkybės patvirtino, kad pareiškėjas AB „Lietuvos dujos“ akcijas įsigijo kaip juridinis asmuo (verslo subjektas), vykdamas ūkinę komercinę veiklą, o ne įgyvendindamas Lietuvos ir Rusijos Federacijos susitarimus ar vykdydamas Rusijos Federacijos valdžios institucijų nurodymus. Taigi ginčo nutarime nustatytas pažeidimas buvo susijęs su pareiškėjo ūkine komercine veikla, todėl Konkurencijos taryba teisėtai tyrė, ar pareiškėjo veikla neriboja konkurencijos Lietuvos Respublikos vidaus rinkoje, ir sprendė, ar pareiškėjas pažeidė koncentracijos vykdymo sąlygą.

158.3. Šioje byloje taip pat pasisakyta dėl to, ar Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 2 dalies taikymui yra svarbi neteisėtų veiksmų atlikimo vieta.

158.4. Vyriausiasis administracinis teismas išaiškino, kad vienintelė šios nuostatos įtvirtinta sąlyga įstatymui taikyti yra konkurencijos Lietuvos Respublikos vidaus rinkoje ribojimas, nulemtas ūkio subjekto veiklos. Taigi, jei ūkio subjekto veikla riboja konkurenciją Lietuvos Respublikos vidaus rinkoje, tuomet įstatymas taikomas, neatsižvelgiant į tai, kur subjektas yra registruotas, kur ir kokius veiksmus jis atliko, vienintelis svarbus aspektas vertinant įstatymo taikymo galimybę yra tas, kad veiksmai riboja konkurenciją Lietuvos Respublikos vidaus rinkoje.

158.5. Pabrėžta ir tai, kad Konkurencijos taryba naudojasi įgaliojimais taikyti Konkurencijos įstatymo normas ne tik dėl įmonių aktyvių veiksmų, bet ir dėl neveikimo, ribojančio konkurenciją Lietuvos Respublikos vidaus rinkoje. Konkurencijos įstatymo nuostatos būtent Konkurencijos tarybai suteikia išimtinis įgaliojimus kontroliuoti įmonių koncentracijas Lietuvos Respublikos lygiu. Taigi Konkurencijos įstatymo 2 straipsnio 2 dalis laikytina teisiniu pagrindu taikyti įstatymą ir užsienio valstybėse registruotų ūkio subjektų veiklai, neatsižvelgiant į tai, kur jie veikė, jeigu dėl šios veiklos ribojama konkurencija Lietuvos Respublikos vidaus rinkoje. Taigi Konkurencijos taryba turi jurisdikciją vykdyti jai numatytas funkcijas ne tik dėl Lietuvos Respublikoje, bet ir dėl užsienyje registruotų ūkio subjektų veiklos, neatsižvelgiant į tai, kur jie veikė, jeigu dėl šios veiklos ribojama konkurencija Lietuvos Respublikos vidaus rinkoje (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

159. Taip pat paminėtina praktika dėl solidarios atsakomybės taikymo pagal Reklamos įstatymą.

160. Vyriausiasis administracinis teismas vienoje iš bylų laikėsi pozicijos, kad Lietuvos Respublikos įstatymuose nėra nustatyta, kad už Reklamos įstatyme nustatytų

reikalavimų pažeidimus net ir susiję reklaminės veiklos subjektai galėtų būti patraukti atsakomybėn solidariai (jiems galėtų būti paskirta solidari bauda). Įstatymuose nėra numatyta solidari atsakomybė už tokius pažeidimus, kas, norint tokį patraukimo atsakomybėn būdą taikyti, yra, kolegijos vertinimu, būtina, o Civilinio kodekso nuostatos, atsižvelgiant į 1.1 straipsnio 1 ir 2 dalis, šiuo atveju nėra taikytinos. Baudžiamosios ar administracinės teisinės atsakomybės institutams solidari atsakomybė nėra būdinga, kadangi tokiu (solidarios atsakomybės) atveju iš esmės eliminuojamas atsakomybės už teisės pažeidimus individualizavimas atskiriems subjektams (2015 m. birželio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-903-624/2015).

161. Administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-391/2011 spręsta dėl ūkio subjekto atsakomybės už jo filialo skleistą reklamą. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad pareiškėjas rašte patvirtino, kad reklamos užsakovas yra „Air Baltic Corporation“ filialas. Pagal „Air Baltic Corporation“ filialo nuostatus, filialas nėra juridinis asmuo, už filialo išpareigojimus ir iš jų kylančias prievoles atsako steigėjas – atsakovas. Taigi pareiškėjas nagrinėtu atveju pagrįstai laikytas reklamos davėju ir pažeidimo subjektu (2011 m. vasario 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-391/2011).

III.3. Sankcijos už Konkurencijos įstatymo pažeidimus taikymo terminas

---

162. Konkurencijos įstatymo 35 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad sankcijos ūkio subjektams už šio įstatymo pažeidimus gali būti taikomos ne vėliau kaip per penkerius metus nuo pažeidimo padarymo dienos, o kai yra tęstinis ar trunkamasis pažeidimas, – nuo paskutinių veikslių atlikimo arba nutraukimo dienos²⁶.

163. Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija yra išaiškinusi, kad senaties terminas – tai laikotarpis, per kurį subjektui gali būti paskirtos sankcijos už tam tikrus pažeidimus. Senaties termino esmė yra ta, jog jis turi užtikrinti, kad asmenys galėtų būti patraukti atsakomybėn tik per tam tikrą konkretų iš anksto apibrėžtą laikotarpį. Senaties termino instituto taikymas ne pagal įstatyme tiesiogiai įtvirtintą tvarką būtų neteisėtas ir paneigtų asmenų teisėtus lūkesčius (išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. birželio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-2136/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012).

164. Vertinant, ar nėra praleistas sankcijų už Konkurencijos įstatymo pažeidimus skyrimo terminas, svarbu nustatyti pažeidimo įvykdymo dieną, o esant tęstiniam pažeidimui – paskutinių veikslių atlikimo dieną.

165. Draudžiamų susitarimų atvejais senaties termino pradžios momentui nustatyti ypatingai svarbu įvertinti, ar pažeidimas, nors pasireiškęs kelių sutarčių sudarymu, buvo vientisas (vienas), apėmė bendrą antikoncepcinį tikslą, ar vis dėlto buvo padaryti keli savarankiški pažeidimai, kuriems atskirai taikytini senaties terminai (išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012, 2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014, 2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

---

26 Pagal iki 2011 m. gegužės 3 d. galiojusios redakcijos Konkurencijos įstatymo 40 straipsnio 3 dalį, ūkio subjektai gali būti **patraukti atsakomybėn** už šio įstatymo pažeidimus ne vėliau kaip **per trejus metus** nuo pažeidimo įvykdymo dienos, o esant tęstiniam pažeidimui, – nuo paskutinių veikslių atlikimo dienos.

166. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016 Vyriausiojo administracinio teismo vertinimu, tai, kad tiekimo sutartys buvo sudarytos skirtingais laikotarpiais, savaime nereiškia dviejų atskirų pažeidimų. Pareiškėjų draudžiamas susitarimas dėl perpardavimo kainų, įtvirtintas 2003 m. tiekimo sutartyje, apribojo kainų konkurenciją šalims nustatant perpardavimo kainas. Šiuo susitarimu buvo siekiama užtikrinti minimalų kainų lygį visame mažmeninės prekybos lygmenyje. Bylos įrodymų visuma patvirtino, kad vėlesnių tiekimo sutarčių nuostata buvo siekiama tapačių paskatų ir veiksmų vengiant UAB „Mantinga“ produktų mažmeninių kainų konkurencijos. Tiekimo sutarčių nuostatos, elektroninis susirašinėjimas, kainų sutapties vertinimas pateko į susitarimo dėl perpardavimo kainų apimtį, pareiškėjų faktinis elgesys rodė jų veikimą pagal draudžiamo susitarimo sąlygas bei tai, kad konkurenciją ribojančio susitarimo galiojimo metu (nuo 2003 m. balandžio 1 d. iki 2013 m. kovo 1 d.) pareiškėjus vienijo bendras antikonglomeracinis tikslas. Vėlesniu, po 2003 m. tiekimo sutarties pasibaigimo, laikotarpiu nustatyti pareiškėjų veiksmai atitiko 2003 m. balandžio 1 d. tiekimo sutartyje įtvirtintą susitarimą palaikyti minimalias perpardavimo kainas, kas patvirtino, kad toks susitarimas egzistavo visu šiuo laikotarpiu. Taigi galėjo būti daroma išvada, jog draudžiamas susitarimas tęsėsi nepertraukiamai visu ginčo laikotarpiu (2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

167. Tais atvejais, kai pažeidimas padaromas koncentracijos įgyvendinimu be Konkurencijos tarybos leidimo, laikoma, jog tai tęstinio pobūdžio veika.

168. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012 Vyriausiasis administracinis teismas nusprendė, kad Konkurencijos taryba, ginčytu nutarimu paskyrusi baudą ūkio subjektui už koncentracijos įgyvendinimą apie tai nepranešus Konkurencijos tarybai ir negavus jos leidimo, patraukimo atsakomybėn senaties termino nepažeidė. Ūkio subjektui inkriminuotas pažeidimas pagal savo pobūdį reiškia tęstinį teisės pažeidimą, už kurį bauda gali būti skiriama per trejus metus nuo paskutinių veiksmų atlikimo dienos²⁷. Šio tęstinio pažeidimo pradžia laikyta mainų sutarties sudarymo (kontrolės įgijimo) data. Kiekviena diena nuo šio momento laikytina Konkurencijos įstatymo pažeidimo darymo diena. Pažeidimo pabaiga, t. y. paskutinė koncentracijos įgyvendinimo diena be Konkurencijos tarybos leidimo, laikytina Konkurencijos tarybos leidimo išdavimo diena (nagrinėtu atveju – 2009 m. spalio 8 d.), nuo kurios turi būti skaičiuojamas trejų metų senaties terminas. Kadangi bauda paskirta Konkurencijos tarybos 2010 m. liepos 15 d. nutarimu, akivaizdu, kad šis terminas nebuvo praleistas. Vyriausiasis administracinis teismas nesutiko su argumentu, kad pažeidimo pradžia turi būti siejama su momentu, kada kaltinamas ūkio subjektas sužinojo apie bendrovės susijusių ūkio subjektų bendrąsias pajamas, o pabaiga – su momentu, kai Konkurencijos tarybai buvo pateiktas pranešimas apie koncentraciją (2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012).

169. Pozicijos, kad atsakomybės taikymo senaties terminas tais atvejais, kai pažeidžiamos koncentracijos taisyklės, prasideda nuo Konkurencijos tarybos leidimo išdavimo momento laikytasi ir administracinėje byloje Nr. A-1669-822/2015 (išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015).

170. Taigi siekiant nepažeisti atsakomybės taikymo senaties termino, svarbu nustatyti pažeidimo trukmę, apibrėžiant ją konkrečiu pradžios ir pabaigos momentu (dėl pa-

27 Minėta, kad pagal iki 2011 m. gegužės 3 d. galiojusią Konkurencijos įstatymo redakciją, ūkio subjektai galėjo būti patraukti atsakomybėn už šio įstatymo pažeidimus ne vėliau kaip per trejus metus nuo pažeidimo įvykdymo dienos, o esant tęsiniam pažeidimui, – nuo paskutinių veiksmų atlikimo dienos.

žeidimo trukmės, kaip baudos apskaičiavimo elemento, taip pat žr. apibendrinimo skyrių „Bazinis baudos dydis“).

171. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013 Konkurencijos taryba vertino, jog senaties terminas nebuvo net prasidėjęs, kadangi nebuvo duomenų apie ginčo nutarime konstatuotų pažeidimų (piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi) nutraukimą po 2004 m. gruodžio 3 d. Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija nesutiko su tokia Konkurencijos tarybos pozicija ir nurodė, kad Konkurencijos tarybai konstatavus, jog pažeidimas tęsėsi 2002–2004 m. ir netyrus ūkio subjekto veiksmų po 2004 m., vertintina, jog būtent šio tyrimo kontekste paskutinių veiksmų atlikimo diena yra 2004 m. gruodžio 31 d.

172. Atkreiptinas dėmesys, kad šioje byloje Vyriausiasis administracinis teismas atsižvelgė į tai, jog Konkurencijos taryba nutarime skirtingai vertino pažeidimo trukmę kalbėdama apie senaties terminą ir kalbėdama apie pažeidimo trukmę, kaip apie aplinkybę, kuri svarbi nustatant baudos dydį. Toks Konkurencijos tarybos nenuoseklumas ir prieštaravimas vertintas pareiškėjo naudai ir spęsta, jog dėl to negalima taikyti prezumpcijos, pagal kurią įrodžius pažeidimo egzistavimą, preziumuojama, kad jis tęsiasi, kol neįrodoma priešingai, taip pat ir tais atvejais, kai ūkio subjektas nepateikia jokių įrodymų, kad pažeidimas baigėsi konkrečiu nurodytu laiku. Nustačius, kad Konkurencijos taryba neįrodė, jog pažeidimas tęsėsi ir po 2004 m. gruodžio 31 d., byloje nepritaikyti argumentams, kad senaties terminas nagrinėtu atveju nebuvo prasidėjęs (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013).

173. Pažymėtina, kad senaties termino taikymo taisyklės yra ypatingai aktualios, kai teismo sprendimu tyrimas siekiant, kad jis būtų papildytas, grąžinimas Konkurencijos tarybai.

174. Administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-2136/2012 Vyriausiasis administracinis teismas aiškino ir taikė iki 2011 m. gegužės 3 d. galiojusį teisinį reguliavimą, pagal kurį nebuvo numatyta, kad senaties terminas gali būti sustabdomas ar atnaujinamas, *inter alia* tais atvejais, kai byla dėl konkurencijos teisės pažeidimo perduodama nagrinėti teismui, o vėliau Konkurencijos tarybos nutarimas panaikinamas ir byla grąžinama Konkurencijos tarybai papildomam tyrimui atlikti²⁸. Vyriausiojo administracinio teismo vertinimu, tai, kad nebuvo nustatytos jokios senaties termino eigos skaičiavimo išimtys, reiškia, jog tokių išimčių įstatymų leidėjas nenumatė. Konkurencijos įstatyme nesant ekspllicitinių nuostatų, jog senaties terminas tam tikrais atvejais gali būti sustabdomas, darytina išvada, jog ji implicitiškai nustatė, kad senaties termino eiga yra skaičiuojama visais atvejais vienodai ir nepriklauso nuo konkurencijos bylos nagrinėjimo Konkurencijos taryboje bei teismuose aplinkybių. Taigi ūkio subjektai visais atvejais gali būti patraukti atsakomybėn už Konkurencijos įstatymo pažeidimus ne vėliau kaip per trejus metus nuo pažeidimo

28 Šiuo metu galiojančios redakcijos (redakcija nuo 2018 m. sausio 1 d.) Konkurencijos įstatymo 35 straipsnio 4 dalis įtvirtina, kad sankcijų taikymo **terminas yra sustabdomas**, kai:

- 1) Konkurencijos taryba atlieka tyrimą. Sankcijų taikymo terminas šiuo atveju sustabdomas nuo Konkurencijos tarybos nutarimo tirti šio įstatymo pažeidimus priėmimo dienos iki Konkurencijos tarybos nutarimo tyrimą nutraukti ar nutarimo, nurodyto šio įstatymo 30 straipsnyje, priėmimo dienos;
- 2) teismo sprendimu sustabdomas Konkurencijos tarybos atliekamas tyrimas. Sankcijų skyrimo terminas šiuo atveju sustabdomas tol, kol yra sustabdytas Konkurencijos tarybos tyrimas;
- 3) teisme nagrinėjamas ginčas dėl Konkurencijos tarybos nutarimo taikyti sankcijas. Sankcijų skyrimo terminas šiuo atveju sustabdomas nuo skundo padavimo teismui dienos iki teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos.

įvykdymo dienos, o esant tęstiniam pažeidimui, – nuo paskutinių veiksmų atlikimo dienos. Šiam terminui pasibaigus, ūkio subjektai už paminėtus pažeidimus nepriklausomai nuo senaties termino eigos ypatumų negali būti patraukiami atsakomybėn.

174.1. Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija šioje byloje, be kita ko, nepritarė Konkurencijos tarybos pozicijai, jog nagrinėjamu atveju yra supriešinama teismo teisė įpareigoti Konkurencijos tarybą atlikti papildomą tyrimą su pačia galimybe įgyvendinti tokį teismo nurodymą. Visų pirma, buvo pažymėta, kad 2009 m. birželio 11 d. Vyriausiojo administracinio teismo nutarties, kuria tyrimas grąžintas Konkurencijos tarybai, priėmimo metu senaties terminas patraukti ūkio subjektus atsakomybėn už Konkurencijos įstatymo pažeidimus dar nebuvo pasibaigęs, todėl Konkurencijos taryba turėjo galimybę atlikti papildomą tyrimą ir priimti naują nutarimą per įstatymo nustatytą laikotarpį. Be to, atkreiptas dėmesys, jog nagrinėjamoje byloje nėra nustatyta jokių aplinkybių, kurios šioje situacijoje būtų apsunkinę Konkurencijos tarybos veiksmus ar objektyviai nulėmę naujo Konkurencijos tarybos nutarimo priėmimą pasibaigus ūkio subjektų patraukimo atsakomybėn terminui. Taigi konstatuota, kad atsakomybės taikymo senaties terminas ginčytu Konkurencijos tarybos nutarimu buvo praleistas (išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. birželio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-2136/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012).

175. Pažymėtina, kad atsižvelgiant į tam tikras bylos aplinkybes, Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje būta ir kitokio aiškinimo.

176. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013 sprendžiant, ar apžvelgiamu atveju nebuvo suejęs senaties terminas, atsižvelgta į specifines byloje susiklosčiusias aplinkybes, t. y. į tai, jog byloje ginčytas Konkurencijos tarybos 2010 m. gruodžio 16 d. nutarimas dėl konkurencijos taisyklių pažeidimo ir sankcijos taikymo buvo priimtas po to, kai Konkurencijos tarybos 2009 m. sausio 15 d. nutarimu tyrimas buvo atnaujintas vykdant Vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gruodžio 8 d. nutartį, kuria Konkurencijos tarybos 2005 m. gruodžio 22 d. nutarimas dėl tų pačių veiksmų buvo panaikintas ir grąžintas institucijai papildomam tyrimui atlikti. Pareiškėjui apskundus Konkurencijos tarybos 2009 m. sausio 15 d. nutarimą atnaujinti tyrimą, Vyriausiasis administracinis teismas 2010 m. gegužės 13 d. nutartyje konstatavo, kad nutarimu atnaujinti tyrimą buvo tik atnaujinamas anksčiau vykdytas tyrimas, būtent vykdant Vyriausiojo administracinio teismo įpareigojimą, o ne pradėdamas naujas tyrimas. Tuo tarpu Konkurencijos įstatymo 40 straipsnio 3 dalis²⁹ sietina su naujo tyrimo pradėjimu ir ūkio subjektų patraukimo atsakomybėn. Atsižvelgus į šios 2010 m. gegužės 31 d. nutarties, turinčios apžvelgiamu atveju *res judicata* galią, motyvus, daryta išvada, jog šiuo atveju Konkurencijos įstatyme numatytas patraukimo atsakomybėn terminas netaikytinas (2013 m. sausio 21 d. išplėstinės teisėjų kolegijos nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013³⁰, taip pat žr. 2010 m. gegužės 13 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸²²-692/2010).

29 Šiuo metu (nuo 2018 m. sausio 1 d.) galiojančios įstatymo redakcijos 35 straipsnio 3 dalis.

30 Atkreiptinas dėmesys, kad šioje byloje išplėstinė teisėjų kolegija paaiškino, kodėl ji nesivadovavo administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-2136/2012 suformuota praktika. Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013 lemiamą įtaką padarė *res judicata* galios Vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. gegužės 13 d. nutartis, taip pat tapačių ar tokių panašių aplinkybių, kurios leistų šias dvi bylas spręsti analogiškai, nenustatymas, t. y. tai, kad vienu atveju ūkio subjektas buvo kaltinamas tik Konkurencijos įstatymo pažeidimu (administracinės bylos Nr. A⁵²⁰-2136/2012 atveju), kitu atveju – tiek Konkurencijos įstatymo, tiek SESV nuostatų pažeidimu (administracinės bylos Nr. A⁵⁰²-801/2013 atveju).

III.4. Nutarimas skirti piniginę baudą

177. Pagal Konkurencijos įstatymo 35 straipsnio 1 dalį, Konkurencijos taryba, nustatiusi, kad ūkio subjektai ar viešojo administravimo subjektai atliko šio įstatymo draudžiamus veiksmus ar padarė kitus šio įstatymo pažeidimus, vadovaudamasi objektyvumu ir proporcingumo principais, turi teisę skirti 35 straipsnio 1 dalies 1–4 punktuose, taip pat to paties straipsnio 2 dalyje nurodytas sankcijas, įskaitant pinigines baudas.

178. Dėl baudų paskirties Vyriausiasis administracinis teismas yra nurodęs, kad vienas iš baudos už konkurencijos teisės pažeidimus tikslų yra atgrasymas nuo pažeidimo darymo, todėl itin mažos ekonominės sankcijos taikymas ar atleidimas nuo baudos mokėjimo šio tikslo nepasiektų (2012 m. birželio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-2016/2012, 2013 m. balandžio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-634/2013, 2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, 2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

179. Bauda, be kita ko, turi turėti tam tikrą atgrasomąjį poveikį, o piniginės baudos poveikis ūkio subjektui gali priklausyti ir nuo to, kokia yra jo metinė apyvarta (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

180. Be to, Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje pažymima, kad Konkurencijos įstatyme nustatytos baudos, kurias turi teisę skirti Konkurencijos taryba ūkio subjektams, padariusiems konkurencijos teisės pažeidimus, dėl savo turinio ir prigimties, siekiamų tikslų ir paskirties gali būti prilygintos vadinamai ekonominių sankcijų kategorijai. Turtinio pobūdžio teisinės poveikio priemonės, artimos nurodytai ekonominių sankcijų kategorijai, numatytos panašios į Konkurencijos įstatymo prigimties ir paskirties įstatymuose, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos tabako kontrolės, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės, Lietuvos Respublikos reklamos įstatymuose. Teismų praktikoje nuosekliai pripažįstama, kad, pavyzdžiui, ekonominio pobūdžio sankcijos (be kita ko, ir baudos) už Tabako kontrolės įstatymo pažeidimus galėtų būti siejamos su administracine atsakomybe, todėl yra artimos nuobaudoms už administracinius teisės pažeidimus, o savo dydžiu (griežtumu) gali prilygti ir kriminalinėms bausmėms (2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012).

181. Iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos matyti, kad piniginės baudos pagal konkurencijos teisę gali būti vertinamos ir Konvencijos prasme. Štai administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016 išplėstinė teisėjų kolegija pažymėjo, kad pareiškėjui paskirta sankcija pagal Lietuvos Respublikos teisę nėra reglamentuojama baudžiamosios teisės, tačiau vadovaujantis trečiuoju „Engel kriterijumi“³¹, pripažintina, jog pareiškėjui skirta sankcija dėl savo griežtumo laikytina baudžiamąja Konvencijos prasme. Terminas „Konvencijos prasme“ šiuo atžvilgiu yra labai svarbus: jis parodo, kad sankcija laikytina baudžiamąja tiek, kiek tai susiję su Konvencijos taikymo sritimi ir joje garantuojamų procesinių teisių užtikrinimu (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

182. Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad

31 Europos Žmogaus Teisių Teismo 1976 m. birželio 8 d. sprendimas byloje *Engel ir kiti prieš Nyderlandus* (pareiškimo Nr. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72).

Konkurencijos taryba, skirdama nuobaudas, turi plačią diskreciją. Reglamento 1/2003 preambulės 2 punkte nurodyta, kad skiriant baudas, Komisijai suteikti platūs įgaliojimai veikti savo nuožiūra laikantis Reglamente 1/2003 nustatytų ribų. Vyriausiojo administracinio teismo vertinimu, panaši diskrecijos teisė suteikta ir nacionalinei konkurencijos priežiūros institucijai, be kita ko, vertinant ir tai, kad ji turi teisę taikyti SESV 101 straipsnio nuostatas (žr., pvz., 2011 m. birželio 23 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, 2012 m. kovo 1 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012, išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012, 2012 m. birželio 21 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-2016/2012, išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013, 2013 m. balandžio 25 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-634/2013, 2015 m. kovo 4 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1672-822/2015, išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015, 2016 m. gegužės 2 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, 2016 m. birželio 20 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

183. Iš tiesų, tinkamas ir visapusiškas faktinių aplinkybių įvertinimas, skiriant sankcijas už Konkurencijos įstatyme įtvirtintų reikalavimų nesilaikymą ūkio subjektams bei parenkant jų dydį, yra Konkurencijos tarybos diskrecija. Konkurencijos tarybos funkcijos leidžia jai visapusiškai įvertinti tam tikrus konkurenciją galinčius pažeisti veiksmus, ir šių funkcijų tinkamas atlikimas, kai yra vertinami tam tikri duomenys, yra Konkurencijos tarybai skirtos diskrecijos dalis (2012 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012).

184. Kita vertus, pripažįstama ir tai, kad Konkurencijos tarybos diskrecija skiriant sankcijas nėra neribota.

185. Konkurencijos tarybos diskrecija nėra ir negali būti absoliuti. Konkurencijos taryba jai suteiktus baudų ir kitų sankcijų skyrimo įgaliojimus privalo įgyvendinti vadovaudamasi bendraisiais teisės, be kita ko, konstituciniais principais ir teisės taikymo reikalavimais. Realizuojant šią diskreciją, neturi būti paneigiami esminiai teisinės valstybės, valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms, gero administravimo, atsakingo valdymo (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, asmens dalyvavimo priimant atitinkamus sprendimus, skaidrumo ir kt.) reikalavimai. Šių reikalavimų paisymas sąlygoja teisinio tikrumo, aiškumo principų įgyvendinimą, teisės į gynybą užtikrinimą. Tai reiškia, kad Konkurencijos tarybos diskrecija baudų skyrimo srityje turi būti įgyvendinama taip, kad teisės subjektai, kuriuos liečia ekonominio, baudžiamojo poveikio priemonės, galėtų suprasti savo teisių ir pareigų apimtį šioje sferoje.

186. Šie reikalavimai Konkurencijos tarybos nutarimui, kaip tiesiogines teises pasekmes sukeliančiam individualiam administraciniam aktui, taikomi ir pagrindžiant skiriamos baudos dydį. Todėl siekiant teisinio aiškumo, galimybės operatyviai ir ekonomiškai patikrinti paskirtos baudos pagrįstumą teisme, nepakanka nurodyti galutinio baudos dydžio ir jį pagrindžiančių aplinkybių (į ką atsižvelgta nustatant pažeidimo pavojingumą, trukmę, atsakomybę lengvinančias ar sunkinančias aplinkybes). Konkurencijos taryba šiuo atveju turėtų ne tik tiksliai laikytis Vyriausybės nutarimu patvirtintų baudų už Konkurencijos įstatymo pažeidimus skyrimo taisyklių, bet visa

tai išdėstyti ir pačiame nutarime, kuriuo asmeniui paskiriama konkreti bauda (2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012, išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013).

187. Paisant pirmiau minėtų principų, Konkurencijos tarybos nutarime turi būti pagrindžiamas ne tik baudos dydis, bet ir atskiri pažeidimo elementai. Pavyzdžiui, Konkurencijos taryba turi pagrįsti, kodėl padarytas pažeidimas laikytinas pavojingu (2012 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012), kodėl nustatyta būtent tokia pažeidimo trukmė (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013, 2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014).

188. Taigi Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad baudos dydis turi būti pagrindžiamas, išsamiai argumentuotas ir nuoseklus (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011). Be to, kaip nurodyta Konkurencijos įstatyme bei akcentuojama administracinėje jurisprudencijoje, Konkurencijos taryba skiria sankcijas vadovaudamasi objektyvumo ir proporcingumo principais (2010 m. kovo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-337/2010).

189. Kalbant apie konkrečius pavyzdžius, paminėtina administracinė byla Nr. A⁵⁰²-1668/2012, kurioje nustatyta, kad ginčyto nutarimo dalyje, kurioje argumentuojamas baudos dydis, neatsispaudė tarpiniai baudos dydžiai, t. y. nebuvo nurodytas bazinis baudos dydis, neapaiskinta, kiek procentų didinama bauda už nustatytas atsakomybę sunkinančias aplinkybes. Be to, nutarime nebuvo nurodyta, nuo kurių metų pareiškėjo metinių bendrųjų pajamų skaičiuota bauda ir kokių duomenų pagrindu nustatyta metinė bendrųjų pajamų suma. Būtent dėl šių nutarimo trūkumų Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija neturėjo galimybių nustatyti, kiek tiksliai turėtų būti mažinama pareiškėjui paskirta bauda tuo aspektu, kad jo atžvilgiu negalėjo būti vertinama Konkurencijos įstatyme nustatyta atsakomybę sunkinanti aplinkybė – pakartotinio pažeidimo padarymas. Siekdamas nepažeisti Konkurencijos tarybos diskrecijos teisės bei teisingumo ir protingumo kriterijų, dėl nurodytos priežasties ginčytas nutarimas dalyje dėl baudos apskaičiavimo ir paskyrimo panaikintas ir šioje dalyje gražintas Konkurencijos tarybai (2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012).

III.5. Baudos dydžio nustatymas pagal Konkurencijos įstatymą

---

190. Konkurencijos įstatymo 36 straipsnyje priklausomai nuo padaryto pažeidimo nustatomi skirtingi baudų dydžiai. Apžvelgiamu laikotarpiu Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje daugiausiai pasisakyta dėl minėto straipsnio 1 dalies, kurioje įtvirtinta, kad už draudžiamus susitarimus, piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, koncentracijos, apie kurią buvo privaloma pranešti, įgyvendinimą be Konkurencijos tarybos leidimo, koncentracijos tęsimą jos sustabdymo laikotarpiu, Konkurencijos tarybos nustatytų koncentracijos vykdymo sąlygų ar privalomų įpareigojimų pažeidimą ūkio subjektams skiriama pinigine bauda iki 10 procentų bendrųjų metinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais.

191. Skiriamos baudos diferencijuojamos, atsižvelgiant į Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 1 dalyje nurodytus kriterijus (baudos dydį diferencijuojantys kriterijai), in-

dividualizuojamos, atsižvelgiant į atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes, nurodytas atitinkamai Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 2 ir 3 dalyse.

192. Šiame kontekste pažymėtina, jog baudos dydis nėra diferencijuojamas pagal tai, ar ūkio subjektas yra baudžiamas už draudžiamus susitarimus, piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, ar koncentracijos, apie kurią privaloma pranešti, įgyvendinimą be Konkurencijos tarybos leidimo (išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015).

193. Baudos dydžio nustatymas detalizuojamas Baudų, skiriamų už Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pažeidimus, dydžio nustatymo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. 64 (toliau – ir 2012 m. aprašas).

194. Pažymėtina, kad šis aprašas reglamentuoja ne tik baudų, skiriamų pagal Konkurencijos įstatymo 36 straipsnį, apskaičiavimą, bet ir už SESV 101 ir 102 straipsniuose nurodytus pažeidimus, kuriuos tiria Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, skiriamų baudų dydžio nustatymą (2012 m. aprašo 1 p.).

195. Iki 2012 m. sausio 27 d. galiojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gruodžio 6 d. nutarimu Nr. 1591 patvirtintos Baudos, skiriamos už Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pažeidimus, dydžio nustatymo taisyklės (toliau – ir 2004 m. taisyklės).

196. Palyginus šiuos du poįstatyminius teisės aktus, matyti, kad nuo 2012 m. sausio 27 d. iš esmės pasikeitė baudų, skiriamų už Konkurencijos įstatymo pažeidimus, dydžio nustatymo (apskaičiavimo) tvarka.

197. Taikant 2004 m. taisykles, baudos dydis apskaičiuojamas, sudedant baudos už pažeidimo pavojingumą ir baudos už pažeidimo trukmę dydžius, gautą dydį mažinant ar didinant iki 50 procentų, atsižvelgiant į ūkio subjekto atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes bei kiekvieno ūkio subjekto įtaką pažeidimo padarymui, kai pažeidimą padaro keli ūkio subjektai (2006 m. gegužės 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹-686/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 9, 2007, 2011 m. kovo 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁷⁵-2577/2011).

198. Pagal 2012 m. aprašą, bauda už draudžiamą susitarimą ar piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi³² apskaičiuojama, pardavimų vertės dalį, apskaičiuotą įvertinus pažeidimo pavojingumą, padauginus iš pažeidimo trukmės metais (bazinis baudos dydis), po to šį dydį mažinant arba didinant, atsižvelgiant į atsakomybę lengvinančias, sunkinančias ir kitas aplinkybes (2012 m. aprašo 4 ir 8 p.).

199. Vyriausiasis administracinis teismas vienoje iš bylų yra atkreipęs dėmesį, kad laikotarpiu nuo Konkurencijos tarybos nutarimo priėmimo iki pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo keitėsi teisės aktai, reglamentuojantys baudų už Konkurencijos įstatymo pažeidimus nustatymą, todėl buvo būtina išnagrinėti šiuos teisinio reguliavimo pasikeitimus įtakos kiekvieno iš pareiškėjų baudos skaičiavimo ir nustatymo aspektu. Atsižvelgęs į principo *lex retro non agit* taikymo išimtis, Vyriausiasis administracinis teismas šioje byloje nusprendė, kad būtina patikrinti, ar pritaikius naują,

---

32 Už kitus Konkurencijos įstatymo pažeidimus ūkio subjektui skiriamos baudos dydžio apskaičiavimui *mutatis mutandis* taikomos Aprašo II, IV ir V skyrių nuostatos, kiek jos reglamentuoja baudos dydžio apskaičiavimą, kai bazinis baudos dydis apskaičiuojamas pagal ūkio subjekto paskutiniuosius ūkiniais metais gautas bendrąsias pajamas (2012 m. aprašo 27 p.).

po Konkurencijos nutarimo priėmimo, įsigaliojusį teisinį reguliavimą, nelengvėtų kiekvieno iš pareiškėjų teisinė padėtis galimos paskirti maksimalios piniginės baudos pozitūriu. Baudos už Konkurencijos įstatymo pažeidimus kai kuriems pareiškėjams, apskaičiuotos pagal 2012 m. aprašo nuostatas, yra mažesnės, nei Konkurencijos tarybos pagal 2002 m. taisykles skirtos baudos, todėl šių pareiškėjų atžvilgiu taikytas *lex benignior retro agit* principas ir jiems skirtos pagal 2012 m. aprašo nuostatas naujai apskaičiuotos baudos (2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014).

200. Administracinėje byloje Nr. A-3075-822/2017 taip pat buvo iškilęs klausimas, kurias baudų skaičiavimo taisykles (2002 m. taisykles ar 2012 m. aprašą) taikyti pažeidimui, kuris prasidėjo, galiojant 2002 m. taisyklėms, tačiau buvo baigtas daryti jau galiojant 2012 m. aprašui. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad 2012 m. aprašas įsigaliojo 2012 m. sausio 27 d. – trunkamojo konkurencijos teisės pažeidimo darymo laikotarpiu, jam dar nepasibaigus. Dėl šios priežasties Konkurencijos taryba neturėjo pareigos taikyti *lex benignior retro agit* principo, kadangi 2004 m. taisyklės jau nebegaliojo, o minėtas teisės principas negali būti aiškinamas kaip reikalaujantis ir toliau taikyti teisės akto redakciją, kai trunkamojo pažeidimo darymo metu pasikeičia teisinis reguliavimas (2017 m. rugsėjo 4 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-3075-822/2017).

201. Klausimas, kurį teisės aktą – 2004 m. taisykles ar 2012 m. aprašą – taikyti konkrečiu atveju kilo ir administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017, kurioje pareiškėjas teigė, jog tariamo pažeidimo ilgesniąją laikotarpio dalį (nuo 2004 m. gruodžio 6 d. iki 2012 m. sausio 18 d.), t. y. beveik aštuonerius metus, galiojo ankstesnės baudų, skiriamų už konkurencijos teisės pažeidimus, dydžio nustatymo taisyklės. Pasak pareiškėjo, jei baudos dydis būtų skaičiuojamas pagal 2004 m. taisykles, galiojusias didžiąją dalį pažeidimo laikotarpio, pareiškėjui būtų buvusi skirta proporcingesnė (mažesnė) bauda. Pareiškėjas rėmėsi įstatymo negaliojimo atgal (*lex retro non agit*) principu ir nurodė, jog asmens būklė negali tapti sunkesnė nei kad jis galėjo numatyti tariamo pažeidimo padarymo metu. Pareiškėjas taip pat teigė, kad pareiškėjo įgyta ginčo degalinių kontrolė nebuvo nuslėptas faktas, todėl Konkurencijos taryba, manydama, kad buvo pažeistos tam tikros Konkurencijos įstatymo nuostatos, turėjo daug anksčiau imtis veiksmų, o Konkurencijos tarybos neveikimas iš esmės nulėmė, kad nustatytas tariamas pažeidimas truko apie dešimt metų, ir dėl to buvo pritaikytos kitos (naujos) baudų nustatymo taisyklės, lėmusios neproporcingai didelės baudos skyrimą.

202. Atsakydama į šiuos argumentus Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad nepranešimas apie koncentraciją Konkurencijos tarybai pagal savo pobūdį yra tęstinis pažeidimas, todėl taikytinos teisės normos, galiojusios tuo metu, kai veika pabaigta arba nutraukta. Nagrinėtu atveju pareiškėjas nutraukė pažeidimą (paiteikė Konkurencijos tarybai pranešimą apie koncentraciją) jau po ginčo nutarimo priėmimo, galiojant 2012 m. aprašui, todėl pareiškėjo argumentas, kad buvo pažeistas įstatymo negaliojimo atgal principas, nepagrįstas³³.

33 Papildomai pažymėta, jog Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra nurodęs, kad įmonės, dėl kurių buvo pradėta administracinė procedūra, kurios metu gali būti paskirtos baudos, negali turėti teisėtų lūkesčių, jog Komisija neviršys anksčiau skiriamų baudų lygio arba taikys tą patį baudų apskaičiavimo metodą. Dėl to šios įmonės privalo turėti omenyje, kad Komisija bet kuriuo atveju gali nuspresti pakelti baudų lygį, palyginti su anksčiau taikytomis baudomis. Tai taikoma ne tik tuomet, kai Komisija pakelia baudų lygį, taikydama baudas individualiais sprendimais, bet ir tuomet, kai baudos padidinamos konkre-

203. Dėl pareiškėjo argumento, kad pažeidimo trukmę nulėmė Konkurencijos tarybos neveikimas, teisėjų kolegija pažymėjo, kad Konkurencijos įstatyme nėra įtvirtinta Konkurencijos tarybos pareigos nuolat *ex officio* stebėti visus Lietuvoje veikiančius ūkio subjektus ir jų vykdomus sandorius, todėl pareiškėjas nepagrįstai teigė, jog Konkurencijos tarybos neveikimas iš esmės nulėmė, kad nustatytas tariamas pažeidimas truko apie dešimt metų, ir dėl to buvo pritaikytos kitos (naujos) baudų nustatymo taisyklės. Konkurencijos įstatymas ūkio subjektui nustato pareigą pranešti apie numatomą įgyvendinti koncentraciją, taigi būtent pareiškėjas, laiku pateikęs Konkurencijos tarybai pranešimą, galėjo išvengti pažeidimo, ar pranešęs apie koncentraciją anksčiau, galėjo sutrumpinti pažeidimo trukmę (2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017).

III.6. Bendrosios pajamos

---

204. Iki 2012 m. aprašo įsigaliojimo, baudos dydis buvo siejamas tik su procentine atitinkamo ūkio subjekto bendrųjų metinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais išraiška, baudos dydis nebuvo siejamas su pajamomis, gautomis darant pažeidimą (pvz., 2006 m. gegužės 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-686/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 9, 2007, 2008 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008, 2011 m. kovo 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-2577/2011, 2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012, 2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje A⁵⁵²-54/2014).

205. Kita vertus, administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011 Konkurencijos tarybos veiksmus, daliai ūkio subjektų baudos dydį apskaičiuojant ne nuo bendrųjų metinių pajamų, o nuo pajamų, kurios gautos iš prekių, susijusių su pažeidimu, platinimo, Vyriausiasis administracinis teismas vertino, kaip pagrįstus, atsižvelgęs į protingumo bei teisingumo principų taikymą.

206. Šioje byloje kai kuriems ūkio subjektams prekių, dėl kurių buvo sudarytas draudžiamas susitarimas, platinimas buvo tik papildoma veikla, iš kurios šie ūkio subjektai gavo nedidelę dalį pajamų, todėl, Vyriausiojo administracinio teismo vertinimu, nebūtų teisinga šiuos ūkio subjektus prilyginti tiems susitarimo dalyviams, dėl kurių tokia aplinkybė nenustatyta. Konkurencijos taryba, tokiu būdu įgyvendindama diskrecijos teisę, baudos nustatymą ir skyrimą reglamentuojančių teisės aktų nepažeidė. Šios teisėtai įgyvendintos diskrecijos dalimi, teisėjų kolegijos nuomone, buvo ir tai, kad Konkurencijos taryba pajamas, susijusias su pažeidimu (nuo kurių skaičiuota procentinė baudos už pavojingumą išraiška), laikė ne pajamas, gautas tik iš tiekėjo platinamų prekių pardavimų, o iš visų filmų, įrašytų skaitmeniniuose vaizdo diskuose ir vaizdajuostėse, pardavimų. Tokia Konkurencijos tarybos pasirinkta su pažeidimu susijusių pajamų samprata, teisėjų kolegijos manymu, buvo pagrįsta, atsižvelgiant, be kita ko, į tai, kad nustatyti konkurencijos teisės pažeidimai, galbūt sukurdami pernelyg didelį skaidrumą konkurencijoje dėl kainų, galėjo paveikti ne tik tiekėjo platinamų prekių, bet ir apskritai filmų,

---

tiems atvejams taikant tokias visuotinai taikomas elgesio taisykles kaip gairės (ESTT didžiosios kolegijos 2005 m. birželio 28 d. sprendimas sujungtose bylose C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P iki C-208/02 P ir C-213/02 P, *Dansk Rorindustri A/S ir kiti*, 224, 228–230 p.).

įrašytų skaitmeniniuose vaizdo diskuose ir vaizdajuostėse, rinką (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, taip pat žr. išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012).

207. Situacija dėl baudų dydžio nustatymo iš dalies pasikeitė baudų skaičiavimą reglamentuojančiuose teisės aktuose įtvirtinus tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių pajamų sąvoką. Atsižvelgiant į Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 1 dalį, ūkio subjektams skiriamos baudos diferencijuojamos, atsižvelgiant, be kita ko, ir į ūkio subjekto prekių, tiesiogiai ir netiesiogiai susijusių su pažeidimu, pardavimų vertę. Įsigaliojus 2012 m. aprašui, už draudžiamus susitarimus ir piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi bazinis baudos dydis apskaičiuojamas remiantis ūkio subjekto tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų pajamomis ir pažeidimo trukme (4.1 p.). Šie teisinio reguliavimo pasikeitimai fiksuojami ir Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje. Joje nurodyta, kad įsigaliojus minėtam Konkurencijos įstatymo papildymui, vėliau – 2012 m. aprašui, baudos dydžio skaičiavimas pasikeitė ypač tuo aspektu, kad pagal 2012 m. aprašo 4.1 punktą, bazinis baudos dydis apskaičiuojamas remiantis ūkio subjekto tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų pajamomis ir pažeidimo trukme (pvz., 2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014).

208. Tačiau tai, kad Konkurencijos įstatyme nustatyta, kad skiriamos ūkio subjektams baudos diferencijuojamos, atsižvelgiant, be kita ko, į ūkio subjekto prekių, tiesiogiai ir netiesiogiai susijusių su pažeidimu, pardavimų vertę, nereiškia, kad bendras baudos dydžio nustatymo principas – baudos iki 10 procentų bendrųjų metinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais principas nėra taikytinas (išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012).

209. Taigi nepaisant to, koks pagal 2012 m. aprašą būtų apskaičiuotas bazinis baudos dydis, be to, kaip tas dydis būtų patikslintas pagal šio aprašo V skyrių, atsižvelgiant į, pavyzdžiui, sunkinančių aplinkybių buvimą, bendra ūkio subjektui skiriama bauda pagal Konkurencijos įstatymo 36 straipsnį negali viršyti 10 procentų bendrųjų jo metinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje Nr. eA-2330-520/2016)³⁴.

210. Pažymėtina, kad nei Konkurencijos įstatyme, nei 2012 m. apraše (taip pat anksčiau galiojusiose 2004 m. taisyklėse) bendrųjų metinių pajamų sąvoka nėra apibrėžta. Kaip teisės analogija tokiais atvejais *mutatis mutandis* buvo taikomas Konkurencijos tarybos 2000 m. balandžio 27 d. nutarimas Nr. 45 „Dėl pranešimo apie koncentraciją pateikimo, nagrinėjimo ir bendrųjų pajamų apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo“³⁵, kuria, kaip įtvirtinta, kad bendrųjų metinių pajamų sąvoka suprantama kaip pinigų suma, gauta pardavus prekes (suteikus paslaugas), o pardavimai, kaip ūkio subjekto veiklą atspindintis rodiklis, yra esminis bendrųjų pajamų skaičiavimo kriterijus. Lietuvos Respublikoje registruotų ūkio subjektų finansinėse ataskaitose sumos, gautos iš pardavimo, atsispindi

34 2012 m. aprašo 28 punkte įtvirtinta, jog jeigu pagal aprašą nustatyta bauda viršija Konkurencijos įstatyme nustatytą maksimalų baudos dydį, skiriama Konkurencijos įstatyme nustatyto maksimalaus dydžio bauda.

35 Neteko galios nuo 2016 m. sausio 1 d. Šiuo metu galioja Konkurencijos tarybos 2015 m. rugpjūčio 11 d. nutarimas Nr. 1S-82/2015 Dėl pranešimo apie koncentraciją pateikimo ir nagrinėjimo tvarkos patvirtinimo.

eilutėje „Pardavimai ir paslaugos“ (Pelno (nuostolio) ataskaita) (11 p.)³⁶.

211. Kaip yra pažymėjęs Vyriausiasis administracinis teismas, Komisija savo veikloje paprastai remiasi pilnų paskutinių įmonės dalyvavimo pažeidime metų pardavimo rezultatais (2008 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008, 2011 m. gegužės 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-294/2011).

212. Aplinkybė, kad ūkio subjektas iš susitarimo negavo jokio pelno, o priešingai – patyrė nuostolių, skaičiuojant pajamas ar vertinant baudos dydį, neturi reikšmės (2012 m. liepos 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-323/2012).

213. Taip pat traktuotina ir aplinkybė, jog iš draudžiamo susitarimo veiklos gautos pajamos faktiškai buvo kur kas mažesnės (dalis įsigytų DVD diskų buvo gražinta), nei nurodytosios Konkurencijos tarybos nutarimo priėmimo metu (2012 m. liepos 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-323/2012).

214. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija vienoje iš bylų atmetė pareiškėjų argumentus, kad atsižvelgiant į jų veiklos – renginių organizavimo – specifiką, į pajamas neturėtų būti įskaičiuojamos piniginės įplaukos, komiso sutarčių pagrindu gautos kaip atlyginimas tretiesiems asmenims už jų suteiktas paslaugas, kurios nepadidina įmonės turto, pažymėdama, kad teiginys, jog dalis pajamų, įtrauktų į verslo apskaitos dokumentus, yra gauta iš trečiųjų asmenų ir skirta trečiųjų asmenų poreikiams tenkinti, nepaneigia to, kad šios lėšos apskaitomos kaip ūkio subjekto gaunamos pajamos atitinkamuose verslo apskaitos dokumentuose. Taip suvokiant bendrųjų pajamų kategoriją, anot Vyriausiojo administracinio teismo, nėra pažeidžiamas lygiateisiškumo principas, nes visais atvejais atitinkamoje rinkoje veikiančių ūkio subjektų bendrosios pajamos yra skaičiuojamos, vadovaujantis tuo pačiu principu. Priešingu atveju, atsižvelgiant į argumentus, leidžiančius nukrypti nuo egzistuojančio bendrųjų pajamų skaičiavimo standarto, susidarytų situacija, kai toje pačioje rinkoje veikiančių ūkio subjektų bendrosios pajamos būtų diferencijuojamos pagal tai, kokių civilinės teisės sandorių pagrindu ūkio subjektai pasirinko veikti, o tai būtų nepagrįsta ir pažeistų teisėtų lūkesčių principą (2011 m. gegužės 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-294/2011).

215. Administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016 spręsta, kad Konkurencijos taryba, skaičiuodama UAB „Mantinga“ bendrąsias pajamas, galėjo į jas įtraukti UAB „Mantinga“ finansinės atskaitomybės dokumentuose įtrauktas pajamas, gautas iš pardavimų dukterinei įmonei (2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

216. Dėl klausimo, nuo kurių metų ūkio subjekto pajamų turi būti skaičiuojama bauda, Vyriausiasis administracinis teismas yra išaiškinęs, kad praėję ūkiniai metai paprastai turėtų būti suprantami, kaip pilni paskutiniai ūkiniai metai iki Konkurencijos tarybos nutarimo priėmimo momento. Tačiau tam tikrais atvejais, kai objektyviai negalima remtis tų metų duomenimis (dėl jų realaus ar potencialaus nepatikimumo, neadekvatumo ar kt.), praėję ūkiniai metai gali būti siejami ir su kitu artimiausiu konkurencijos ins-

36 Šiuo metu galiojančio nutarimo 13 p.: Koncentracijoje dalyvaujančio ūkio subjekto bendrosios pajamos skaičiuojamos remiantis paskutinių prieš koncentraciją ūkinių metų finansiniais duomenimis, patvirtinančiais ūkio subjekto gautas bendrąsias pajamas; 14 p.: Koncentracijoje dalyvaujančio ūkio subjekto bendrosios pajamos turi kuo tiksliau atspindėti įprastinę ūkinę veiklą ir tikrąją ekonominę padėtį. Apskaičiuojant ūkio subjektų bendrąsias pajamas yra įtraukiamos sumos, gautos iš produktų pardavimo ir paslaugų teikimo, kurios Lietuvos Respublikoje registruotų ūkio subjektų finansinėse ataskaitose dažniausiai yra nurodytos eilutėse „Pardavimų pajamos“, „Kita veikla“ ir „Finansinė ir investicinė veikla“.

titucijos sprendimo priėmimo dienos vienerių ūkinių metų laikotarpiu.

217. Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje tokiais atvejais taip pat remiamasi pagal Reglamento 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairių 13 punktu, kuriame nurodoma, kad Komisija paprastai turėtų remtis pilnų paskutinių įmonės dalyvavimo pažeidime metų pardavimo rezultatais. Vyriausiojo administracinio teismo vertinimu, minėtose gairėse nurodytas atskaitos taškas – pilnų paskutinių įmonės dalyvavimo pažeidime pardavimo pajamos – yra protingas ir teisingas kriterijus, todėl taikant Konkurencijos įstatymo 41 straipsnio 1 dalį³⁷, praėję ūkiniai metai atitinkamai atvejais gali būti siejami ir su pilnais paskutiniais ūkio subjekto dalyvavimo pažeidime metais. Pavyzdžiui, vienoje iš bylų, pažeidimų pabaiga nustatyta 2009 m., todėl paskutiniai pilni dalyvavimo pažeidime ūkiniai metai yra 2008 m. Ginčo nutarimas priimtas pačioje 2010 metų pradžioje, kada duomenys apie ūkio subjektų pajamas 2009 m. objektyviai dar negalėjo būti pakankamai išsamūs, galutiniai ir patikimi. Konkurencijos tarybos nutarimo priėmimo atidėjimas vien dėl tos priežasties, kad būtų sulaukti patikimesni duomenys, tokioje situacijoje būtų neadekvatus veiksmas. Įvertinus tai, konstatuota, kad nagrinėtu atveju Konkurencijos taryba pagrįstai baudų dydžius pareiškėjams skaičiavo, remdamasi 2008 m. gautų pajamų duomenimis (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011)³⁸.

218. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014 teisėjų kolegija atmetė pareiškėjų argumentą, kad bauda turi būti skaičiuojama pagal vėliau, bylos nagrinėjimo teisme metu, pateiktus duomenis, atsižvelgusi į tai, kad pareiškėjas nevykdė teisėtų Konkurencijos tarybos reikalavimų, susijusių su duomenų apie pajamas pateikimu, todėl priežiūros institucija, pasak Vyriausiojo administracinio teismo, pagrįstai nusprendė dėl šio pareiškėjo baudos pagal turimus duomenis (2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014).

III.7. Bazinis baudos dydis

Ūkio subjekto su pažeidimu susijusių prekių pardavimų pajamos

219. Bazinis baudos dydis apskaičiuojamas, vadovaujantis 2012 m. aprašo III ir IV skyriais. Bazinis baudos dydis apskaičiuojamas, remiantis ūkio subjekto tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų pajamomis (pardavimų verte) ir pažeidimo trukme. Jeigu ūkio subjektas neturi pajamų iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų, bazinis baudos dydis apskaičiuojamas pagal ūkio subjekto paskutiniais ūkiniais metais gautas bendrąsias pajamas ir pažeidimo trukmę (2012 m. aprašo 4.1 p.).

220. Bazinis baudos dydis lygus pardavimų vertės dalies, apskaičiuotos įvertinus

37 Pagal šio metu galiojančios įstatymo redakcijos (nuo 2018 m. sausio 1 d.) 36 straipsnio 1 dalis.

38 Pažymėtina, kad pagal 2012 m. aprašo 5 punktą, pardavimų vertė paprastai nustatoma pagal paskutinių vienerių ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą ūkinių metų pardavimų pajamas, gautas iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų. Jeigu ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą laikotarpis trumpesnis nei vieneri ūkiniai metai, pardavimų vertė nustatoma pagal pardavimų pajamas, gautas iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų, kurias ūkio subjektas gavo per dalyvavimo darant pažeidimą laikotarpį.

pažeidimo pavojingumą, ir pažeidimo trukmės metais sandaugai (2012 m. aprašo 8 p.)³⁹. Pažymėtina, kad baziniam baudos dydžiui apskaičiuoti naudojama pardavimų vertės dalis neviršija 30 procentų pagal šio aprašo III skyrių nustatytos pardavimų vertės (2012 m. aprašo 9 p.). Pagal šiame skyriuje įtvirtintą 5 punktą, pardavimų vertė paprastai nustatoma pagal paskutinių vienerių ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą ūkinį metų pardavimų pajamas, gautas iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų. Jeigu ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą laikotarpis trumpesnis nei vieneri ūkiniai metai, pardavimų vertė nustatoma pagal pardavimų pajamas, gautas iš tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų, kurias ūkio subjektas gavo per dalyvavimo darant pažeidimą laikotarpį. Dėl pajamų apskaičiavimo, kai pažeidimo trukmė trumpesnė nei vieneri metai, aktuali Vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. rugsėjo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-909-552/2017. Šioje byloje, be kita ko, pasisakydama dėl vienam iš pareiškėjų paskirtos baudos, kuri buvo apskaičiuota pagal visų metų bendrąsias pajamas, netaikant 2012 m. aprašo 5 punkto, kadangi šis ūkio subjektas neturėjo pajamų iš tiesiogiai ir netiesiogiai susijusių su pažeidimu prekių pardavimų, teisėjų kolegija konstatavo, kad toks skaičiavimas nėra teisingas ir protingas, kadangi trumpai – iki pusės metų – truncančio pažeidimo atveju neleidžia šiuo aspektu vienodai traktuoti pažeidimą padariusių subjektų, turinčių pajamų iš tiesiogiai ir netiesiogiai susijusių su pažeidimu prekių pardavimų, ir jų neturinčių. Atsižvelgus į konkrečias bylos aplinkybes, spręsta, kad atgrasomąjį poveikį turės ir bus proporcinga mažesnė nei ginčytu Konkurencijos tarybos nutarimu paskirta bauda.

221. Sprendžiant dėl to, kurių prekių pardavimai yra tiesiogiai ar netiesiogiai susiję su pažeidimu, visų pirma atsižvelgtina į konkrečiu atveju nustatytą atitinkamą rinką. Laikytina, kad apribojus tam tikros prekės kainą, šis apribojimas lemia ar gali lemti ir kitos prekės, esančios toje pačioje atitinkamoje rinkoje, kainą. Vienu iš atvejų Konkurencijos taryba nustatė, kad atitinkama rinka yra organizuotų kelionių pardavimo rinka Lietuvos Respublikoje. Todėl skaičiuojant bazinį baudos dydį, buvo atsižvelgta į kelionių agentūrų pajamas, gautas iš organizuotų kelionių pardavimo. Bazinio baudos dydžio skaičiavimas remiantis tik pajamomis, gautomis iš kelionių pardavimo per E-TURAS sistemą, ar tik iš vieno kelionių organizatoriaus organizuotų kelionių pardavimo nepagrįstai susiaurintų pajamų, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusių su pažeidimu, sąvoką, kadangi tokiu atveju būtų neatsižvelgta į pajamas, gautas iš prekių, kurių kainoms suderinti veiksmai taip pat galėjo daryti įtaką. Nebuvo būtina atlikti tai pagrindžiančią ekonominę analizę, kadangi argumentai dėl prekių tarpusavio pakeičiamumo buvo pateikti apibrėžiant atitinkamą rinką. Tiek pačių pareiškėjų, tiek kitų kelionių organizatorių organizuotos kelionės yra tarpusavyje pakeičiamos galutinio pirkėjo požiūriu, nagrinėtu atveju nuolaida buvo apribota parduodant jas galutiniam pirkėjui, todėl Konkurencijos taryba, skaičiuodama bazinį baudos dydį, pagrįstai susijusiomis su pažeidimu pajamomis laikė pajamas, gautas iš kitų kelionių organizatorių organizuotų kelionių pardavimo vei-

39 Tais atvejais, kai bazinis baudos dydis apskaičiuojamas pagal ūkio subjekto paskutiniiais ūkiniais metais gautas bendrąsias pajamas, bazinis baudos dydis lygus ūkio subjektų bendrųjų pajamų dalies, apskaičiuotos įvertinus pažeidimo pavojingumą, ir pažeidimo trukmės metais sandaugai. Pažeidimo pavojingumas įvertinamas atsižvelgiant į 2012 m. aprašo 10 ir 11 punktuose nurodytas ir kitas aplinkybes, kiek tai būtina pažeidimo pavojingumui tinkamai įvertinti, vadovaujantis teisingumo, protingumo ir proporcingumo principais. Bazinis baudos dydis negali viršyti 10 procentų ūkio subjekto bendrųjų metinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais (2012 m. aprašo 16 p.).

klos, ir pajamas, gautas pardavus pačių pareiškėjų organizuotas keliones (2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 31, 2016).

222. Administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016 pareiškėjų draudžiamas susitarimas buvo sudarytas dėl UAB „Mantinga“ produktų perpardavimo kainų UAB „Maxima LT“ prekybos tinkle. Vyriausiojo administracinio teismo vertinimu, atsakovas pagrįstai, skaičiuodamas baudą UAB „Mantinga“, pardavimų vertę nustatė remdamasis UAB „Mantinga“ pajamomis, gautomis už duonos ir kitų duonos gaminių, šaldytų gaminių (atvėsintų) produktų pardavimą mažmenine prekyba Lietuvoje užsiimantiems ūkio subjektams per paskutinius vienerius dalyvavimo darant pažeidimą ūkinius metus (2012 m.), o skaičiuodamas baudą UAB „Maxima LT“, pardavimų vertę nustatė remdamasis UAB „Maxima LT“ pajamomis, gautomis už UAB „Mantinga“ duonos ir kitų duonos gaminių, šaldytų gaminių ir paruoštų vartojimui (atvėsintų) gaminių pardavimą per paskutinius vienerius dalyvavimo darant pažeidimą ūkinius metus (2012 m.).

223. Konkurencijos taryba šioje byloje taip pat pagrįstai įvertino pareiškėjų ne tik tiesiogiai su pažeidimu susijusias pajamas, bet ir netiesiogiai su pažeidimu susijusias pajamas. Atsižvelgus į pareiškėjų pažeidimo pobūdį, tai, kad pagal UAB „Maxima LT“ užsakymą pagaminti produktai priklauso tai pačiai produktų kategorijai kaip ir UAB „Mantinga“ prekės ženklo produktai, į kurių „lentynos“ kainas UAB „Maxima LT“ galėjo atsižvelgti, nustatydamą privačios etiketės gaminių pardavimo kainas, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija sutiko su Konkurencijos tarybos bazinio baudos dydžio skaičiavimo būdu neišskiriant ir į pardavimų vertės dalį įtraukiant ir netiesiogiai su pažeidimu susijusias pajamas – pajamas, gautas iš privačios etiketės produktų pardavimo (2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

Pavojingumas (pardavimų vertė už pažeidimo pavojingumą)

224. Atsižvelgiant į Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 1 dalį, ūkio subjektams skiriamos baudos diferencijuojamos, atsižvelgiant, be kita ko, į pažeidimo pavojingumą. 2012 m. aprašo 10 punkte įtvirtinta, kad baziniam baudos dydžiui apskaičiuoti naudojama pardavimų vertės dalis, atsižvelgiant į šio aprašo 9 punkte numatytą ribą, nustatoma pagal pažeidimo pavojingumą. Pažeidimo pavojingumas įvertinamas, atsižvelgiant į visas su konkrečiu pažeidimu susijusias aplinkybes, tokias kaip pažeidimo pobūdis, visų pažeidimo dalyvių bendra rinkos dalis, pažeidimo geografinis plotas, ir kitas aplinkybes. Šių aplinkybių svarba ir jų vertinimo poreikis priklauso nuo kiekvieno konkretaus pažeidimo (10 p.).

225. Bauda gali būti diferencijuojama, atsižvelgiant į pažeidimo trukmę ir pažeidimo pavojingumą. Taigi šiuo atveju pažeidimo trukmė ir pavojingumas yra kokybiškai skirtingi kriterijai, pagal kuriuos vertintinas pažeidimas. Konkurencijos taryba negali konstatuoti, jog pažeidimas yra diferencijuotinas kaip pavojingas todėl, kad ilgai truko (2012 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012).

226. Vertinant pažeidimo pobūdį, atsižvelgtina į tai, kad draudžiamas susitarimas dėl kainos pagal pobūdį yra vienas pavojingiausių konkurencijos teisės pažeidimų. Toks susitarimas *per se* yra draudžiamas net nenustatinėjant jo faktinio poveikio rinkai (2006 m. gegužės 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹-686/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 9, 2007, 2011 m. kovo 28 d. sprendimas admi-

nistracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-2577/2011, 2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, 2012 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-290/2012, išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, 2012 m. birželio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-2016/2012).

227. Konkurencijos įstatymo 5 straipsnį pažeidžiantys veiksmai yra vieni sunkiausių ir žalingiausių konkurencijos teisės pažeidimų. Vien susitarimo dėl kainų nustatymo sudarymas daro žalą konkurencijos procesui ir savaime ją apriboja. Be to, Konkurencijos taryba, skirdama sankciją už šį pažeidimą, neprivalo atsižvelgti į konkretų poveikį rinkai (2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, taip pat žr. 2016 m. birželio 20 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016, dėl susitarimų dėl tiesioginio ar netiesioginio kainų fiksavimo neigiamo poveikio konkurencijai prezumpcijos taip pat žr. 2011 m. gegužės 27 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-294/2011).

228. Vienas iš didesnių pavojingumo laipsnį parodančių kriterijų gali būti laikoma tai, kad draudžiamas vertikalusis susitarimas sudarytas tarp konkuruojančių ūkio subjektų (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

229. Susitarimų dėl kainų pavojingumo vertinimui įtakos (nebūtinai didinančią) gali turėti tai, kad konkurentai atitinkamoje rinkoje susitarė nustatyti ne galutinę teikiamų paslaugų kainą, o dėl konkursams teikiamų pasiūlymų kainos, t. y. dėl paslaugų kainos dalies (2011 m. kovo 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁷⁵-2577/2011), tai, kad bendrojo draudimo susitarimai tarp draudikų savaime nėra draudžiami (2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1245/2012), viešųjų pirkimų, kuriuose pareiškėjas dalyvavo ir derino kainas, skaičius (2012 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-290/2012). Pažeidimo pavojingumą taip pat gali apibūdinti aplinkybė, jog sudaryti susitarimai neatitinka tam tikrų bendrosios išimties taikymo sąlygų (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

230. Kalbant apie kitus pažeidimus, paminėtina, kad administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013 nustatytas piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi pripažintas labai sunkiu pažeidimu (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013).

231. Iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos matyti, jog ir koncentracijos įgyvendinimas negavus Konkurencijos tarybos leidimo gali būti laikomas pavojingu pažeidimu, o aplinkybė, jog tokiu atveju buvo apribota konkurencija arba kitaip padaryta žala, leistų kvalifikuoti tokį pažeidimą kaip dar sunkesnę (2013 m. balandžio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-634/2013, išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015).

232. Manoma, jog koncentracijos įgyvendinimas negavus Konkurencijos tarybos leidimo pažeidžia esminę *ex ante* koncentracijų kontrolės principą, o aplinkybė, kad konkreti koncentracija nesukelia konkurencijos ribojimo, nesumažina tokio pažeidimo sunkumo (2013 m. balandžio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-634/2013).

233. Pasak Vyriausiojo administracinio teismo, aplinkybė, kad teisės aktuose baudos dydis nėra diferencijuojamas, atsižvelgiant į tai, ar ūkio subjektas yra baudžiamas

už draudžiamus susitarimus, piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, ar koncentracijos, apie kurią privaloma pranešti, įgyvendinimą be Konkurencijos tarybos leidimo, taip pat patvirtina didelę svarbą, kurią teisės aktų leidėjas teikia pareigai pranešti apie numatomą įgyvendinti koncentraciją (išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015, 2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017).

234. Dėl koncentracijų taip pat laikomasi pozicijos, kad koncentracijos vykdymas, pažeidžiant Konkurencijos įstatymo 10 straipsnio 1 dalį, yra pažeidimas, kuris negali būti vertinamas kaip visiškai formalus ar procedūrinis, nes jis gali sukelti esminių konkurencijos sąlygų pokyčių (išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015). Koncentracijos sąlygų ir įpareigojimų nustatymą lemia siekis užtikrinti, kad ūkio subjektai laiku ir efektyviai vykdytų įsipareigojimus, kurių turėtų pakakti koncentracijos nagrinėjimo metu nustatytai konkurencijos problemai visiškai išspręsti. Įvertinus nustatytą koncentracijos vykdymo sąlygą ir su pažeidimu susijusias aplinkybes, vienoje iš bylų daryta išvada, jog pagrįstai byloje nustatytas pažeidimas (koncentracijos sąlygos pažeidimas) prilygintas itin sunkiam konkurencijos teisės pažeidimui (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016). Papildomai pažymėdama, kad pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką⁴⁰, koncentracijos poveikio rinkai nebuvimo nagrinėjimas *ex post* pagrįstai negali būti lemiamas veiksnys, siekiant nustatyti pažeidimo sunkumą pagal *ex ante* kontrolės sistemą, vienoje iš bylų teisėjų kolegija pareiškėjo argumentą, jog pažeidimas yra išimtinai formalus, vertino kaip nepagrįstą (2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017).

235. Kita vertus, svarbu atkreipti dėmesį, jog Konkurencijos taryba kiekvienu konkrečiu atveju privalo išsamiai ištirti pažeidimą, nustatyti jo pobūdį bei atsižvelgdama į teisės aktuose nustatytus kriterijus, paskirti konkrečią baudą. Teisės aktuose nėra įtvirtinta, kuris pažeidimas yra sunkus, kuris yra lengvas, kokia konkreti bauda turi būti paskirta už tam tikrą pažeidimą, todėl Konkurencijos taryba neprivalo visiems ūkio subjektams už koncentracijos įgyvendinimą, apie kurią buvo privaloma pranešti, be Konkurencijos tarybos leidimo skirti vienodo dydžio baudas (2013 m. balandžio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-634/2013). Kaip nurodyta 2012 m. aprašo 10 punkte, konkretaus pažeidimo pavojingumas vertinamas, atsižvelgiant į visas su konkrečiu pažeidimu susijusias aplinkybes, tokias kaip pažeidimo pobūdis, visų pažeidimo dalyvių bendra rinkos dalis, pažeidimo geografinis plotas, ir kitas aplinkybes. Šių aplinkybių svarba ir jų vertinimo poreikis priklauso nuo kiekvieno konkretaus pažeidimo (išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015).

236. Reikalaujamos informacijos nepateikimas Konkurencijos tarybai yra teisės pažeidimas, už kurį taikytina numatyta sankcija. Tokio pažeidimo padarymas kenkia atliekamam tyrimui, tačiau, pasak Vyriausiojo administracinio teismo, toks pažeidimas netraktuotinas kaip itin pavojingas vien tuo pagrindu, kad kenkia atliekamam tyrimui (2012 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012).

40 ESTT 2012 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje *Electrabel prieš Komisiją*, T-332/09.

237. Vertinant pažeidimo pavojingumą pagal pažeidimo geografinį plotą, atsižvelgiama į tai, kokioje lokalioje, pavyzdžiui, Vilniaus, Kauno miestų (pvz., išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015), ar platesnėje rinkoje (pvz., nacionalinėje rinkoje) padarytas pažeidimas (pvz., 2006 m. gegužės 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹-686/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 9, 2007, 2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, 2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁸-1245/2012, išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013), ar didele dalimi veikia atitinkamas rinkas (2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁸-1245/2012), ar pažeidimas daro (ar gali daryti) įtaką prekybai tarp valstybių narių (2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁸-1245/2012, išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013, 2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 31, 2016, 2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

238. Dėl ūkio subjekto kaltės įtakos sankcijos dydžiui Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje, atsižvelgiant Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją, akcentuojama, jog Konkurencijos įstatyme ir 2012 m. apraše sankcijos dydis nėra diferencijuojamas pagal tai, ar pažeidimas padarytas tyčia ar neatsargiai. Dėl neatsargumo padaryti pažeidimai atsižvelgiant į jų poveikį konkurencijai nėra mažiau sunkūs nei tyčiniai pažeidimai (žr., pvz., 2015 m. gruodžio 17 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015).

239. Pateikiant konkretų pavyzdį dėl pardavimų vertės dydžio už pažeidimo pavojingumą, pažymėtina administracinė byla Nr. A-97-858/2016, kurioje Konkurencijos taryba, nustatydamą 20 procentų pardavimų vertės dydį už pažeidimo pavojingumą, vadovavosi 2012 m. aprašo 11 punktu bei atsižvelgė į tai, kad šiuo atveju kelionių agentūrų ir UAB „Eturas“ veiksmis buvo pažeisti ne tik Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio, tačiau ir SESV 101 straipsnio reikalavimai, kad tokie veiksmai yra vieni sunkiausių ir žalingiausių konkurencijos teisės pažeidimų, taip pat į tai, jog šiuo atveju draudžiamas susitarimas buvo tiesiogiai susijęs su kainų nustatymu, vien šio susitarimo sudarymas daro žalą konkurencijos procesui ir savaime ją apriboja. Teisėjų kolegijos vertinimu, atsižvelgiant į išdėstytą taikytiną teisinį reguliavimą ir byloje nustatytas aplinkybes, t. y. tai, kad buvo suderinti veiksmai dėl kainų, o tai yra pavojingas konkurencijos teisės pažeidimas, be to, vienas iš baudos už konkurencijos teisės pažeidimus tikslų yra atgrasymas nuo pažeidimo darymo, Konkurencijos taryba pagrįstai rėmėsi 20 procentų pardavimų vertės dalimi (2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 31, 2016).

Pažeidimo trukmė

240. Atsižvelgiant į Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 1 dalį, ūkio subjektams skiriamos baudos diferencijuojamos atsižvelgiant, be kita ko, į pažeidimo trukmę. Kaip

minėta, pagal 2012 m. aprašą, pardavimų vertės dalį, apskaičiuotą įvertinus pažeidimo pavojingumą, padauginus iš pažeidimo trukmės metais, gaunamas bazinis baudos dydis (8 p., 12 p.). Pažymėtina, kad pažeidimo trukmės nustatymas buvo svarbus faktorius ir pagal iki 2012 m. galiojusias teisės normas⁴¹.

241. Pagal 2012 m. aprašo 12 punktą, siekiant atsižvelgti į kiekvieno ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą trukmę, pagal Aprašo 9–11 punktų nuostatas apskaičiuota suma dauginama iš ūkio subjekto dalyvavimo darant pažeidimą metų skaičiaus. Trumpesnis nei šešių mėnesių laikotarpis laikomas pusę metų; ilgesnis už šešis mėnesius, bet trumpesnis už metus laikotarpis laikomas metais.

242. Pasak Vyriausiojo administracinio teismo, šiuo atveju svarbu nustatyti, ar pažeidimas yra vienkartinio ar tęstinio pobūdžio. Konstatavus, kad pažeidimas laikytinas vienkartinio, jo laikotarpis pagal 2012 m. aprašo 12 punktą, būtų laikomas pusės metų trukmės, tačiau tęstinis pažeidimo pobūdis reikalautų konkretaus laikotarpio apskaičiavimo kartu jį įvertinant pagal 2012 m. aprašo 12 punkte nustatytą trukmės suapvalinimo taisyklę. Vertinant, ar administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016 nustatytas pažeidimas (koncentracijos sąlygos pažeidimas) gali būti traktuojamas, kaip tęstinis, atsižvelgta į tai, kad 2012 m. sausio 27 d. AB „Lietuvos energijos gamyba“ gavo alternatyvaus tiekėjo pasiūlymą įsigyti gamtinių dujų 2013–2015 metais, tačiau gamtinių dujų įsigyti iš alternatyvaus tiekėjo ši įmonė galėjo tik sudariusi gamtinių dujų mainų sandorį su pareiškėju (OAO „Gazprom“). 2012 m. kovo 19 d. AB „Lietuvos energijos gamyba“ kreipėsi į pareiškėją (OAO „Gazprom“) su pasiūlymu sudaryti gamtinių dujų mainų sandorį, AB „Lietuvos energijos gamyba“ informavo pareiškėją, kad derasi su alternatyviu tiekėju dėl gamtinių dujų įsigijimo sutarties sudarymo, todėl, atsižvelgiant į nustatytą koncentracijos vykdymo sąlygą, pareiškėjas turėjo ir galėjo suprasti, kad jo atsisakymas derėtis dėl pateikto pasiūlymo aiškiai lems AB „Lietuvos energijos gamyba“ kliūtį sudaryti gamtinių dujų įsigijimo sutartį su alternatyviu tiekėju. Kitaip tariant, AB „Lietuvos energijos gamyba“ pareiškėjui pateikto pasiūlymo momentu pastarajam atsirado pareiga imtis veiksmų koncentracijos vykdymo sąlygai įvykdyti. Tačiau pareiškėjui nevykdant tokios pareigos bei 2012 m. balandžio 11 d. atsisakius derėtis dėl AB „Lietuvos energijos gamyba“ pateikto gamtinių dujų mainų sandorio pasiūlymo, AB „Lietuvos energijos gamyba“ atsirado kliūtis sudaryti gamtinių dujų pirkimo sutartį su alternatyviu tiekėju. Svarbu tai, kad pareigą imtis pozityvių veiksmų pareiškėjas dar galėjo įvykdyti laikotarpiu, per kurį pasiūlytas gamtinių dujų mainų sandoris galėjo būti sudarytas. Dėl to pažeidimas laikytas tęstiniu.

243. Atsakymo į 2012 m. kovo 19 d. AB „Lietuvos energijos gamyba“ kreipimąsi nepateikimo atveju pažeidimo pradžia laikomas momentas, kai pareiškėjui atsirado pareiga imtis pozityvių veiksmų koncentracijos vykdymo sąlygai įvykdyti, t. y. AB „Lietuvos energijos gamyba“ kreipimosi į pareiškėją diena. Tačiau kadangi pareiškėjas atsisakė derėtis, pažeidimo pradžia šiuo atveju laikytina informacijos apie tokį atsisakymą derėtis data, t. y. 2012 m. balandžio 11 d. Pažeidimo pabaigos apibrėžimo atžvilgiu svarbi aplinkybė, kad pareiškėjas pats tebesitęsiančio pažeidimo nenutraukė, nors turė-

41 Pagal 2002 m. taisyklėse nustatytą tvarką, baudos dydis už pažeidimo trukmę pareiškėjams padidintas administracinėse bylose Nr. A⁵⁷⁵-2577/2011 (2011 m. kovo 28 d. sprendimas), Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011 (2011 m. birželio 23 d. nutartis), Nr. A⁵⁰²-1301/2012 (išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012), Nr. A⁵⁰²-801/2013 (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis).

jo imtis veiksmų koncentracijos vykdymo sąlygai įvykdyti. Atsižvelgiant į tai, kad alternatyvus tiekėjas buvo pateikęs pasiūlymą įsigyti gamtinių dujų 2013–2015 metais, todėl pritarta Konkurencijos tarybos nuomonei, kad pažeidimo pabaiga laikytina 2012 m. gruodžio 31 d., t. y. laikas, iki kada vėliausiai galėjo būti sudarytas AB „Lietuvos energijos gamyba“ gamtinių dujų pirkimo sandoris su alternatyviu tiekėju (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

244. Pažymėtina, kad Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje pripažįstama, jog pažeidimo trukmė yra svarbi aplinkybė ne tik siekiant paskirti tinkamą ir teisingą baudą, bet ir siekiant nustatyti patį pažeidimą. Šiuo aspektu akcentuojama Konkurencijos įstatymo 36 straipsnio 2 dalis⁴², kurioje įtvirtinta, jog Konkurencijos tarybos nutarime turi būti nurodytos šio įstatymo pažeidimo aplinkybės, pažeidėjo kaltės įrodymai, pažeidėjo, pareiškėjo bei kitų asmenų paaiškinimai, pateikti Konkurencijos tarybai, bei jų įvertinimas, priimamo nutarimo motyvai ir teisinis pagrindas. Šiuo klausimu taip pat atsižvelgiama į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijos nuostatas, pagal kurias pažeidimo trukmė yra esminis SESV 101 straipsnyje nustatyto pažeidimo elementas, kurį įrodyti yra Komisijos pareiga. Nesant įrodymų, tiesiogiai pagrindžiančių pažeidimo trukmę, Komisija turėtų remtis bent įrodymais dėl faktinių aplinkybių, pakankamai artimų laiko atžvilgiu, kurie leistų pagrįstai manyti, kad pažeidimas nepertraukiamai tęsėsi tarp dviejų konkrečių datų (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013, 2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014).

245. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013, kurioje buvo analizuojamas piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atvejis, tokiomis dviem konkrečiomis datomis laikytas Konkurencijos tarybos pasirinktas tyrimo laikotarpis, t. y. 2002–2004 m. Kadangi Konkurencijos taryba tyrė ūkio subjekto veiksmus tik šiuo laikotarpiu, laikyta, kad ji savo pareigą nustatyti pažeidimo trukmę įvykdė būtent šio laikotarpio atžvilgiu. Kitaip sakant, Konkurencijos tarybai konstatavus, jog pažeidimas tęsėsi 2002–2004 m. ir netyrus ūkio subjekto veiksmų po 2004 m., vertinta, jog būtent šio tyrimo kontekste paskutinių veiksmų atlikimo diena yra 2004 m. gruodžio 31 d. Tai, jog nėra duomenų apie ginčo nutarime konstatuotų pažeidimų nutraukimą ir todėl pažeidimas laikytinas nenutrauktu, Konkurencijos taryba nurodė tik toje ginčo nutarimo dalyje, kurioje aptariamas klausimas dėl senaties termino netaikymo. Tačiau sprendama dėl baudių dydžio, Konkurencijos taryba teigė priešingai – nurodė, jog bendrovės piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi pabaiga sietina su 2004 m. pabaiga, ir Konkurencijos įstatymo pažeidimo trukmę vertino kaip vidutinę, o SESV pažeidimo trukmę – kaip trumpą. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija šį Konkurencijos tarybos teiginių prieštarumą vertino pareiškėjo naudai ir konstatavo, jog Konkurencijos taryba neįrodė, jog pažeidimas tęsėsi ir po 2004 m. gruodžio 31 d.

246. Paminėtos bylos motyvai taip pat leidžia teigti, jog Konkurencijos taryba pažeidimo trukmę turi pagrįsti, kvalifikuodama pažeidimą, ir teiginius dėl pažeidimo trukmės nurodyti motyvuojamojoje nutarimo dalyje. Šioje byloje vėlgi atsižvelgta į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką, teigiančią, kad Komisijos sprendimo teiginių dėl pažeidimo pabaigos prieštarumas bei tai, jog teiginys dėl draudžiamų susitarimų ga-

42 Šiuo metu galiojančios įstatymo redakcijos (nuo 2018 m. sausio 1 d.) 30 straipsnio 2 dalis.

lijimo tam tikru laikotarpiu atsiranda tik ginčijamo sprendimo konstatuojamojoje dalyje, kurioje pateikiamos Komisijos išvados dėl pažeidimo, tačiau visai nepagrindžiamas nei susitarimo kvalifikavimui, nei susitarimo trukmei skirtose motyvų dalyse, vertinti ni kaip neleidžiantys taikyti Komisijos prezumpcijos, jog įrodžius pažeidimo egzistavimą, preziumuojama, kad jis tęsiasi, kol neįrodoma priešingai, taip pat ir tais atvejais, kai ūkio subjektas nepateikia jokių įrodymų, kad pažeidimas baigėsi konkrečiu nurodytu laiku (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013).

247. Dėl paminėtos prezumpcijos draudžiamų susitarimų trukmei nustatyti pažymėtina, kad Vyriausiasis administracinis teismas taip pat vadovaujasi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią nesant įrodymų arba duomenų, kurie gali būti aiškinami kaip įmonės išreikštas noras atsiriboti nuo susitarimo dalyko, Komisija gali manyti, jog turi pakankamai įrodymų, patvirtinančių šios įmonės dalyvavimą kartelyje iki datos, kai, Komisijos nuomone, kartelis buvo nutrauktas, t. y. iki jos atliktų netikėtų patikrinimų. Kilus abejonėms, teismas jas turėtų spręsti įmonės, kuriai skirtas pažeidimą konstatuojantis sprendimas, naudai (2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014).

248. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012 nustatyta, kad Konkurencijos taryba nurodė, jog pažeidimas prasidėjo 2006 m. rugsėjo mėn. (2006 m. rugsėjo 1 d. asociacijų narių posėdis, kuriame ortopedijos įmonės pritarė siūlomai bazinės kainos struktūrai ir buvo priimtas sprendimas teikti Valstybinei ligonių kasai skaičiavimus). Kadangi duomenų apie tai, kad kompensuojamų ortopedijos technikos priemonių gamintojai nutraukė veiksmus, susijusius su šių priemonių gamybos kiekių nustatymu, iki tyrimo pabaigos nebuvo gauta, baudos skaičiavimo tikslais laikyta, kad pažeidimas truko bent iki 2010 m. lapkričio mėn., t. y. iki tyrimo Konkurencijos taryboje pabaigos. Teisėjų kolegija pritarė, kad byloje nesant įrodymų, jog susitarimas elgtis atitinkamu būdu buvo nutrauktas, pažeidimo trukmės pabaiga baudos skaičiavimo tikslais galėjo būti siejama bent su tyrimo Konkurencijos taryboje pabaiga (išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012).

249. Kai draudžiami susitarimai sudaromi asociacijų sprendimų pagrindu, Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi nuostatos, kad pareiškėjų nurodoma aplinkybė, jog kai kurie ūkio subjektai į asociaciją įstojo po neteisėto sprendimo priėmimo, nepaneigia dalyvavimo draudžiamame susitarime fakto, tačiau objektyviai gali būti vertinama, taikant Konkurencijos įstatymo 42 straipsnio 1 dalies 2 punktą⁴³ ir jo pagrindu diferencijuojant kiekvieno pareiškėjo atsakomybę, atsižvelgiant į neteisėtų veiksmų trukmę (pvz., vėliausiai į asociaciją įstojusieji neteisėtus veiksmus atliko trumpiausiai) (2011 m. kovo 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁷⁵-2577/2011).

250. Vertinant draudžiamo susitarimo nutraukimo aplinkybes, kurios siejamos, be kita ko, su pažeidimo pabaigos nustatymu, atsižvelgtina į tai, kad vien formalus sutarties priedo galiojimo termino pasibaigimas negali būti laikomas pakankamu pagrindu, leidžiančiu konstatuoti, jog draudžiamas susitarimas buvo nutrauktas būtent tuo momentu. Pažeidimo darymo trukmė nagrinėtu atveju negalėjo būti siejama ir su momentu, kada bendrovė nutraukė užsakymų teikimą, kadangi bendrovė į bylą nepateikė nei vieno tai

43 Šiuo metu galiojančios įstatymo redakcijos (nuo 2018 m. sausio 1 d.) 37 straipsnio 1 dalies 2 punktas.

(nutraukimą) patvirtinančio įrodymo. Be to, vien ta aplinkybė, kad platintojas nebeteikia prekių užsakymų, taip pat negali būti siejama su pažeidimo darymo nutraukimu, įvertinant, be kita ko, ir tai, jog platintojo prekių atsargos gali būti pakankamos jomis prekiauti ilgą laiką susitarime nustatytais minimaliomis ar fiksuotomis kainomis (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

251. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014 vertindamas, ar Konkurencijos taryba pagrįstai nustatė, jog pažeidimas truko iki tyrimo pabaigos, Vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad ta aplinkybė, jog nuo 2005 m. spalio 6 d. Lietuvos laivybos maklerių ir agentų asociacijos (toliau – LLMA) Drausminis komitetas nebuvo šaukiamas ir netaikė Asociacijos nariams sankcijų už rekomenduojamų minimalių laivų agentavimo tarifų nesilaikymą, neįrodo draudžiamo susitarimo nebuvimo ar išnykimo, nes Asociacijos LMAA įstatai ir Etikos kodekso nuostatos dėl drausminės atsakomybės taikymo vis dar galiojo, Etikos kodekse buvo numatyta atsakomybė už nekorektišką veiklą ir netinkamą elgesį.

252. Tačiau šioje byloje Vyriausiasis administracinis teismas nesutiko su Konkurencijos taryba, kad vėlesnis LLMAA Drausminio komiteto sprendimas panaikinti LLMAA 2003 m. nustatytus minimalius rekomenduojamus laivų agentavimo tarifus, 2003 m. birželio 5 d. Etikos kodekso 2.4.4.6 papunktį bei 2010 m. liepos 13 d. atliktas duomenų apie minimalius agentavimo tarifus pašalinimas iš LLMAA interneto tinklapio nelaikytinas draudžiamo susitarimo nutraukimu. Šiuo sprendimu, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos vertinimu, buvo aiškiai išreikšta bent dalies susitarimo dalyvių valia, jog susitarimas turi būti nutrauktas. Jeigu Konkurencijos taryba laikosi pozicijos, jog draudžiamo susitarimo sudarymui ir dalyvavimui jame konstatuoti nereikalaujama, jog tas susitarimas ir prisijungimas prie jo būtų išreikštas atitinkamu formalizuotu būdu, tai nėra pagrindo ir reikalauti, jog susitarimo pabaiga būtų pripažįstama tik tuomet, jei ji būtų įforminta konkrečiu formalizuotu būdu ar būtų pateikti kiti objektyvūs įrodymai, jog susitarimas nutrauktas. Taigi našta įrodyti, jog susitarimas pirmiau minėtu sprendimu realiai nebuvo nutrauktas priklauso Konkurencijos tarybai, kuri turi įrodyti, jog po šio susitarimo pažeidimą sudarantys pareiškėjų veiksmai nenutrūko. Tuo tarpu joks rašytinis įrodymas nepatvirtino nagrinėto pažeidimo tęsimo po šio Drausminio komiteto sprendimo nei susitarimo, nei suderintų veiksmų forma (2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014).

253. Pagal administracinės jurisprudencijos nuostatas, pažeidimo trukmė neturėtų būti siejama su draudžiamo susitarimo pasekmėmis konkurencijai. Administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012 nurodyta, kad dėl Generalinės bendradarbiavimo sutarties metu ir šios bendradarbiavimo sutarties pagrindu sudarytų ilgalaikių draudimo sutarčių su pareiškėjų klientais atitinkamose rinkose kurį laiką dar galėjo būti juntama draudžiamo susitarimo įtaka konkurencijai. Šiuo požiūriu ši aplinkybė gali būti svarbi vertinant susitarimo poveikį ir mastą konkurencijai (kas ir buvo padaryta Konkurencijos tarybos nutarime), taip pat pažeidimo pavojingumą. Tačiau nėra pakankamai pagrįsta draudžiamo susitarimo pasekmes konkurencijai sieti ir su pažeidimo trukme, jeigu byloje yra akivaizdžių įrodymų, kad draudžiamas susitarimas (taigi ir pažeidimas) buvo nutrauktas anksčiau, ir byloje nėra įrodymų, kad šalys ir po formalaus susitarimo nutraukimo tęsė bendradarbiavimą analogiškais arba panašiomis sąlygomis. Pažeidimo trukmės susiejimas ne tik su Generalinės bendradarbiavimo sutarties galiojimo laikotarpiu, bet ir šios

sutarties pagrindu sudarytų draudimo sutarčių galiojimo laikotarpiu, reikštų, jog pareiškėjai tęsė draudžiamą bendradarbiavimą ir po Generalinės bendradarbiavimo sutarties nutraukimo, nors tai patvirtinančių įrodymų byloje nebuvo pateikta. Iš baudos dydį reglamentuojančių teisės aktų matyti, kad jose *expressis verbis* kalbama apie pažeidimo trukmę, o ne apie pažeidimo pasekmių trukmę (2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012).

Kiekvieno ūkio subjekto įtaka pažeidimo padarymui, kai jį padaro keli ūkio subjektai

254. Kaip minėta, Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad skiriamos ūkio subjektams baudos diferencijuojamos, atsižvelgiant ir į kiekvieno ūkio subjekto įtaką pažeidimo padarymui, kai pažeidimą padaro keli ūkio subjektai. 2012 m. aprašo 18 punkte įtvirtinta, kad bazinis baudos dydis didinamas arba mažinamas, atsižvelgiant į kiekvieno ūkio subjekto įtaką pažeidimo padarymui, kai pažeidimą padaro keli ūkio subjektai. Ūkio subjektui, kuris buvo pažeidimo iniciatorius arba skatino kitus ūkio subjektus dalyvauti darant pažeidimą, bazinis baudos dydis atitinkamai didinamas, o ūkio subjektui, kuris darant pažeidimą atliko pasyvų vaidmenį, bazinis baudos dydis atitinkamai mažinamas.

255. Atsižvelgiant į Vyriausiojo administracinio teismo formuojamą praktiką, baudos mažinimo arba didinimo pagrindo – įtakos pažeidimo padarymui – turinį sudaro tai, ar ūkio subjektas buvo pažeidimo iniciatorius, ar darant pažeidimą jis atliko aktyvų ar pasyvų vaidmenį, taip pat ūkio subjekto užimamos rinkos dalis.

256. Vienoje iš bylų Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija sutiko, kad UAB „Forum Cinemas Home Entertainment“ vaidmuo ir įtaka sudarant draudžiamus susitarimus buvo išskirtinis iš kitų ūkio subjektų. Nors susitarimas konkurencijos teisės prasme yra dviejų šalių valios suderinimo aktas, šiuo atveju bylos aplinkybių visuma rodė, kad šio ūkio subjekto įtaka pažeidimų padarymui nebuvo lygiavertė šio ūkio subjekto kontrahentų įtakai padarant pažeidimus. Šios bendrovės padėtis (bendrovė yra išimtinis ir vienintelis atitinkamų prekių didmeninis tiekėjas Lietuvoje, užimanti nemažą dalį rinkos) ir veiksmai sudarant draudžiamus susitarimus (sutarties su draudžiamomis sąlygomis projekto išsiuntimas pirkėjams, sutarčių su kai kuriais konkrečiais pirkėjais projektų, kainyno parengimas ir išsiuntimas, pretenzijų reiškimas kai kurių subjektų atžvilgiu), ta aplinkybė, kad UAB „Forum Cinemas Home Entertainment“ iš esmės buvo labiausiai suinteresuota įtvirtinti vertikaliuosius apribojimus nustatančias sąlygas, kitos aplinkybės (pvz., UAB „Media Incognito“ paaiškinimai, kad ji negalėjo derėtis dėl sutarties sąlygų, nuostatos buvo ištrauktos UAB „Forum Cinemas Home Entertainment“ iniciatyva, ši įmonė darė spaudimą sudarant ir vykdant sutartį, aktyviai kontroliavo, ar sutartyje įtvirtintų kainų yra laikomasi) pagrįstai leido UAB „Forum Cinemas Home Entertainment“ vertinti kaip ūkio subjektą, turėjusį didesnę įtaką, buvusį aktyvesniu ir iniciatyvesniu atliekant draudžiamus veiksmus. Dėl to šiuo pagrindu bauda šiam ūkio subjektui galėjo būti padidinta 30 proc. (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

257. Administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016 pripažinta, kad už iniciatoriaus vaidmenį pareiškėjui pagrįstai bauda padidinta 20 proc. (2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016).

258. Dėl pasyvaus elgesio vertinimo Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad baudos mažinimo dėl aptariamoms aplinkybėms atveju turi būti nustatytos tokios išskirtinės ar specifinės aplinkybės, susijusios su ūkio subjekto pasyvumu ar kitaip pasireiškusia nedidele įtaka pažeidimo padarymui, kurios, atsižvelgiant į teisingumo, protingumo principus, konkrečios situacijos aplinkybes, pakankamai aiškiai liudytų, kad bauda turėtų būti (dar labiau) sumažinta (2011 m. kovo 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-2577/2011, 2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012, 2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, 2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-169-822/2017, 2017 m. rugpjūčio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-417-822/2017, 2017 m. rugsėjo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-909-552/2017).

259. Pavyzdžiui, minėtoje administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011 pareiškėjo UAB „Media Incognito“ argumentai, kad ši bendrovė buvo verčiama pasirašyti sutartį su UAB „Forum Cinemas Home Entertainment“, neturėjo derybinės galios ir iš esmės galimybių atsakyti pasirašyti sutartį, kadangi, be kita ko, Holivudo kompanijų filmus Lietuvoje buvo galima įsigyti tik iš vieno tiekėjo – UAB „Forum Cinemas Home Entertainment“, teisėjų kolegijos vertinimu, nebuvo pakankami šios bendrovės pasyviam vaidmeniui pagrįsti. Byloje nebuvo įrodymų, kad aptariamasis ūkio subjektas ėmėsi kokių nors veiksmingų priemonių dėl patiriamo spaudimo, iniciavo sutarties nutraukimą, kreipėsi į kompetentingas institucijas ar pačią UAB „Forum Cinemas Home Entertainment“. Šiuo atveju taip pat pritarta Konkurencijos tarybai, kad UAB „Media Incognito“ negalėjo patirti spaudimo sudaryti ir vykdyti susitarimą, kadangi bendrovė pati aktyviai stebėjo konkurentų taikomas kainas atitinkamoms prekėms ir informuodavo UAB „Forum Cinemas Home Entertainment“ apie bendroves, kurios taikydavo mažesnes kainas (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

260. Atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, gali būti vertinama, kad pasyvaus elgesio nepatvirtina nebylus pritarimas daromam pažeidimui. Štai administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016 kelionių agentūrų, dalyvavusių suderintuose veiksmuose, pažeidimas pasireiškė neveikimu (nebyliu pritarimu nuolaidų ribojimui), todėl pritarta Konkurencijos tarybos pozicijai, kad pats pažeidimo pobūdis, be kita ko, UAB „Eturas“ atlikti aktyvūs veiksmai nulėmė, kad kitiems pareiškėjams aktyvių veiksmų atlikti neberekėjo. Atsižvelgus į tokį konkurencijos teisės pažeidimo pobūdį, daryta išvada, kad Konkurencijos taryba, nelaikydama šios aplinkybės lengvinančia aplinkybe, tinkamai įvertino faktines bylos aplinkybes (2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 31, 2016).

261. Baudos mažinimo dėl pasyvaus elgesio pareiškėjas siekė ir administracinėje byloje Nr. eA-169-822/2017, tačiau panašia argumentacija, kaip ir prieš tai minėtoje byloje, vadovaudamasi Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, jog UAB „Envija“ atstovų atlikti aktyvūs veiksmai perduodant UAB „Manfula“ direktoriui su šiai bendrovei ir jos konkurentui UAB „Lukrida“ taikoma kainodara susijusią informaciją nulėmė, kad UAB „Manfula“ aktyvių veiksmų atlikti neberekėjo. Šiuo aspektu atsižvelgta ir į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką, pagal kurią pasyvus dalyvavimas darant pažeidimą, pavyzdžiui, įmonės dalyvavimas susitikimuose, per kuriuos sudaryti

susitarimai, kuriais siekiama antikonkurencinio tikslo, ir neprieštaravimas jiems laikytinas bendrininkavimu, dėl kurio jai gali kilti atsakomybė, nes nebylus pritarimas neteisėtai iniciatyvai, viešai neatsiribojant nuo jos turinio arba nepranešant apie ją administracinėms institucijoms, skatina tęsti pažeidimą ir neleidžia jo atskleisti⁴⁴. Taigi išskirtinių ar specifinių aplinkybių, susijusių su UAB „Manfula“ pasyvumu ar kitaip pasireiškusia nedidele įtaka pažeidimo padarymui, kurios pakankamai aiškiai liudytų, kad bauda turėtų būti sumažinta, nebuvo nustatyta (2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-169-822/2017).

262. Nustačius, kad teisės pažeidime dalyvavo visi pareiškėjai (ūkio subjektai), kai kurių pareiškėjų nedalyvavimas konkrečiuose asociacijų ar Valstybinės ligonių kasos posėdžiuose bei komercinis nesuinteresuotumas priimtais sprendimais, sudariusiais pažeidimo sudėtį, administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012 nesudarė pagrindo švelninti atsakomybės šiuo pagrindu (išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012).

263. Tačiau Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje pasitaikė atvejų, kai vertinta, jog susitarimo dalyviams, kurie nedalyvavo nei viename asociacijos posėdyje, kuriame buvo svarstomi klausimai, susiję su minimalių laivų agentavimo tarifų nustatymu, bauda mažintina 15 arba 5 procentais, priklausomai nuo to, ar pajamos, susijusios su pažeidimu, nesudarė pagrindinės bendrųjų pajamų dalies, ar laivų agentavimo veikla (su pažeidimu susijusi veikla) yra pagrindinė šios įmonės veikla (2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014).

264. Dėl pasyvaus pareiškėjų elgesio pritarta ir administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-290/2012. Byloje nustatyta, kad iš 5 viešųjų pirkimų, kuriems vykstant pareiškėjas ir AB „Autoūkis“ derino komercinių pasiūlymų sąlygas, 4 atvejais pareiškėjo vaidmuo buvo pasyvus, pasireiškęs tuo, jog pateikdamas komercinius pasiūlymus, pareiškėjas sudarydavo prielaidas viešąjį pirkimą laimėti AB „Autoūkis“. Pareiškėjas tik vienu atveju iš padaryto pažeidimo gavo pajamų. Dėl minėtos priežasties baudos dydis už įtaką pažeidimo padarymui papildomai sumažintas 5 proc. (2012 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-290/2012).

Kitos aplinkybės

265. 2012 m. aprašo 14 punkte įtvirtinta, kad siekiant užtikrinti baudų atgrasomąjį poveikį, pagal šio aprašo 8–13 punktus apskaičiuotas bazinis baudos dydis didinamas, kai ūkio subjekto pajamos iš nesusijusių su pažeidimu prekių pardavimų sudaro daugiau kaip 95 procentus bendrųjų ūkio subjekto pajamų.

266. Vyriausiasis administracinis teismas vienoje iš bylų laikėsi pozicijos, kad Konkurencijos taryba, padidindama bazinį baudų dydį 20 proc. už nepranešimą apie koncentraciją, atsižvelgiant į tai, kad ūkio subjekto pajamos iš nesusijusių su pažeidimu prekių pardavimo sudarė daugiau kaip 95 proc. jo bendrųjų pajamų, veikė remdamasi 2012 m. Aprašo 14 punktu, kuriame yra numatyta tokia galimybė, todėl savo diskrecijos ribų neperžengė (išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015).

44 ESTT 2005 m. birželio 28 d. sprendimas *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, sujungtos bylos C189/02 P, C-202/02 P, nuo C-205/02 P iki C208/02 P ir C-213/02 P, EU:C:2005:408, 142 ir 143 punktai.

267. Kitoje byloje vertinant, ar Konkurencijos taryba pagrįstai ir teisėtai padidino pareiškėjui apskaičiuotą baudą 100 procentų pagal 2012 m. aprašo 14 punktą, atkreiptas dėmesys į tai, kad šio aprašo nuostatos iš esmės atitinka Komisijos patvirtintas pagal Reglamento 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gaires (toliau – Gairės). Gairių įžangoje nurodoma, kad Komisijos teisė skirti baudas įmonėms ir įmonių asociacijoms, tyčia ar dėl neatsargumo pažeidusioms SESV 101 ir 102 straipsnio nuostatas, yra vienas iš Komisijai suteiktų būdų atlikti SESV nustatytą priežiūros funkciją. Nurodoma, kad pakankamai atgrasomas baudas reikia nustatyti ne vien tik siekiant nubausti susijusią įmonę (konkretus atgrasomasis poveikis), bet ir siekiant atgrasyti kitas įmones imtis veiksmų, prieštaraujančių SESV 101 ir 102 straipsniams, arba tęsti tokius veiksmus (bendras atgrasomasis poveikis). Gairių 30 punktas aiškiai nustato, jog Komisija ypač sieks užtikrinti, kad baudų poveikis būtų pakankamai atgrasomas, o to siekdama ji gali padidinti skirtinos baudos dydį įmonėms, kurių apyvarta, gauta iš prekių pardavimo, nesusijusių su pažeidimu, yra itin didelė. Taigi konkrečiu atveju Vyriausiasis administracinis teismas nusprendė, kad Konkurencijos taryba, vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 37 straipsniu ir 2012 m. aprašo 14 punktu, galėjo 100 procentų padidinti baudos bazinį dydį pareiškėjui, nes šiuo atveju nepadidinus baudos dydžio 100 procentų, bauda netektų savo atgrasomojo pobūdžio dėl pareiškėjo ypač didelės apyvartos (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

III.8. Atsakomybę lengvinančios ir sunkinančios aplinkybės

---

268. Kaip minėta, vadovaujantis baudų už konkurencijos teisės pažeidimus nustatymą reglamentuojančiais teisės aktais, individualizuojant baudą, be kita ko, būtina vertinti, ar ūkio subjektų veiksmuose yra lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių (2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 31, 2016, 2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-169-822/2017).

Atsakomybę lengvinančios aplinkybės

269. Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis laikoma tai, kad: (1) ūkio subjektai ar viešojo administravimo subjektai, padarę pažeidimą, savo noru užkirto kelią žalingoms pažeidimo pasekmėms; (2) padėjo Konkurencijos tarybai tyrimo metu; (3) atlygino nuostolius, pašalino padarytą žalą; (4) savo valia nutraukė pažeidimą; (5) neatliko konkurenciją ribojančių veiksmų; (6) Konkurencijos tarybai tyrimo metu pateikdami rašytinį pripažinimo pareiškimą pripažino pažeidimą ir numatytą baudą, taip sudarydami sąlygas efektyviau atlikti tyrimą; (7) pripažino Konkurencijos tarybos baigto tyrimo metu nustatytas esmines aplinkybes; (8) pažeidimą sudarančių elgesį nulėmė valdžios institucijų veiksmai; (9) ūkio subjekto finansinė padėtis yra labai sunki.

270. Ūkio subjektai ar viešojo administravimo subjektai savo noru užkirto kelią žalingoms pažeidimo pasekmėms. Administracinėje byloje A⁵⁰²-1668/2012 Vyriausiasis administracinis teismas nesutiko, kad atsakomybę lengvinančia aplinkybe turėtų būti

laikoma tai, kad pareiškėjas iškart po Konkurencijos tarybos tyrimo pradėjimo pranešė apie koncentraciją ir taip savo noru užkirto kelią žalingoms pažeidimo pasekmėms kilti. Pranešimas apie koncentraciją vertintinas, kaip įstatyme numatytos pareigos įvykdymas ir į tai negali būti atsižvelgiama, kaip į subjekto atsakomybę lengvinančią aplinkybę (2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012).

271. Aptariama lengvinanti aplinkybė (pareiškėjas prieš priimant Konkurencijos tarybai nutarimą sudarė sąlygas įmonei įgyvendinti teisę tiekti degalus oro uoste) konstatuota administracinėje byloje Nr. A²⁶¹-959/2008 (2008 m. liepos 8 d. nutartis).

272. *Padėjo Konkurencijos tarybai tyrimo metu.* Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad Konkurencijos tarybos tyrimo metu duotų nurodymų ūkio subjektams vykdymas ir prašomos informacijos pateikimas negali būti kvalifikuojamas kaip bendradarbiavimas ar pagalba konkurencijos institucijai (2007 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²-709/2007, 2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, 2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016). Taigi vien tik tai, jog pareiškėjas vykdė Konkurencijos tarybos nurodymus ir teikė reikiamą informaciją, savaime nėra pagrindas pareiškėjo elgesį vertinti kaip padėjamą Konkurencijos tarybai tyrimo metu (2011 m. sausio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1702/2010, 2012 m. gruodžio 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2818/2012, išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015, 2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017).

273. *Atlygino nuostolius, pašalino padarytą žalą.* Administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011 atsakomybę lengvinančia aplinkybe laikyta tai, kad ūkio subjektas siekė pašalinti padarytą žalą, t. y. ėmėsi aktyvių veiksmų ir įsipareigojo atlyginti vartotojų patirtą žalą dėl bendrovės taikytos kainų politikos (bauda dėl to sumažinta 25 proc.) (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

274. *Savo valia nutraukė pažeidimą.* Administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011 atsakomybę lengvinančia aplinkybe laikyta tai, kad ūkio subjektai savo valia nutraukė pažeidimą (bauda dėl to sumažinta po 10 proc. (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

275. Administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012 atmesti pareiškėjo argumentai, kad jis nutraukė pažeidimą (informacijos, reikalingos tyrimui atlikti ar koncentracijai nagrinėti, nepateikimą), atsižvelgus į tai, kad pareiškėjas pateikė reikalaujamus dokumentus po daugiau nei metų laiko, Konkurencijos tarybai du kartus pareikalavus jų pakartotinai, taip pat raginus juos pateikti elektroniniu paštu bei telefonu, ir pradėjus atskirą tyrimą dėl dokumentų nepateikimo. Šioje byloje pasiremta Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija, kad Komisija nėra įpareigota atsižvelgti į tai, jog pažeidimas buvo nutrauktas pradėjus pažeidimo tyrimą (2012 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012).

276. Kitoje byloje atsižvelgta į tai, kad pareiškėjas, sužinojęs apie atliekamą tyrimą, išstojo iš asociacijos ir taip savo valia nutraukė pažeidimą (2015 m. kovo 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1672-822/2015).

277. *Neatliko konkurenciją ribojančių veiksmų.* Šiuo pagrindu bauda gali būti sumažinta tiems ūkio subjektams, kurie pateikė pakankamus įrodymus, patvirtinančius,

kad jie iš esmės nevykdė sudaryto draudžiamo susitarimo, t. y. sąmoningai nukrypo nuo susitarimo ir turėdami visas galimybes, jo nerealizavo. Sprendžiant dėl šios lengvinančios aplinkybės taikymo, turi būti matomi aiškūs ūkio subjekto veiksmai rinkoje, kurie patvirtintų, kad buvo nukrypta nuo draudžiamo susitarimo (2011 m. kovo 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁷⁵-2577/2011, 2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012).

278. Vyriausiasis administracinis teismas pripažįsta, kad gali būti atsižvelgiama į sąmoningą ūkio subjektų sutartų sąlygų nesilaikymą tais atvejais, jeigu iš bylos aplinkybių aiškiai matyti nuoseklus susitarimo sąlygų neatitinkantis ūkio subjekto elgesys rinkoje, o ne atsitiktiniai pavieniai veiksmai.

279. Administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011 nustatytos aplinkybės nepatvirtino, kad nedidelis nukrypimas nuo susitarimuose nustatytų kainų, nuolaidų ar akcijų taikymas buvo akivaizdus sąmoningo elgesio rinkoje veikti savarankiškai rezultatas ir kad toks elgesys nebuvo draudžiamų susitarimų vykdymo dalis. Tam tikri kainų nukrypimai šiuo atveju galėjo būti ne sąmoningo atsisakymo įgyvendinti susitarimą rezultatas, bet tiesiog atsitiktiniai (pavieniai) atvejai, o galbūt net bandymo pasinaudoti („pasipelnyti“) susitarimo rezultatais kitų subjektų atžvilgiu padarinys. Todėl pareiškėjų nurodytos aplinkybės, susijusios su kai kurių prekių pardavinėjimu už mažesnes, nei susitarta, kainas, neatitiko Konkurencijos įstatyme numatytos lengvinančios aplinkybės už konkurenciją ribojančių veiksmų neatlikimą taikymo sąlygų (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

280. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁷⁵-2577/2011 bauda nurodytu pagrindu sumažinta tiems pareiškėjams, kurie pagrindė, kad įmonės, tirtu laikotarpiu dalyvavusios atitinkamuose konkursuose, nė karto netaikė konkursinio mokesčio, dėl kurio buvo susitarta, nors konkurso mokesčio taikymui buvo susiklosčiusios visos aplinkybės ir realios galimybės (2011 m. kovo 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁷⁵-2577/2011).

281. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014 visoms įmonėms, kurios savo veikloje dažniausiai taikė mažesnius nei susitarta laivų agentavimo tarifus, Konkurencijos tarybos paskirtos baudos sumažintos 10 procentų (2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014).

282. Administracinėje byloje Nr. A-1672-822/2015 Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, spręsdama apie pareiškėjui paskirtos baudos dydžio pagrįstumą, taip pat atsižvelgė į tai, kad nuo pat įstojimo į asociaciją pradžios pareiškėjo taikytos agentavimo paslaugų kainos reikšmingai skyrėsi nuo rekomenduojamų agentavimo paslaugų kainų ir daugeliu atvejų buvo mažesnės, nei rekomenduojamos (2015 m. kovo 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1672-822/2015).

283. Pažymėtina, kad ši lengvinanti aplinkybė netaikoma procesinio pobūdžio pažeidimams, nurodytiems Konkurencijos įstatymo 36 straipsnio 3 dalyje. Administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012 pareiškėjas teigė, kad jis neįgyvendino jokių konkurenciją ribojančių veiksmų, ir tai yra lengvinanti aplinkybė. Tačiau sankcija pareiškėjui buvo paskirta už dokumentų nepateikimą, t. y. procesinio pobūdžio pažeidimą. Procesinio pobūdžio pažeidimai savo esme yra pavojingi dėl trukdymo atliekamo tyrimo efektyvumui, o ne dėl tiesioginio konkurencijos ribojimo (2012 m. lapkričio 27 d. nutar-

tis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012).

284. *Pripažino Konkurencijos tarybos baigto tyrimo metu nustatytas esmines aplinkybes.* Vyriausiojo administracinio teismo praktika patvirtina, kad šią lengvinančią aplinkybę galima nustatyti tada, kai subjektas ne tik pripažino tyrimo metu nustatytas faktines aplinkybes, bet ir besąlygiškai bei eksplicitiškai sutiko, jog buvo padarytas įstatymo pažeidimas. Toks pripažinimas turėtų būti aiškus, nedviprasmiškas ir besąlyginis (2011 m. gegužės 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-294/2011, 2012 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012).

285. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011 pripažinta, kad pareiškėjas iš esmės pripažino Konkurencijos tarybos tyrimo metu nustatytas esmines aplinkybes, kadangi jis iš esmės pripažino, jog susitarimas su kitu ūkio subjektu dėl minimalių kainų nustatymo pažeidė Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto reikalavimus. Bauda šiuo pagrindu sumažinta 10 proc. (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

286. Pažymėtina, kad šią atsakomybę lengvinančią aplinkybę Konkurencijos taryba turėtų nustatyti itin apdairiai. Administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-294/2011 Konkurencijos taryba atsiliepime į pareiškėjų skundus, apeliaciniame skunde, be kita ko, prašė padidinti jos skirtas baudas pareiškėjams. Tokį prašymą motyvavo tuo, jog, jos teigimu, Konkurencijos tarybos bylos tyrimo metu minėti ūkio subjektai iš esmės pripažino padarytus pažeidimus, toks pripažinimas buvo vertintas kaip lengvinanti aplinkybė ir dėl to minėtiems pareiškėjams buvo sumažintos baudos. Vis dėlto vėliau minėti pareiškėjai apskundė nutarimą, ir tuo parodė, kad šiuo aspektu bauda jiems buvo sumažinta nepagrįstai. Įvertinusi bylos medžiagą, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija tokiam atsakovo vertinimui nepritarė, kadangi Konkurencijos taryba nutarime kaip lengvinančią aplinkybę nurodė tai, kad minėti ūkio subjektai „iš esmės pripažino, kad <...> pažeidė Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto reikalavimus, taigi iš esmės pripažino Konkurencijos tyrimo metu nustatytas faktines aplinkybes“. Tačiau vertinant minėtų ūkio subjektų tyrimo metu pateiktus paaiškinimus, galima sutikti su teiginiu, kad šie subjektai iš esmės pripažino Konkurencijos tyrimo metu nustatytas faktines aplinkybes, tačiau nėra pagrindo vienareikšmiškai teigti, jog jie besąlygiškai ir eksplicitiškai sutiko, jog buvo padarytas Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto pažeidimas. Manytina, kad toks pripažinimas turėtų būti aiškus, nedviprasmiškas ir besąlyginis, o įvertinus minėtų ūkio subjektų poziciją tyrimo metu, konstatuoti buvus tokį pripažinimą pagrindo nėra (2011 m. gegužės 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-294/2011).

287. *Pažeidimą sudarantį elgesį nulėmė valdžios institucijų veiksmai.* Dėl viešojo administravimo subjektų padaryto Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio pažeidimo įtakos ūkio subjektų atsakomybei Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nurodyta, kad aplinkybė, jog viešojo administravimo institucija, neįvykdžiusi pozityvios pareigos užtikrinti sąžiningą konkurenciją tam tikroje rinkoje, pažeidė Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio 1 dalį, pati savaime nepaneigia galimybės inkriminuoti Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio (SESV 101 str.) pažeidimo ir patraukti šį pažeidimą padariusius asmenis teisinėn atsakomybėn. Tam tikro pobūdžio valstybės dalyvavimas (jeigu jis nevirsta konkurencijos panaikinimu konkrečioje rinkoje) ūkio subjektams darant pažeidimą paprastai vertinamas, kaip viena iš aplinkybių, galinčių tik palen-

gvinti ūkio subjektų (pažeidėjų) atsakomybę. Bauda dėl šios aplinkybės vienu iš atvejų Konkurencijos tarybos nutarimu sumažinta 20 proc., tačiau atsižvelgdama į teisingumo ir protingumo principus, taip pat valstybės vaidmenį, Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012 vertino, kad tai nepakankamas ūkio subjektų atsakomybės šiuo požiūriu palengvinimas. Atsižvelgiant į tai bei siekiant teisingų ir proporcingų pažeidimui nuobaudų, spręsta, kad būtų pagrįsta visiems apeliančiams šioje byloje sumažinti paskirtas baudas papildomai po 5 proc. (išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012).

288. Ūkio subjekto finansinė padėtis yra labai sunki. Iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos matyti, kad labai sunki ūkio subjekto finansinė padėtis lengvinančia aplinkybe pripažįstama gali būti tik išimtiniais atvejais, remiantis objektyviais įrodymais, kad baudos skyrimas sukels nepataisomą pavojų ūkinei. Vertinant, ar yra pagrindas mažinti baudą dėl sunkios ūkio subjekto finansinės padėties, atsižvelgiama į tai, jog teismas tikrina Konkurencijos tarybos nutarimo teisėtumą pagal jo priėmimo metu buvusias faktines aplinkybes ir tik išimtiniais atvejais gali atsižvelgti į po nutarimo priėmimo susiklosčiusią situaciją, ne abstrakčių, o konkrečių ir įtikinamų įrodymų pagrindu rodančią, kad teisingumo ir protingumo principai reikalauja perskaiciuoti baudą dėl sumažėjusių įmonės pajamų.

289. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012 remdamasi šiuo argumentu, Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija nusprendė, kad bylos duomenys nepagrindė tų sąlygų, kurioms esant būtų galimas toks išimtinis vertinimas (išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012).

290. Atsižvelgiant į šiuos išaiškinimus, administracinėje byloje Nr. eA-169-822/2017 taip pat atmestas UAB „Envija“ argumentas, kad šios bendrovės labai sunki finansinė padėtis tapo tik Konkurencijos tarybai nutarimu paskyrus, o vėliau pirmosios instancijos teismui sprendimu sumažinus baudą. Šiuo aspektu Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad Konkurencijos tarybai pripažinus konkurencijos teisės pažeidimą ir paskyrus ūkio subjektui baudą, logiška, kad to ūkio subjekto finansinė padėtis tampa blogesnė, nei buvo iki baudos paskyrimo. Atsižvelgiant į tai, kad konkurencijos teisės srityje paprastai skiriamos baudos savo nominalia išraiška būna didelės (nors procentine išraiška tesudaro iki 10 procentų bendrųjų metinių pajamų praėjusiais ūkiniais metais), neatmestina, kad po baudos skyrimo ūkio subjekto finansinė padėtis gali tapti labai sunki. Todėl ūkio subjekto finansinė padėtis lengvinančių aplinkybių aspektu turėtų būti vertinama nutarimo priėmimo metu ir, kaip minėta, tik išimtiniais atvejais galima atsižvelgti į po nutarimo priėmimo susiklosčiusią situaciją. Nagrinėtu atveju byloje nenustatyta aplinkybių, leidžiančių aptartą situaciją laikyti išimtinė (2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-169-822/2017). Administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012 pareiškėjas taip pat neįrodė, kad jo finansinė padėtis būtų išskirtinai sunki (2012 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012).

291. Tačiau administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016 Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, atsižvelgusi į byloje esančius rašytinius ir kitokius įrodymus, pažymėjo, kad pareiškėjo UAB „Mantinga“ atstovo pasisakymai dėl įmonės sun-

kios finansinės padėties pirmosios instancijos teismo posėdyje, UAB „Deloitte verslo konsultacijos“ ataskaitos bei išvadų paaiškinimo ataskaitos duomenys patvirtina, kad be reikšmingo įmonės veiklos sutrikdymo rizikos UAB „Mantinga“ nėra pajėgi sumokėti paskirtos baudos ir palūkanų visa apimtimi. Iš UAB „Deloitte verslo konsultacijos“ buvo matyti, kad atlikta UAB „Mantinga“ finansinė analizė, bendrovės pagrindinės veiklos pinigų srautų analizė, perteklinio turto identifikavimo, papildomo skolinimosi galimybių ir pajėgumų, nuosavo kapitalo pritraukimo analizė parodė, jog paskirtos baudos sumokėjimo atveju pareiškėjo UAB „Mantinga“ finansinė padėtis būtų labai sunki. Iš aptariamoms ataskaitoms matyti, kad UAB „Mantinga“, be įmonės veiklos reikšmingo sutrikdymo ar konkurencingumo sumažėjimo, būtų pajėgi sumokėti 159 000 Eur, panaudodama perteklinį savo turtą, ir galbūt nuo 448 000 Eur iki 1 438 000 Eur, panaudodama skolintą kapitalą, tuo atveju, jei būtų gautas bankų sutikimas skolinti tokią sumą. UAB „Mantinga“ finansinės padėties sunkumą esant pareigai sumokėti Konkurencijos tarybos paskirtą baudą rodė ir tai, kad per visus bendrovės veiklos metus (UAB „Mantinga“ įregistruota 1995 m.) iki Konkurencijos tarybos nutarimo priėmimo UAB „Mantinga“ gauto pelno suma yra mažesnė nei Konkurencijos tarybos paskirta bauda. Pažymėta ir tai, kad UAB „Mantinga“ yra socialiai atsakinga įmonė, didžiausias darbdavys iš verslo įmonių Marijampolės mieste, joje dirba daugiau nei 1 000 darbuotojų. Dėl paskirtos baudos sumokėjimo esant aukšto laipsnio rizikai nutraukti UAB „Mantinga“ veiklą, kiltų neigiami socialiniai padariniai, taip pat sumažėtų konkurencija atitinkamoje rinkoje. Todėl pareiškėjui paskirta ir pirmosios instancijos teismo sumažinta, bauda papildomai sumažinta dar 40 procentų (2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

292. *Kitos atsakomybę lengvinančios aplinkybės.* Nors Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 2 dalyje, reglamentuojančioje atsakomybę lengvinančias aplinkybes, nėra *expressis verbis* įtvirtinta, jog galima atsižvelgti ir į kitas aplinkybes, iš konkurencijos bylų matyti, kad Konkurencijos taryba, atsižvelgdama į bendrą tiek visame pasaulyje, tiek Lietuvoje susiklosčiusią sunkią ekonominę situaciją, vadovaudamasi teisingumo ir protingumo kriterijais, kurių laiką papildomai mažindavo baudos dydžius iki 10 procentų (žr., pvz., 2011 m. kovo 28 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-2577/2011, 2011 m. birželio 23 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, 2012 m. balandžio 18 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-290/2012).

293. Pareiškėjai paprastai taip pat nurodo tam tikras kitas aplinkybes, dėl kurių, jų manymu, turėtų būti mažinamos Konkurencijos tarybos paskirtos baudos.

294. Štai dėl anksčiau Konkurencijos tarybos skirtų baudų dydžio, kaip pagrindo atsižvelgti į vėliau kitose bylose skiriamas baudas, Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad ankstesnė Konkurencijos tarybos nutarimų praktika nėra naudojama kaip teisinis pagrindas skiriant baudas konkurencijos srityje, todėl faktas, kad praeityje Konkurencijos taryba taikė tam tikro lygio baudas už tam tikrų rūšių pažeidimus, nereiškia, kad draudžiama kelti šį lygį nurodytose ribose, jei tai yra būtina siekiant užtikrinti konkurencijos politikos įgyvendinimą (2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017).

295. Šiuo aspektu pažymėtina administracinė byla Nr. A-1699-822/2015, kurioje Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija nevertino pareiškėjų argumentų, kad, pasak jų, Konkurencijos taryba, skirdama pareiškėjui baudas, nukrypo

nuo savo praktikos, kadangi pareiškėjui skirtos baudos kur kas didesnės nei buvo skirtos kitiems ūkio subjektams už koncentracijų kontrolės pažeidimus, be to, skirtos baudos yra neproporcingos lyginant jas su užsienio valstybėse nacionalinių konkurencijos institucijų už atitinkamus pažeidimus skirtas baudas.

296. Vyriausiasis administracinis teismas pažymėjo, kad baudos už koncentracijų kontrolės pažeidimus yra skiriamos ir jų dydis nustatomas remiantis Konkurencijos įstatymu ir 2012 m. aprašu. Šiuose teisės aktuose įtvirtinta, kad baudų dydžiai nustatomi ne remiantis iš anksto įtvirtintais konkrečiais baudų dydžiais (t. y. ne konkrečiais skaičiais), o atsižvelgiant, be kita ko, į ūkio subjekto tiesiogiai ir netiesiogiai su pažeidimu susijusių prekių pardavimų pajamas, pažeidimo trukmę ir kitas konkrečius atvejo aplinkybes. Būtent remdamasi šiais kriterijais, konkrečiu atveju Konkurencijos taryba nustatė baudų dydžius pareiškėjui. Ūkio subjektai, dėl kurių pradėta administracinė procedūra, per kurią gali būti paskirtos baudos, negali turėti teisėtų lūkesčių, kad Konkurencijos taryba neviršys anksčiau skirtų baudų lygio, kadangi Konkurencijos taryba turi teisę, nepažeisdama teisės aktų ir savo diskrecijos ribų, pritaikyti skiriamų baudų dydį taip, kaip yra būtina siekiant užtikrinti konkurencijos politikos ir teisės normų tinkamą įgyvendinimą (išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015, taip pat žr. 2013 m. balandžio 25 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-634/2013).

297. Iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos matyti, kad pareiškėjų argumentai, kad nėra (nebuvo) aiškios Konkurencijos tarybos praktikos kvalifikuojant tam tikrą elgesį konkurencijos teisės prasme ar nėra buvę apskritai jokie precedento, taip pat vertinami kritiškai.

298. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015 Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija nesutiko su argumentu, kad nebuvo aiškios Konkurencijos tarybos praktikos dėl pranešimų apie koncentraciją įgyjant degalines. Tačiau byloje atsižvelgta į tai, kad pareiškėjo atstovas posėdžio Konkurencijos taryboje metu nurodė, jog bendrovė yra teikusi pranešimus dėl koncentracijos išsinuomojant degalines. Be to, vertinama, kad kilus neaiškumams, pareiškėjas turėjo teisę konsultuotis su Konkurencijos taryba dėl pareigos pateikti pranešimą apie koncentraciją (išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015).

299. Kitoje byloje nepagrįstu pripažintas argumentas, kad nebuvo aiškios Konkurencijos tarybos praktikos, susijusios su komercinės paskirties nekilnojamojo turto nuomos (naudojimo) sandorių vertinimu pagal koncentracijų kontrolės teisės normas. Pažymėta, kad pareiga pranešti Konkurencijos tarybai apie numatomą įgyvendinti koncentraciją įtvirtinta Konkurencijos įstatyme, o kilus neaiškumams, pareiškėjas turėjo teisę konsultuotis su Konkurencijos taryba dėl to, ar konkrečiu atveju jam kilo tokia pareiga. Pareiškėjas nepateikė įrodymų, kad įgydamas ginčo degalinių kontrolę, kreipėsi į Konkurencijos tarybą. Taip pat pareiškėjas nepateikė įrodymų, jog Konkurencijos taryba analogišku (degalinių grupės kontrolės įgijimo) atveju yra priėmusi priešingą nutarimą (2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017).

300. Administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016 pareiškėjai rėmėsi tuo, kad ginčo nutarime pateikiama pažeidimo kvalifikacija yra naujas precedentas. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad suderintų veiksmų draudimas konku-

rencijos teisėje nėra naujas, o tai, jog nagrinētu atveju pareiškėjai suderino veiksmus per E-TURAS sistemą, nekeičia paties pažeidimo esmės, t. y. kelionių agentūros, žinojusios apie E-TURAS sistemoje nustatytą nuolaidos apribojimą, jam nebyliai pritarė (suderino savo veiksmus dėl kainos) (2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016).

301. Kalbant apie kitas aplinkybes, dėl kurių Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje bauda buvo sumažinta, paminėtina administracinė byla Nr. A-741-552/2016, kurioje atsakomybė švelninta, atsižvelgus į neprotingai ilgą tyrimą Konkurencijos taryboje (2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

Atsakomybę sunkinančios aplinkybės

302. Konkurencijos įstatymo 37 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis laikoma tai, kad: (1) ūkio subjektai ar viešojo administravimo subjektai kliudė atlikti tyrimą; (2) slėpė padarytą pažeidimą; (3) tęsė pažeidimą nepaisydami Konkurencijos tarybos įpareigojimo nutraukti neteisėtus veiksmus arba pakartotinai per septynerius metus padarė pažeidimą, už kurį ūkio subjektams ar viešojo administravimo subjektams jau buvo paskirtos šiame įstatyme numatytos sankcijos.

303. Iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos matyti, kad atsakomybę sunkinančios aplinkybės konkurencijos bylose nustatomos retai.

304. Dėl atsakomybę sunkinančios aplinkybės, susijusios su pakartotiniu pažeidimo padarymu, pažymėtina, kad pagal iki 2012 m. gegužės 1 d. galiojusią Konkurencijos įstatymo redakciją (42 str. 3 d.), ši aplinkybė nebuvo siejama su jokių laikotarpiu, per kurį padarius antrą konkurencijos teisės pažeidimą, būtų laikoma, jog jis padarytas pakartotinai šios įstatymo normos prasme. Taigi anksčiau galiojusioje įstatymo redakcijoje nebuvo įtvirtintas joks terminas, kuriam praėjus, būtų laikoma, kad asmeniui nebuvo paskirta sankcija pagal Konkurencijos įstatymą ir atitinkamai nebūtų galima taikyti pakartotinumą, kaip atsakomybę sunkinančios aplinkybės. Dėl tokio teisinio reguliavimo pasisakyta administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012, kurioje teisėjų kolegija, be kita ko, pažymėjo, jog pakartotinis konkurencijos teisės pažeidimas yra svarbus veiksnys, kuris gali būti vertinamas individualizuojant ūkio subjekto atsakomybę ir paskiriant konkrečią baudą. Nustatant ūkio subjekto atsakomybę sunkinančią aplinkybę už pakartotinį teisės pažeidimą, siekiama skatinti ūkio subjektus laikytis konkurencijos taisyklių.

305. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos vertinimu, šiuo požiūriu atsakomybę pagal Konkurencijos įstatymą ir skiriamos baudos už Konkurencijos įstatymo pažeidimus nėra tokio išskirtinio pobūdžio, kad lyginant ją su jai artimomis pagal kitus įstatymus kylančiomis atsakomybės rūšimis, *inter alia* atsakomybe pagal Administracinių teisės pažeidimų kodeksą (šiuo metu Administracinių nusižengimų kodeksas), būtų teisinga ir proporcinga netaikyti konkretaus termino, kuriam pasibaigus, būtų galima laikyti, kad atsakomybėn traukiamas asmuo nepadarė pakartotinio konkurencijos teisės pažeidimo. Dėl to užpildant Konkurencijos įstatyme esančią spragą, pagal analogiją buvo taikyta mažiausiai asmens padėtį varžanti bei sunkinanti teisės norma, kuri numato vienerių metų terminą pakartotinumui konstatuoti (anksčiau galiojusio ATPK 32 str. 1 d. 5 p.) (2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012, taip pat žr. 2012 m. balandžio 20 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012).

III.9. Baudos skyrimas pagal Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymą

---

306. Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo (toliau – ir Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas) 12 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad už šio įstatymo 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytus draudžiamus nesąžiningus veiksmus mažmeninės prekybos įmonėms skiriama bauda iki vieno šimto dvidešimties tūkstančių eurų. Kartu su bauda gali būti skiriamas įpareigojimas nutraukti šiame įstatyme nustatytus draudžiamus nesąžiningus veiksmus ar įpareigojimas atlikti veiksmus, atkuriančius ankstesnę padėtį ar pašalinančius pažeidimo pasekmes, įskaitant sutarties pakeitimą.

307. Pagal to paties įstatymo 12 straipsnio 5 dalį, Konkurencijos tarybos skiriamos baudos dydis priklauso nuo pažeidimo pobūdžio, pažeidimo trukmės ir masto, atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių.

308. Atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis laikoma, kai mažmeninės prekybos įmonė, tiekėjas ar kitas asmuo, padaręs pažeidimą, savo noru užkirto kelią žalingoms pažeidimo pasekmėms, padėjo Konkurencijos tarybai pažeidimo tyrimo metu, atlygino nuostolius ar pašalino padarytą žalą (Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 12 str. 7 d.).

309. Atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis laikoma, kai mažmeninės prekybos įmonė, tiekėjas ar kitas asmuo kliudė atlikti pažeidimo tyrimą, tęsė pažeidimą, nepaisydami įpareigojimo jį nutraukti, jeigu buvo padaryta žala arba pažeidimas padarytas pakartotinai per metus nuo šiame įstatyme nustatytos baudos paskyrimo (Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 12 str. 8 d.).

310. Ginčų, susijusių su minėtame įstatyme įtvirtintų sankcijų taikymu, Vyriausiojo administracinio teismo veikloje pasitaikė iš tiesų labai nedaug, tačiau pažymėtina, jog vienoje iš bylų pateiktos reikšmingos šio įstatymo taikymo bei aiškinimo nuostatos.

311. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, nesutikdama su pirmosios instancijos teismo išvada, kad nesant teisės aktuose nustatytos išsamios baudų už šio įstatymo pažeidimus skaičiavimo tvarkos kaip įstatymo analogija turėtų būti taikomas Administracinių teisės pažeidimų kodeksas (šiuo metu Administracinių nusižengimų kodeksas), pažymėjo, kad Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas yra specialusis įstatymas, reguliuojantis specifinius teisinius santykius. Įstatyme yra aiškiai nurodyta skirtinos piniginės baudos maksimali riba, nurodyti konkretūs faktoriai, kurie turi būti įvertinti skiriant baudą, baigtiniai atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių sąrašai. Taigi įstatyme, teisėjų kolegijos vertinimu, pateiktos pakankamai aiškios baudos skaičiavimo gairės.

312. Dėl atskirų pažeidimo kriterijų, svarbių parenkant baudą, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija sutiko su Konkurencijos tarybos išvadomis dėl trunkamojo pažeidimo (2 metai), nepaisant to, kad reklaminės akcijos trukdavo konkretų laikotarpį ir jose dalyvaudavo skirtingi tiekėjai ir / ar prekės; sunkaus pobūdžio (kainodaros ribojimas reikšmingai varžo ūkinės veiklos laisvę, o konkurencija kainomis yra vienas pamatinių konkurencingos rinkos ekonomikos garantų); pažeidimo masto (pareiškėjo veiksmai vertintu laikotarpiu apėmė didelį tiekėjų ir jų tiekiamų prekių skaičių).

313. Dėl pirmosios instancijos teismo nustatytos lengvinančios aplinkybės (pareiškėjas padėjo Konkurencijos tarybai tyrimo metu) pažymėta, kad pareiškėjas informaciją

tyrimo metu teikė tik pareikalavus Konkurencijos tarybai, o tam tikrų faktinių aplinkybių (pvz., jog tai ribojanti standartinė sutartinė nuostata, kokia sutarčių galiojimo trukmė ir pan.), kurias galima nustatyti iš išreikalautų dokumentų, pripažinimas bylos atveju nelaikytas tokiu, kad būtų traktuojamas kaip atsakomybę lengvinanti aplinkybė (2013 m. spalio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1014/2013).

314. Taip pat pažymėtina administracinė byla Nr. eA-1537-858/2017, kurioje ūkio subjektui Konkurencijos tarybos nutarimu paskirtos baudos vertinimo aspektu atsizvelgta į tai, jog 2011–2013 m. viešai skelbtose pažymose Konkurencijos taryba, Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo pagrindu atlikdama sistemingą mažmeninės prekybos sektoriaus stebėseną, nuosekliai kasmet nurodydavo, kad išanalizavo didmeninio tiekimo sutartis su didžiaisiais prekybos tinklais, ir kad mažmeninės prekybos įmonės Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatyme numatytų ūkinės veiklos sąžiningai praktikai prieštaraujančių veiksmų santykiuose su tiekėjais atsisakė. Teisėjų kolegijos vertinimu, tokių nuoseklių vienareikšmiškų viešai skelbiamų Konkurencijos tarybos teiginių pagrindu pareiškėjui pagrįstai galėjo susiformuoti įsitikinimas, kad jo naudojamos tipinės sutartys, kurias pareiškėjas teikė Konkurencijos tarybai, ir kurios, kaip nurodyta pažymose, buvo analizuojamos pažymas rengiant, nepažeidžia aptariamo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punkto. Taigi Konkurencijos tarybos, kaip Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo stebėseną (įstatymo 14 str.) ir jo nuostatų laikymosi kontrolę (įstatymo 4 str.) atliekančios institucijos viešai pateikiamas vertinimas, kad mažmeninės prekybos įmonės sąžiningai praktikai prieštaraujančių veiksmų santykiuose su tiekėjais atsisakė, ar kad, išanalizavus keturių mažmeninės prekybos įmonių didmeninio tiekimo sutartis, pažeidimų nustatyta nebuvo, pagrįstai galėjo būti pareiškėjo suprantamas kaip reiškiantis tai, kad Konkurencijos taryba Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą interpretuoja taip, jog pareiškėjo naudojama tipinė sutartis šios įstatymo nuostatos nepažeidžia.

315. Apžvelgiamoje byloje Vyriausiasis administracinis teismas sprendė, kad nepaisant to, kad Konkurencijos taryba pagrįstai nustatė, jog pareiškėjo tipinių sutarčių tam tikros nuostatos pažeidžia Nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punktą, pareiškėjo teisėtas lūkestis, atsiradęs dėl nuoseklios 2010 – 2013 m. viešai skelbtos Konkurencijos tarybos pozicijos, kad pareiškėjo tipinė sutartis nepažeidžia šio įstatymo, gintinas panaikinant pareiškėjui skirtą baudą (2017 m. rugsėjo 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1537-858/2017).

III.10. Baudos skyrimas pagal Reklamos įstatymą

---

316. Minėta, Konkurencijos tarybai pavesta prižiūrėti, kaip yra laikomasi Reklamos įstatymo 5 straipsnio (klaidinanti reklama) ir 6 straipsnio (lyginamoji reklama) nuostatų. Reklamos įstatymo 22 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad reklaminės veiklos subjektai, išskyrus fizinius asmenis, pažeidę šiame įstatyme nustatytus reikalavimus, atsako šio įstatymo nustatyta tvarka.

317. Už Reklamos įstatymo 5 ir 6 straipsniuose nustatytų reikalavimų nesilaikymą reklaminės veiklos subjektams gali būti skiriama bauda nuo dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių iki aštuonių tūkstančių šešių šimtų aštuoniasdešimt aštuonių eurų. Tais atvejais, kai šio įstatymo 5 ar 6 straipsnyje nustatyti reikalavimai pažeidžiami pakartotinai per vienus metus nuo baudos paskyrimo, reklaminės veiklos subjektams gali būti

skiriama didesnė, iki trisdešimt keturių tūkstančių septynių šimtų penkiasdešimt keturių eurų, bauda (Reklamos įstatymo 24 str. 1 d.).

318. Skiriamos baudos dydis nustatomas pagal mažiausios ir didžiausios baudos vidurkį ir atsižvelgiant į šio straipsnio 7 ir 8 dalyse nustatytas atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes, pažeidimo pobūdį, pažeidimo trukmę ir mastą (Reklamos įstatymo 24 str. 5 d.).

319. Vyriausiasis administracinis teismas yra pažymėjęs, kad pagal Reklamos įstatymą nustatytas baudų dydis siejamas su reklamos naudojimo reikalavimų pažeidimo pobūdžiu, pažeidimo trukme ir mastu, atsakomybę lengvinančiomis ir sunkinančiomis aplinkybėmis (2008 m. rugpjūčio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁷⁵⁶-1436/2008).

320. Už nurodytus pažeidimus baudos dydis neturi viršyti 3 procentų reklaminės veiklos subjekto metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais, o tais atvejais, kai Reklamos įstatymo 5 ar 6 straipsnyje nustatyti reikalavimai pažeidžiami pakartotinai, – 6 procentų reklaminės veiklos subjekto metinių pajamų praėjusiais finansiniais metais. Jeigu reklaminės veiklos subjektas vykdo veiklą trumpiau negu metus, atsižvelgiama į jo gaunamas pajamas einamaisiais finansiniais metais (Reklamos įstatymo 24 str. 9 d.).

321. Šiame kontekste pirmiausia pažymėtina Vyriausiojo administracinio teismo praktika, kurioje kalbama apie Reklamos įstatymo pažeidimo trukmę. Vienoje byloje, įvertinus individualias neteisėtos reklamos skleidimo aplinkybes, spręsta, kad 8 mėnesių laikotarpis yra labai ilgas (2014 m. balandžio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-777/2014), administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1702/2011 (2011 m. vasario 18 d. nutartis) – 15 mėn. laikotarpis taip pat laikytinas labai ilgu, kitoje byloje 10 mėnesių pažeidimo laikotarpis laikytas ilgu (2007 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²-709/2007), dar kitu atveju 12 dienų reklamos skleidimo laikas nebuvo vertintas kaip ilgas (2011 m. birželio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2340/2011).

322. Nustatant Reklamos įstatymo pažeidimo mastą, gali būti atsižvelgiama į draudžiamos reklamos potencialų poveikį vartotojams bei konkurencinei aplinkai (2014 m. balandžio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-777/2014), reklama buvo skleidžiama visoje Lietuvos teritorijoje, tiek per masines informacijos priemones, tiek ir įvairius prekybos tinklus (2007 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²-709/2007), skelbta ne viena klaidinanti reklama, bet vykdyta visa reklaminė akcija per spaudą, televiziją, internetą (2005 m. lapkričio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹-930/2005). Pažeidimo mastą ir pobūdį gali apibūdinti ir tai, kad skleista reklama turi nesąžiningos komercinės veiklos požymių (2012 m. kovo 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-370/2012), tai, kad reklamuojamas filmas, skirtas vaikams, kurie yra ypatingai patiklūs ir pažeidžiami (2007 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²-709/2007).

323. Administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2818/2012 neteisėta reklama vertinta, kaip didelio masto, kadangi reklama skleista per įvairias žiniasklaidos priemones (televiziją, kelis interneto tinklalapius) intensyviai per trumpą laiko tarpą (2012 m. gruodžio 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2818/2012, taip pat žr. 2014 m. vasario 13 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-485/2014). Administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1702/2011 pareiškėjo padarytas pažeidimas taip pat negalėjo būti vertinamas kaip mažareikšmis, be kita ko, dėl jo masto (reklama buvo transliuota 90 kartų dviejose radijo stotyse, girdimose visoje Lietuvos teritorijoje) (2011 m. vasario 18 d. nutartis administra-

cinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1702/2011).

324. Atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis pagal Reklamos įstatymą laikoma tai, kad reklaminės veiklos subjektas, padaręs šiame įstatyme nustatytų reikalavimų pažeidimą, savo noru užkirto kelią žalingiems pažeidimo padariniams, pripažino padaręs pažeidimą, padėjo priežiūros institucijoms tyrimo metu, atlygino nuostolius ar pašalino padarytą žalą. Atsakomybę lengvinančia aplinkybe gali būti pripažįstama ir tai, kad reklaminės veiklos subjektas yra prisiėmęs kodekse nustatytus įsipareigojimus, jų laikėsi iki šiame įstatyme nustatytų reikalavimų pažeidimo padarymo ir pateikė tai patvirtinantį reklamos savitvarkos institucijos dokumentą (Reklamos įstatymo 24 str. 7 d.).

325. Dėl atsakomybę lengvinančios aplinkybės, susijusios su kelio užkirtimu žalingiems pažeidimo padariniams, pažymėtina administracinė byla Nr. A⁵²⁰-2098/2012, kurioje vertinta, kad antrojoje reklamoje pateiktos nuotraukų, kuriose buvo užfiksuotos konkuruojančių ūkio subjektų analogiškų prekių kainos, padarymo (fiksavimo) datos negali užkirsti kelio pirmąją reklama padarytoms žalingoms pasekmėms atsirasti (2012 m. balandžio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-2098/2012).

326. Dėl atsakomybę lengvinančios aplinkybės, susijusios su pagalba priežiūros institucijoms tyrimo metu pažymėtina, kad tai, jog bendrovė nekludė atsakovo tyrimui, vykdė jo nurodymus pateikti atitinkamą informaciją ir paaiškinimus, Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nėra kvalifikuojama kaip pagalba reklamos kontrolės institucijoms (2007 m. liepos 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²-709/2007, 2011 m. sausio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1702/2010, 2012 m. gruodžio 6 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2818/2012, 2014 m. balandžio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-777/2014, 2017 m. vasario 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1230-624/2017).

327. Kita vertus, tai, kad bendrovė sutiko su nustatytu pažeidimu, dėl jo gailisi, teikė informaciją, kurios reikalavo Konkurencijos taryba, pažeidimą padarė pirmą kartą, anksčiau įmonė niekada nebuvo bausta už šio įstatymo pažeidimus nėra atsakomybę lengvinančios aplinkybės, tačiau, vadovaujantis Reklamos įstatymo 24 straipsnio 6 dalimi, į jas gali būti atsižvelgiama teismui mažinant paskirtą baudą (2016 m. kovo 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-428-552/2016).

328. Štai administracinėje byloje Nr. eA-735-502/2017 lengvinant atsakomybę (mažinant baudą), atsižvelgta į tai, kad pareiškėjas teikė atsakovui prašomą informaciją, dokumentus, kurių reikalavo atsakovas, bendradarbiavo su atsakovu, pažeidimą padarė pirmą kartą, anksčiau nebuvo baustas už Reklamos įstatymo pažeidimus. Įvertinus, be to, tai, kad bendrovė dirba nuostolingai, taip pat veikos pavojingumo laipsnį, aplinkybę, kad nebuvo nustatyta atsakomybę sunkinančių aplinkybių, daryta išvada, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai sumažino Konkurencijos tarybos paskirtą baudą nuo 7 182 Eur iki 4 400 Eur (2017 m. sausio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-735-502/2017).

329. Tai, kad bendrovė neturėjo tikslo suklaidinti vartotojų, pasak Vyriausiojo administracinio teismo, negali paneigti jos atsakomybės už klaidinančios reklamos skleidimą ar sudaryti pagrindą dėl to lengvinančiai aplinkybei pagal Reklamos įstatymą (2016 m. kovo 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-292-552/2016).

330. Tai, kad buvo imtasi aktyvių veiksmų, siekiant informuoti vartotojus apie pasikeitusias akcijos sąlygas, Konkurencijos tarybos pagrįstai pripažinta kaip atsakomybę

lengvinanti aplinkybė (2014 m. vasario 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-485/2014). Administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2340/2011 pareiškėjo elgesys iškart (po dviejų dienų) po Konkurencijos tarybos rašto patikslinus reklamą taip, kad ji nebūtų klaidinanti, vertintas, kaip jo atsakomybę lengvinanti aplinkybė (2011 m. birželio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2340/2011).

331. Atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis laikoma tai, kad reklaminės veiklos subjektas kliudė vykdyti tyrimą, tęsė šiame įstatyme nustatytų reikalavimų pažeidimą, nepaisydamas įpareigojimo jį nutraukti, jeigu reklamos vartotojams ar kitiems asmenims buvo padaryta žala arba pažeidimas padarytas pakartotinai per metus nuo šiame įstatyme numatytos baudos paskyrimo (Reklamos įstatymo 24 str. 8 d.).

332. Dėl atsakomybę sunkinančios aplinkybės, susijusios su trukdymu vykdyti tyrimą, konkrečiu atveju vertinta, kad tai, jog pareiškėjas pateikė ne visą atsakovo reikalaujamą informaciją arba nurodė nevisai tikslią reklamos skleidimo trukmę, tyrimui tiesiogiai nesukliudė, nes Konkurencijos taryba gavo šią informaciją iš kitų rinkos subjektų. Be to, pareiškėjas, teikdamas prašomą informaciją, ją pateikė tokią, kokią gavo iš kitų juridinių asmenų. Pareiškėjo raštuose pateikti reklamos skleidimo aplinkybių ir situacijos apibūdinimai, mėginimai ją pateikti sau palankia linkme taip pat negali būti vertinami kaip veiksmai, kliudantys atsakovo atliekamam tyrimui. Taip vienpusiškai vertinant subjektų, kurių atžvilgiu Konkurencijos taryba atlieka tyrimą, veiksmus, kiekvienas subjektas būtų praktiškai verčiamas ne tik teikti informaciją ar paklusti kitokiems Konkurencijos tarybos įgaliotų pareigūnų reikalavimams, duotiems atliekant Konkurencijos įstatymo 26 straipsnio 1 dalyje nurodytus veiksmus, bet ir įrodinėti savo kaltę, kas prieštarautų bendriesiems viešosios teisės principams. Be to, duomenų, kad bendrovė ar jos vadovai sąmoningai slėpė turimą informaciją, atsisakė ją pateikti, naikino kokius nors įrodymus ar atliko kitus aktyvus veiksmus, kliudančius tyrimui, Konkurencijos tarybos atlikto tyrimo metu nebuvo surinkta (2016 m. kovo 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-428-552/2016).

333. Tačiau administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1384/2010 atsižvelgus į tai, kad, kaip buvo matyti iš bylos duomenų (susirašinėjimo tarp Konkurencijos tarybos ir bendrovės), pareiškėjas nebendradarbiavo ir neteikė jokios prašomos informacijos, vertinta, kad šio pobūdžio sunkinanti aplinkybė buvo nustatyta pagrįstai (2010 m. lapkričio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1384/2010).

334. Sunkinanti aplinkybė, kai reklaminės veiklos subjektas tęsia pažeidimą, gali būti nustatyta tik tada, kai byloje yra duomenys apie tai, jog ūkio subjektas buvo įpareigotas jį nutraukti (2010 m. lapkričio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1384/2010). Šio pobūdžio aplinkybė (pareiškėjas, gavęs Konkurencijos tarybos raštą, nenutraukė klaidinančios reklamos skleidimo) vertinta kaip sunkinanti ūkio subjekto atsakomybę administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1235/2010 (2010 m. spalio 11 d. nutartis).

335. Dėl reklamos vartotojams ar kitiems asmenims padarytos žalos Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje sprendžiama, kad žalos realumas turi būti vertinamas, atsižvelgiant į įvairius kriterijus, baigtinio sąrašo nėra (2010 m. gegužės 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-806/2010). Galima atsižvelgti ne tik į atvejus, kai yra aiškiai identifiukuota žala (pavyzdžiui, esamas vartotojo skundas), bet ir įvertinus reklama daromą efektą, kuris susijęs su potencialia didele daromos žalos vartotojams tikimybe. Todėl daromos žalos realumas apima ir įrodytus (pvz., byloje pateiktais sociologiniais

tyrimais) aiškiai tikėtinus žalos atvejus (2010 m. gegužės 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-806/2010, 2010 m. rugsėjo 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1184/2010).

336. Dėl vertinimo, kad esant vartotojo skundai, laikoma, jog reklama sukėlė tam tikras pasekmes paminėtinis 2008 m. gruodžio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1884/2008, 2010 m. rugsėjo 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1184/2010, 2011 m. sausio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1702/2010.

337. Vertinant atsakomybę sunkinančią aplinkybę dėl pakartotinio pažeidimo padarymo, administracinėje byloje Nr. A¹-930/2005 išaiškinta, kad įstatymas sunkinančios aplinkybės buvimą sieja su pažeidimo, už kurį atitinkamam subjektui per metus jau skirta nuobauda pagal Reklamos įstatymą, padarymu, nepriklausomai nuo to, kokia įstatymo norma yra pažeista. Įstatyme nėra nuorodų į skirtingo pažeidimo pobūdžio ar pavojingumo vertinimą sprendžiant pakartotinumą klausimą. Pakartotinumui, kaip sunkinančiai aplinkybei, konstatuoti pagal Reklamos įstatymą pakanka formalaus fakto, kad atitinkamam subjektui per metus buvo skirta nuobauda už bet kokią Reklamos įstatymo pažeidimą. Teisėjų kolegija pripažino nepagrįstu apelianto teiginį, kad pakartotinumą turi būti siejamas su pažeidimo pobūdžiu, pavojingumu ar už jį paskirtos nuobaudos rūšimi (2005 m. lapkričio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹-930/2005).

338. Pakartotinumą, kaip atsakomybę sunkinanti aplinkybė, nustatytas administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1184/2010 (2010 m. rugsėjo 23 d. nutartis), taip pat administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-370/2012 (2012 m. kovo 16 d. nutartis).

III.11. Atleidimas nuo baudos

---

339. Atleidimą nuo baudos reglamentuoja Konkurencijos įstatymo 38 straipsnis. Pažymėtina, kad šis straipsnis taikytinas tik ūkio subjektams, kurie yra draudžiamo konkurentų susitarimo dalyviai arba yra draudžiamo nekonkurentų susitarimo dėl tiesioginio ar netiesioginio kainų nustatymo (fiksavimo), nurodyto šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte, dalyviai, prašyme atleisti nuo baudos pateikę Konkurencijos tarybai visą informaciją apie tokį susitarimą. Taigi, kaip yra nurodžiusi Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, koncentracijos sąlygų pažeidimui šios nuostatos netaikomos.

340. Paminėtoje byloje buvo atmesti ir pareiškėjo argumentai, kad nuo baudos skyrimo jis turėjo būti atleistas, remiantis bendraisiais teisės principais, *inter alia* teisėtų lūkesčių apsaugos principu. Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija, išanalizavusi minėto principo turinį, svarbiomis aplinkybėmis, lemiančiomis tai, kad pareiškėjas nuo baudos negalėjo būti atleistas, laikė tai, kad pareiškėjui buvo aiški ir suprantama koncentracijos vykdymo sąlyga, kurią jis pažeidė. Pareiškėjas, būdamas AB „Lietuvos dujos“ akcininku, tiekdamas gamtines dujas AB „Lietuvos dujos“ ir kontroliuodamas tiesiogiai arba per kontroliuojamus subjektus gamtinių dujų transportavimo infrastruktūrą, žinojo, kad techniškai yra neįmanoma patiekti dujas iš Vakarų Europos tiesiogiai į Lietuvą dujotiekiu, ir suprato, kad trečiasis suinteresuotas asmuo, siekdamas pirkti dujas Vakarų Europoje, realiausiai tai gali įgyvendinti dujų mainų sandorio pagalba, tačiau atsisakė derėtis dėl gamtinių dujų mainų sandorio sudarymo. Pareiškėjo argumentai, kad jam pažeidimas nebuvo akivaizdus ir nebuvo įmanoma jo numatyti iš anks-

to, šiuo aspektu taip pat nepripažinti pagrįstais. Be to, atsižvelgta į tai, kad pareiškėjas nesikreipė į Konkurencijos tarybą, kad jam būtų išaiškinta koncentracijos vykdymo sąlyga (išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

IV. Skundų nagrinėjimo teisme ypatumai

IV.1. Konkurencijos tarybos nutarimų apskundimas

---

341. Konkurencijos įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad ūkio subjektai, taip pat kiti asmenys, manantys, kad buvo pažeistos jų šiuo įstatymu ginamos teisės, turi teisę Konkurencijos tarybos nutarimus, kuriais užkertama tolesnė šio įstatymo pažeidimo tyrimo eiga ar kuriais baigiamas pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimas, apskųsti Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

342. Toje pačioje Konkurencijos įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kad šio įstatymo 30 straipsnyje numatytus Konkurencijos tarybos nutarimus, išskyrus šio įstatymo 30 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytą Konkurencijos tarybos nutarimą⁴⁵, turi teisę apskųsti procedūros dalyviai ir kiti suinteresuoti asmenys, nurodyti šio įstatymo 29 straipsnio 1 dalyje.

343. Aiškinant ir taikant paminėtas Konkurencijos įstatymo nuostatas, svarbu atkreipti dėmesį, jog pareiškėjas, ginčydamas Konkurencijos tarybos nutarimą, kuriuo užkertamas kelias tolesnei Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimo eigai, turi pagrįsti, kaip toks Konkurencijos tarybos nutarimas pažeidžia jo Konkurencijos įstatymu ginamas teises.

344. Vienoje byloje į teismą kreipėsi AB „Lietuvos geležinkeliai“, kaip viešuosius pirkimus organizavusi institucija, maniusi, kad konkursuose dalyvavę konkretūs ūkio subjektai sudarė draudžiamus susitarimus ir teismo reikalavusi panaikinti Konkurencijos tarybos nutarimą nutraukti tyrimą dėl minėtų veiksmų.

345. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad aplinkybė, jog Konkurencijos įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje įvardyti administraciniai aktai gali būti administracinės bylos nagrinėjimo dalykas, tik sudaro procesines prielaidas bylai administraciniame teisme iškelti, tačiau pati savaime nėra pagrindas pareiškėjo skundą tenkinti.

346. Vertindama pareiškėjo materialinę teisinį suinteresuotumą nutarimo nutraukti tyrimą panaikinimu, Vyriausiasis administracinis teismas pirmiausia aiškinosi, ar AB „Lietuvos geležinkeliai“ turi gintiną subjektinę teisę arba įstatymų saugomą interesą, ir ar Konkurencijos taryba, nutraukdama tyrimą, šią subjektinę teisę ar įstatymų saugomą interesą galėjo pažeisti. Nurodyta, kad atsakant į šį klausimą, privalu atsižvelgti ir į Konkurencijos įstatymo 23 straipsnio 1–3 dalyse nustatytą specialų teisinį reguliavimą, pagal kurį inicijuoti Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimą turi teisę: 1) ūkio subjektai, kurių interesai yra pažeisti dėl šį įstatymą pažeidžiančių veiksmų; 2) viešojo administravimo subjektai; 3) ūkio subjektų ir vartotojų interesams atstovaujančios asociacijos ar sąjungos; 4) Konkurencijos taryba; 5) vartotojai, kurių interesai yra pažeisti dėl

---

⁴⁵ Nutarimas atlikti papildomą tyrimą.

ši įstatymą pažeidžiančių veiksmų. Taigi, kaip matyti, į pirmąją ir penktąją grupę patenkantys asmenys gali atsakovą prašyti pradėti Konkurencijos įstatymo pažeidimo tyrimą tik dėl savo privačių interesų pažeidimo, bet ne dėl viešųjų interesų gynimo, be to, iš Konkurencijos įstatymo 23 straipsnio 1 dalies 1 punkto ir 23 straipsnio 3 dalies nuostatų *expressis verbis* kyla reikalavimas jiems pagrįsti tokio pažeidimo faktą.

347. Susipažinusi su AB „Lietuvos geležinkeliai“ argumentais, kuriuos ji teikė atsakovui pareiškimе dėl pastebėtų draudžiamo susitarimo tarp konkurso dalyvių požymių, taip pat kitus paaiškinimus, kuriuos bendrovė davė Konkurencijos tarybai ir administraciniam teismui, konstatavo, kad pareiškėjas neįvardijo nei vienos aplinkybės apie tai, kokias individualias pasekmes jam sukėlė ūkio subjektų galbūt konkurenciją ribojantys veiksmai. Priešingai, bylos medžiaga patvirtino, jog pareiškėjo kreipimasis tiek į teismą, tiek į atsakovą, yra iš esmės abstraktus pobūdžio, t. y. susiję su bendraisiais trečiųjų suinteresuotų asmenų veiklos atitiktis Konkurencijos įstatymui klausimais (viešuoju interesu), todėl nutarimo panaikinimas ir pradėto tyrimo tęsimas (atnaujinimas) pareiškėjo pažeistų teisių gynimo Administracinių bylų teisenos įstatymo bei Konkurencijos įstatymo požiūriu šiuo atveju būtų netikslingi (2015 m. sausio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2-502/2017).

348. Konkurencijos tarybos nutarimai pradėti tyrimą, kaip ir nutarimai papildyti tyrimą ar pratęsti tyrimo terminą, Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomi procedūrinio pobūdžio sprendimais, negalinčiais būti savarankišku administracinės bylos dalyku.

349. Vyriausiasis administracinis teismas šiuo klausimu paprastai pažymi, kad Konkurencijos tarybos nutarimas ištirti konkurenciją ribojančius veiksmus arba papildyti pradėtą tyrimą dėl konkurenciją ribojančių veiksmų laikytinas vienkartinis teisės taikymo aktu, skirtu konkrečiam subjektui, tačiau įvertinant jo priėmimo teisinius pagrindus bei pasekmes, sukeliamas subjektui, kurio atžvilgiu toks nutarimas yra priimamas, toks aktas negali būti pripažįstamas individualiu teisės aktu, skųstinu administraciniam teismui.

350. Konkurencijos tarybos nutarimas tyrimą dėl konkurenciją ribojančių veiksmų atlikimo papildyti išplečiant tyrimo ribas, kaip ir nutarimas tyrimą pradėti, yra vienas iš viešojo administravimo procedūrų metu priimamų procedūrinio pobūdžio dokumentų, kuriais atliekamas reikšmingų aplinkybių tyrimas, o tokie dokumentai pagal savo pobūdį nepriskirtini prie aktų, kurie yra ginčo administraciniame teisme dalykas. Nors ir negalima teigti, kad paminėti nutarimai pareiškėjui išvis jokių teisinių pasekmių nesukuria, šios teisinės pasekmės iš esmės yra tik procedūrinio, o ne materialaus pobūdžio. Konkurencijos įstatymo nuostatos tiesiogiai nenumato, kad Konkurencijos tarybos nutarimas ištirti konkurenciją ribojančius veiksmus ar nutarimas papildyti pradėtą tyrimą dėl konkurenciją ribojančių veiksmų gali būti skundžiamas teismui. Sistemiskai aiškinant Konkurencijos įstatymo normas, darytina išvada, jog yra numatyta galimybė skųsti galutinius Konkurencijos tarybos nutarimus arba nutarimus, kuriais atsisakoma ištirti konkurenciją ribojančius veiksmus. Taigi aptariamai nutarimai savime nedaro įtakos pareiškėjo teisiniam statusui – jais tik pradėdama arba tęsiama pradėta procedūra, kurios metu priėmus galutinį sprendimą pareiškėjo teisinis statusas gali pasikeisti (2010 m. gruodžio 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1466/2010, 2011 m. vasario 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-387/2011, 2011 m. kovo 10 d. nutartis administracinėje

byloje Nr. AS⁶²-211/2011, 2011 m. kovo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁶²-221/2011, 2011 m. kovo 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS¹⁴³-212/2011, 2011 m. kovo 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁶²-227/2011).

351. Taigi pagal Vyriausiojo administracinio teismo praktiką materialines teises pasekmes ūkio subjektui paprastai sukelia galutinis Konkurencijos tarybos nutarimas dėl įstatymo pažeidimo, kurį ginčijant teisme, galima kelti klausimus ir dėl procedūrinių pažeidimų, galbūt padarytų priimant sprendimus pradėti tyrimą, jį papildyti ar pratęsti tyrimo terminą (2011 m. liepos 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS¹⁴⁶-218/2011).

352. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad Konkurencijos tarybos nutarimai, kuriais konstatuojamas konkurencijos teisės pažeidimas, nors ir neskiriama bauda, gali būti ginčijami administraciniame teisme (2011 m. vasario 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-391/2011).

353. Apibendrinamoje Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje yra kilę klausimų ir dėl subjektų, galinčių kreiptis į teismą dėl Konkurencijos tarybos nutarimo nutraukti pažeidimo tyrimą (dėl Konkurencijos įstatymo 30 str. 1 d. 3 p. pagrindu priimtų nutarimų) teisėtumo. Vienoje iš bylų į teismą kreipėsi visuomeninės organizacijos (Lietuvos kabelinės televizijos asociacija ir Lietuvos telekomunikacijų operatorių asociacija), kurios nebuvo pareiškėjomis Konkurencijos tarybos atlikto tyrimo metu, ir savo materialinį teisinį suinteresuotumą kildino iš savo narių interesų pažeidimo.

354. Vyriausiasis administracinis teismas nurodė, kad Lietuvos kabelinės televizijos asociacija ir Lietuvos telekomunikacijų operatorių asociacija nagrinėtu atveju nesikreipė ir negalėjo kreiptis į teismą dėl pirmiau nurodyto nutarimo panaikinimo, gindamos viešąjį interesą. Taip pat nustatyta, kad minėtos asociacijos šioje byloje neveikė kaip tinkamai įgalioti jos narių, galinčių byloje dalyvauti pareiškėjais, atstovai. Vertindama, ar pareiškėjai šiuo atveju galėjo kreiptis į teismą tik dėl savo, kaip juridinių asmenų, teisių ar įstatymų saugomų interesų pažeidimo, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija nustatė, kad pagrindinis Lietuvos kabelinės televizijos asociacijos tikslas – atstovauti ir ginti asociacijos narių interesus valstybinės ir kitose institucijose, Lietuvos telekomunikacijų operatorių asociacijos tikslas – koordinuoti savo narių veiklą, rinkti informaciją ir konsultuoti narius. Pareiškėjai nėra televizijos paslaugų teikėjai, todėl jų tiesioginės veiklos ir iš to kylančių teisėtų interesų ginčo nutarimas paliesti negali. Pareiškėjai nepateikė jokių konkrečių argumentų, galinčių patvirtinti jų, kaip juridinių asmenų, teisių pažeidimą. Nenustačius pareiškėjų materialinio teisinio suinteresuotumo, spręsta, jog šių pareiškėjų teisės, patenkinus skundą, negalėtų būti apgintos vienu iš Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatytų būdų, todėl spręsta, kad jų skundas pirmosios instancijos teisme atmetas pagrįstai.

355. Šioje byloje taip pat pažymėta, jog pareiškėjai (visuomeninės organizacijos), manydami, kad jų ar jų narių teisės Konkurencijos įstatymo nuostatų požiūriu yra pažeidžiamos, turi teisę imtis šiame įstatyme įtvirtintų priemonių – kreiptis į Konkurencijos tarybą ir prašyti atlikti tyrimą. Tik po tokio kreipimosi šios visuomeninės organizacijos įgytų teisę savarankiškai skusti Konkurencijos tarybos veiksmus (2012 m. liepos 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013).

356. Skundas teismui paduodamas raštu ne vėliau kaip per dvidešimt dienų nuo Konkurencijos tarybos nutarimo įteikimo dienos arba, jeigu nutarimas turi būti paskelbtas Konkurencijos tarybos interneto svetainėje, – nuo paskelbimo dienos (Konkurencijos

įstatymo 33 str. 2 d.)⁴⁶.

357. Aiškinant šią įstatymo nuostatą, kuri savo išraiška panaši į ankstesnės redakcijos Konkurencijos įstatymo 38 straipsnio 2 dalį, Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nurodoma, kad terminas skundai dėl Konkurencijos tarybos nutarimo pateikti pradedamas skaičiuoti nuo ankstesnės aplinkybės, kuriai įvykus, pareiškėjas turėjo galimybę sužinoti apie priimtą nutarimą (2005 m. kovo 10 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS¹⁵-90/2005, 2008 m. rugsėjo 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS⁶³-483/2008, 2008 m. gruodžio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²³-610/2008, 2008 m. gruodžio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²³-676/2008, 2012 m. gegužės 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS¹⁴³-279/2012).

358. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A²³-676/2008 nustatyta, kad ginčo nutarimas buvo priimtas 2008 m. liepos 10 d., o 2008 m. liepos 23 d. nutarimo rezoliucinė dalis buvo paskelbta leidinio „Valstybės žinios“ priede „Informaciniai pranešimai“. Taigi paskutinė diena skundai pateikti laikytina 2008 m. rugpjūčio 12 d. (2008 m. gruodžio 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²³-676/2008).

359. Vyriausiojo administracinio teismo praktika patvirtina, kad praleistą terminą skundai dėl Konkurencijos tarybos nutarimo paduoti galima atnaujinti (žr., pvz., 2012 m. rugpjūčio 31 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS⁶⁰²-535/2012).

IV.2. Konkurencijos tarybos nutarimų teisėtumo patikros apimtis

360. Konkurencijos įstatymo 34 straipsnyje nustatyta, kad teismas, išnagrinėjęs skundą dėl Konkurencijos tarybos nutarimo, priima vieną iš šių sprendimų:

- palikti nutarimą nepakeistą ir skundą atmesti;
- panaikinti nutarimą arba atskiras jo dalis ir grąžinti bylą Konkurencijos tarybai papildomam tyrimui atlikti;
- panaikinti nutarimą arba atskiras jo dalis;
- pakeisti nutarimą dėl koncentracijos, sankcijų arba laikinųjų priemonių taikymo.

Teismo įgaliojimai peržiūrėti Konkurencijos tarybos nutarimą

361. Minėta, kad Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje pripažįstama, jog Konkurencijos taryba turi plačią diskreciją baudų skyrimo srityje. Peržiūrėti Konkurencijos tarybos nutarimus teisme, iš principo atsižvelgiama į tai, kad Konkurencijos taryba yra Lietuvos Respublikos valstybės įstaiga, vykdanči valstybinę konkurencijos politiką bei kontroliuojanti, kaip laikomasi šio įstatymo. Dėl to teismas neatlieka viešojo administravimo funkcijų ir nevykdo atitinkamos srities politikos, o tik sprendžia ginčus dėl teisės viešojo administravimo srityje (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, 2013 m. balandžio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-634/2013, išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015, 2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinė-

⁴⁶ Pažymėtina, kad pagal iki 2012 m. gegužės 1 d. galiojusią Konkurencijos įstatymo redakciją (38 str. 2 d.), skundas paduodamas raštu ne vėliau kaip per 20 dienų nuo nutarimo įteikimo dienos arba jo rezoliucinės dalies paskelbimo „Valstybės žiniuose“.

je byloje Nr. eA-169-822/2017, 2017 m. rugpjūčio 3 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-417-822/2017).

362. Taip pat minėta, kad plati diskrecijos teisė nereiškia, kad Konkurencijos taryba šioje srityje gali veikti nevaržomai. Ją saisto tiek bendrieji teisės principai (pvz., proporcingumo, vienodo vertinimo), tiek specialiosios konkurencijos teisės ar bendrosios viešojo administravimo normos, ir teismas turi įgaliojimus patikrinti, ar šių teisės reikalavimų Konkurencijos taryba laikėsi (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013, 2015 m. kovo 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1672-822/2015, išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015, 2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016).

363. Tikrinant Konkurencijos tarybos nutarimų teisėtumą, turi būti įvertinta, ar Konkurencijos taryba, įgyvendindama baudų skyrimo diskreciją, nepadarė esminių pažeidimų, kurie sudarytų pagrindą panaikinti nutarimą kaip neteisėtą (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013).

364. Dėl ūkio subjekto pateiktų išpareigojimų, leidžiančių kalbėti apie tyrimo nutraukimą, Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje vertinama, kad Konkurencijos taryba turi kompetenciją įvertinti, ar ūkio subjekto pateikti išpareigojimai pagal Konkurencijos įstatymą atitinka reikalavimus. Nei pirmosios instancijos teismas, nei apeliacinės instancijos teismas šio vertinimo atlikti savarankiškai negali tol, kol Konkurencijos taryba neįgyvendino savo pareigų šiuo aspektu (2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014).

365. Šiame kontekste pažymėtina, kad teismas vertina Konkurencijos tarybos nutarimo teisėtumą pagal jo priėmimo metu buvusias faktines aplinkybes ir tik išimtiniais atvejais gali atsižvelgti į po nutarimo priėmimo susiklosčiusią situaciją, ne abstrakčių, o konkrečių ir įtikinamų įrodymų pagrindu, pavyzdžiui, rodančią, kad teisingumo ir protingumo principai reikalauja perskaičiuoti baudą dėl sumažėjusių įmonės pajamų (pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012 remdamasi šiuo argumentu, Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija nusprendė, kad bylo duomenys nepagrindė sąlygų, kurioms esant būtų galimas toks išimtinis vertinimas (išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012).

Procedūrinių pažeidimų įtakos Konkurencijos tarybos nutarimo teisėtumui vertinimas

366. Vertinant procedūrinius pažeidimus, kaip pagrindą panaikinti Konkurencijos tarybos nutarimą, Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje vadovaujama si Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostata, kad skundžiamas aktas (ar jo dalis) turi būti panaikintas, jeigu jis yra neteisėtas *inter alia* dėl to, kad jį priimant buvo pažeistos pagrindinės procedūros, ypač taisyklės, turėjusios užtikrinti objektyvų visų

aplinkybių įvertinimą bei sprendimo pagrįstumą, taip pat nuostata, kad ne kiekvienas formalios procedūros pažeidimas yra pagrindas pripažinti administracinį aktą neteisėtu, jeigu įstatymas tiesiogiai nenustato tokios procedūros pažeidimo pasekmės. Kriterijus, pagal kurį turi būti vertinama procedūros pažeidimo įtaka priimto administracinio akto teisėtumui, yra tikimybė, kad dėl šio pažeidimo buvo priimtas nepagrįstas sprendimas (2005 m. balandžio 22 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A¹⁴-416/2005, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 7, 2005, 2008 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008, 2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008, 2013 m. kovo 5 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013, 2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014, 2016 m. vasario 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-79-624/2016).

367. Atliekant vertinimą, ar tam tikri pažeidimai yra esminiai procedūriniai pažeidimai, kurie būtų pagrindas panaikinti visą Konkurencijos tarybos nutarimą arba jo dalį, pirmiausiai būtina atsižvelgti į atitinkamas teises ir faktines aplinkybes, susijusias su asmens teisėmis ir pareigomis, bei į pažeidimo poveikį galutinio Konkurencijos tarybos nutarimo pagrįstumui. Teismas pirmiausiai turi įvertinti, ar nesant procedūrinio pažeidimo, Konkurencijos taryba būtų padariusi skirtingas išvadas dėl paties konkurencijos teisės pažeidimo padarymo fakto (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

368. Štai administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008 Vyriausiasis administracinis teismas, vertindamas, ar Konkurencijos tarybai nutarus laikyti konfidencialiu nutarimą papildyti tyrimą ir pratęsti jo terminą, ir apie jį neinformavus pareiškėjo, buvo padarytas esminis procedūrinis pažeidimas, atsižvelgė į tai, kad konfidencialiu pripažintu Konkurencijos tarybos nutarimu nebuvo pradėtas naujas tyrimas, o tik pakoreguotas pirminis nutarimas dėl ūkio subjekto veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymui tyrimo pradėjimo, jį papildant dalimi dėl pareiškėjo veiksmų atitikties EB steigimo sutarties 82 straipsniui (dabar SESV 102 str.). Tiek EB steigimo sutarties 82 straipsnio (dabar SESV 102 str.), tiek Konkurencijos įstatymo 9 straipsnio pažeidimas savo objektyviaisiais požymiais iš esmės nesiskiria. Procedūrine prasme pažeidimu įtariamo ūkio subjekto padėtis taip pat nepasikeičia, kadangi tyrimas dėl EB steigimo sutarties 82 straipsnio (dabar SESV 102 str.) atliekamas pagal Konkurencijos įstatymo nustatytą tyrimo procedūrą. Todėl nepriklausomai nuo to, ar pareiškėjas būtų žinojęs apie tyrimo išplėtimą dalimi dėl jo veiksmų atitikties EB steigimo sutarties 82 straipsniui (dabar SESV 102 str.), jis vis vien būtų įpareigotas glaudžiai bendradarbiauti su Konkurencijos taryba ir pateikti atsakymus į faktinio pobūdžio klausimus, susijusius su vykdomu tyrimu dėl piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi. Taigi net ir žinodamas apie išplėstą tyrimą, pareiškėjas nebūtų turėjęs galimybių reikšmingai pakeisti savo gynybos strategijos.

369. Iš šios bylos medžiagos taip pat buvo matyti, kad savo paklausimuose Konkurencijos tarybos pareigūnai nenurodė tik tyrimo išplėtimo fakto, tačiau laikėsi kitų Konkurencijos įstatymo reikalavimų – buvo nurodomas pirminis vykdomo tyrimo teisinis pagrindas ir tyrimo tikslas, atsakymų pateikimo terminai, o klausimai, apibrėžiantys atsakymų ribas, buvo formuluojami taip, jog nebuvo siekiama piktnaudžiauti responden-

tų nežinojimu apie minėtą tyrimo apimties išplėtimą. Atsižvelgus į visa tai, laikyta, jog konfidencialumo sąlygos įtvirtinimas ginčyto nutarimo rezoliucinės dalies 2 punkte ir neinformavimas apie išplėstą tyrimą nėra esminis procedūrinis pažeidimas, dėl kurio turi būti naikinamas visas nutarimas. Taip pat nebuvo pagrindo pripažinti neteisėtais visus atliktus Konkurencijos tarybos pareigūnų veiksmus bei laikotarpiu, per kurį buvo pažeista informuotumo pareiga, surinktus įrodymus (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

370. Kitoje byloje Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija pažeidimo 3 dienomis pavėlavus pratęsti tyrimo terminą taip pat nevertino kaip esminio procedūrinio pažeidimo, dėl kurio naikintinas visas Konkurencijos tarybos nutarimas (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

371. Tačiau administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014 nustačius, kad Konkurencijos taryba nepagrįstai nevertino ūkio subjekto pateiktų išpareigojimų pagal dabar galiojančios Konkurencijos įstatymo redakcijos 28 straipsnio 3 dalies 2 punktą, tai laikyta esminiu procedūriniu pažeidimu, lėmusiu, jog ginčytas Konkurencijos tarybos nutarimas buvo panaikintas (2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014).

Paskirtos baudos vertinimo (peržiūrėjimo) kriterijai

372. Pirmiausia pažymėtina, kad pagal Vyriausiojo administracinio teismo formuojamas nuostatas, Konkurencijos tarybos paskirta bauda turi būti vertinama visų faktinių aplinkybių kontekste ir peržiūrima jos teisėtumo bei pagrįstumo aspektais (2010 m. kovo 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-337/2010).

373. Vertinant paskirtų baudų pagrįstumą, turi būti atsižvelgta į tai, ar Konkurencijos tarybos paskirta bauda yra pakankamai individualizuota, ar buvo tinkamai įvertintas, pavyzdžiui, draudžiamo susitarimo dalyvio elgesys, ar buvo laikomasi proporcingumo principo. Dėl proporcingumo kriterijaus paprastai kaip įkvėpimo šaltiniu vadovaujamosi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią baudų dydis turi bent jau būti proporcingas duomenų, į kuriuos atsižvelgtina vertinant pažeidimo sunkumą, atžvilgiu. Kaip akivaizdžiai per didelė ir neproporcinga, todėl mažintina bauda pripažinta, pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A-1672-822/2015 (2015 m. kovo 4 d. nutartis). Iš dalies protingumo bei proporcingumo kriterijų Konkurencijos tarybos paskirta bauda neatitiko administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011 (2011 m. birželio 23 d. nutartis). Šiais aspektais bauda vertinta ir administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-34/2009 (išplėstinės teisėjų kolegijos 2009 m. spalio 16 d. nutartis, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 18, 2009), administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1684/2010 (2010 m. gruodžio 23 d. nutartis), administracinėje byloje Nr. A⁵⁷⁵-2577/2011 (išplėstinės teisėjų kolegijos 2011 m. kovo 28 d. sprendimas), administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012 (2012 m. gegužės 17 d. nutartis, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012), administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016 (2016 m. birželio 20 d. nutartis), o objektyvumo ir proporcingumo aspektu – administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017 (2017 m. balandžio 18 d. nutartis).

374. Kaip yra nurodęs Vyriausiasis administracinis teismas, Konkurencijos tarybos sprendimą skirti baudą reikia vertinti, atsižvelgiant ne vien tik į motyvus, išdėstytus nutarimo dalyje dėl baudos skyrimo, tačiau ir į tuos argumentus, kurie nurodyti vertinant padarytus pažeidimus, kadangi jie atspindi, kaip tie pažeidimai buvo padaryti bei suteikia pagrindą Konkurencijos tarybai spręsti dėl pasirinktino konkretaus baudos dydžio (išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013).

375. Pripažįstama, kad teismas, vertindamas Konkurencijos tarybos paskirtas baudas, turi tam tikrą vertinimo teisę ir gali savo nuožiūra atsižvelgti ir į kitas nei Konkurencijos tarybos nurodytas aplinkybes (2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014).

376. Taigi Vyriausiasis administracinis teismas, įgyvendindamas Konkurencijos įstatymo 34 straipsnio 4 punktą, t. y. pakeisdamas Konkurencijos tarybos nutarimą dėl sankcijų, ne viename procesiniame sprendime yra sumažinęs ginčytais Konkurencijos tarybos nutarimais ūkio subjektams paskirtas baudas ne tik dėl netinkamo baudos dydį apibūdinančių kriterijų (pažeidimo trukmės, pajamų, atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių) taikymo (žr., pvz., išplėstinės teisėjų kolegijos 2009 m. spalio 16 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-34/2009, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 18, 2009, 2011 m. birželio 23 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, 2012 m. balandžio 18 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-290/2012, 2012 m. balandžio 20 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1245/2012, 2012 m. lapkričio 27 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012, išplėstinės teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 21 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-801/2013, 2014 m. balandžio 7 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014, 2015 m. kovo 4 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1672-822/2015, 2016 m. gegužės 2 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016), bet ir dėl kitų aplinkybių.

377. Nurodant konkrečius pavyzdžius, pažymėtina, kad administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-34/2009 išplėstinė teisėjų kolegija persvarstė (sumažino) apeliantams (ūkio subjektams) paskirtų baudų dydžius, atsižvelgusi į tai, kad nagrinėtoje situacijoje nebuvo pagrindo taikyti ir pripažinti EB steigimo sutarties 81 straipsnio (dabar SESV 101 str.) pažeidimo (išplėstinės teisėjų kolegijos 2009 m. spalio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-34/2009, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 18, 2009); administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011 – atsižvelgusi, be kita ko, į tai, kad nutarimo dalis dėl baudų nebuvo pakankamai nuosekli ir išsamiai argumentuota (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011).

378. Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje pripažįstama, kad kai to reikalauja teisingumo ir protingumo principai, išimtiniais atvejais⁴⁷ galimas baudos perskaičiavimas, atsižvelgiant ir į teismo nagrinėjimo metu patikslintas ūkio subjekto pajamas (2012 m. liepos 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-323/2012, 2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-169-822/2017).

47 Paprastai taikoma taisyklė, kad Konkurencijos tarybos nutarimo teisėtumas vertinamas pagal jo priėmimo metu buvusias faktines aplinkybes ir tik išimtiniais atvejais gali būti atsižvelgiama į po nutarimo priėmimo susiklosčiusią situaciją, konkrečių ir įtikinamų įrodymų pagrindu rodančią, kad teisingumo ir protingumo principai reikalauja perskaičiuoti baudą dėl sumažėjusių pajamų (pvz., žr. 2012 m. gegužės 17 d. išplėstinės teisėjų kolegijos nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Administracinė jurisprudencija Nr. 23, 2012 m.).

379. Vyriausiasis administracinis teismas yra nurodęs, kad sprendžiant dėl Konkurencijos tarybos paskirtų baudų dydžių apeliacinės instancijos teisme, būtina vadovautis bendruoju *non reformatio in peius* (draudimo bloginti skundą padavusio asmens padėti) principu, kuris reiškia, kad skundą padavusio asmens padėtis negali būti bloginama, jei kiti suinteresuoti asmenys skundo nepateikė. Štai pirmosios instancijos teismui sumažinus baudą apeliantui ir nesant Konkurencijos tarybos skundo, apeliacinės instancijos teismas sumažintos baudos padidinti negali. Kita vertus, tai neapriboja teismo galių vertinti, ar yra pagrindas dar labiau mažinti paskirtos baudos dydį, kurį pirmosios instancijos teismas jau ir taip ją sumažino (išplėstinės teisėjų kolegijos 2009 m. spalio 16 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-34/2009, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 18, 2009).

380. Apibendrinant Vyriausiojo administracinio teismo praktiką taikant bei aiškinant baudų skyrimą reglamentuojančias Reklamos įstatymo nuostatas, atkreiptinas dėmesys, kad Reklamos įstatymo 24 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta, kad skundą dėl priežiūros institucijų nutarimo nagrinėjantis teismas, atsižvelgdamas į atsakomybę lengvinančias ir kitas aplinkybes (dėl kurių atitinkama piniginė bauda reklaminės veiklos subjektui, kuris pažeidė šį įstatymą, būtų akivaizdžiai per didelė, nes neproporcinga padarytam teisės pažeidimui ir dėl to neteisinga) ir vadovaudamasis teisingumo, protingumo kriterijais, turi teisę skirti mažesnę piniginę baudą negu atitinkamoje šio straipsnio dalyje nustatyta minimali piniginė bauda.

381. Šia teisės norma, Vyriausiojo administracinio teismo požiūriu, pavesta teismui, sprendžiančiam paskirtos piniginės baudos mažinimo sankcijos ribose klausimą, atsižvelgti ne tik į atsakomybę lengvinančias, bet ir į kitas atsakomybės teisingumui ir proporcingumui turinčias įtakos aplinkybes (2016 m. kovo 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-428-552/2016).

382. Vyriausiojo administracinio teismo praktika patvirtina, kad tikrinant Konkurencijos tarybos paskirtą baudą pagal Reklamos įstatymą, dažnai atsižvelgiama, ar ji atitinka proporcingumo kriterijų (žr., pvz., 2008 m. gruodžio 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1884/2008, 2010 m. birželio 9 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-666/2010, 2010 m. spalio 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1235/2010, 2011 m. birželio 13 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2340/2011, 2012 m. balandžio 2 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-2098/2012, 2017 m. vasario 28 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1230-624/2017).

383. Vienoje iš reklamos bylų buvo kilęs klausimas, ar Konkurencijos taryba, pateikdama atsiliepimą į skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo Konkurencijos tarybos nutarimas pripažintas teisėtu, gali prašyti sugriežtinti ūkio subjektui paskirtą sankciją. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija konstatavo, kad pagal Konstituciją ir įstatymus administracinis teismas sprendžia ginčus dėl teisės viešojo administravimo srityje, tačiau viešojo administravimo funkcijų neatlieka, todėl toks Konkurencijos tarybos prašymas negali būti tenkinamas (2011 m. kovo 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-772/2011).

Tyrimo gražinimas Konkurencijos tarybai

384. Dėl teismo galių panaikinus nutarimą ar jo dalį gražinti bylą Konkurencijos tarybai papildomam tyrimui atlikti Vyriausiasis administracinis teismas yra pažymėjęs,

kad teismui nėra numatyta galimybė įpareigoti Konkurencijos tarybą atlikti naują tyrimą – teismas yra įgaliotas tik panaikinus nutarimą ar jo dalį, grąžinti bylą šiai institucijai atlikti papildomam tyrimui (2012 m. birželio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-2136/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012).

385. Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi nuoseklios pozicijos, kad sprendimas grąžinti bylą Konkurencijos tarybai papildomam tyrimui atlikti yra išimtinio pobūdžio. Vertinant teismo galimybę grąžinti bylą Konkurencijos tarybai papildomam tyrimui atlikti, atsižvelgtina į tai, kad pagrindai tokiam sprendimui priimti savarankiškai teisės aktuose nėra nustatyti, todėl būtina vadovautis procesinėmis normomis, nustatančiomis apeliacinės instancijos teismo teisę panaikinti apskųstą sprendimą ir perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo bei teismų praktika. Galimybė, panaikinus ginčijamą nutarimą, grąžinti bylą institucijai papildomam tyrimui atlikti turėtų būti siejama su dvejopo pobūdžio aplinkybėmis: 1) esminiais procedūriniais pažeidimais, kurių pašalinti negalima administracinio ginčo nagrinėjimo metu, ar / ir kai dėl jų buvo priimtas neteisingas sprendimas; 2) įrodymų ir faktinių aplinkybių, reikšmingų ginčo teisiniui vertinimui, tyrimo esminiais trūkumais.

386. Taigi teismo teisė pavesti pakartotinai institucijai atlikti tyrimą ar išnagrinėti skundą nėra absoliuti ir pripažintina tik tais atvejais, kai egzistuoja objektyvi būtinybė naujai atlikti tam tikrus viešojo administravimo subjekto kompetencijai priskirtus veiksmus, kuriais turėtų būti pašalintos teisiškai reikšmingos aplinkybės, kliudančios priimti pagrįstą sprendimą dėl kilusio ginčo. Tokia būtinybė įrodymų vertinimo aspektu paprastai egzistuoja tuomet, kai neatitikimai tarp byloje surinktų ir institucijos vertintų įrodymų gali būti pašalinti tik pastarajai atliekant naujus veiksmus – surenkant papildomų įrodymų, ištiriant nenagrinėtas faktines aplinkybes, įrodymus ir pan. Tačiau bet kuriuo atveju teismas privalo pats nešališkai įvertinti jam pateiktus įrodymus, pasisakyti dėl jų įrodomosios galios ir reikšmės. Tik teismui atlikus šių įrodymų vertinimą ir jo pagrindu išsprendus bylą iš esmės, atsiranda prielaidos priimti teisėtą ir pagrįstą sprendimą dėl iškelto ginčo – pareiškėjo skundą atmesti ar jį tenkinti ir ginčijamus sprendimus panaikinti, taip pat šiuos sprendimus pakeisti arba išimtinio atveju grąžinti bylą papildomam tyrimui atlikti (2011 m. rugpjūčio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-2448/2011, 2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012).

387. Pavyzdžiui, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012 atsižvelgusi į Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostatas, numatančias, kad nagrinėdami administracines bylas, teisėjai privalo aktyviai dalyvauti tiriant įrodymus, nustatant visas bylai svarbias aplinkybes ir visapusiškai, objektyviai jas ištirti, nurodė, kad administracinis teismas, turėdamas pareigą būti aktyvus, paprastai neturėtų įpareigoti atitinkamą instituciją iš naujo atlikti tyrimą ar išnagrinėti skundą, kai byla administraciniame teisme gali būti teisingai ir iš esmės išnagrinėta tiesiog kruopščiai ir visapusiškai įvertinant byloje surinktus įrodymus arba be neproporcingų ir neadekvačių situacijai procesinių priemonių (įvertinant ir poreikį bylas nagrinėti operatyviai, taip pat užtikrinti teisę būti išklaudytu) surinkus tam tikrus papildomus duomenis ar įrodymus (2012 m. balandžio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1668/2012).

388. Nurodant konkrečius tyrimo grąžinimo atvejus, pažymėtina, kad byla grąžinta Konkurencijos tarybai papildomam tyrimui atlikti dėl neišsamiai atlikto tyrimo ir

nepakankamai motyvuoto rinkų apibrėžimo administracinėje byloje Nr. A²⁴⁸-2207/2006 (2006 m. gruodžio 22 d. sprendimas), administracinėje byloje Nr. A²⁴⁸-715/2008 (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008), dėl nepakankamai pagrįsto kainų nesąžiningumo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atveju administracinėje byloje Nr. A⁸²²-454/2009 (2009 m. kovo 27 d. sprendimas), dėl nenuoseklumo ir prieštaravimo tvirtinant ūkio subjekto išipareigojimus administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-706/2013 (2013 m. kovo 5 d. sprendimas, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 25, 2013), dėl nepagrįstai neatlikto ūkio subjekto pateiktų išipareigojimų pagal dabar galiojančios Konkurencijos įstatymo redakcijos 28 straipsnio 3 dalies 2 punktą vertinimo bei nepakankamo ūkio subjektų atsakomybės pagrindimo administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014 (2014 m. balandžio 8 d. nutartis).

389. Vienoje iš reklamos bylų nustačius, kad Konkurencijos tarybos nutarimu atsakomybėn už Reklamos įstatymo pažeidimus dvi bendrovės patrauktos solidariai nepagrįstai, spęsta, jog joms paskirta solidari bauda dėl to nebuvo motyvuota. Tokie administracinės procedūros sprendimo turinio trūkumai, t. y. konkrečios atsakomybės nenustatymas teisiškai atskiriems, nors kartu ir susijusiems, ūkio subjektams, teisėjų kolegijos vertinimu, negali būti pašalinami ginčą nagrinėjant teisme, kadangi tokiu atveju galėtų būti pažeistas *non reformatio in peius* principas. Tokiu atveju klausimas dėl bendrovių atsakomybės turėtų būti perduodamas Konkurencijos tarybai nagrinėti iš naujo (2015 m. birželio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-903-624/2015).

390. Dėl atvejų, kuomet tyrimą grąžinti Konkurencijos tarybai nebuvo tikslinga, paminėtina administracinė byla Nr. A⁷-783/2006, kurioje Vyriausiasis administracinis teismas nepritarė pirmosios instancijos teismo pozicijai, kad byla turi būti grąžinta Konkurencijos tarybai, kadangi nutraukdama tyrimą, institucija nepakankamai pagrindė, jog įtariamo ūkio subjekto veiksmai nepadarė esminės žalos įstatymo saugomiems interesams. Vyriausiojo administracinio teismo nuomone, šioje byloje Konkurencijos taryba, konstatuodama, jog ūkio subjekto veiksmai alaus, parduoto viešojo maitinimo įmonėms Lietuvoje, rinkoje dėl sprendime paminėtų motyvų nepadarė esminės žalos įstatymo saugomiems interesams, tinkamai pritaikė Konkurencijos įstatymo nuostatas, neperžengė jai suteiktų įgaliojimų ribų ir turėjo teisinį pagrindą tyrimą nutraukti (išplėtinės teisėjų kolegijos 2006 m. vasario 10 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁷-783/2006, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 9, 2007).

391. Administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-2448/2011 Vyriausiasis administracinis teismas nusprendė, kad bylos grąžinimas Konkurencijos tarybai vien tik nustačius, jog Konkurencijos taryba neanalizavo prieš tai Vyriausiojo administracinio teismo priimtoje nutartyje nurodytų aplinkybių, neišanalizavus pačio ginčo esmės teisme, negali būti laikomas pagrįstu (2011 m. rugpjūčio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-2448/2011).

392. Akcentuotina, kad teismas, grąžindamas bylą Konkurencijos tarybai papildomam tyrimui atlikti, turi nurodyti, kokias naujas aplinkybes Konkurencijos taryba turi iširti ir įvertinti (2008 m. rugpjūčio 14 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³⁹-1439/2008).

IV.3. Įrodinėjimo taisyklės vertinant Konkurencijos tarybos nutarimų teisėtumą teisme

393. Įrodinėjimo naštos pasiskirstymo konkurencijos bylose srityje laikomasi pozicijos, kad Konkurencijos tarybai tenka pareiga įrodyti Konkurencijos įstatymo pažeidimą. Konkurencijos taryba turi pateikti pakankamai tikslių ir neprieštarinčių įrodymų, patvirtinančių, kad pažeidimas tikrai buvo padarytas. Kylant abejonių dėl pareiškėjo atsakomybės, šios abejonės vertintinos būtent teisės pažeidimu kaltinamo asmens naudai (lot. *in dubio pro reo*) (2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016).

394. Vadovaujamosi taip pat nuostata, kad Konkurencijos taryba, atsižvelgiant ir į Europos Sąjungos teisminių institucijų praktiką, esant ginčui dėl pažeidimo egzistavimo konkurencijos teisės srityje, privalo įrodyti savo konstatuotus pažeidimus ir pateikti įrodymus, kurie teisės požiūriu pakankamai patvirtintų pažeidimą sudarančių aplinkybių buvimą (išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015, 2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017).

395. Tai siejama su nekaltumo prezumpcijos principo taikymu konkurencijos bylose. Pažymėtina, kad Vyriausiasis administracinis teismas dėl šio principo taikymo atsižvelgia į aktualią Europos Sąjungos teisę *inter alia* tai, kad nekaltumo prezumpcija yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kuris šiandien įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 48 straipsnio 1 dalyje ir kurio valstybės narės privalo laikytis įgyvendindamos Sąjungos konkurencijos teisę (2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 31, 2017), taip pat vadovujasi EŽTT praktika⁴⁸, pagal kurią Konvencijos 6 straipsnio nuostatos, kuriose įtvirtinta ir nekaltumo prezumpcija, taikomos ir konkurencijos bylose (2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014).

396. Taigi atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką⁴⁹, pažymima, kad taikant nuostatas dėl konkurencijos teisės pažeidimų, jei dėl to gali būti įmonei paskirta bauda, turi būti vadovujamosi nekaltumo prezumpcijos principu (2012 m. rugpjūčio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-1516/2012, 2012 m. lapkričio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-2995/2012). Tai reiškia, kad būtent Konkurencijos tarybai kyla pareiga įrodyti susitarimo buvimo faktui nustatyti būtinus elementus. Egzistuojanti pareiga įrodyti pažeidimą negali apriboti ūkio subjektų teisės ginčyti faktines aplinkybes, sudarančias pagrindą konstatuoti susitarimo buvimą. Kitaip tariant, kiekvienas iš ūkio subjektų turi teisę įrodyti alternatyvų situacijos pagrindimą, kaip paneigiantį jo dalyvavimą susitarime (2012 m. lapkričio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-2995/2012).

397. Iš apibendrinamos administracinės jurisprudencijos pažymėtinas atvejis, kai atsakomybės taikymas Konkurencijos tarybos nutarimais buvo nuginčytas, atsižvelgiant į nekaltumo prezumpcijos koncepciją.

48 Europos Žmogaus Teisių Teismo 2011 m. rugsėjo 27 d. sprendimas *Menarini Diagnostics S. R. L. prieš Italiją*.

49 ESTT 2006 m. balandžio 5 d. sprendimas byloje *Degussa AG prieš Europos Bendrijų Komisiją*, Nr. T-279/02.

398. Vienoje iš bylų bankai Swedbank, DNB bankas ir SEB bankas sudarė individualias įsipareigojimo pirkti paslaugas tik iš vieno tiekėjo sutartis. Konkurencijos taryba šiuo atveju nebuvo konstatavusi, kad atskirai šios sutartys pažeidžia Konkurencijos įstatymo 5 straipsnį ir SESV 101 straipsnį, todėl nepaisant to, jog nagrinėtoje situacijoje pagrindai nustatytas tiek susitarimo buvimas, tiek jo poveikis konkurencijai, tai savaime nereiškia, kad neturi būti atsižvelgiama į situacijos specifiką ir individualumą. Pasak Vyriausiojo administracinio teismo, byloje konstatuoti bankų įsipareigojimai pirkti paslaugas iš vieno tiekėjo nebuvo tipiniai įsipareigojimai pirkti iš vieno tiekėjo. Situacijos ypatumas buvo tas, kad poveikį konkurencijai sukėlė ne atskiros bankų sudarytos su paslaugų teikėju individualios sutartys su paslaugų teikėju, o jų kumuliatyvus (bendras) poveikis. Bankai galėjo nežinoti apie kitų bankų su paslaugų teikėju sudarytus susitarimus, ypač apie jų kiekybines apimtis, kurios ir turi didžiausią reikšmę nustatant, ar yra grėsmių konkurencijai.

399. Vyriausiasis administracinis teismas, vadovaudamasis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią atsakomybė už konkurencijos teisės pažeidimus taikoma tiek esant tyčiai, tiek neatsargumui, kaltės forma nėra reikšminga atsakomybės taikymui ir baudos dydžio nustatymui⁵⁰, tačiau kai pažeidimas apima konkurencijos teisei prieštaraujančius susitarimus ir suderintus veiksmus, Komisija privalo įrodyti, kad įmonė norėjo savo elgesiu prisidėti prie bendrų tikslų, kurių siekė visi dalyviai ir kad ji žinojo ar galėjo protingai numatyti kitų įmonių planuojamus ar įgyvendintus realius veiksmus, siekiant tų pačių tikslų, ir kad ji buvo pasiruošusi prisiimti riziką⁵¹, konstatavo, kad atsakomybės bankams taikymas šioje individualioje byloje reikštų, kad vien ta aplinkybė, jog bankai pagrindai gali numanyti, jog sudaro sutartį su didelę dalį rinkoje užimančiu ūkio subjektu, lemtų būtinybę jiems domėtis rinkos dinamika sutarties galiojimo metu, nedaryti sutarties pakeitimų neišsiaiškinus, kiek analogiškų paslaugų ir iš kokių teikėjų perka bankų konkurentai, be to, nustatyti, kokią rinkos dalį sudaro tiekėjo, su kuriuo sudaromas įsipareigojimas, konkurentai ir šių konkurentų galimybes konkuruoti rinkoje. Tuo tarpu Konkurencijos taryba ginčo nutarime neanalizavo bankų galimybių protingai numatyti sudaromų sutarčių kumuliatyvų poveikį konkurencijai ar bent jau realių galimybių bankams įvertinti kumuliatyviu poveikiu konstatuoti svarbius rinkos struktūros elementus. Konkurencijos taryba privalo įrodyti, kad ūkio subjektas suvokė (galėjo suvokti) ir galėjo kontroliuoti savo sudaromų sutarčių poveikį konkurencijai, jei ši aplinkybė turi reikšmės taikant atsakomybę.

400. Byloje nustačius, jog Konkurencijos taryba neįrodė, kad bankai susitarimų sudarymo ir jų galiojimo metu suvokė ar galėjo suvokti ir kontroliuoti savo sudaromų sutarčių poveikį konkurencijai, spręsta, kad toks bankų atsakomybės nepripažinimas nereiškia, kad byloje nagrinėtos sutartys pripažintinos nepažeidžiančiomis konkurencijos, tačiau situacijos aplinkybių vertinimas lėmė bankų pažeidimo konstatavimo panaikinimą ir atsakomybės jiems netaikymą (2014 m. balandžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-253/2014).

401. Kai pažeidimas padaromas suderintų veiksmų forma, Vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi aiškinimo, kad Konkurencijos tarybai tenka pareiga surinkti pakankamai įrodymų, rodančių, kad kiekvienas ūkio subjektas dalyvavo sude-

50 ESTT 1996 m. kovo 25 d. sprendimas byloje *SPO prieš Komisiją*, C-137/95 P.

51 ESTT 1999 m. liepos 8 d. sprendimas byloje *Komisija prieš Anic Partecipazioni*, C-49/92.

rintuose veiksmuose. Administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016 nustatyta, kad ūkio subjektams per informacinę sistemą (E-TURAS) buvo perduodama informacija apie nuolaidų dydžio parduodant paslaugas toje informacinėje sistemoje apribojimą. Vyriausiasis administracinis teismas šioje byloje atsižvelgė į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo prejudicinį sprendimą⁵², kuris buvo priimtas pateikus prašymą šioje byloje, kuriame nurodyta, kad nekaltumo prezumpcijai prieštarautų teismo išvada, jog suinteresuotosios kelionių agentūros turėjo žinoti pagrindinėje byloje nagrinėjamo pranešimo turinį, padaryta remiantis vien jo išsiuntimo faktu. Tačiau nekaltumo prezumpcijai neprieštarautų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo sprendimas, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamo pranešimo išsiuntimo faktu, atsižvelgiant į kitus objektyvius ir nuoseklius požymius, galima grįsti prezumpciją, kad pagrindinėje byloje dalyvaujančios kelionių agentūros nuo šio pranešimo išsiuntimo datos žinojo jo turinį, paliekant šioms kelionių agentūroms galimybę ją nugincyti. Teismas negali reikalauti perteklinių ar neįmanomų veiksmų. Kelionių agentūros turi turėti galimybę nugincyti prezumpciją, kad nuo pranešimo išsiuntimo datos žinojo jo turinį, pavyzdžiui, įrodydamos, jog negavo šio pranešimo, nesusipažino su atitinkama skiltimi arba susipažino su ja tik praėjus tam tikram laikui po išsiuntimo. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, jog atsižvelgiant į tai, kaip teismas vertins įrodymus, bus galima preziumuoti, kad kelionių agentūra dalyvavo atliekant suderintus veiksmus nuo to momento, kai susipažino su pranešimo turiniu. Priešingai, jei neįmanoma įrodyti, kad kelionių agentūra žinojo apie minėtą pranešimą, jos dalyvavimo atliekant suderintus veiksmus negalima grįsti vien pagrindinėje byloje nagrinėjamoje sistemoje nustatyto techninio apribojimo buvimu, jeigu remiantis kitais objektyviais ir nuosekliais požymiais neįrodyta, kad ji nebyliai pritarė antikonkurenciniams veiksams. Kelionių agentūra gali nugincyti dalyvavimo atliekant suderintus veiksmus prezumpciją, jeigu įrodys, kad viešai atsiribojo nuo šių veiksmų arba pranešė apie juos administracinėms institucijoms. Be to, teismas gali pripažinti, kad minėtą prezumpciją galima paneigti E-TURAS sistemos administratoriui skirtu aiškiu ir nedviprasmiškai išreikštu prieštaravimu ar įrodžius, kad sistemingai buvo taikyta nustatyta ribą viršijanti nuolaida. Taigi nagrinėtoje byloje, atsižvelgiant į išdėstytas nuostatas, buvo svarbu įvertinti, ar byloje esantys įrodymai patvirtino, kad pareiškėjai žinojo apie jų pardavimams per E-TURAS sistemą taikomą nuolaidų apribojimą, taip pat svarbu nustatyti, ar konkreti kelionių agentūra savo elgesiu atsiribojo nuo suderintų veiksmų (paneigė priežastinio ryšio tarp veiksmų derinimo ir elgesio rinkoje prezumpciją) (2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, Administracinė jurisprudencija Nr. 31, 2017 m.).

402. Nekaltumo prezumpcijos pažeidimu pareiškėjas gynėsi ir administracinėje byloje Nr. A-899-858/2017, teigdamas, kad dar 2001 metais gavęs leidimą dėl koncentracijos įgyvendinimo ir objektyviai nesitikėdamas, kad jam reikia gauti papildomų leidimų, nėra ir negali būti laikomas kaltu įgyvendinęs tariamas koncentracijas, kadangi objektyviai negalėjo suvokti, kad jam reikia naujo Konkurencijos tarybos leidimo. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad tai, jog atitinkama įmonė teisiniu požiūriu klaidingai kvalifikavo savo veiksmus, kuriais grindžiamas pažeidimo konstatavimas, negali būti pagrindas atleisti nuo baudos skyrimo, jeigu ji negalėjo nežinoti to, kad tokie jos veiksmai yra antikonkurencinio pobūdžio. Atsižvelgus į bylos aplinky-

52 ESTT 2016 m. sausio 21 d. sprendimas byloje UAB „Eturas“ prieš Konkurencijos tarybą, C-74/14.

bes, spręsta, kad pareiškėjas galėjo ir turėjo suvokti, kad jam kilo pareiga pateikti pranešimą Konkurencijos tarybai apie ginčo degalinių kontrolės įgijimą, todėl atmetė pareiškėjo argumentus, kad pareiškėjas, įgydamas ginčo degalinių kontrolę, veikė be kaltės (2017 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-899-858/2017).

403. Minėta, kad Konkurencijos tarybai tenka pareiga pagrįsti ir paskirtos baudos dydį (žr. apibendrinimo III.4. skyrių „Nutarimas skirti piniginę baudą“). Tačiau pareiškėjai, siekdami įrodyti jiems Konkurencijos tarybos paskirtų baudų ar jų dydžių nepagrįstumą, turi pateikti duomenis, kurių pagrindu būtų galima spręsti, kad Konkurencijos taryba, skirdama baudą ir nustatydamą jos dydį, netinkamai pasinaudojo savo diskrecija (2012 m. birželio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-2016/2012, 2012 m. lapkričio 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3003/2012, 2013 m. balandžio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵²⁰-634/2013, išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015, 2016 m. gegužės 2 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A-97-858/2016, 2016 m. birželio 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-741-552/2016).

404. Įrodinėjimo pareiga ūkio subjektams tenka ir tais atvejais, kai jie siekia pagrįsti, jog jų veiksmuose yra atsakomybę lengvinančių aplinkybių (2011 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-1433/2011, 2011 m. kovo 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-2577/2011, išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1301/2012, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 23, 2012, 2014 m. balandžio 7 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁵²-54/2014). Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-2577/2011 vertinta, kad pakankamus įrodymus šiuo aspektu pateikė įmonės, tirtu laikotarpiu dalyvavusios atitinkamuose konkursuose, bet nė karto netaikiusios konkursinio mokesčio, dėl kurio buvo susitarusios, nors konkurso mokesčio taikymui buvo susiklosčiusios visos aplinkybės ir realios galimybės (2011 m. kovo 28 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-2577/2011).

405. Kalbant apie procedūrinius pažeidimus, iš Vyriausiojo administracinio teismo praktikos galima spręsti, kad pareiškėjas taip pat turi nurodyti, kaip tam tikras, jo manymu, buvęs pažeidimas pažeidė jo teises ar apsunkino jo teisių bei teisėtų interesų gynybą (2012 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸⁵⁸-290/2012).

406. Štai administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008 taip pat spręsta, kad pareiškėjas (Lietuvos auditorių rūmai) nenurodė jokių svarių argumentų, koku konkrečiu būdu buvo pažeistos jo teisės į gynybą ir teisė neduoti parodymų prieš save, ir kaip būtų pakeičęs Konkurencijos tarybos atlikto tyrimo rezultatas, jei pareiškėjui būtų buvę pranešta, kad tyrimas atliekamas ne tik dėl Lietuvos auditorių rūmams priklausančių narių, bet ir dėl jo, kaip atskiro subjekto, veiksmų, be kita ko, atsižvelgiant ir į tai, kad iš bylos medžiagos buvo matyti, jog pareiškėjas teise būti išklaustam, duoti paaiškinimus ir susipažinti su tyrimo medžiaga pasinaudojo (2008 m. lapkričio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³⁹-1939/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

407. Dėl įrodymų Vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje yra pažymėjęs, kad Konkurencijos taryba turi teisę pradėti tyrimus dėl galimų Konkurencijos įstatymo pažeidimų pagal pareiškimus, pateikiamus iniciatyvos teisę pradėti konkurenciją ribojančių veiksmų tyrimą turinčių asmenų. Todėl tokią teisę turinčio as-

mens pateiktame pareiškime nurodoma informacija, kurios tikrumas buvo patvirtintas Konkurencijos tarybos atlikto tyrimo metu, gali būti pripažįstama reikšmingais duomenimis ir šiais duomenimis pirmosios instancijos teismas gali remtis grįsdamas savo išvadas (2008 m. gegužės 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A²⁴⁸-697/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 15, 2008).

408. Dėl pareiškėjų į bylą pateiktos trečiųjų asmenų atliktos studijos vienoje byloje laikytasi nuostatos, kad tokia studija yra trečiųjų asmenų nuomonė, tačiau ne specialisto paaiškinimai ar eksperto išvada. Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymą, specialisto paaiškinimams ir eksperto išvadai yra keliami tam tikri reikalavimai, *inter alia* nepriklausomumo kriterijai (išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1699-822/2015, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 30, 2015).

409. Minėta, kad pagal Konkurencijos įstatymo 25 straipsnio 5 dalį, Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai, įgyvendindami jiems šio įstatymo ir Konkurencijos tarybos suteiktas teises, tyrimo veiksmus įformina raštu – surašo dokumentus (aktus, protokolus, reikalavimus ir pan.). Šių dokumentų formą ir pildymo tvarką nustato Konkurencijos taryba. Darbo reglamento 44 punkte įtvirtinta, kad pareigūnas atliekamus tyrimo veiksmus įformina raštu – surašo paaiškinimų, patikrinimo, paėmimo protokolus, aktus ir kitus dokumentus, kurių formas tvirtina Konkurencijos taryba, o 45 punkte – kad apklausiant asmenį, pareigūnas turi teisę pats savo ranka užrašyti paaiškinimus arba pasiūlyti tai padaryti apklausiamam asmeniui savarankiškai. Pareigūnas turi teisę patikrinimo metu daryti duodamų paaiškinimų garso ar vaizdo įrašą, apie tai pažymėdamas paaiškinimų protokole. Vyriausiasis administracinis teismas yra pažymėjęs, kad net pripažinus, jog Konkurencijos tarybos pareigūnai, nesurašydami išsamių paaiškinimų protokolų, *stricto sensu* pažeidė Konkurencijos įstatymo 26 straipsnio 5 dalį⁵³, tai neleidžia daryti išvados, jog dėl tokio formalaus procedūrinio pažeidimo, nustatant paaiškinimų turinį, negalima remtis garso įrašais, net jei garso įrašas Konkurencijos tarybos atliekamoje tyrimo procedūroje laikytinas antriniu įrodymų fiksavimo būdu. Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija šioje byloje nesutiko, kad darant garso įrašą, atimama galimybė pateikti pastabas dėl paaiškinimų turinio ir pasitikrinti, ar pareiškėjas teisingai suprato klausimus ir ar teisingai į juos atsakė. Nustačius, kad pareiškėjo atstovams sudaroma pakankamai galimybių naudotis Konkurencijos tarybos pareigūnų padarytais apklausų garso įrašais, ir nepateikus argumentų, kodėl daryti garso įrašai dėl savo pobūdžio ar techninių savybių turi būti pripažįstami neleistiniais įrodymais, garso įrašai byloje pripažintini įrodymais ir turi būti vertinami kartu su kitais įrodymais (2008 m. gruodžio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴²-715/2008, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 16, 2008).

410. Vienoje byloje Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija nesutiko, kad negalima vadovautis įrodymais, Konkurencijos tarybos surinktais pasibaigus tyrimo terminui, kuris vėliau (praleidus 3 dienas) buvo pratęstas nustatyta tvarka, tačiau pažymėjo, kad vertinant nutarimo teisėtumą, tai būtų teisiškai reikšminga aplinkybė, susijusi su Konkurencijos tarybos vykdytu įrodymų rinkimu laikotarpiu, kol nebuvo priimtas sprendimas tyrimą pratęsti, ir nutarimo pagrindimu tokiais įrodymais. Kita vertus, byloje nebuvo duomenų, jog nurodytu laikotarpiu Konkurencijos taryba rinko įrodymus

53 Šiuo metu galiojančios įstatymo redakcijos (nuo 2018 m. sausio 1 d.) 25 straipsnio 5 dalis.

ir šiais įrodymais grindė nutarimą (išplėstinės teisėjų kolegijos 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-2330-520/2016, Vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 32, 2016).

411. Dėl tam tikrų įrodinėjimo taisyklių pagal Reklamos įstatymą pažymėtina šio įstatymo 23 straipsnio 1 dalis, kurioje nurodyta, kad reklamos davėjas atsako už šiame įstatyme nustatytų reikalavimų neatitinkančios reklamos naudojimą, jeigu jis neįrodo, kad šiame įstatyme nustatyti reikalavimai buvo pažeisti ne dėl jo kaltės. Pagal to paties straipsnio 2 dalį, reklamos paslaugų teikėjas atsako už šiame įstatyme nustatytų reikalavimų neatitinkančios reklamos naudojimą tik tuo atveju, jeigu jis žinojo ar turėjo žinoti, kad naudojama šiame įstatyme nustatytų reikalavimų neatitinkanti reklama arba šiame įstatyme nustatyti reikalavimai buvo pažeisti dėl jo veiksmų gaminant ar skelbiant reklamą, arba reklamos paslaugų teikėjas negali pateikti įrodymų, leidžiančių nustatyti reklamos davėją (reklamos gamintoją).

412. Pirmiausia pažymėtina, kad pagal Reklamos įstatymą reklamos teiginių teisingumą turi įrodyti reklamos davėjas ar kitas atsakingas subjektas, todėl laikoma, jog nepateikęs pakankamų duomenų reklamos teiginiams pagrįsti subjektas laikomas kaltu (2009 m. balandžio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-576/2009, 2010 m. spalio 11 d. nutartis administracinėje byloje A⁸⁵⁸-1235/2010).

413. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A⁸²²-576/2009 pareiškėjas pastabose dėl Konkurencijos tarybos pranešimo apie atliktą tyrimą dėl klaidinančios reklamos byloje pateikė „Regina Hotel & Resort Hurghada“ generalinio direktoriaus M. I. raštą, kad viešbučiui suteiktos keturios žvaigždutės, bei „Regina Hotel & Resort Hurghada“ gėrimų ir maisto direktoriaus raštą apie tai, kad yra švediško stalo dalis, skirta vaikams, viešbutyje yra 8 kėdutės kūdikiams. Šie duomenys nelaikyti tinkamais įrodymais dėl to, kad nepatvirtinti oficialiais Egipto kompetentingų institucijų dokumentais, o be to, kėlė abejonių dėl pareiškėjo ir patvirtinimą pateikusių asmenų tarpusavio bendradarbiavimo ryšių. Kaip pagrįstai konstatavo Konkurencijos taryba ir pirmosios instancijos teismas, pareiškėjas nepateikė jokių įrodymų, kad įstatymas buvo pažeistas ne dėl jo kaltės (2009 m. balandžio 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-576/2009).

414. Interneto svetainių išrašai apie viešbučių, kuriuose kelionės į Indiją metu gyveno ar turėjo gyventi turistai, kategorijas nėra oficialūs duomenys, patvirtinti atitinkamų Indijos institucijų dokumentais, dėl to administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1884/2008 jie nepripažinti tinkamais įrodymais (2008 m. gruodžio 11 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1884/2008).

415. Reklamos davėjo veiksmai, pažeidžiantys įstatymo reikalavimus, laikomi reklamos davėjo kalta veika, kuri gali reikštis ne tik tyčios forma. Šios taisyklės išimtis gali sudaryti situacijos, kai reklamos davėjas įrodo, kad jo veika nebuvo pažeisti Reklamos įstatymo reikalavimai, o pažeidimai atsirado dėl kitų subjektų kaltės. Įrodinėjimo našta įstatyme nustatyta būtent reklamos davėjui (2005 m. lapkričio 17 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹-930/2005).

416. Vienoje iš bylų pareiškėjas apeliaciniame skunde teigė, kad išimtinai dėl trečiojo suinteresuoto asmens UAB „AD Couture“ (reklamos gamintojo) kaltės televizijos reklamoje nebuvo nurodyta, kad premija generuojama priimant skambučius tik iš Lietuvos judriojo ryšio tinklų, tačiau pagal byloje nustatytas aplinkybes nebuvo įrodyta, kad Reklamos įstatymas buvo pažeistas ne dėl pareiškėjo (reklamos davėjo) kaltės.

Svarbu buvo tai, kad galutinis reklamos vaizdo klipo turinys buvo suderintas su pareiškėju, iš jo pateikto atliktų darbų priėmimo–perdavimo akto buvo matyti, kad pareiškėjas patvirtino, jog UAB „AD Couture“ darbai atlikti tinkamai ir bendrovė pastabų neturi. Pagal bendradarbiavimo sutartį pareiškėjas – reklamos davėjas buvo atsakingas už galutinio projekto varianto, kuris yra įgyvendinamas, turinį. Reklamos tekstas buvo derinamas, pareiškėjas dalyvavo reklamos kūrime, kontroliavo reklamos gamybos procesą, bei, pareiškėjui sutikus su galutiniu produktu, reklama pareiškėjo sutikimu buvo pradėta skleisti. Byloje nenustatyta jokių išimtinių aplinkybių, dėl kurių pareiškėjas, t. y. reklamos davėjas, negalėtų kontroliuoti įgyvendinamų reklamos projektų, tad už reklamos turinį privalo atsakyti pats pareiškėjas (2011 m. birželio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁸²²-2340/2011, taip pat žr. 2005 m. lapkričio 17 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A¹-930/2005).

417. Taigi pareiškėjui (reklamos davėjui) nepateikus jokių įrodymų, kad įstatymas buvo pažeistas ne dėl jo kaltės, laikoma, kad už įstatymo pažeidimą atsako būtent reklamos davėjas (2010 m. rugsėjo 30 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-989/2010, 2011 m. vasario 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A⁴⁴⁴-391/2011).